Bret Harte

SURGHIUNIȚII DIN POKER FLAT

COLECȚIA WESTERN

BRET HARTE

SURGHIUNIŢII DIN POKER FLAT

V.1.0

În româneşte de
TICU ARHIP

Prefaţa de F. BRUNEA-FOX
EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ
BUCUREŞTI 1965

STORIES AND POEMS by
Bret Harte Humphrey Milford,
OXFORD UNIVERSITY PRESS

COLECTIA WESTERN

PREFAŢĂ.

Scriitorul american Francis Bret Harte s-a născut la 25 august 1836 în oraşul Albany, capitala statului New York, situat în partea de nord-vest a coastei atlantice, pe râul Hudson. Nu e lipsit de interes biografic să menţionăm că teritoriul sus-amintit a furnizat literaturii americane ne referim la epoca în care a trăit autorul nuvelelor selecţionate în volumul de faţă o abundentă galerie de scriitori. Dintre aceştia sunt de reţinut cei doi înaintaşi de seamă: Washington Irving (1788-1859) şi James Fenimore Cooper (1789-1851), eu ale căror povestiri şi romane inspirate din istoria descoperirii şi colonizării Americii, din viaţa indienilor băştinaşi, s-a desfătat copilăria lui Bret Haite. El a avut prilejul să-i cunoască şi aievea, în came şi oase cum se spune, pe aceşti scriitori de seamă, cu care Nathaniel Bret Harte, tatăl său, profesor de limbă greacă la un colegiu din Albany „de asemenea mare consumator de hârtie şi cerneală” întreţinea calde şi prieteneşti legături literare.

Rămas pretimpuriu orfan de tată, Bret Harte s-a văzut, la o vârstă fragedă, în faţa unor grele probleme de existenţă, cărora maică-sa, lipsită de experienţă, era incapabilă să le găsească o soluţie practică. Astfel a început pentru amândoi acea viaţă de bejenie, marcată de multe şi variate popasuri de-a lungul şi de-a latul Americii, în căutarea vreunui rost menit să le asigure pâinea de toate zilele şi să chezăşuiască băiatului o carieră, o profesiune trainică. În 1851, deci la etatea de 15 ani, folosind cunoştinţele „didactice” însuşite în casa părintească şi la colegiu, îl întâlnim învăţător într-o şcoală din Sonora, târguşor situat

în celălalt capăt al ţării, pe coasta Pacificului, în California. E lesne de închipuit că nici vârsta, nici „prestigiul profesoral” nu puteau impune unor elevi veniţi din preriile străbătute de cai sălbatici, sau din aşezările risipite de-a lungul drumului jalonat de atâţia şi atâţia căutători de aur. În nuvelele sale regăsim ecoul acelei perioade pedagogice, pigmentate de pocnetele pistoalelor şi de chiotele şcolarilor care intrau călare în sala de clasă. Tânărul dascăl a trebuit să-şi împacheteze manualele de greacă moştenite de la taică-său, cele optsprezece volume ale vieţii lui Cristofor Columb (Life of Columbus), „Cucerirea Granadei” şi „Aventurile căpitanului Bonneville” – scrise de W. Irving, „Pionierii”, „Pilotul”, „Ultimul mohican”, celebrele romane ale lui Fenimore Cooper şi s-o pornească din nou în pribegie, „într-o diligenţă trasă de opt bidivii focoşi, peste spinarea cărora şuiera o biciuşcă lungă de şapte metri, totuşi nu suficient de îmbolditoare, după socoteala surugiilor, care îi completau plesnetul descărcându-şi tot drumul, până la San Francisco, pistoalele”.

Ce perspective temeinice putea oferi acest mare şi agitat oraş californian unui adolescent dezorientat, un pic visător, cu înclinaţii livreşti şi care mai avea şi grija unei mame iubitoare, „dar foarte puţin dibace dincolo de acul de cârpit găurile pantalonilor, de tigaia de prăjit clătitele din mălai şi de romanţele cântate cu dulcea ei voce”? Era tocmai vremea când irezistibila febră a aurului răscolea oraşul San Francisco. Mulţi dintre locuitorii oraşului, momiţi de mirajul pepitelor, al preţioasei pulberi strălucitoare smulse din munţii nordului de şuvoaiele turbate şi cărate în albia nisipoasă, îşi părăseau vetrele, nevasta, copiii, zorind după steaua norocului. Era un iureş necontenit de oameni veniţi şi din alte locuri cea mai mare parte dintre ei părăsindu-şi meleagurile natale unde nu-şi mai puteau afla posibilităţi de existenţă; goneau toţi, în grupuri sau solitari, atraşi de mirajul aurului. Această lume de aventurieri, de declasaţi, oameni aprigi, impulsivi, călăuziţi de o morală simplistă, redusă la principiul elementar al binelui şi al răului, al

instinctelor primare temperate de o justiţie sumară, Bret Harte a cunoscut-o îndeaproape. Nu ca spectator, ci ca „prospector”, căci, cuprinşi şi el şi maică-sa, de frigurile aurului, au plecat echipaţi cu un ciur pentru strecurat nisipul aurifer şi cu o cratiţă în care să-şi gătească mâncarea, la Sacramento, în Sierra Nevada, potopită de toţi oropsiţii Americii. Aur n-a găsit, dar în schimb lumea cu care a venit în contact acolo, în ţinuturile sălbatice, i-a fost filonul de preţ din care a extras mai târziu materialul uman atât de veridic, de pitoresc, de dramatic al romanelor şi nuvelelor sale.

A revenit la San Francisco, după o bucată de timp care i-a istovit, o dată cu puterile trupeşti şi bruma de economii investite în iluzoria întreprindere. Nu s-a întors cu nici un săculeţ de aur. A strâns însă în memorie o extrem de bogată colecţie de imagini, din care-şi va alimenta, până-n ultimii ani ai vieţii, creaţiile literare, chiar când, departe de sursele originare – în 1885 s-a stabilit la Londra tot – la ele va apela din nou cu fervoare, renunţând la temele europene, care nu-i aduseseră succes.

Până a aborda cariera de scriitor, Bret Haite a mai încercat ţi alte meserii. A fost şi zeţar la o tipografie din San Francisco, fii cărei proprietar edita un ziar. În coloanele acestei publicaţii i-au apărut primele versuri, căci Bret Harte a debutat ca poet. Producţia sa lirico-satirică a trecut neobservată, deşi nu era lipsită de trăsături personale, care marcau verva poetică şi subliniau umorul metaforei.

Dar autentica strună a talentului său s-a manifestat în originalitatea prozei, remarcată chiar de la întâia nuvelă, apărută de asemenea în ziarul pomenit (1859) şi intitulată The Luck of Roaring Camp („Norocel din Roaring Camp”). Ceea ce a atras imediat atenţia cititorilor a fost noutatea subiectului, căci până la Bret Harte nimeni nu zugrăvise încă acea societate pestriţă care vieţuia în regiunile aurifere. Într-adevăr, ceea ce caracterizase până atunci proza americană fusese inspiraţia etico-religioasă, eroii

fiind aproape întotdeauna personaje ale bisericii protestante, pentru care temelia familiei, a societăţii, a individului era morala biblică. De-abia cu Washington Irving şi cu Fenimore Cooper începe să se lărgească aria inspiraţiei obiective, introducându-se în orbita ei oameni şi peisaje din realitate, însă dintr-o realitate selecţionată, în care pitorescul geografic şi uman – pădurea, preria, râurile, vânătorii, pescarii, navigatorii, indienii – erau învăluiţi într-o atmosferă artificială de idealizare şi legendă. Abia cu Edgar Poe, cu Herman Melville, celebrul autor al romanelor Moby Dick şi Typee, cu Nathaniel Hawthorne – omul devine o temă de cercetare şi aprofundare psihologică.

Literatura americană a primelor decenii din veacul trecut se adapă din evenimentele istorice contemporane războiul pentru independenţă, aventura mereu prezentă a pionieratului sau îşi deplasează cadrul de pe uscat pe ocean, descriind în maniera lui Walter Scott viaţa piraţilor, aventurile corsarilor.

Între timp, în structura socială şi economică a Statelor Unite se conturau prefaceri importante. Romanul de tip vechi nu se mai acorda cu condiţiile de viaţă schimbate şi nici nesfârşitele discuţii de ordin teologico-filozofic, cu care personajele epopeilor piratereşti îşi tapisau pauzele dintre aventuri, dintre două atacuri sângeroase şi de care publicului cititor i se făcuse lehamite. Aşa se explică succesul nuvelelor lui Bret Harte. Scrise cu un deosebit meşteşug artistic, ele aduceau un suflu de viaţă, de adevăr, de culoare şi de umor, care a surprins pe lector. Oamenii din „Roaring Camp” trebăluiau, se dondăneau şi se încăierau, se beţiveau şi îşi iroseau timpul în jocuri de noroc, zi de zi, sub ochii captivaţi ai acelora oare citeau proza suculentă a lui Bret Harte. Se dădeau chiar numele modelelor care l-au inspirat pe scriitor.

În sfârşit, Bret Harte îşi găsise drumul. A renunţat la tipografie, consacrându-se exclusiv literaturii. În 1868 devine conducătorul unei reviste lunare, căreia îi va închina întregul său efort creator. E inepuizabil. California îi va

furniza tot atâta materie romanescă valoroasă câte pepite de aur va dărui minerilor pricepuţi în a le extrage din straturile de rocă, din nisipul torentelor. Rând pe rând, el dă la iveală o sumedenie de nuvele şi schiţe, care îl consacră ca pe un remarcabil povestitor, cu o originală notă de omenie, umor şi duioşie.

În 1871, când se stabileşte la New York pentru a conduce publicaţia „Atlantic Monthly”, el este scriitorul cel mai popular din Statele Unite. Criticii britanici elogiau precizia limbii sale, puritatea stilului şi-l invitau să treacă oceanul pentru a-şi consacra talentul în capitala Angliei. A refuzat. Europa îi ispitea totuşi. În 1878 acceptă numirea sa în funcţia de consul la Krefeld (Germania), de unde e transferat peste doi ani la Glasgow (Anglia). Demisionează în 1885 pentru a se fixa la Londra şi a se dedica până la sfârşitul vieţii numai literaturii. A închis ochii la 5 mai 1902.

Ceea ce caracterizează scrisul lui Bret Harte este profundul său umanism, optimismul şi nestrămutata lui încredere în om. Această trăsătură se desprinde din întreaga sa operă şi chiar din restrânsa culegere de nuvele traduse în volumul de faţă. Atitudinea sa faţă de lumea pe care o zugrăveşte, lumea celor umili, a celor înfrânţi, striviţi de orânduirea burgheză, este plină de înţelegere şi de dragoste, căci el îşi dă seama că oamenii aceştia sunt un produs al condiţiilor sociale şi economice în care trăiesc, al educaţiei rudimentare, al împrejurărilor în care sunt nevoiţi să lupte şi să-şi apere dreptul la pâine. Ei nu sunt fundamental răi, neadaptaţi normelor de viaţă civilizată – cum susţineau predicatorii puritani şi sociologii burghezi – ci, dimpotrivă, când se iveşte prilejul, se dovedesc a fi înzestraţi cu sentimente alese. Aşa-zişii „declasaţi” din povestirile cuprinse în volumul de faţă sunt capabili de admirabile fapte de eroism, capabili de un devotament neţărmurit, de gingaşă afecţiune faţă de copii, într-un cuvânt, ei sunt aceia care ştiu de fapt ce este „omenia”.

O altă trăsătură progresistă a scriitorului, care merită a fi

relevată, este atitudinea sa faţă de populaţiile conlocuitoare de altă rasă. Ca publicist şi ca scriitor, Bret Harte s-a ridicat întotdeauna împotriva tuturor reacţionarilor şi obscurantiştilor. EI şi-a rostit răspicat cuvântul, cu sarcasm şi cu umor când a fost cazul, înfierând comportarea inumană faţă de „populaţia de culoare”.

Suntem încredinţaţi că traducerea în limba română a acestui volum se va bucura de o caldă primire în rândurile cititorilor.

F. BRUNEA-FOX.

SURGHIUNIŢII DIN POKER FLAT.

Când în dimineaţa zilei de 23 noiembrie 1850, domnul John Oakhurst, de profesiune jucător de cărţi, a păşit pe Strada Mare din Poker Flat şi-a dat seama că în atmosfera morală a străzii se schimbase ceva peste noapte. Doi-trei bărbaţi, vorbind cu gravitate între ei, s-au oprit la apropierea lui şi l-au privit cu tâlc.

Plutea în aer un iz de duminică, lucru ce părea de rău augur într-o aşezare care nu ţinea seamă de duminici.

Faţa chipeşă şi liniştită a domnului Oakhurst nu trădă mare interes pentru atare prevestiri. Dar dacă era sau nu conştient de cele ce se întâmplau, asta era cu totul altceva.

— Sigur că vânează pe careva, s-a gândit el. Şi cred că pe mine…

Şi-a pus la loc în buzunar batista cu care ştersese praful roşu din Poker Flat de pe ghetele-i îngrijite şi nu s-a mai gândit la ce-o să fie.

Într-adevăr, Poker Flat „vâna pe cineva”. Suferise în ultima vreme pierderea câtorva mii de dolari, a doi cai de rasă şi a unui cetăţean de vază. Iar acum trecea printr-o criză de reacţie virtuoasă, la fel de în afara legii şi de necontrolată ca oricare din faptele care o pricinuiseră. Un comitet secret luase hotărârea să cureţe oraşul de nepoftiţi. Curăţire care avea să fie făcută pentru vecie, cu doi bărbaţi ce atârnau spânzuraţi într-o râpă de crengile unui sicomor şi temporară, prin izgonirea din oraş a unor persoane deocheate, îmi pare rău s-o spun, dar unele dintre acestea erau doamne. Având în vedere sexul, se cuvine să adăugăm, totuşi, că incorectitudinea lor era de ordin profesional şi că cei din Poker Flat se încumetau să judece numai acest soi de delicte, uşor de stabilit.

Domnul Oakhurst avea dreptate gândind că era vorba şi de persoana lui. Câţiva din comitet ceruseră să fie spânzurat, drept pildă şi ca unic mijloc de a se despăgubi

din buzunarele lui de sumele pe care le pierduseră.

— E-mpotriva dreptăţii, zicea Jim Wheeler, să-l lăsăm pe insul ăsta din Roaring Câmp, un venetic sadea, s-o ştează cu banii noştri!…

Dar un simţământ adânc de echitate, sălăşluind în pieptul acelora care fuseseră destul de norocoşi ca să câştige de la domnul Oakhurst, a biruit asupra acestei înguste prejudecăţi locale.

Domnul Oakhurst şi-a primit sentinţa cu calm filosofic şi fatalism, căci îşi dădea seama de şovăiala judecătorilor săi. Prea era jucător mare, ca să nu se plece în faţa destinului. Pentru el viaţa era, în cel mai bun caz, un joc riscant şi recunoştea obişnuitul avantaj al celui ce împărţea cărţile.

O gardă de oameni înarmaţi i-a dus pe păcătoşii surghiuniţi din Poker Flat până la marginea aşezării. În afară de domnul Oakhurst, cunoscut ca un om plin de îndrăzneală şi pentru a cărui intimidare se folosise paza armată, grupul de proscrişi era alcătuit dintr-o femeie tânără, aşa-numita „Ducesa”, o alta care-şi câştigase porecla de „Maica Shipton” şi din „Unchiul Billy” bănuit spărgător şi beţiv dovedit.

Cavalcada n-a stârnit nici un comentariu din partea privitorilor, iar escorta n-a scos tot timpul nici un cuvânt. Numai când au ajuns la râpa din cea mai depărtată margine a aşezării, conducătorul gărzii înarmate le-a spus, scurt şi cuprinzător: surghiuniţii nu se puteau întoarce decât cu preţul vieţii.

Când garda a pierit din ochii lor, simţămintele până atunci stăpânite s-au descărcat în câteva lacrimi isterice ale Ducesei, în câteva sudălmi ale Maicii Shipton şi într-o împroşcătură de înjurături din partea Unchiului Billy. Numai Oakhurst, filosof, tăcea chitic. O ascultă liniştit pe Maica Shipton exprimându-şi dorinţa de a spurca pe careva, nu spuse nimic la neîncetatele văicăreli ale Ducesei că va muri în drum şi la blestemele tunătoare ce păreau să ţâşnească din Unchiul Billy care călărea în frunte. Cu bonomia nepăsătoare, caracteristică tagmei lui, a stăruit să-şi

schimbe calul de călărie care răspundea la numele ide „Cinci pete” cu măgăriţa nenorocită călărită de Ducesa. Dar nici gestul acesta nu i-a unit mai strâns pe surghiuniţi.

Cu o urmă de cochetărie, tânăra femeie îşi potrivi penele oarecum răvăşite ale pălăriei, Maica Shipton privi chiorâş la stăpânul lui „Cinci pete”, iar Unchiul Billy îi vârî pe toţi într-o înjurătură de mama focului.

Drumul către Sandy Bar – o aşezare ce nu se molipsise încă de suflul regenerator din Poker Flat şi îi îmbia pe pribegi – se întindea peste un lanţ de munţi prăpăstioşi, la depărtare de o zi bună de drum.. Cum toamna era pe sfârşite, grupul a urcat repede din regiunea umedă şi temperată de la poalele dealurilor în aerul uscat, rece şi înviorător al Sierrelor. Poteca era îngustă şi suia pieptiş.

Către prânz, Ducesa s-a rostogolit din şa la pământ şi a declarat că nu poate merge mai departe, aşa că grupul s-a oprit.

Locul, neînchipuit de sălbatic, era de-a dreptul impresionant. Un amfiteatru împădurit, înconjurat pe trei laturi de stânci prăpăstioase din granit golaş, aluneca uşor către creasta altei prăpăstii, care domina valea. Era, fără îndoială, cel mai potrivit loc de popas, dacă popasul ar fi fost de dorit. Dar domnul Oakhurst ştia că făcuseră abia jumătate din drumul până la Sandy Bar, iar grupul nu era nici echipat şi nici aprovizionat pentru a zăbovi. Le-a atras şi celorlalţi pe scurt atenţia asupra acestui lucru, adăugind un comentariu filosofic asupra nebuniei de a „zvârli cărţile înainte de sfârşitul partidei”. Dar aveau la ei o băutură spirtoasă care, în acele momente grele, le ţinea loc de hrană, căldură, odihnă şi înţelepciune... în ciuda obiecţiunilor sale, grupul se afla destul de curând mai mult sau mai puţin sub influenţa alcoolului: Unchiul Billy trecuse fulgerător de la o stare războinică la una de tembelism, Ducesa începuse să lăcrimeze, iar Maica Shipton sforăia. Numai domnul Oakhurst rămăsese în picioare şi, rezemat de o stâncă, îi veghea liniştit.

Domnul Oakhurst nu bea. Din pricina profesiunii sale care

cerea sânge rece, stăpânire de sine şi prezenţă de spirit, el – după propria-i expresie – „nu-şi putea îngădui acest lux!” Şi pe când se uita la tovarăşii de surghiun întinşi pe jos, s-a simţit, pentru întâia oară, copleşit de singurătatea îndeletnicirii lui de paria, de viaţa-i de toate zilele şi chiar de viciile lui. Atunci s-a apucat să-şi scuture hainele negre, să-şi spele mâinile şi obrazul şi să facă toate acele treburi mărunte care-i câştigaseră faima de bărbat dichisit, aşa că a uitat pentru o clipă de necazuri. Fapt este că nici nu i-a trecut prin minte să-şi părăsească tovarăşii mai slabi, mai prăpădiţi.

Dar simţea, fără să vrea, lipsa emoţiilor care, destul de paradoxal, îl duceau către acea linişte imperturbabilă care-l făcuse celebru. A privit spre pereţii mohorâţi ce se înălţau la o mie de picioare deasupra pinilor înconjurători; spre cerul înnourat ca un blestem; spre hăul de la picioarele lor, care se cufunda în umbră şi-atunci, deodată, s-a auzit strigat pe nume.

Un călăreţ se apropia pe cărare. Chipul proaspăt şi deschis al noului-venit i-a amintit domnului Oakhurst de Tom Simson, zis şi „Nevinovatul”, din Sandy Bar.

Îl întâlnise cu câteva luni înainte la „unul mic” şi câştigase cu o linişte desăvârşită întregul avut al acestui tânăr neprihănit – vreo patruzeci de dolari. După ce sfârşiseră partida, domnul Oakhurst îl trăsese pe tânărul jucător în dosul unei uşi şi-i vorbise astfel:

— Ascultă, Tommy, eşti un puşti de treabă, dar nu ştii să joci! Să nu mai încerci niciodată!

Îi dăduse apoi banii îndărăt, îl împinsese uşurel pe uşă afară şi făcuse astfel din Tom Simson sclavul său devotat.

În salutul copilăresc şi entuziast al tânărului era ca o amintire din toate acestea. Pornise, spunea el, spre Poker Flat, ca să-şi caute norocul.

— Singur?

Nu, nu chiar singur! De fapt (şi aici scoase un chicotit) fugise cu Piney Woods. Nu-şi amintea domnul Oakhurst de Piney? De fata care servea masa la „Hotelul Temperanţa”?

… Se logodiseră de mult, dar bătrânul Jack Woods se împotrivea, aşa că fugiseră împreună şi se duceau la Poker Flat să se căsătorească şi… iată-i aci!… Erau însă tare osteniţi de dram!… Ce bine că găsiseră un loc de popas, ba încă şi tovărăşie!

Toate acestea, „Nevinovatul” le-a spus dintr-o suflare, în timp ce Piney, o domnişoară de vreo cincisprezece ani, drăgălaşă şi plinuţă, apărea călare de după pini, îmbujorată toată şi se apropia de logodnicul ei.

Pe domnul Oakhurst îl interesau rareori sentimentele şi, cu atât mai puţin, buna-cuviinţă; avea însă o vagă impresie că situaţia grupului lor nu era prea fericită. Şi-a păstrat totuşi destulă prezenţă de spirit încât să-i tragă un picior Unchiului Billy, care tocmai se pregătea să spună ceva, iar acesta era destul de treaz ca să simtă în lovitura primită o putere ce nu trebuia nesocotită. A încercat apoi să-l hotărască pe Tom Simson să nu-şi amine plecarea, dar în zadar! I-a spus chiar răspicat că nu aveau provizii şi nici cele necesare pentru un popas… Din nefericire, „Nevinovatul” n-a luat în seamă împotrivirea, ba i-a asigurat chiar că avea el o asină încărcată cu provizii şi că descoperise şi un fel de cabană de bârne lângă cărăruie.

— Piney poate să stea cu doamna Oakhurst, a spus „Nevinovatul”, arătând spre Ducesă; cât despre mine, mă descurc eu…

Numai piciorul vajnic al domnului Oakhurst l-a împiedicat pe Unchiul Billy să izbucnească în hohote de râs. Urmarea e că acesta s-a simţit îmboldit s-o ia în sus pe canion, ca să-şi poată recăpăta seriozitatea. Acolo a împărtăşit pinilor uriaşi hazul împrejurării, dând din picioare, strâmbându-se de râs şi slobozind obişnuitele sudălmi. Când s-a întors, i-a găsit pe ceilalţi vorbind, pare-se prieteneşte, în jurul unui foc, căci aerul se făcuse neaşteptat de rece, iar pe cer se îngrămădeau nori. Piney sporovăia aprins, copilăreşte, întoarsă spre Ducesă şi aceasta o asculta cu un interes şi o bunăvoinţă pe care nu le mai arătase de multă vreme. „Nevinovatul” îi ţinea hangul, cam cu acelaşi efect, în faţa

domnului Oakhurst şi a Maicii Shipton, care se topea acum de amabilitate.

— Da’ ce-i aici? Un afurisit de picnic?… a exclamat Unchiul Billy cu dispreţ, privind spre grupul aşezat în mijlocul pădurii, spre vâlvătaia focului şi animalele priponite în apropiere.

Deodată, prin capu-i ameţit de alcool a trecut un gând; şi se pare că era un gând plin de haz, căci omul s-a simţit iarăşi ispitit să izbească cu piciorul şi să-şi îndese pumnul în gură.

În timp ce umbrele se-ntindeau încet pe munte, un vânt uşor prinse să legene creştetul pinilor, gemând prin golurile ramurilor mari şi mohorâte. Dărăpănătura de cabană, cârpăcită, acoperită cu crengi de pin, a fost lăsată pentru doamne. La culcare, logodnicii au schimbat un sărut atât de firesc, de cinstit şi sincer, încât a putut fi auzit pe deasupra pinilor fremătători. Delicata Ducesă şi răutăcioasa Maică Shipton au fost, pare-se, prea năucite, ca să mai spună ceva despre această ultimă dovadă de naivitate şi s-au îndreptat fără un cuvânt spre cabană. Bărbaţii au aţâţat focul şi, întinzându-se pe jos în faţa uşii, au adormit într-o clipă.

Domnul Oakhurst avea somnul uşor. S-a trezit spre dimineaţă, amorţit şi înfrigurat. Şi în timp ce răscolea focul aproape stins, vântul care se înteţise i-a zvârlit în faţă ceva… ceva ce-i alungă sângele din obraz: zăpadă!

A sărit în sus ca ars, gata să-i trezească şi pe cei ce mai dormeau, căci nu era vreme de pierdut! Dar, întorcându-se spre locul unde trebuia să fie Unchiul Billy, a văzut că acesta nu mai era! I-a fulgerat atunci prin minte o bănuială şi de pe buze i-a izbucnit o înjurătură. S-a repezit spre locul unde priponiseră caii şi măgarii: nici ei nu mai erau! Iar poteca se acoperea, văzând cu ochii, de zăpadă…

Tulburarea din prima clipă i-a trecut pe dată şi s-a întors spre foc, la fel de liniştit cum îi era felul. N-a trezit pe nimeni. „Nevinovatul” moţăia împăcat, cu o fluturare de zâmbet pe chipu-i blajin şi plin de pistrui; Piney dormea

feciorelnic şi dulce lângă „surorile” ei, de parcă ar fi ocrotit-o cerul, aşa că domnul Oakhurst şi-a tras pătura peste umeri şi, mângâindu-şi mustaţa, a aşteptat să se crape de ziuă. Zorile au venit încet, într-un vârtej ceţos de fulgi albi care-l ameţeau şi-i orbeau ochii. Ce se mai putea zări jur împrejur se schimbase ca prin farmec!… A privit lung în jos peste vale şi a rezumat prezentul şi viitorul într-un singur cuvânt: „în-ză-pe-ziţi” …

Un inventar minuţios al proviziilor pe care, din fericire, le opriseră de cu seară, înăuntrul cabanei, scăpând astfel de mâinile hulpave ale Unchiului Billy, a dovedit că ele ar fi putut ţine, cu grijă şi măsură, încă vreo zece zile.

— Şi asta, a spus domnul Oakhurst *sotto voce*[1] către „Nevinovatul”, în caz că ai dori să ne ajuţi şi pe noi. Dacă nu şi cred că ar fi mai bine, vom aştepta până ce Unchiul Billy s-o întoarce cu provizii.

Din anume pricini tainice, domnul Oakhurst nu se putea hotărî să dezvăluie ticăloşia Unchiului Billy, aşa că a lăsat să se înţeleagă că acesta se rătăcise de tabără şi că, cine ştie cum, pusese animalele pe fugă…

A strecurat, de asemenea, câteva cuvinte Ducesei şi Maicii Shipton, care nu aveau nici o îndoială că celălalt spălase putina.

— O să afle ei adevărul despre noi toţi… dac-or mai afla vreodată ceva, a adăugat el cu înţeles şi n-are nici un rost să-i speriem acum.

Nu numai că Tom Simson a pus la dispoziţia domnului Oakhurst toate proviziile, dar părea că se şi bucură de perspectiva acelei izolări silite.

— O să facem aici un popas pe cinste vreo săptămână, pe urmă zăpada o să se topească şi o să pornim îndărăt cu toţii.

Şi parcă şi ceilalţi s-au molipsit de voioşia tânărului şi de calmul domnului Oakhurst. Cu ajutorul unor crengi de pin, „Nevinovatul” a meşterit în pripă un acoperiş pentru cabană, în vreme ce Ducesa o îndruma pe Piney cum să

---

[1] Cu glas scăzut, în şoaptă (ital.).

aranjeze înăuntru, cu un gust şi un tact care o făceau pe fetişcana aceea sălbăticuţă să caşte mari ochii ei albaştri.

— Vad că v-aţi deprins, acolo-n Poker Flat, tot cu lucruri alese, i-a spus Piney.

Ducesa s-a întors brusc ca să ascundă ceva ce-i colora obrajii peste nuanţa lor profesională, iar Maica Shipton a poftit-o pe Piney să termine cu „flecăreala”. Şi pe când domnul Oakhurst se înapoia, după ce căutase în zadar poteca, a auzit ecoul unor hohote vesele, răsfrânte de stânci. S-a oprit cam surprins, gândul zburându-i, fireşte, la sticlele cu whisky pe care din prudenţă, le ascunsese.

„Şi totuşi, parcă n-ar suna ca de whisky” şi-a spus jucătorul de cărţi.

Numai când a zărit, prin viforniţa încă orbitoare, pălălaia focului şi grupul din jur, a ajuns la convingerea că petrecerea era dintre cele mai nevinovate.

N-aş putea spune dacă domnul Oakhurst îşi ascunsese, odată cu băutura şi cărţile de joc ca pe ceva ce ar fi fost oprit în acea comunitate. Sigur este însă că, în seara aceea, ca să vorbim ca Maica Shipton, „n-a pomenit o dată de cărţi”! Din fericire, timpul a trecut repede, amăgit de un acordeon pe care Tom Simson l-a scos, fălindu-se, din calabalâcul său. În ciuda anumitor dificultăţi în stăpânirea instrumentului, Piney Woods a izbutit să smulgă de pe clape câteva melodii rebele, în acompaniamentul unei perechi de castaniete din os, mânuite de „Nevinovatul”. Dar încununarea acestei seri a fost momentul când îndrăgostiţii au început să cânte, mână în mână, cu foc şi cât puteau mai tare, un cântec de tabără. Mă tem că nu atât tendinţa cucernică, cât tonul oarecum cutezător şi vigoarea legământului din refren, i-au cucerit imediat pe ceilalţi, aşa că, până la urmă şi-au unit cu toţii glasurile în refrenul:

„Sunt mândru să slujesc pe Domnul,
Şi jur să mor în oastea lui”...

Pinii se legănau, vifornița se învârtejea pe deasupra bieților oameni, iar flăcările focului se înălțau spre cer, ca un simbol al legământului făcut.

La miezul nopții vântul s-a mai potolit, vălătucii norilor s-au destrămat, iar stelele au prins să sclipească sticloase peste tabăra adormită. Domnul Oakhurst, a cărui îndeletnicire îl silise să trăiască aproape fără să doarmă, a împărțit veghea cu „Nevinovatul”, luând asupră-și cea mai mare parte a sarcinii. Și, ca un fel de scuză, i-a spus „Nevinovatului” că petrecuse adesea și o săptămână fără să închidă ochii.

— Da ce făceai? l-a întrebat Tom.

— Pocher, i-a răspuns domnul Oakhurst, sentențios. Când un om dă de un filon de noroc, de un noroc porcesc, nu obosește. Norocul este cel care obosește primul. Norocul, a urmat apoi gânditor jucătorul de cărți, e ceva tare ciudat. Singurul lucru pe care-l știi despre el e că se schimbă. Totul e să simți când se schimbă și atunci ești om făcut!... De când am plecat din Poker Flat, am tot avut ghinion... acum vii și dumneata și... pac! Intri la apă!... Dacă ai carte bună, până la urmă ești salvat. Pentru că, a adăugat jucătorul de cărți, nerușinat de vesel:

„Sunt mândru să slujesc pe Domnul
Și jur să mor în oastea lui”...

Când a venit ziua a treia, prin perdeaua de omăt soarele i-a văzut pe surghiuniți luându-și prânzul de dimineață din proviziile tot mai puține. Și, ca o ciudățenie a acelui climat de munte, razele sale împrăștiau o căldură milostivă peste întinsul iernatic, parcă părându-i rău de cele întâmplate. Dar ceea ce se dezvăluia vederii erau nămeții de zăpadă, troieniți în jurul cabanei: o mare albă fără speranță, fără sfârșit, fără ieșire, ce se întindea până devale, sub malurile stâncoase de care surghiuniții se mai agățau încă. Iar prin aerul de cristal, se vedea înălțându-se fumul 5n satul pastoral Poker Flat, departe, atât de departe... Maica

Shipton l-a zărit şi, din vârful înalt al fortăreţei sale stâncoase, a aruncat într-acolo cel din urmă blestem. Era ultima ei încercare ticăloasă şi, poate că din pricina asta, a fost învestită cu o scânteie de sublim. Asta i-a făcut bine, a mărturisit ea în taină Ducesei:

— Du-te colo afară, înjură ş-o să vezi!…

S-a gândit apoi s-o distreze puţin pe fetiţă, cum le plăcea, ei şi Ducesei, s-o cheme pe Piney. Fata nu era o gâsculiţă, iar cele două „doamne” se bucurau şi se mângâiau la gândul că nu înjură şi nu e necuviincioasă.

Când noaptea s-a furişat din nou printre creste, sunetele tremurânde ale acordeonului s-au înălţat şi s-au stins capricioase, în lungi oftaturi lângă focul pâlpâind. Dar muzica nu mai putea umple golul dureros lăsat de o hrană insuficientă, aşa că Piney le-a propus să-şi treacă timpul altfel cu povestiri. Cum nici domnului Oakhurst şi nici femeilor de acolo nu le-ar fi plăcut să-şi povestească viaţa şi acest plan ar fi căzut baltă dacă n-ar fi fost „Nevinovatul”. Cu câteva luni înainte, dăduse peste o copie rătăcită a Iliadei în traducerea iscusită a lui Pope[2]. S-a oferit deci să le povestească întâmplările mai însemnate din acel poem, căci le cunoştea bine cuprinsul, deşi uitase o seamă de cuvinte în iureşul dialectului local din Sandy Bar. Şi astfel, cât a fost noaptea de lungă, semizeii lui Homer au colindat din nou pe pământ. În şuierul vântului, troieni vânjoşi şi greci şireţi se luptau corp la corp, iar pinii uriaşi din canion păreau că se înclină în faţa mâniei fiului lui Peleu.

Domnul Oakhurst asculta recules şi liniştit. Îl interesa mai cu osebire soarta lui „Acilea”, cum îl numea mereu „Nevinovatul” pe Achile „cel iute de picior”.

Şi-aşa, cu hrană puţină, dar cu mult Homer şi acordeon, peste surghiuniţi a trecut o săptămână întreagă. Soarele uitase iarăşi de ei şi iarăşi fulgi de zăpadă se cerneau din cerul de plumb, jos pe pământ. Zi de zi, brâul de zăpadă se

---

[2] Alexander Pope (168S-1744) scriitor englez, reprezentant al clasicismului.

strângea tot mai tare împrejur, până când, la urmă, au început să privească dinlăuntrul închisorii peste ziduri orbitor de albe, ce se înălţau sus, sus de tot, deasupra capetelor lor. Era din ce în ce mai greu să întreţină focul, chiar din copacii prăbuşiţi lingă ei şi pe jumătate îngropaţi în troiene. Şi totuşi, nici unul nu se văita. Îndrăgostiţii îşi întorceau privirea de la peisajul cumplit, se uitau unul în ochii altuia şi erau fericiţi. Domnul Oakhurst rămânea calm în faţa partidei pierdute. Ducesa, mai voioasă ca înainte, luase asupra ei grija tinerei Piney. Numai Maica Shipton odinioară cea mai tare dintre toţi părea să pălească, să se stingă. În a zecea zi, la miezul nopţii, l-a chemat pe Oakhurst lângă ea.

— Eu mă duc, i-a zis cu glas scăzut şi morocănos, dar nu le spune nimic... Nu trezi copiii! Ia legătura de sub capul meu şi desfă-o...

Domnul Oakhurst a făcut întocmai. Înăuntru erau porţiile Maicii Shipton din ultima săptămână, neatinse.

— Dă-le fetiţei, a şoptit ea, arătând spre Piney, care dormea.

— Te-ai lăsat să mori de foame, i-a spus jucătorul de cărţi.

— Cred că aşa se cheamă, i-a răspuns ea arţăgoasă, în timp ce se întindea iar; s-a întors apoi cu faţa la perete şi şi-a dat liniştită duhul.

În ziua aceea, acordeonul şi castanietele au fost lăsate la o parte, iar Homer dat uitării. După ce trupul Maicii Shipton a fost încredinţat zăpezii, domnul Oakhurst l-a luat pe „Nevinovatul” deoparte şi i-a arătat o pereche de cizme pe care le meşterise din vechiul samar.

— S-ar mai putea, doar unul la sută, s-o salvezi, l-a sfătuit el, arătând-o pe Piney... Dar într-acolo, a adăugat, făcând semn spre Poker Flat. Dacă poţi s-ajungi în două zile, e salvată!...

— Şi dumneata? l-a întrebat Tom Simson.

— Eu rămân aici, a răspuns el, tăios.

Îndrăgostiţii s-au despărţit cu o lungă îmbrăţişare.

— Nu cumva pleci şi dumneata? a întrebat Ducesa, văzând că domnul Oakhurst se pregătea să-l însoţească pe logodnic.

— Numai până la canion, a fost răspunsul.

S-a întors deodată şi a sărutat-o, lăsând-o cu chipul, de obicei palid, în flăcări şi cu picioarele tremurând, înţepenite de uimire.

Noaptea a venit, dar domnul Oakhurst nu; şi o dată cu noaptea, viforniţa s-a înteţit. Apoi Ducesa a căutat să aţâţe focul şi a descoperit că cineva îngrămădise pe furiş lângă cabană vreascuri, ca să le ajungă câteva zile. I s-au umplut ochii de lacrimi, dar şi i-a ascuns de Piney.

Femeile abia dacă au aţipit. Când s-au privit dis-de-dimineaţă şi-au citit soarta pe chip. Nici una n-a scos un cuvânt; socotindu-se însă cea mai tare, Piney s-a apropiat şi a îmbrăţişat-o strâns pe Ducesă. Au rămas aşa toată ziua. Peste noapte viscolul s-a dezlănţuit mai cumplit ca oricând şi, sfârtecând pinii ocrotitori, a pătruns în inima cabanei.

Spre dimineaţă, nu s-au mai simţit în stare să aţâţe focul, care se stingea cu încetul. Şi, în vreme ce jarul se înnegrea văzând cu ochii, Ducesa s-a ghemuit mai strâns lângă Piney şi a rupt tăcerea lungă de ceasuri:

— Piney, ştii să te rogi?

— Nu, draga mea, a răspuns Piney simplu.

Fără să ştie de ce, Ducesa s-a simţit uşurată şi, rezemându-şi capul pe umărul fetei, n-a mai spus nimic. Şi, aşa cum stăteau, cea tânără şi neprihănită cu capul surorii păcătoase pe sânu-i virgin, au adormit.

Vântul prinse să doinească un cântec de leagăn, parcă temându-se să nu le trezească. Zăpada pufoasă, scuturată de pe crengile lungi de pin, zbura asemenea unor păsări albe şi se lăsa în jurul femeilor adormite. Iar printre norii destrămaţi, luna privea jos, la ceea ce fusese tabăra lor. Orice păcătoşenie omenească, orice urmă de chin pământesc zăcea sub mantia fără pată, zvârlită mărinimos din înălţimi.

Şi au rămas aşa adormite toată ziua aceea şi ziua

următoare şi nu s-au trezit nici când glasuri şi paşi de oameni au spart liniştea taberei. Iar când mâini milostive au spulberat zăpada de pe chipurile lor de ceară, pe care se aşternuse seninătatea, cu greu s-ar fi putut spune care era cea păcătoasă. Până şi legea din Poker Flat a recunoscut asta şi le-a lăsat aşa, încleştate una în braţele celeilalte.

La capătul prăpastiei au găsit însă un doi de treflă ţintuit cu un şiş într-unul din pinii cei mai înalţi; purta, scrise cu creionul de o mână sigură, următoarele:

Sub acest copac
zace trupul lui:
JOHN OAKHURST.
Pe care l-a lovit ghinionul
în ziua de 23 noiembrie 1850
şi care a etalat cărţile
în ziua de 7 decembrie 1850.

Aşa zăcea înţepenit şi fără suflare sub zăpadă, cu un pistol alături şi un glonţ în inimă, calm însă ca şi în viaţă, acela care a fost odată cel mai puternic şi totuşi cel mai slab dintre surghiuniţii din Poker Flat.

NOROCEL DIN ROARING CAMP.

Se iscase zarvă mare în Roaring Camp! Nu putea fi vorba de vreo păruială, căci prin 1850 asta n-ar fi fost o noutate care sa strângă buluc întreaga aşezare. Nu numai săpăturile şi concesiunile se goliseră de oameni, ci şi „Cafeneaua Tuttle” îşi dăduse partea sa de cartofori, care să nu uităm nu-şi întrerupseseră jocul nici măcar în ziua când French Pete şi Kanaka Joe se împuşcaseră unul pe altul peste tejgheaua barului. Toată aşezarea era strânsă la ieşirea din luminiş, în faţa unei colibe rudimentare. Şi, cu toate că oamenii vorbeau pe şoptite, se auzea mereu numele unei femei. Era un nume destul de cunoscut în aşezare: Gherokee Sal. Dar… cu cât mai puţin despre ea, cu atât mai bine!…

Era o femeie din topor şi, tare mă tem, o mare păcătoasă. Era totuşi singura femeie în Roaring Camp şi se chinuia acum în dureri cumplite, tocmai când ar fi avut mare nevoie de un ajutor femeiesc! Desfrânată, părăsită, aproape pierdută, îndura un martiriu greu de îndurat chiar şi atunci când milostenia femeiască îl mai îmblânzeşte şi care trebuie să fi fost cu osebire năprasnic în singurătatea de aici. Blestemul strămoşesc căzuse asupra ei în acea aşezare izolată, făcându-i atât de cumplită osânda primului păcat. Era poate şi un soi de ispăşire în lipsa oricărei duioşii umane şi îngrijiri femeieşti în ceasul acela, când nu vedea în faţa ei decât chipul dispreţuitor al bărbaţilor ortacii ei. Şi totuşi, câţiva dintre cei de acolo se simţeau pare-se mişcaţi de chinurile femeii. Sandy Tipton gândea că „era lată cu Sal” şi, uitându-se lung la ea, s-a ridicat câteva clipe deasupra faptului că avea în mânecă un as şi doi valeţi.

Trebuie să se ţină seamă însă că întâmplarea era cu totul nouă. În Roaring Camp moartea nu era de loc o raritate; naşterea însă, da. Mulţi oameni părăsiseră aşezarea pe vecie, fără a se mai întoarce, dar pentru prima oară cineva

intra acolo *ab initio*[3]. De aici şi toată zarva!…

— Du-te tu înăuntru, Stumpy! a strigat un cetăţean mai răsărit, zis şi Kentuck, către unul dintre acei gură-cască. Du-te, mă şi vezi ce poţi face! Că tu te pricepi la d-alde astea…

Poate că alegerea făcută îşi avea tâlcul ei. Stumpy fusese, sub alte ceruri, şeful putativ[4] a două familii; şi, datorită unor vicii de formă, cetăţuia celor certaţi cu legea, care era Roaring Camp, îi adăpostea acum făptura. Gloata găsi alegerea nimerită, iar Stumpy era destul de înţelept ca să se plece în faţa majorităţii. Uşa s-a închis în urma acestei moaşe improvizate, laicei din Roaring Camp s-au aşezat pe jos, afară, trăgând din pipă în aşteptarea celor ce aveau să urmeze.

Gloata număra cam vreo sută de bărbaţi. Unul-doi dintre ei erau adevăraţi fugari care se ascundeau de frica legii, câţiva erau criminali şi cu toţii… lipsiţi de scrupule. Înfăţişarea lor nu trăda însă nimic din viaţa pe care o duseseră şi nici din caracterul lor. Cel mai mare ticălos avea un chip de Rafael, cu o cunună de păr auriu; Oakhurst, cartoforul, avea aerul melancolic şi adânc îngândurat al unui Hamlet; cel mai cu sânge rece şi mai cutezător dintre ei era scund de statură, cu un glas firav şi o purtare sfioasă, stângace. Termenul de „neciopliţi” li se putea aplica mai curând pentru a-i deosebi, decât pentru a-i defini. Poate că în privinţa micilor amănunte ca: degetele de la mâini şi de la picioare, urechile, etc., membrii aşezării să fi lăsat de dorit, dar tot atât de adevărat este că aceste lipsuri nu-i micşorau puterea de coeziune. Cel mai voinic dintre bărbaţi avea la mâna dreaptă numai trei degete; cel mai bun ţintaş numai un ochi.

Aceasta era înfăţişarea bărbaţilor răspândiţi în jurul colibei. Aşezarea se întindea într-o vale triunghiulară, strânsă între două dealuri şi un râu. Singurul drum de acces era o cărare care urca pieptiş spre vârful dealului din faţa

[3] De la bun început (lat.).

[4] Adică în cadrul unei căsătorii lipsite de valabilitate legală.

colibei, cărare luminată acum de luna ce se ridica. De pe laiţa pe care zăcea, femeia în durerile facerii ar fi putut vedea cum se colăceşte cărarea ca un fir de argint, până se pierde sus, printre stele.

Un foc de cetine uscate de brad strângea şi mai abitir gloata de acolo. Încet, încet, spiritul uşuratic, înscăunat în Roaring Camp, ieşea iar la iveală. Se făceau şi se încheiau rămăşaguri în privinţa deznodământului. Trei contra cinci că „Sal o s-o scoată la capăt” şi chiar că noul-născut va trăi; alte rămăşaguri priveau sexul şi culoarea pielii veneticului... În toiul unei asemenea discuţii aprinse, din grupul de lângă uşă s-a auzit un strigăt, iar aşezarea a încremenit în ascultare. Peste freamătul şi zbuciumul pinilor, peste goana vijelioasă a râului şi trosnetul focului, s-a înălţat un ţipăt ascuţit, tânguitor un ţipăt cum nu se mai auzise nicicând în aşezare! Pinii şi-au oprit freamătul, râul şi-a încetat goana şi focul şi-a potolit trosnetul. Era ca şi cum toată firea s-ar fi oprit să asculte... Aşezarea s-a ridicat în picioare ca un singur om. Cineva a propus să se dea foc unui butoiaş cu praf de puşcă, dar, din pricina stării în care se afla mama, au învins sfaturile mai cuminţi şi s-au descărcat doar câteva pistoale. Cherokee Sal, însă, fie datorită asistenţei rudimentare din aşezare, fie din altă pricină, se stingea văzând cu ochii. În răstimp de un ceas urcase ca să zicem aşa drumul acela colţuros ce ducea spre stele, plecând astfel pe vecie din Roaring Camp, cu păcatul şi cu ruşinea ei!... Nu cred ca vestea să fi stârnit mare tulburare afară doar cu privire la soarta copilului...

— O să poată oare trăi? l-au întrebat pe Stumpy.

Răspunsul a fost îndoielnic. Singura făptură din aşezare de acelaşi sex cu Cherokee Sal şi în aceeaşi condiţie de maternitate era o măgăriţă. S-au ivit discuţii în privinţa eficacităţii, socotindu-se însă până la urmă că încercarea trebuia făcută... A fost mai puţin problematică decât străvechiul alăptat al lui Romulus şi Remus, dar, pare-se, cu acelaşi succes!

După ce s-au hotărât amănuntele, care au mai răpit încă

o oră, uşa s-a deschis şi toţi aceşti bărbaţi nerăbdători, care se şi aşezaseră la rând, au intrat înăuntru unul câte unul. Lângă laiţa scundă, pe care se contura sub o pătură trupul înţepenit al mamei, se afla o masă de brad. Pe masă era o cutie de lumânări şi în cutie, înfăşat într-o flanelă roşie, se odihnea ultimul sosit în Roaring Camp. Lângă cutia de lumânări fusese pusă o pălărie, al cărei scop a fost dat curând la iveală.

— Domnii, a început Stumpy, cu un amestec ciudat de autoritate şi mândrie *ex officio*, sunt poftiţi să intre pe uşa din faţă, să înainteze pe lângă masă şi să iasă pe uşa din fund. Ăi de vor să dea ceva pentru orfan or să găsească o pălărie la-ndemână.

Primul bărbat a intrat cu capul acoperit; s-a descoperit însă pe când privea în jur şi a dat astfel, fără să vrea, pildă celorlalţi. În comunităţi de soiul acesta, faptele bune sau rele sunt molipsitoare. În timp ce alaiul se perinda, se auzeau comentarii fel de fel de păreri critice, adresate pesemne lui Stumpy, în calitatea lui de crainic prezentator:

— Ăsta-i ăla?...

— Un boţ de eşantion pe cinste!...

— Uite, mă, că şi luceşte!...

— Nu-i mai mare decât un pistolaş!...

Darurile au fost la fel de caracteristice: o tabacheră de argint, o peseta spaniolă, un pistol marinăresc montat în argint, un lingou de aur, o batistă de damă minunat brodată (de la Oakhurst, jucătorul de cărţi), un ac de cravată cu un diamant, un inel cu diamant (darul fiind sugerat de acul de cravată şi însoţit de remarca: „Cum am văzut caro-ul, am relansat”), un box de fier, o biblie (donatorul neidentificat), un pinten aurit, o linguriţă de argint (îmi pare rău s-o spun, dar iniţialele nu erau ale donatorului), o foarfecă chirurgicală, o lanţetă, o bancnotă de 5 lire şi vreo 200 de dolari în pulbere de aur şi bănuţi de argint.

În tot timpul acesta, Stumpy a păstrat o linişte la fel de neclintită ca şi a moartei din stânga sa şi o gravitate la fel de nepătrunsă ca şi a noului-născut aflat la dreapta.

Monotonia ciudatei procesiuni a fost întreruptă doar de un mic incident: pe când Kentuck se apleca, oarecum curios, peste cutia de lumânări, copilul s-a sucit şi, apucat de o crampă, a prins degetul care-l cerceta şi l-a strâns o clipă cât a putut de tare. Kentuck a părut tare fisticii şi zăpăcit... În obrajii lui bătuţi de vreme, un fel de rumeneală dădu să se aprindă:

— Pezevenghiul naibii! A spus pe când îşi trăgea degetul, cu mai multă duioşie şi grijă decât s-ar fi crezut că putea să aibă.

Şi pe când ieşea, îşi ţinea degetul acela mai depărtat şi-l cerceta cu luare-aminte. Cercetarea aceasta i-a adus pe buze aceleaşi cuvinte ciudate cu privire la copil. Părea într-adevăr că se bucură spunând acelaşi lucru:

— Mi-a înşfăcat degetul, i-a repetat lui Tipton ţinându-şi degetul în sus, pezevenghiul naibii!

Se făcuse ora patru când aşezarea şi-a găsit, în sfârşit, odihna. În coliba unde câţiva rămăseseră să privegheze ardea lumina. În noaptea aceea Stumpy nu s-a culcat; nici Kentuck. A băut după pofta inimii şi a povestit cu mare foc întâmplarea, sfârşind de fiecare dată cu aceeaşi exclamaţie în privinţa noului-născut. Părea încredinţat că nu va fi astfel învinuit c-ar fi sentimental, căci avea şi Kentuck slăbiciunile sexului tare!...

Când toţi ceilalţi au plecat la culcare, el a luat-o devale, spre râu, fluierând îngândurat. Apoi a pornit în susul râpei, dincolo de colibă, tot fluierând, ca dinadins, de unul singur. Când a ajuns lângă o matahală de pin roşu, s-a oprit, a făcut cale-ntoarsă şi a trecut iar pe lângă colibă. La jumătatea drumului în jos, spre malul apei, s-a oprit iar şi pe urmă s-a întors şi a bătut la uşă.

A deschis Stumpy.

— Cum merge?... a întrebat Kentuck, căutând cu ochii dincolo de Stumpy către cutia de lumânări.

— În ordine, a răspuns Stumpy.

— Nimic nou?

— Nimic.

A urmat o tăcere stânjenitoare. Stumpy stătea în uşă. Atunci Kentuck şi-a amintit iar de degetul său şi l-a ridicat sub nasul celuilalt.

— Mi l-a înşfăcat, pezevenghiul naibii i-a spus şi a plecat.

A doua zi, Cherokee Sal a avut parte de o înmormântare de mântuială, aşa cum se răcea în Roaring Camp. După ce au îngropat-o pe coasta dealului, aşezarea a ţinut sfat în toată legea, pentru a chibzui ce era de făcut cu pruncul. Hotărârea de a-l adopta a fost luată în unanimitate, cu mult entuziasm. Dar s-a iscat discuţie aprinsă cu privire la felul cum i se va purta de grijă copilului. Şi era lucru de mirare că discuţia n-a stârnit împotrivirea nimănui, cum se întâmpla de obicei în dezbaterile din Roaring Camp. Tipton a propus să se trimită copilul în Red Dog, la o depărtare de vreo patruzeci de mile, unde să-l poată îngriji o femeie, idee nefericită care a întâmpinat o împotrivire unanimă şi înverşunată. Era vădit că nu ar fi fost acceptat nici un plan care ar fi însemnat o despărţire de noua lor achiziţie.

— Ş-apoi, a adăugat Tom Ryder, ăia din Red Dog ar putea să ni-l şterpelească şi să pună altul în loc…

În Roaring Camp, la fel ca în alte aşezări, domnea o mare neîncredere în cinstea celorlalţi.

Tot cu o vie împotrivire a fost întâmpinată şi ideea de a se aduce o doică în aşezare. Pricina era, spuneau ei, că nici o femeie cumsecade nu s-ar fi lăsat convinsă să se statornicească în Roaring Camp; iar pe de altă parte, vorbitorul amintise că ei nu doreau să mai aibă acolo „vreuna din alea”…

Această aluzie cu totul lipsită de delicateţă la adresa răposatei oricât de crudă ar părea era prima lor pornire spre cuviinţă, primul simptom de regenerare a aşezării. Stumpy tăcea chitic. S-ar părea că simţea oarecare sfială să se amestece într-o discuţie în care urma să i se găsească un succesor la creşterea copilului. Întrebat totuşi, a susţinut sus şi tare că el şi cu Jinny măgăriţa amintită mai sus se simţeau în stare să crească noul-născut. Era în planul acesta ceva straniu, independent şi eroic, care a plăcut

aşezării. Şi a primit încuviinţarea.

S-a trimis apoi la Sacramento după anumite lucruri.

— Ia seama, a recomandat casierul pe când îndesa o pungă cu pulbere de aur în mâna trimisului, să iei tot ce găseşti mai bun… dantelă, ştii şi chestii d-alea cu zorzoane şi marafeturi… dă-l dracului de preţ!

Şi lucru ciudat, copilaşul creştea voinic!

Pesemne că aerul sănătos al aşezării de munte înlocuia neajunsurile materiale. Natura luase la sânu-i mărinimos grija bietului copil din flori. În atmosfera sănătoasă de la poalele dealurilor, în aerul acela încărcat de miresme, întăritor şi plăcut totodată, copilul a găsit, poate, hrană sau o chimie subtilă ce prefăcea laptele de măgăriţă în calciu şi fosfor. Stumpy înclina să creadă că asta era pricina: chimia. Şi, bineînţeles, buna îngrijire!

— Eu şi cu măgăriţa aia, spunea el, îi suntem şi tată şi mamă. Şi adăuga apoi, apostrofând boţul în scutece din faţa lui: Nu cumva să te-ntorci vreodată împotriva noastră!…

Când plodul a împlinit o lună, oamenii au simţit nevoia să-i dea un nume.

Până atunci i se zicea „Puştiul”, „Ţâncul lui Stumpy”, „Coiotul” (asta era o aluzie la posibilităţile lui vocale) şi chiar „Pezevenghiul naibii”, cum îl alinta Kentuck. Dar cum numele acestea erau prea vagi şi nesatisfăcătoare, în cele din urmă le-au înlăturat, minaţi de altă idee. Se ştie că jucătorii de cărţi şi aventurierii sunt îndeobşte superstiţioşi şi; într-o zi, Oakhurst a mărturisit că plodul le adusese „noroc” în Roaring Camp. Nu încăpea îndoială că, într-adevăr, de câtva timp îi mergea în plin. I-au dat deci numele de: Norocel, împreună cu cel de Tommy. Căci aşa se cuvenea. Despre mamă nu se pomenea o vorbă, iar tatăl era necunoscut.

— E bine, a cugetat filosofic Oakhurst, să porneşti în viaţă cu dreptul. Hai să-i zicem Norocel şi… să-i fie de bine!…

Aşa că au hotărât şi o zi pentru botez. Ce însemna pentru

ei această ceremonie, cititorul şi-o poate închipui singur, după ce şi-a făcut o idee despre lipsa de ţinută din Roaring Camp, Maestru de ceremonii era un anume Boston, un ins tare mucalit şi prilejul părea nimerit pentru cele mai năstruşnice şolticării. Era tare hazliu din fire şi pregătise vreme de două zile o mascaradă de slujbă religioasă, cu fel de fel de aluzii pipărate. Corul fusese rânduit cum se cuvenea, iar Sandy Tipton urma să fie naşul. Dar după ce alaiul ajunse cu cântece şi prapuri în dumbravă şi copilul fu aşezat în faţa unei parodii de altar, Stumpy păşi în faţa gloatei în aşteptare.

— Nu-i în firea mea să vă stric cheful, mă fraţilor, a zis răspicat omul acela mărunţel, privind în jur. Da’ eu zic aşa… că lucru ăsta nu merge… că nu prea se cade să-ţi baţi joc de plodu’ ăsta mic şi neştiutor… Ş-apoi, dacă-i vorba să fie careva pe-aci naş, aş vrea să-l văd şi eu p-ăla cu mai mare drept ca mine!

După aceste cuvinte, ceilalţi n-au mai zis nimic. Şi, cinstit e să mărturisim, spre lauda tagmei mucaliţilor, că primul care a recunoscut dreptatea celor spuse a fost chiar glumeţul împiedicat de la şolticăria lui.

— Dar, a urmat repede Stumpy, folosind autoritatea câştigată, noi ne-am strâns aci pentru un botez, aşa că o să facem botezul. În numele legilor Statelor Unite şi ale statului California, eu te declar Thomas Norocel! Aşa să-mi ajute Dumnezeu!...

Era pentru întâia oară când în această aşezare numele divinităţii fusese rostit altfel decât în deşert. Ceremonia botezului a fost poate mai caraghioasă decât o concepuse şugubăţul nostru, dar, lucru ciudat, nimeni n-a băgat nimic de seamă, nimeni n-a râs… Şi micul Tommy a fost botezat cu tot atâta seriozitate ca şi sub oricare acoperiş creştin şi a ţipat şi a fost alintat după obiceiul din bătrâni.

Şi aşa, în Roaring Camp a început să adie la orizont un vânt de însănătoşire morală. Aproape pe nesimţite, ceva se schimba în aşezare. Coliba în care trăia Tommy Norocel, sau Norocel pur şi simplu cum era numit mai des, a dat

prima semne de îmbunătăţire. Strălucea de curată şi de văruită ce era. Fusese căptuşită cu scânduri şi tapetată. Leagănul, din lemn de trandafir, adus pe catâr de la o depărtare de optzeci de mile, făcuse – după spusa lui Stumpy – de ruşine mobilele celelalte. Şi astfel, transformarea colibei devenise o necesitate. Bărbaţii, care se învăţaseră să se abată pe la Stumpy ca să vadă cum îi mai merge lui Norocel, păreau să preţuiască schimbarea şi, ca să nu rămână mai prejos, „Cafeneaua Tuttle" s-a grăbit să-şi aducă un covor şi nişte oglinzi. Drept urmare, în Roaring Camp s-a ivit o înclinare spre obiceiuri de igienă personală, Stumpy a mai impus şi un soi de carantină celor care aspirau la cinstea şi la privilegiul de a-l lua în braţe pe Norocel şi ce crudă umilire pentru Kentuck să fie îndepărtat de la acest privilegiu, în numele unor măsuri de carantină! Căci, datorită nepăsării unei făpturi trupeşe şi deprinderilor unei vieţi la margine de lume, Kentuck privea orice îmbrăcăminte ca pe o a doua piele, care avea să se cojească la fel ca la şarpe. Şi totuşi, atât era de mare influenţa acelui suflu înnoitor, încât Kentuck începuse să apară în fiece după-amiază cu o cămaşă curată şi cu o faţă strălucind încă de atâta spălat. Nici normele morale şi nici cele social-sanitare nu erau trecute cu vederea. Încredinţaţi, pare-se, că micul Tommy îşi va petrece toată viaţa într-o odihnă neîncetată, ei căutau să nu-l tulbure cu nici un zgomot. Strigătele şi urletele, cărora îşi datora aşezarea numele-i nefericit[5], nu mai erau îngăduite la distanţă de o poştă de coliba lui Stumpy. Oamenii vorbeau în şoaptă sau fumau cu gravitatea pieilor Roşii. În chip tacit, se lăsaseră de înjurături în acel cuprins sacru, iar în toată aşezarea, ocările obişnuite – de pildă: „Dă-l dracului de noroc!" sau „Afurisit noroc" – au fost cu totul părăsite, putând avea acum un alt ecou. Muzica vocală nu era interzisă, socotindu-se că ar avea însuşiri liniştitoare, de alint, iar cântecul „Ostaşului Jacik", în care erau povestite păţaniile acelui marinar englez din coloniile australiene ale

[5] Roaring Camp înseamnă Tabăra Urletelor.

Majestăţii Sale, devenise un soi de cântec de leagăn tare popular. De fapt, era o înşiruire lugubră de isprăvi ale vasului „Arethusa, Şaptezeci-şi-patru”, care erau şoptite pe un ton înăbuşit, minor şi se sfârşeau prelung, în surdină, cu acelaşi refren la fiecare vers:

„Pe bo-o-o-rdul Arethusei”…

Le era drag tuturor să-l vadă pe Jack cu copilaşul la piept, legănându-se dintr-o parte în alta, de parcă ar fi fost pe corabie şi îngânând de zor cântecul marinăresc!… Şi, fie din pricina acelui legământ, fie a lungimii cântecului avea nouăzeci de strofe şi era dus cinstit şi vitejeşte până la sfârşitu-i amar! Dar cântecul de leagăn avea mai totdeauna efectul dorit! În timpul acesta, bărbaţii se întindeau cât erau de lungi pe sub copaci, trăgând din pipă şi dând pe gât câte o duşcă, totul în lumina amurgului molcom de vară şi în acompaniamentul melopeii adormitoare. Şi în aşezare se înfiripa ideea vagă că aceasta era pe lume fericirea pastorală!

Cockney Simmons spunea, sprijinindu-se gânditor în coate:

— Pai toate astea… e ceva înălţător…

Îi aduceau aminte de Anglia!

În zilele lungi de vară, Norocel era dus de obicei la râpa de unde se scotea minereul aurifer în Roaring Camp. Stătea acolo pe o pătură, întinsă peste cetina de brad, în vreme ce oamenii munceau jos, în şanţuri. Se obişnuiseră să-i împodobească cuibul cu flori şi mlădiţe frumos mirositoare; se găsea mereu câte unul care-i aducea un mănunchi de caprifoi sălbatic, de azalee sau fel şi fel de flori ciudate. Oamenii descopereau deodată ce frumuseţe şi ce sens adânc se ascundea în nimicurile astea, pe care ei, nepăsători, le călcaseră în picioare atâta amar de vreme! O foiţă sclipitoare de mică, o frântură de cuarţ rar, o pietricică lucioasă din albia pârâului toate le apăreau acum frumoase ochilor lor înseninaţi şi dornici de bucurii, aşa că erau puse deoparte pentru Norocel. Era de neînchipuit câte comori dăruiau pădurea şi coastele dealului comori „numai bune

pentru plod”. Înconjurat de jucării, de care un copil numai în Ţara minunilor ar fi avut parte, micul Tommy era să sperăm mulţumit. Părea să fie pe deplin fericit, cu toate că avea în toată fiinţa lui un soi de gravitate infantilă, iar în ochii rotunzi şi cenuşii o lumină visătoare care-l neliniştea uneori pe Stumpy. Era cuminte şi blând şi se povestea că, odată, după ce se târâse dincolo de ţarcul lui, un gărduleţ de cetină care-i înconjura pătucul a căzut de pe mal cu capul în pământul moale şi a rămas aşa, cu picioruşele-i dolofane în aer, vreo cinci minute, într-o linişte deplină. Şi până a fost ridicat de acolo, n-a scos uri scâncet. Mă codesc să mai depăn şi alte pilde de cuminţenie, care se bizuie, din păcate, pe spusele unor prieteni părtinitori. Unele din povestiri nu erau chiar lipsite de o undă de superstiţie:

— Tocmai mă căţărasem pe mal, spunea într-o zi Kentuck abia suflând de tulburat ce era şi pe viaţa mea! Dacă nu gângurea c-o gaiţă ce-i şedea în poală! Iac-aşa, amândoi colo de capu’ lor, prietenoşi cum nu se mai poate şi nas în nas ca doi sâmburi într-o cireaşă!…

Şi, pasămite, fie că se târa peste crengile de brad, fie că se lungea alene pe spate, clipind spre frunzişul de deasupra, lui îi cântau păsările, lui îi vorbeau veveriţele guralive, lui i se dăruiau florile. Natura îi era şi doică şi tovarăş de joacă. Lăsa, de dragul lui, să lunece printre frunze săgeţi aurite de soare, care-i mângâiau trupşorul; îi trimitea în solie zefir călător cu arome de dafin şi de răşină; peste el, înalţii pini roşietici îşi plecau părinteşte vârfurile somnoroase; şi tot pentru el zumzăiau albinele, iar ciorile croncăneau un ison adormitor.

Aşa era vara de aur în Roaring Camp. Se bucurau cu toţii de „vremuri bune” şi Norocel era cu ei. Plângerile scăzuseră simţitor. Aşezarea era geloasă de câştigurile sale şi privea neîncrezătoare la străini. Imigrarea nu era încurajată şi, ca să-şi facă izolarea mai desăvârşită, oamenii şi-au asigurat legal dreptul de preemţiune asupra pământului, de o parte şi de alta a culmilor abrupte din jurul taberei. Faptul acesta, ca şi faima dibăciei lor la trasul cu pistolul, au asigurat

liniştea aşezării. Omul de legătură – singura verigă de contact cu lumea înconjurătoare – povestea câteodată minunăţii despre Roaring Camp. Spunea:

— E şi o stradă acolo în Roaring Camp, care întrece orice stradă din Red Dog. Au pus viţă şi flori în jurul caselor. Şi se spală de două ori pe zi. Da-s tare porniţi împotriva străinilor şi se-nchină la un spiriduş.

O dată cu prosperitatea, a pătruns în aşezare şi dorinţa de viitoare îmbunătăţiri. Îşi puseseră în gând să clădească în primăvara următoare un hotel şi să poftească vreo două-trei familii de treabă să locuiască acolo – de dragul lui Norocel, care ar fi profitat astfel de o vecinătate femeiască. La drept vorbind, erau cumplit de sceptici în privinţa virtuţii şi a folosului de pe urma sexului feminin şi concesia ce-o făceau era mai degrabă o jertfă; nu putea fi pusă decât pe seama dragostei lor pentru Tommy. Câţiva chiar s-au. Împotrivit. Dar cum proiectul acesta nu putea fi adus la îndeplinire decât după vreo trei luni, minoritatea s-a plecat supusă, nădăjduind că se va întâmpla ceva care să-l împiedice. Aşa a şi fost.

Iarnă anului 1851 va fi multă vreme pomenită la poalele dealurilor. Zăpada se grămădise troiene pe Sierre, fiecare gârlă se prefăcuse în râu şi fiecare râu, într-un iezer! Pe locurile unde fusese înainte surpătură, sau o râpă, se rostogoleau acum la vale torente tumultuoase, smulgând copaci uriaşi şi împrăştiind cioturi şi epave peste câmpii. În Red Dog apele se revărsaseră în două rânduri, iar Roaring Camp era ameninţat.

— Apa a vârât auru-n cele râpe, a grăit Stumpy. A fost aci cândva şi aci va fi din nou!...

Şi peste noapte, apele râului North Fork s-au rostogolit deodată peste maluri şi au potopit valea triunghiulară a aşezării Roaring Camp. În panica stârnită de apele ce năvăleau, de copacii ce se prăvăleau, de colibele ce trosneau şi de întunericul ce părea să curgă o dată cu apa, ca să şteargă de pe faţa pământului valea aceea încântătoare, prea puţin se mai putea face pentru a strânge

tabăra împrăştiată. Când s-a crăpat de ziuă, coliba lui Stumpy, care se înălţase chiar pe malul râului, pierise. Mai sus de râpă, oamenii au găsit trupul nefericitului locatar; dar fala, nădejdea şi bucuria lor, Norocel din Roaring Camp, nu era nicăieri!

Şi pe când se întorceau cu inimile întristate, un strigăt de pe mal i-a trezit. Era o barcă de salvare din josul râului. Pescuiseră, ziceau ei, un om şi un copilaş, aproape sfârşiţi, la vreo două mile de vale. Îi cunoştea oare cineva? Erau cumva de pe acolo?

A fost de ajuns o singură privire şi l-au recunoscut pe Kentuck: zăcea strivit, tot numai o rană, dar strângând încă la piept pe Norocel din Roaring Camp. Când s-au aplecat peste acea pereche stranie şi-au dat seama că bietul copil era rece, fără suflare.

— E mort, a spus careva.

Kentuck a deschis ochii:

— Mort? a întrebat el în şoaptă.

— Da, mă omule şi eşti şi tu pe ducă!…

Un zâmbet a luminat ochii muribundului.

— Pe ducă… a repetat Kentuck… mă ia cu el… Spuneţi băieţilor că Norocel e acum cu mine…

Şi agăţându-se de pruncul firav, aşa cum zice-se – un înecat – se agaţă de un fir de pai, voinicul s-a lăsat târât de râul întunecat, ale cărui ape merg să se unească pe vecie cu Marea cea Necunoscută.

REVERIE IDILICĂ ÎN MONTE FLAT.

(Cum, s-a dus
moş Plunkett acasă).

Cred că ne era drag tuturora. Chiar după ce a încurcat afacerile Companiei „Amity Ditch”, tot mai ţineam la el, deşi cei mai mulţi dintre noi fusesem acţionari şi pierdusem din gros. Mi-aduc aminte că meşterul fierar a mers până într-acolo, încât a spus: „Ai de-au pus aşa răspundere pe umerii bătrânului trebuie linşaţi”. Fierarul nu făcea însă parte dintre acţionari şi cuvintele lui n-au fost luate în seamă, fiind socotite doar o aiureală nevinovată din partea firii inimoase ce se ascundea în acea namilă de om. Cel puţin, aşa s-a găsit de cuviinţă că e bine. Şi mai cred că oamenilor le părea rău că năpasta aceea îl va stânjeni pe bătrân în planul pe care-l îndrăgea de atâta amar de vreme, de a pleca acasă.

Căci erau vreo zece ani de când omul tot pleca „acasă”. Avea să plece acasă după ce va mai sta şase luni în Monte Flat. Avea să plece acasă după primele ploi. Pe urmă, după ce se vor opri ploile. După ce va tăia buştenii de pe dealul Buckeye… când va creşte păşunea pe Dow’s Flat, când va da de glam[6] pe dealul Eureka şi când „Amity Ditch” va plăti primele dividende şi când se vor isprăvi alegerile şi când va primi răspuns de la nevastă-sa…

Şi-aşa s-au scurs anii: ploile de primăvară au venit şi au trecut, pădurile de pe dealul Buckeye fuseseră tăiate, păşunea pe Dow’s Flat se veştejise şi se uscase, dealul Eureka îşi dăruise glamul şi îşi împotmolise proprietarul, primele dividende ale companiei „Amity” fuseseră plătite din buzunarul acţionarilor, se înscăunase o nouă oficialitate în Monte Flat, răspunsul soţiei lui se schimbase într-o întrebare stăruitoare, dar moş Plunkett nu se urnea din loc.

[6] Mâl aurifer, indicând existenţa unor zăcăminte.

Este totuşi cinstit să spunem că încercase în câteva rânduri să plece. Cu cinci ani în urmă îşi luase rămas bun de la Monte Hill, copleşit de emoţie şi strângând mâini în dreapta şi-n stânga. Dar n-a ajuns mai departe de oraşul vecin. Acolo, cineva l-a convins să schimbe mânzul roib pe care călărea cu o iapă murgă – tranzacţie ce a deschis deodată în faţa imaginaţiei lui bogate un orizont de vaste speculaţii fericite. Câteva zile mai târziu, Abner Dean, de loc din Angel, a primit de la el o scrisoare în care-i spunea că pleacă la Visalia să cumpere cai.

„Sunt mulţumit – scria Plunkett în stilul emfatic pe care-l folosea în corespondenţă – sunt mulţumit că ne dăm, în sfârşit, seama de adevăratele bogăţii ale Californiei! Lumea întreagă va socoti Dow's Flat ca un mare centru de creştere a vitelor. Ţinând seama de avantajele implicate, mi-am amânat plecarea cu o lună."

Au trecut două şi-apoi s-a întors iar printre noi, fără nici o lăscaie. După şase luni, a plecat din nou spre ţinuturile din răsărit, ajungând de data asta până la San Francisco. Am în faţa mea o scrisoare pe care am primit-o la câteva zile după ce a sosit acolo, din care mă încumet să reproduc un fragment:

„După câte ştii, dragă băiete, eu am avut totdeauna credinţa că jocul de cărţi, aşa cum e numit în chip absurd, e încă la începuturile sale în California. Am susţinut totdeauna că s-ar putea inventa un sistem prin care pocherul să asigure jucătorului inteligent un anumit procentaj. Nu-mi pot îngădui în prezent să dezvălui sistemul meu, dar, înainte de a părăsi acest oraş, am de gând să-l perfecţionez."

Se pare că aşa a şi făcut şi s-a întors în Monte Flat cu doi dolari şi treizeci şi şapte de cenţi – ultima rămăşiţă a capitalului său, după perfecţionarea jocului de cărţi.

În fine, în 1868 izbutise, pare-se, să plece, în sfârşit, acasă. A ales drumul pe uscat, un drum care, ne-a declarat el, îi va da prilejul deosebit de a descoperi resurse nefructificate. Ultima lui scrisoare era datată din oraşul

Virginia. A lipsit trei ani. Şi iată că, la sfârşitul unei zile fierbinţi de vară, a coborât din poştalionul de Wingdam, cu părul şi cu barba albite de colb şi ani. Avea, în felul de a saluta, un soi de sfiiciune foarte diferită de cutezanţa-i obişnuită şi totuşi nu ne-a făcut impresia că s-ar fi schimbat într-un fel.

Timp de câteva zile a vorbit prea puţin despre vizita pe care o făcuse acasă; se mulţumea să amintească, mai mult sau mai puţin ţanţoş: „Am spus mereu c-o să mă duc acasă şi iată că m-am dus!”...

Mai târziu, a început să fie mai comunicativ şi să vorbească deschis, criticând deprinderile şi apucăturile din New York şi Boston, comentând schimbările sociale petrecute în răstimpul cât lipsise şi mi-aduc aminte ce pornit era împotriva a ceea ce socotea a fi smintelile pe care le aduce un înalt grad de civilizaţie.

S-a apucat, apoi, a pomeni scârbit despre slăbiciunile morale ale înaltei societăţi americane din est, iar peste puţină vreme a smuls tot vălul şi ne-a destăinuit stricăciunea vieţii sociale din New York, într-un fel care mă face şi acum să mă cutremur când mă gândesc. Beţia, pare-se, era ceva obişnuit printre doamnele din înalta societate a oraşului; vicii, pe care abia de îndrăznea să le numească, erau practicate zi de zi de către rafinaţii de ambele sexe; iar zgârcenia şi lăcomia erau metehnele obişnuite ale bogătaşilor.

— Am susţinut totdeauna, adăuga el, că acolo unde se întronează luxul şi bogăţia, iar capitalul nu e folosit pentru dezvoltarea resurselor naturale ale ţării, acolo domneşte fără doar şi poate corupţia!... Mulţumesc, beau ceai fără zahăr!...

Se prea poate ca unele din aceste amănunte dureroase să se fi strecurat şi în presa locală. Îmi amintesc de un articol de fond din Monte Flat Monitor, intitulat: „Estul secătuit”, în care se vorbea amănunţit despre fatala decădere a New Yorkului şi a Noii Anglii, iar California era propusă ca mijloc de mântuire firească. „Poate că – scria în

Monitor – ar trebui să mai adăugăm că ţinutul Calaveras oferă atracţii de seamă turistului răsăritean care posedă capital.”

Cu vremea, a început să povestească despre familia lui. Fata, pe care o lăsase copil, era acum o doamnă de toată frumuseţea, băiatul crescuse mai înalt şi mai voinic decât taică-su şi, într-o trântă în joacă, „pungaşul ăla mucos” – spunea Plunkett cu un glas în care vibra mândria părintească şi ca un fel de haz de necaz – îl aruncase de două ori la pământ pe îngăduitoru-i părinte. Cel mai mult vorbea însă despre fata lui. Îmbiat poate de interesul vădit al bărbaţilor din Monte Flat pentru frumuseţea feminină, Plunkett nu mai contenea descriindu-i farmecul şi perfecţiunea, până ce la urmă le-a arătat şi fotografia ei – era într-adevăr o fată tare frumoasă, care i-ar fi băgat pe toţi în păcat. Dar felul cum povestea prima lui întâlnire cu fata era atât de original, încât mă simt silit să vi-l redau cu mijloacele povestitorului, care sunt, poate, mai puţin precise şi elegante decât înfloriturile sale de stil.

— Vedeţi, măi băieţi, eu am fost totdeauna de părere că un om trebuie să fie-n stare să recunoască din instinct sângele şi carnea lui! Sunt zece ani de când n-am mai văzut-o pe Melindy – avea pe-atunci numai şapte ani şi era numa-atâtica. Şi-aşa, cum am ajuns la New York, ce credeţi c-am făcut?... M-am dus drept acasă ca oricare, să-ntreb de nevastă şi de fată?... Nu, dom’le!... M-am travestit în negustor ambulant, da, da, în negustor ambulant şi am sunat... Când a venit servitorul la uşă, eu voiam, vedeţi dumneavoastră, să arăt doamnelor nişte marafeturi... Şi-am auzit un glas din susul scării: „Nu vrem nimic, dă-l afară!” „Nişte dantelă frumoasă, cucoană, de contrabandă”, zic eu, privind în sus. „Hai, şterge-o, mă pârlitule”, zice ea. I-am cunoscut vocea, mă băieţi: era nevastă-mea, sută la sută! Nu încăpea nici un instinct în căzu’ ăsta... „Poate că domnişoarele vor ceva”, zic eu. „N-ai auzit ce-am spus?” zice ea şi se repede în jos pe scări, iar eu am şi şters-o! Sunt zece ani, mă băieţi, de când n-am mai văzut-o, dar nu

ştiu cum, când s-a repezit în jos, am şi tulit-o afară!

Ca de obicei, tot timpul cât a vorbit a stat lângă tejghea dar, ajuns la acest punct, s-a întors pe jumătate către ascultători, cu o privire foarte grăitoare. Şi într-adevăr, cei câţiva care dăduseră semne de neîncredere şi lipsă de interes părură deodată încântaţi şi foarte atenţi, în vreme ce povestirea se depăna mai departe:

— Şi-aşa, tot învârtindu-mă pe-acolo o zi-două, am aflat că-n săptămâna următoare era ziua de naştere a fiicei mele Melindy şi c-or să aibă o petrecere mare… Da' ce să vă spun, mă băieţi, nu era, ştiţi, o petrecere oarecare. Toată casa era numai flori şi strălucea de lumini şi ploua cu servitori şi mâncări şi gustări şi ce nu era… ce?…

— Nene Joe!

— Da…

— De unde au luat banii?

Plunkett şi-a înfruntat interlocutorul cu o privire aspră:

— Am spus tot timpu', a răspuns el, răspicat, că înainte să plec acasă, am să trimit un cec de zece mii de dolari! Am spus tot timpu' asta, sau nu?… Ai?… Am spus c-o să plec acasă şi am fost acasă!… Nu-i aşa?… Ai?…

Fie că era ceva straşnic de convingător în această logică, fie că dorinţa de a auzi restul povestirii lui Plunkett era mai tare, dar n-a mai fost nici o întrerupere… El şi-a recăpătat iute buna dispoziţie de totdeauna şi a urmat cu un chicotit uşurel:

— M-am dus la cel mai mare bijutier din oraş şi am cumpărat o pereche de cercei cu briliante, i-am pus în buzunar şi-am pornit spre casă. „Numele dumneavoastră?” zice ăl de mi-a deschis; arăta ca o corcitură între chelner şi pastor. „Skeesicks”, zic eu. Mă pofteşte înăuntru şi, curând de tot, apare şi nevastă-mea în salon şi zice: „Iertaţi-mă, vă rog, dar nu-mi aduc aminte de numele dumneavoastră”. Era tare politicoasă, că eu îmi pusesem o perucă roşie şi favoriţi! „Un prieten de-al soţului dumneavoastră, doamnă, zic eu. Vin din California, cu un dar pentru fiica dumneavoastră, domnişoara”… Şi m-am făcut că i-am uitat

numele. Dar iată că aud deodată un glas spunând: „Asta-i prea de tot!” şi hop! Că apare, cine credeţi?… Melindy! „E prea de tot, tată, să te faci că ai uitat numele fetei tale, nu crezi?… Ce mai faci, babacule?”… Şi zicând asta, îmi smulge peruca şi favoriţii şi-şi zvârle braţele în jurul gâtului! Instinctul, dom'le, instinctul… şi nimic altceva!…

Înconjurat de hohotele de râs cu care a fost primită povestea despre explozia de dragoste filială, Plunkett a repetat iarăşi vorbele ei, cu mai mult sau mai puţine amănunte, râzând laolaltă cu ceilalţi; şi, încântat de râsul pe care-l provoca, a povestit de câteva ori în seara aceea întâmplarea, mai mult sau mai puţin legat.

Şi astfel, la epoci diferite şi în locuri diferite – dar mai cu osebire în cârciumi – acest Ulise din Monte Flat depăna povestea pribegiilor lui. Erau multe nepotriviri în expunere, uneori amănunte cu nemiluita, alteori schimbări de roluri şi decor; o dată sau de două ori a schimbat chiar „deznodământul”, dar faptul de a-şi fi văzut soţia şi copiii rămânea neschimbat. Desigur că într-o comunitate sceptică cum era cea din Monte Flat – o comunitate obişnuită, cu nădejdi mari şi realizări mici, o comunitate unde, după dialectul local, „se dădea de piatră seacă” mai des decât în orice aşezare minieră într-o asemenea comunitate nu se punea mare temei pe isprăvile lui Plunkett. Exista totuşi în neîncrederea generală şi o excepţie: Henry York din Sandy Bar. El era ascultătorul cel mai binevoitor; din punga lui firavă îi pusese lui Plunkett la îndemână mijloacele cu care să-şi urmeze speculaţiile-i fără noimă; el era cel căruia moşul îi povestea şi răspovestea despre farmecul fetei lui, Melindy; el era cel care a păstrat câtva timp fotografia ei şi el era cel care, stând într-o noapte singur în colibă, a sărutat fotografia până ce chipul lui cinstit şi frumos a prins a străluci ca para în lumina focului…

Era pe atunci în Monte Flat tare multă prăfărie!… Tot ce rămăsese din lungul anotimp secetos se pulveriza; pretutindeni, vara pe ducă îşi cernuse, de două palme

grosime, cenuşa roşie şi îşi dădea ultima suflare într-un nor sângeriu, pe deasupra drumurilor vânzolite de vânturi. Tufişurile de bumbac şi aninii înşiraţi de-a lungul gârlelor erau potopiţi de pulbere, de parcă ar fi avut rădăcinile înfipte în aer; pietrele sclipitoare din albia râurilor secate păreau nişte oase uscate într-o vale a morţii. Apusul prăfuit aşternea uneori peste coastele dealurilor depărtate o nuanţă ştearsă, arămie; alteori, conurile vulcanice ale şirului de înălţimi din zare erau încununate de un nimb vag şi ciudat, ca înainte de cutremur; şi iarăşi fumul răşinos şi înţepător din lemnăria aprinsă pe dealul Heavytree ustura ochii şi înăbuşea orice suflare şi iarăşi o pală năprasnică de vânt aducea parcă în faţă totul – întreaga vară pârjolită, ca pe o biată frunză moartă, măturând coastele Sierrelor şi gonindu-i pe localnici în colibele lor, pentru a le arăta la geam volburile sale roşietice!...

Pe o noapte ca asta – când colbul părea să fi oprit în loc roţile oricărui progres în Monte Flat cei mai mulţi dintre localnici se strânseseră, lipsiţi de vlagă, în salonul poleit al „Hotelului Moquelumne” şi, scuipând în tăcere pe soba încinsă care mai domolea puţin frigul munţilor, aşteptau ploaia.

Toate soiurile de distracţie cunoscute în Flat, oamenii le încercaseră ca să-şi omoare timpul până la venirea ploilor. E drept că nu prea erau distracţii, ele mărginindu-se mai ales la forma aceea de glumă populară, denumită farsă; şi chiar şi farsa căpătase o anumită seriozitate. Tommy Roy, care îşi pierduse două ore cu săpatul unui şanţ în faţa uşii lui – în care câţiva prieteni căzuseră pe înserat – arăta plictisit şi nemulţumit. Cei patru cetăţeni de vază care, deghizaţi în tâlhari, îl atacaseră pe casierul regional în drum spre Wingdam, erau istoviţi de sforţările lor glumeţe a doua zi dimineaţa. Doctorul şi avocatul, oamenii cei mai vestiţi din Monte Flat, care intraseră într-o conspiraţie pentru a-l sili pe şeriful din Calaveras şi al său „posse[7]” să semneze ordinul de expulzare al unui urs cenuşiu cam transparent

[7] Posse (Comitatus) – Comitetul executiv, subordonat şerifului.

deghizat sub numele de „Maiorul Ursus” fiindcă hăituia crângurile de pe dealul Heavytree, aveau o căutătură resemnată, lipsită de orice chef. Chiar editorul ziarului *Monte Flat Monitor*, care în dimineaţa aceea scrisese pentru desfătarea cititorilor din est o dare de seamă pasionantă asupra bătăliei cu „Indienii Wipneck”, chiar şi el părea grav şi obosit. Când, la urmă, Abner Dean din Angel, care făcuse o călătorie în San Francisco, a intrat în încăpere, a fost şi el, desigur, victimă în acelaşi fel: i s-au pus două-trei întrebări ce păreau serioase şi la care a sfârşit prin a răspunde; şi apoi, spre marea lui ruşine şi buimăceală, a căzut în capcană cu o altă întrebare… dar asta a fost tot! Nimeni n-a mai râs şi Abner, deşi victimă, a rămas în toane bune. S-a întors liniştit spre călăii lui şi le-a spus:

— Am eu una mai dihai ca asta!… Îl ştiţi pe moş Plunkett, nu?

Toţi au scuipat în acelaşi timp pe sobă şi au încuviinţat din cap.

— Ştiţi că s-a dus acasă acum trei ani?

Doi-trei şi-au mişcat picioarele pe spătarul diferitelor scaune şi careva a spus: „Da”.

— I-a mers bine acasă?

Toţi s-au uitat prudenţi la cel care zisese „Da”, iar acesta, luându-şi din nou răspunderea, a spus „Da”, cu inima cât un purice, apoi a răsuflat adânc.

— Şi şi-a văzut nevasta şi copilul… fata aia mişto?… a urmat Abner, domol.

— Da, a răspuns îndărătnic omul.

— I-oi fi văzut şi poza… ai? a urmat Abner Dean, calm.

Omul a privit îngrijorat împrejur, după ajutor. Cei doi-trei inşi care stăteau lângă el şi-l încurajaseră din ochi îl părăsiră fără ruşine, întorcându-şi privirea în altă parte. Henry York, căci el era omul, s-a îmbujorat puţin la faţă şi şi-a plecat ochii căprui. S-a codit o clipă, apoi, cu un zâmbet silit care voia să dea celorlalţi impresia că ştie foarte bine despre ce e vorba şi că face doar haz de toate astea, dintr-un spirit de înţelegere umană, a trântit un alt: „Da”.

— C-a trimis acasă… ia să vedem… zece mii de dolari, nu? A urmat Abner Dean.

— Da, a întărit celălalt, cu acelaşi zâmbet.

— Zău! Aşa am crezut şi eu, a urmat Abner, liniştit, dar, de fapt, vedeţi, Plunkett n-a fost niciodată acasă – nici atâtica!…

Uluiţi, arzând de curiozitate, oamenii se zgâiau la Abner, care-i întărită cu liniştea şi cu încetineala vorbei lui:

— Vedeţi, am vorbit cu unul de fel din Frisco[8]… îl ştia pe Plunkett şi l-a văzut el, în Sonora, trei ani în şir… Păzea oile sau vitele… şi făcea tot timpul speculaţii şi n-avea para chioară! Aşa că adevăru-i ăsta: Plunkett n-a trecut de Rocky Mountains din ’49!…

Râsul, pe care Abner Dean era în drept să-l aştepte cu încredere, a izbucnit, dar era un râs amar, batjocoritor! S-ar fi zis că ascultătorii clocoteau în sinea lor de indignare. Se simţea, pentru întâia oară, că şi farsa avea o margine. Păcăleala asta se întinsese vreme de un an şi, cum compromitea perspicacitatea localnicilor, merita cea mai aspră dezaprobare. Desigur, nimeni nu-l crezuse pe Plunkett, dar gândul că în aşezările vecine s-ar fi putut crede că *ei îl crezuseră* le turna fiere şi venin în suflet! Avocatul socotea că Plunkett ar putea fi încriminat de obţinere de bani pe temeiuri mincinoase; doctorul îl bănuise de multă vreme că nu era teafăr şi se întreba de nu cumva trebuie internat. Cei patru negustori de vază gândeau că interesele comerciale din Monte Flat cereau să se facă ceva!… În mijlocul discuţiei aprinse şi mânioase, uşa s-a deschis încet şi moş Plunkett a intrat împleticindu-se în odaie.

Se schimbase mult în ultimele şase luni şi arăta într-adevăr jalnic. Părul era de un cenuşiu-gălbui, murdar ca lutul de pe dealul Heavytree; obrazul îi era alb ca de ceară, vânăt şi puhav pe sub ochi; hainele, soioase şi jerpelite, purtau urmele prânzurilor luate în picioare, la iuţeală, iar pe spate îi atârnau scame de lână şi păr de prin culcuşurile

[8] Prescurtare de la San Francisco.

unde se aciua peste noapte. Ascultând de acea lege ciudată, după care omul e cu atât mai puţin ispitit să se despartă de hainele lui, cu cât ele sunt mai murdare şi mai ponosite, chiar şi în acel răstimp din scurgerea celor douăzeci şi patru de ore când veşmântul e socotit cel mai puţin necesar, hainele lui Plunkett luau pe-ncetul înfăţişarea unui soi de scoarţă de copac sau a ceva ce creştea din el şi de care nu era prea vinovat. Totuşi, când a intrat în odaie, a încercat să-şi încheie haina peste cămaşa-i soioasă şi şi-a trecut degetele, cu un gest mecanic, peste barba presărată cu firimituri, îmboldit parcă de un simţământ de bună-cuviinţă. În acelaşi timp însă, urma de surâs i-a pierit de pe buze, iar mâna, care bâjbâise zadarnic după un nasture, i-a căzut moale în jos. Căci, în timp ce-şi sprijinea spatele de tejghea şi-şi întorcea faţa spre oamenii strânşi acolo, moş Plunkett a priceput că toţi îl ţintuiau cu privirea afară de unul singur. Şi, străfulgerat de o bănuială, i-a trecut prin minte adevărul… Sărmana sa taină plutea goală-goluţă până şi-n aerul din jur! Cu o ultimă nădejde a aruncat o privire desperată spre Henry York, dar faţa îmbujorată a acestuia era întoarsă spre fereastră.

Nimeni n-a spus o vorbă. Patronul a împins înaintea lui Plunkett o carafă înfundată şi un pahar, iar el a luat de pe o farfurie un pesmet şi a început a-l morfoli cu prefăcută nepăsare. A tot lungit-o cu băutura până când tăria ei i-a biciuit puţin moleşeala şi i-a mai tocit puţin ascuţişul temerii; atunci, deodată a privit împrejur.

— Păi, eu nu cred să cadă strop de ploaie, înainte de Crăciun, a spus el cu o uşurinţă sfidătoare.

Nimeni n-a răspuns nimic.

— E taman ca-n ’52 şi p-urmă iar, în ’60. Eu am fost totdeauna de părere că timpu’ ăsta secetos soseşte, nu iartă! Am mai spus-o şi ’nainte… Ş-o zic din nou… îi aşa cum ziceam cu dusu’ acasă… ştiţi, nu? a adăugat el cu o îndrăzneală desperată.

— E unul aici, a răspuns Abner Dean, tacticos, care zice că n-ai fost niciodată acasă… E unul care zice c-ai stat trei

ani în Sonora… Zice că nu ţi-ai văzut nevasta şi fata din ’49… Zice că de şase luni îţi baţi joc de aşezarea asta!…

A urmat o tăcere de moarte. Apoi un glas a rostit la fel de liniştit:

— Omu’ ăla minte.

Nu era glasul bătrânului. S-au întors cu toţii spre Henry York, în vreme ce acesta s-a ridicat pe îndelete cât era de lung şi, scuturându-şi de pe piept cenuşa căzută din pipă, s-a aşezat sfidător lângă moş Plunkett, înfruntând adunarea.

— Omu’ ăla nu-i aci, a urmat Abner Dean cu glas potolit şi cu grijă pentru ţinuta-i cuviincioasă, pe când dădea să-şi rezeme mâna dreaptă de şold, lângă pistol. Omul ăla nu-i aci, da’ dacă vreţi cumva să-ntăresc spusele lui, păi… nu mă dau în lături!

S-au ridicat cu toţii când cei doi bărbaţi care păreau mai puţin tulburaţi decât toţi ceilalţi s-au apropiat unul de altul. Avocatul a păşit între ei:

— Poate că e o neînţelegere la mijloc. York, dumneata *ştii* că bătrânul a fost acasă?

— Da!

— De unde ştii?

York şi-a pironit ochii luminoşi, cinstiţi şi drepţi asupra celuilalt şi, fără un tremur în glas, a rostit singura minciună şi ce mai minciună sfruntată! Din viaţa lui:

— Pentru că l-am văzut *eu* acolo!…

Răspunsul era categoric. Se ştia că York fusese în est cam în vremea când lipsise bătrânul.

În focul discuţiei, toţi uitaseră de Plunkett, care, palid şi fără suflare, se holba la apărătoru-i neaşteptat. Şi când s-a întors iarăşi către inchizitorii lui, avea în ochi o căutătură care i-a făcut pe cei din preajmă să se dea înapoi, iar celor mai îndrăzneţi şi mai necruţători li s-a încreţit pielea pe ei. Când a făcut şi un pas înainte, doctorul a ridicat braţul aproape fără voie, atrăgându-le celorlalţi atenţia: cu ochii ţintă la soba încinsă şi cu un zâmbet straniu jucându-i pe buze, moş Plunkett începuse a bâigui:

— Da, da… vezi bine că m-ai văzut!… Cine zice că nu?…

Nu-i nici o minciună! Am zis că mă duc acasă şi m-am dus… Nu?… Ei, drace! Am fost… Cine zice c-am minţit?… Cine zice că visez?… E adevărat!… De ce nu spuneţi nici o vorbă? E adevăru’ adevărat!… Spui că m-ai văzut acolo, de ce nu mai spui o dată?… Spune, spune!… E adevărat?… Mi se-nvârteşte capul… Doamne Dumnezeule, iar mi se-nvârteşte… se-nvârteşte, scăpaţi-mă…

Şi cu un ţipăt crunt, a căzut leşinat jos pe podea.

Când şi-a venit în simţire, bătrânul s-a trezit în cabana lui York. Vâlvătaia unui foc din cetină de brad lumina bârnele grosolane şi o fotografie frumos înrămată în conuri de brad, ce atârna deasupra culcuşului de crengi pe care zăcea bătrânul.

Era portretul unei tinere fete şi privirea bătrânului căzu mai întâi asupra ei dar îi trezi în minte ceva atât de dureros, încât tresări şi se uită repede împrejur. Ochii lui întâlniră doar ochii lui York căprui, luminoşi, mustrători, dar îngăduitori şi se plecară iarăşi.

— Spune-mi, moşule, a întrebat York, blând, dar în glas cu aceeaşi limpezime rece, spune-mi, *asta* e tot o minciună? Şi-a arătat către portret.

Bătrânul a închis ochii şi n-a răspuns nimic. Cu două ceasuri înainte ar fi fost ispitit să ocolească întrebarea sau s-o înfrunte. Dar revelaţia pe care i-o aduseseră vorbele lui York şi tonul glasului său erau acum ca o uşurare pentru bătrân, în starea jalnică în care se afla.

Era limpede chiar şi pentru mintea lui rătăcită că York minţise când îi luase apărarea, era limpede şi pentru el că nu fusese niciodată acasă şi că nu-şi pierduse minţile, aşa cum îi fusese teamă. Era o uşurare atât de mare, încât, fluşturatic din fire şi-a recăpătat cutezanţa şi sminteala. A început să chicotească şi-apoi să se tăvălească de râs.

Cu ochii încă ţintă la bătrân, York şi-a retras mâna de pe mâna lui.

— Aşa-i că i-am dus frumos de tot, mă Yorky! Ha! Ha! Ha! Cea mai straşnică şolticărie făcută vreodată p-aci!… Totdeauna am zis c-o să le-o fac eu lor într-o bună zi… şi le-

am făcut-o vreme de şase luni! Nu-i grozav?… Nu-i ăsta ăl mai grozav lucru pe care l-ai văzut vreodată? Ai văzut mutra lui Abner când trăncănea despre ăl de m-a văzut în Sonora!... Faină glumă! De artist, Yorky!… Să crăpi de râs, nu alta!…

Şi, plesnindu-se peste coapse cu palma, a căzut aproape din pat într-un hohot de râs care părea a fi totuşi pe jumătate sincer, pe jumătate prefăcut.

— Fotografia aia e a fetei?… l-a întrebat York după un timp, cu glas coborât.

— A ei?… Nu-u!… Aia e o actriţă din San Francisco… Hi! Hi!… Nu vezi?… Am cumpărat-o pe nimic într-o librărie. N-aş fi crezut în viaţa mea c-or s-o înghită şi *p-asta*! Da' au înghiţit-o!… Şi uite că moşulică le-o făcu de data asta… aşa-i?…

Şi privea iscoditor chipul lui York.

— Da şi mi-ai făcut-o şi *mie*, a răspuns York, pironindu-şi privirea în ochii bătrânului.

— Da, vezi bine, i-a retezat Plunkett vorba, dar ştii, mă Yorky, că te-ai descurcat grozav!… Că le-ai făcut-o şi tu!… Amândoi i-am tras pe sfoară, tu cu mine şi-acu' trebuie să rămânem alături!… Că bine i-ai mai dus, Yorky, bine i-ai mai dus, băiete!… Zău, când le-ai spus că m-ai văzut în York City, al dracului să fiu dacă n-am…

— Dacă n-ai ce?… a întrebat York, blajin, căci bătrânul se oprise palid la faţă şi cu privirea rătăcită.

— Ai?…

— Ziceai că atunci când am spus că te-am văzut în New York, ai crezut…

— Minţi, s-a repezit bătrânul, aprig, eu n-am zis c-am crezut ceva… De ce-ncerci să te dai la mine? Hai?… S-a ridicat bodogănind din pat, ca să se ducă spre vatră şi mâinile îi tremurau. Adă-ncoa' ceva rachiu, a urmat şi lasă gura! Trebuie, oricum, să faci cinste… Şi ăi de-aseară ar fi trebuit să facă cinste… Aşa sau altfel, eu tot le-aş fi dat ghes, numai că am căzut jos lat…

York a pus băutura şi o căniţă de tinichea pe masă şi,

ducându-se spre uşă, a întors spatele oaspetelui şi a privit afară în noapte. Deşi luna îşi revărsa din plin lumina, locurile atât de cunoscute nu i se păruseră nicicând mai mohorâte. Întinderea înţelenită a drumului larg spre Wingdam nu i se păruse nicicând atât de searbădă, la fel ca zilele pe care le trăise şi le va mai trăi, la fel ca bătrânul cu gândul lui de a se duce cândva acasă, fără a se fi dus vreodată!… S-a întors şi, îndreptându-se spre Plunkett şi-a pus mâna pe umărul lui şi i-a spus:

— Aş vrea să-mi răspunzi cinstit, deschis, la o întrebare…

Rachiul părea că încălzise sângele îngheţat în vinele bătrânului şi-i înmuiase asprimea, căci chipul îndreptat spre York se mai îmblânzise; avea o căutătură gânditoare când a rostit:

— Spune, fiule…

— Ai într-adevăr o nevastă şi… o fată?

— Pe Dumnezeul meu că am!

Cei doi bărbaţi au tăcut o clipă, cu privirea pironită în foc. Apoi Plunkett s-a apucat să-şi frece încetişor genunchii:

— Nevastă-mea, dacă e s-o spun, nu-i cine ştie ce, a început el, domol, e cam într-o parte, ştii… şi-i lipseşte, ca să zic aşa, o educaţie californiană liberă, ceea ce face, îţi dai seama, o amestecătură proastă!… Am fost totdeauna de părere că alta mai rea nu există!… Apoi, ea-i gata să tragă cu gura ca Abner Dean cu pistolul, cu singura deosebire că ea trage din principiu, cum zice ea, iar urmarea-i că se leagă mereu de om… Estul decadent, fiule, asta o nenoroceşte… Ideile alea pe care le ia din New York şi Boston, asta ne-a făcut, pe ea şi pe mine, ceea ce suntem… Şi puţin mi-ar păsa că le are, dacă n-ar trage în om!... Dar cu înclinarea asta, principiile alea n-ar trebui lăsate aşa, slobode… la fel ca şi armele de foc!

— Dar fata dumitale? a întrebat York.

La aceste vorbe, bătrânul şi-a dus mâinile la ochi, apoi braţele şi capul i-au căzut pe masă:

— Nu-mi vorbi nimic de ea, băiete, nu mă-ntreba acu'! Şi-a ascuns ochii cu o mână, iar cu cealaltă bâjbâia prin

buzunare după batistă… zadarnic însă!… Poate că din pricina asta s-a ţinut să nu plângă şi când şi-a dat mâna la o parte, ochii îi erau uscaţi. Pe urmă a prins iarăşi glas: E o fată tare frumoasă, tare frumoasă, cu toate că asta o spun eu; şi ai s-o vezi, fiule, sigur c-ai s-o vezi! Am şi aranjat eu lucrurile… Planul meu pentru reducerea minereului o să fie gata într-o zi-două şi-am şi primit propuneri de la toate topitoriile de-aci. Zicând acestea, a scos la iuţeală un teanc de hârtii care au căzut pe podea. Şi-o să trimit după ele; am aici hârtii care-mi asigură până-ntr-o lună zece mii de dolari net, a mai adăugat el, în timp ce se străduia să-şi strângă iar documentele preţioase. O să le-aduc aci până-n Crăciun şi, dacă o să trăiesc, o să iei masa de Crăciun cu mine, dragă băiete… neapărat!…

Cu limba dezlegată de băutură şi de perspectiva uriaşă a planurilor sale, Plunkett îndruga de zor, mai mult fără şir, născocind şi dezvoltându-şi proiectele, vorbind câteodată despre ele ca şi cum s-ar fi şi împlinit, până când luna s-a ridicat sus pe cer şi York l-a culcat iar în pat. Bătrânul a stat câtva timp întins, mormăind ceva de unul singur, până ce a căzut într-un somn adânc. Când York s-a încredinţat că doarme, a luat binişor rama cu fotografia şi, ducându-se spre vatră, le-a zvârlit în jarul ce se stingea şi s-a aşezat ca să le vadă arzând.

Conurile de brad au izbucnit îndată în flăcări; apoi trăsăturile acelui chip ce vrăjise seară de seară pe spectatorii din San Francisco s-au aprins vâlvătaie şi au pierit – aşa cum sunt menite să piară toate lucrurile pe lumea asta; a pălit apoi şi zâmbetul amar de pe buzele lui York. O lumină neaşteptată a fulgerat din jarul ce s-a prăbuşit deodată grămadă şi, la lumina asta, York a văzut pe podea o hârtie. Era una din hârtiile căzute din buzunarul bătrânului. A ridicat-o nepăsător de jos şi din îndoitură a lunecat o fotografie. Era portretul unei fetişcane şi pe dos o mână scrisese neîndemânatic: „Tatălui meu, Melindy”.

Era, în cel mai bun caz, o fotografie ieftină, dar, vai!… tare mă tem că până şi rafinamentul celei mai desăvârşite

arte n-ar fi putut îndulci grosolănia acelei siluete, vulgaritatea-i îngâmfată, găteala ieftină, urâţenia lipsită de expresie! York n-a mai privit-o a doua oară.

A deschis apoi scrisoarea.

Era plină de greşeli, fără nici o punctuaţie, aproape de necitit, certăreaţă ca ton şi egoistă ca simţire. Şi nu era, mă tem, măcar originală în depănarea of-urilor ei, ci doar o înşiruire cruntă de mizerii, de bănuieli, de expediente şi compromisuri meschine, de necazuri mărunte şi doruri şi mai mărunte, de dureri înjositoare şi de o mâhnire jalnică! Şi totuşi sinceră, printr-un fel de dorinţă vagă de a fi aproape de omul decăzut căruia îi era adresată printr-o afecţiune ce aducea mai curând a instinct decât a sentiment.

York a împăturit hârtia grijuliu şi a vârât-o sub perna bătrânului. Apoi s-a întors din nou lângă foc. Zâmbetul ce-i jucase pe obraz, adâncindu-i câteva cute pe sub mustăţi şi întinzându-se încet-încet peste ochii lui căprui, se stinsese acum cu totul. Ultima-i fluturare îi pierise din ochi, lăsând acolo – destul de ciudat pentru cei ce-l cunoşteau – o lacrimă.

York a rămas acolo multă vreme, aplecat înainte, cu capul în mâini. Vântul, care se războise cu acoperişul de mucava, i-a ridicat deodată marginile şi o rază de lună s-a furişat înăuntru, zăbovind o clipă, ca o spadă sclipitoare, pe umărul tânărului, înnobilat de această atingere, Henry York cel simplu s-a ridicat dintr-o dată – falnic, încrezător, cu fruntea sus, sigur de sine.

....

În sfârşit, veniseră şi ploile! Coastele dealului Heavytree prinseră să înverzească, iar fâşia lungă şi albă a drumului spre Wingdam se pierdea într-un şir de bălţi şi de băltoace, pe vreo cinci sute de metri dincolo de Monte Flat. Apele albiilor secătuite, ale căror schelete albe se târau pe câmpie în linii şerpuitoare asemenea vertebrelor unor dinozauri uitaţi, se umflaseră iarăşi, în săpături era bucurie, iar în coloanele ziarului *Monte Flat Monitor* o scuzabilă

exuberanţă: „Nu s-a pomenit nicicând în istoria ţinutului o producţie atât de îmbucurătoare! Colegul nostru de la gazeta *Hillside Beacon,* care făcea ieri o aluzie ironică la faptul (?) că cei mai buni dintre cetăţenii noştri părăsesc oraşul cu „pirogile” din pricina revărsărilor, va fi fericit să afle că distinsul nostru concetăţean, dl. Henry York, actualmente în drum spre est pentru a-şi vizita rudele, a luat cu sine în „piroga” domniei-sale modesta sumă de cincizeci de mii de dolari, rezultatul unei munci de o săptămână. Credem urma ziarul pe acelaşi ton spiritual că în acest anotimp o asemenea nenorocire nu pare să ameninţe în nici un caz localitatea Hillside. Şi totuşi, ziaristului de la *Beacon* i-ar trebui o cale ferată!”

Câteva ziare s-au manifestat poetic. Operatorul de la *Simpson’s Crossing* a telegrafiat celui de la *Universe* în Sacramento: „Ziua întreagă, norii grei şi-au scuturat încărcătura lor bogată!”

Un ziar din San Francisco a izbucnit chiar în versuri, abia deghizate sub forma unui articol editorial: „Te bucură! Ploaia cea dulce veni. Lucie ca mărgăritarul, îşi scutură pe colnice darul şi-l cerne şi pe câmpii! Te bucură” … etc… etc…

De fapt, doar unuia singur ploaia nu-i adusese nici un dar: lui Plunkett!

Într-un chip oarecum misterios şi obscur, ploaia se amestecase în desăvârşirea noii sale metode de reducere a minereului şi întârziase cu încă un sezon apariţia invenţiei! Îl trimisese pe Plunkett din nou la locul lui din salonul-bar, unde să stea şi să pălăvrăgească despre est şi despre familia sa, în faţa unor inşi care nu-l ascultau.

Nimeni nu se mai lega de el. Se zvonise că patronul primise nişte bani de la un necunoscut sau de la mai mulţi – pentru puţinele nevoi ale bătrânului. Mania lui (cei din Monte Flat îl socoteau, în chip îngăduitor, drept un maniac) era privită cu atâta înţelegere, încât oamenii primeau chiar invitaţia de a prinzi de Crăciun împreună cu familia lui, invitaţie pe care Plunkett o făcea oricui se nimerea să

mănânce sau să bea cu el.

Dar într-o zi, mare le-a fost mirarea tuturor, când bătrânul a năvălit cu o scrisoare deschisă în mână. Iată ce scria în ea:

„Fii gata să te întâlneşti de Crăciun cu familia dumitale în căsuţa nouă de pe Heavytree. Invită ce prieteni vrei.

Henry York.”

Şi-au trecut tăcuţi scrisoarea din mână în mână. Bătrânul se uita la chipurile celor de faţă, cu o privire când temătoare, când plină de speranţă. După un timp, doctorul a privit în jur cu înţeles:

— E un fals, fără îndoială, a spus el încetişor. E destul de şiret ca să-l născocească… aşa sunt toţi… dar să vedeţi că dacă-l iei repede, o lasă moale… fiţi atenţi la faţa lui!… Moşule, l-a apostrofat deodată cu glas tare şi hotărât, asta-i o păcăleală… un fals… şi dumneata o ştii bine… Uită-te în ochii mei şi răspunde-mi cinstit: aşa e, sau nu?

Ochii lui Plunkett s-au holbat o clipă, apoi s-au coborât încet. Şi cu o fluturare de zâmbet, a spus:

— Prea sunteţi mulţi pentru mine, mă băieţi. Doctoru’ are dreptate. Gluma s-a sfârşit. L-aţi dat gata pe bătrân!…

Şi aşa, clătinându-se, tremurând şi chicotind, s-a aşezat în scaunu-i obişnuit, cufundându-se în tăcere. A doua zi, însă, părea să fi uitat întâmplarea din ajun şi a sporovăit ca de obicei despre sărbătoarea ce se apropia.

Au trecut aşa zilele şi săptămânile, până a venit ziua de Crăciun. Era o zi senină, însorită, cu adierea caldă a vânturilor din sud şi cu bucuria ierburilor ce dădeau să înverzească. Apoi s-a auzit deodată zarvă mare în barul hotelului şi Abner Dean, care se afla lângă scaunul bătrânului, a început să-l scuture din picoteală:

— Hop sus, moşule! A venit York, e cu nevasta şi cu fata dumitale la casa de pe Heavytree. Haide, moşule!… Mă băieţi, ia luaţi-l pe sus!…

După o clipă, o duzină de braţe voinice şi binevoitoare îl şi ridicaseră pe Plunkett şi-l purtau în triumf pe stradă, apoi pe coasta pieptişă a dealului Heavytree şi-l depuneau, zbătându-se nedumerit, în pridvorul căscioarei de pe deal. În acelaşi timp, două femei s-au repezit afară, dar, la un semn al lui Henry York, s-au oprit. Bătrânul se căznea să se ţină pe picioare. A izbutit până la urmă să se ridice drept, dar tremurând, cu ochii ţintă, pământiu la faţă şi a spus cu un răsunet adânc în glas:

— Totu-i o păcăleală ş-o minciună! Nu-i nici sângele meu, nici carnea mea, nici neam cu mine!… Nu-i nevasta mea, nici copilul meu!… Fata mea e frumoasă… o fată frumoasă, m-auziţi? E în New York cu maică-sa ş-o să mă duc s-o aduc aci!... Am zis c-o să mă duc acasă ş-am fost acasă… m-auziţi? Am fost acasă!… E o farsă grosolană pe care o jucaţi bătrânului! Lăsaţi-mă să plec, m-auziţi?… Luaţi muierile astea de lângă mine!... Lăsaţi-mă să plec… Eu plec… plec acasă!...

Îşi zvârli braţele-n sus ca prins de nebunie şi, dând să se întoarcă, bătrânul căzu pe-o rână în pridvor, apoi pe pământ… L-au ridicat repede… Prea târziu însă!… Plecase acasă…

WAN LEE, PĂGÂNUL.

Când am deschis scrisoarea lui Hop Sing, din plic a căzut un pătrăţel de hârtie galbenă acoperit cu hieroglife, pe care, la prima vedere, l-am luat drept eticheta unui pachet de pocnitori chinezeşti. În acelaşi plic se afla însă şi o altă bucăţică de hârtie de orez, puţin mai mare, cu câteva slove chinezeşti trase în tuş, pe care am recunoscut-o numaidecât: era cartea de vizită a lui Hop Sing. Cuprinsul, tradus pe urmă cuvânt cu cuvânt, era următorul:

Străinului nu-i sunt închise porţile casei mele; castronul cu orez se găseşte în stânga şi dulciurile în dreapta intrării.

Două precepte ale Magistrului:

Ospitalitatea este virtutea fiului şi înţelepciunea străbunului.

Omul superior are inima uşoară după strânsul recoltei e sărbătoarea lui.

Când străinul se află pe ogorul tău cu pepeni, nu-l urmări cu privirea prea de aproape; neatenţia este adesea cea mai înaltă formă a bunei cuviinţe.

Fericire, Face şi Prosperitate!
Hop Sing.

Oricât de minunată era, desigur, această învăţătură şi această înţelepciune a zicalelor şi cu toate că ultimul precept i se potrivea foarte bine prietenului meu Hop Sing, trebuie să mărturisesc că şi în urma traducerii foarte libere a mesajului, tot nu ştiam ce trebuie să fac. Din fericire, am mai descoperit un al treilea răvaş, în forma unei note mici scrise în englezeşte, în stilul comercial al lui Hop Sing. Suna astfel:

Sunteţi rugat să ne onoraţi cu prezenţa dumneavoastră,

vineri seara la ora 8 în strada Sacramento nr. … Ceaiul se va servi la ora 9 precis.

Hop Sing.

Aceasta lămurea totul. Însemna, adică, o vizită la magazinul lui Hop Sing, care avea să cuprindă etalarea şi prezentarea unor stranii noutăţi şi obiecte chinezeşti rare, un taifas în biroul din fund, o ceaşcă de ceai de o desăvârşire neatinsă dincolo de acele sacre hotare, ţigări şi apoi o vizită la Teatrul Chinezesc sau la Templu. Acesta era, de fapt, programul favorit al lui Hop Sing când îşi îndeplinea îndatoririle de gazdă, în calitate de administrator principal sau director al companiei „Ning Foo”.

Vineri seara, la ora opt, intram în magazinul lui Hop Sing. Mă întâmpină iar amestecul acela suav de miresme enigmatice, străine, pe care-l simţisem de atâtea ori; mă întâmpină iar vechea înşiruire de obiecte stranii, lunga procesiune de sticlărie şi ceramică, acelaşi uluitor amestec de grotesc şi de migală matematică, acelaşi suflu persistent de frivolitate şi fragilitate, aceeaşi stridenţă de culori, deşi fiecare obiect în parte era frumos şi deosebit. Zmeie cu înfăţişare de balauri sau fluturi uriaşi, atât de ingenios făcuţi încât să scoată la răstimpuri, când înfruntă vântul, ţipete de şoimi, zmeie atât de mari, încât să depăşească puterea de mânuire a oricărui băiat – atât de mari, încât îţi puteai da seama de ce jocul cu zmeul era în China o distracţie pentru oameni în toată firea; idoli de porţelan şi de bronz atât de neîngăduit de hidoşi, încât prin chiar absurditatea lor să fie dincolo de orice concepţie şi percepţie omenească; vase pentru dulciuri, acoperite de inscripţii reproducând precepte morale din Confucius, pălării care arătau ca nişte coşuri şi coşuri care arătau ca nişte pălării; mătăsuri atât de uşoare, încât mă codesc să spun câţi metri ar fi putut trece prin inelul de pe degetul mic; acestea şi o seamă de alte obiecte de nedescris mi-erau toate cunoscute. Mi-am făcut drum prin magazinul

slab luminat până când am ajuns în biroul sau salonul din fund, unde l-am găsit pe Hop Sing, aşteptându-mă.

Înainte de a porni la descrierea gazdei, aş dori să piară din mintea cititorului obişnuit orice imagine preconcepută despre chinezi, pe care şi-ar fi putut-o face din pantomime. Hop Sing nu purta pantaloni din fâşii, ca clovnii, cu ciucuri şi clopoţei (de fapt n-am întâlnit niciodată un chinez astfel îmbrăcat!...) Nu-şi ţinea de obicei arătătorul întins înainte, făcând unghi drept cu trupul, nici nu l-am auzit vreodată rostind propoziţia misterioasă: „Ching a ring a ring chaw[9]”... şi nici nu l-am văzut în vreo împrejurare dansând. Era, în linii generale, un domn mai curând grav, rezervat, cu o înfăţişare plăcută. Pielea smeadă, întinsă pe obraji şi peste întreg craniul, afară de locul unde-i creştea o coadă lungă, părea a fi o foiţă gălbuie, cu un luciu de bronz tare frumos. Ochii îi erau negri şi strălucitori, iar pleoapele făceau la colţuri un unghi de cincisprezece grade; nasul drept şi delicat croit, gura mică şi dinţii albi, curaţi. Purta o bluză de mătase de un albastru închis, iar pe stradă, în zilele reci, o jachetă scurtă din blană de astrahan. Mai purta de asemenea o pereche de pantaloni de brocart albastru, atât de strânşi pe pulpe şi glezne, încât îţi făcea impresia că uitase în dimineaţa aceea să-şi tragă pantalonii şi că din pricina felului său distins de a se purta, oamenii se codiseră să-i atragă atenţia. Avea o ţinută citadină, foarte reţinută. Vorbea curent franceza şi engleza. Pe scurt, mă îndoiesc că aţi fi putut găsi perechea acestui neguţător păgân printre comercianţii creştini din San Francisco.

Mai veniseră şi alte câteva persoane: un judecător de la Curtea Federală, un editor, în înalt funcţionar guvernamental şi un comerciant de vază. După ce ne-am băut ceaiul şi am gustat din nişte prăjiturele servite într-un vas misterios, care părea să conţină, printre alte comori de nedescris şi un şoricel conservat, Hop Sing s-a ridicat şi, poftindu-ne printr-un semn grav să-l urmăm, a început să coboare în subsol. Ajunşi acolo, mare ne-a fost uimirea să

[9] Cuvinte onomatopeice fără nici un înţeles.

găsim încăperea strălucitor luminată şi un şir de scaune aşezate în semicerc pe pardoseala de ciment. După ce ne-a îmbiat curtenitor să luăm loc, a spus:

— V-am poftit să fiţi martorii unui spectacol care, vă pot încredinţa, nu a fost văzut niciodată de vreun alt străin, în afară de dumneavoastră. Ieri a sosit aici Wang, jonglerul imperial. Până azi n-a dat niciodată vreo reprezentaţie în afara palatului. I-am cerut s-o facă astă-seară pentru prietenii mei. N-are nevoie de teatru sau scenă, de accesorii sau vreun ajutor – nimic mai mult decât ce vedeţi aici. Aţi dori poate să cercetaţi încăperea chiar dumneavoastră, domnilor?

Desigur că am cercetat ce se vedea. Era obişnuitul subsol al magazinelor din San Francisco, cimentat ca să înlăture umezeala. Am ciocănit cu bastoanele în pardoseală şi am bătut în pereţi, numai ca să împlinim dorinţa unei gazde atât de curtenitoare. Am fi fost foarte mulţumiţi însă să fim victimele oricărei mistificări dibace. În ceea ce mă priveşte, ştiu că eram gata să mă las cât mai mult înşelat şi, dacă mi s-ar fi oferit o explicaţie a celor ce aveau să urmeze, poate că aş fi respins-o.

Deşi sunt convins că reprezentaţia lui Wang a fost prima de acest fel dată vreodată pe pământul american, cred că de atunci mulţi dintre cititorii mei au avut prilejul s-o mai vadă, aşa încât nu voi stărui asupră-i, ca să nu-i plictisesc.

A început prin a trimite în zbor, cu ajutorul evantaiului său, un roi de fluturi, pe care i-a croit sub ochii noştri, din bucăţele de hârtie satinată şi pe care i-a ţinut în aer tot timpul reprezentaţiei. Parcă îl văd pe judecător încercând să prindă unul care i se aşezase pe genunchi şi care-i scăpa cu uşurinţa unei insecte vii. Şi în timp ce mânuia de zor evantaiul, Wang scotea pui din nişte pălării, făcea să dispară portocale, trăgea din mânecă nesfârşiţi metri de mătase, părând să umple întreaga încăpere cu lucruri ce se iveau nu se ştie cum din pământ, din mânecile lui, din neant. A înghiţit la cuţite, de i-ar fi ajuns să-şi sfârtece măruntaiele ani de zile; şi-a dislocat fiecare membru al

trupului; s-a culcat în aer, sprijinit pe nimic. Dar ceea ce a încununat reprezentaţia, a fost un lucru pe care nu l-am mai văzut niciodată cu ochii mei, ceva neînchipuit de straniu, de uluitor, de cutremurător... Este scuza mea pentru această prea lungă introducere, singura mea scuză pentru a fi scris povestirea de faţă, geneza acestei istorisiri adevărate. Wang a curăţat podeaua de tot ce-i stătea în cale pe o întindere cam de vreo doi metri pătraţi şi pe urmă ne-a poftit să venim şi să cercetăm locul din nou. L-am cercetat cu toată seriozitatea. Nu era nimic de văzut sau de simţit, decât pardoseala de ciment. A cerut apoi să-i împrumutăm o batistă şi, cum eu eram din întâmplare mai aproape de el, i-am oferit-o pe a mea. A luat-o şi a întins-o frumos pe pardoseală. Deasupra a mai întins o bucată mare de mătase şi peste ea un şal mare, ce acoperea tot locul pe care-l curăţase. S-a dus apoi la unul din colţurile şalului şi a început să îngâne un cântec monoton, legănându-şi trupul încoace şi-ncolo, în ritmul unei melopei oarecum lugubre.

Noi şedeam liniştiţi şi aşteptam. O dată cu melopeea lui, auzeam bătăile orologiilor din oraş şi, din când în când, huruitul vreunei căruţe deasupra capetelor noastre, pe stradă. Aşteptam cu atenţia încordată, în penumbra străvezie şi tainică a pivniţei, care dădea contururi fantastice unui uriaş idol chinezesc contorsionat, aşezat în fund, învăluiţi cum eram în mirosul slab al fumului de opium amestecat cu mirodenii şi în nesiguranţa înfrigurată a ceea ce avea să se întâmple. Simţeam fiori reci pe şira spinării şi ne uitam unul la altul, cu un zâmbet silit şi nefiresc.

Încordarea noastră a crescut când Hop Sing s-a ridicat încetişor şi, fără un cuvânt, a arătat cu degetul înspre mijlocul şalului.

Sub şal era ceva!... Era absolut neîndoielnic – şi acel ceva nu fusese până atunci acolo... La început era aşa, ca o părere, un contur uşor ce devenea însă cu fiecare clipă tot mai limpede, mai vizibil. Melopeea continua mereu, perle de sudoare se rostogoleau pe obrazul lui Wang; obiectul ascuns privirilor noastre prinse să ia treptat o formă, un

volum, ridicând şalul la mijloc cu vreo cinci-şase degete. Era acum, fără îndoială, conturul unei mici, dar perfecte forme omeneşti, cu braţele şi picioarele întinse. Unul, doi dintre noi am pălit, ne simţeam cu toţii oarecum stingheriţi, până când gazda noastră a rupt tăcerea cu o glumă care, aşa nesărată cum era, a fost primită cu mare uşurare. Pe urmă cântecul a încetat brusc; Wang s-a ridicat şi a smuls repede, cu o mişcare îndemânatică, şalul şi mătasea, descoperind vederii noastre un gingaş prunc chinez care dormea liniştit pe batista mea.

Aplauzele şi strigătele care au urmat nu puteau să nu-l bucure pe Wang, chiar dacă spectatorii nu erau prea numeroşi; au fost însă destul de puternice ca să deştepte copilaşul – un băieţel frumos cam de un an, un Cupidon din lemn de santal. Şi aproape la fel de. Misterios cum apăruse, a fost făcut să dispară. Când Hop Sing mi-a înapoiat, cu o plecăciune, batista, l-am întrebat dacă scamatorul era tatăl copilului.

— *No sabe!* mi-a răspuns el netulburat, căutând scăpare în această formulă spaniolă atât de obişnuită în California, care are înţelesul de: „Nu ştiu”.

— Adică pentru fiecare spectacol are alt copilaş? Am întrebat eu.

— Poate! Cine ştie?…

— Şi ce o să facă ou ăsta?

— Ceea ce veţi hotărî dumneavoastră, domnilor, a răspuns Hop Sing cu o uşoară plecăciune curtenitoare. S-a născut aici, sunteţi naşii lui!

Orice adunare de oameni în California anului 1856 se caracteriza prin două trăsături: pricepea repede o aluzie şi era darnică până la risipă când i se cerea obolul. Oricât ar fi fost cineva de socotit şi de avar, tot n-ar fi putut să se împotrivească acelui curent. Am strâns colţurile batistei în chip de săculeţ, am lăsat să cadă înăuntru o monedă şi am întins-o fără un cuvânt judecătorului; a pus şi el fără să şovăie o monedă de aur de douăzeci de dolari şi a trecut-o următorului; când mi-au înapoiat-o, cuprindea mai bine de

o sută de dolari. Am înnodat banii în batistă şi i-am înmânat-o lui Hop Sing:

— Pentru noul-născut, de la naşii lui.

— Dar ce nume să-i punem? a întrebat judecătorul.

S-au repezit cu toţii la nume ca „Erebus”, „Nox”, „Plutus”, „Terra Cotta”, „Auten” … etc… etc…

Până la urmă am cerut părerea gazdei.

— De ce să nu-şi păstreze numele lui adevărat: Wan Lee, a răspuns acesta, liniştit.

Şi, şi l-a păstrat.

Aşa s-a născut, în noaptea de vineri 5 martie 1856, numitul Wan Lee din această povestire adevărată.

....

Ultima corectură a ziarului *Steaua Nordului* din 19 iulie 1865 – singurul cotidian ce apărea în ţinutul Klomath – tocmai intrase în tipografie şi, la orele 3 a.m. strângeam corecturile şi manuscrisele, gata să plec acasă, când, sub nişte foi de hârtie, am descoperit o scrisoare pe care, desigur, o trecusem cu vederea. Plicul era cam boţit şi n-avea nici o marcă, dar nu mi-a fost greu să recunosc scrisul prietenului meu Hop Sing. L-am deschis iute şi am citit cele ce urmează:

Stimate Domnule,

Nu ştiu dacă purtătorul scrisorii vă va fi pe plac, dar în afara cazului când slujba de „trepăduş” la ziarul dumneavoastră ar necesita o calificare tehnică socot că băiatul are toate calităţile trebuincioase. Este foarte iute, harnic şi inteligent, înţelege limba engleză mai bine decât o vorbeşte şi orice eventuală deficienţă este compensată de spiritul lui de observaţie şi imitaţie. Nu e nevoie să i se arate decât o singură dată cum trebuie să se facă un lucru şi-l va face întocmai, fie că ar fi o necuviinţă sau o binefacere. Dar, desigur, că îl şi cunoaşteţi; sunteţi doar unul dintre naşii lui, căci nu e altul decât Wan Lee, vestitul fiu al lui Wang-vrăjitorul, la a cărui reprezentaţie am avut cinstea să vă poftesc. Dar poate că aţi uitat…

Îl voi trimite cu un grup de culi până la Stockton şi de acolo, cu un tren rapid până în oraşul dumneavoastră. Dacă-l puteţi folosi, pe mine m-aţi îndatora, iar lui i-aţi putea salva viaţa, care-i este acum în mare pericol din pricina tinerilor aparţinând civilizatei dumneavoastră rase creştine care învaţă la luminatele şcoli din San Francisco.

A dobândit unele năravuri şi obiceiuri curioase în timpul cât a trăit lângă Wang, până când a crescut prea mare ca să mai încapă într-o pălărie sau să mai iasă din mâneca unei haine. Banii pe care mi i-aţi lăsat au fost cheltuiţi pentru educaţia lui; a studiat Clasicii Triliterali, dar mi-e teamă că fără prea mult folos pentru el. Ştie doar câte ceva despre Confucius şi absolut nimic despre Mencius[10]*. Din pricina lipsei de grijă a tatălui său, a trăit poate prea mult printre copiii americani.*

Aş fi răspuns până acum scrisorii dumneavoastră prin poştă, dar l-am socotit pe Wan Lee un sol mai potrivit.

Cu tot respectul,
al dumneavoastră Hop Sing.

Acesta a fost răspunsul îndelung amânat la scrisoarea mea către Hop Sing. Dar unde era solul?… Cum fusese adusă scrisoarea? I-am întrebat îndată pe şeful de atelier, pe tipografi, pe băiatul de serviciu, dar fără a lămuri ceva; rumeni nu primise scrisoarea, nimeni nu ştia nimic despre purtătorul ei. Peste câteva zile a venit la mine omul care îmi spăla rufele, Ah Ri:

— Tu viei Michiduţ?… Mie plins pe el…

S-a întors după câteva minute cu un băieţaş chinez vioi, de vreo zece ani, a cărui înfăţişare şi deşteptăciune m-au impresionat atât de tare, încât l-am angajat pe loc. După ce am încheiat târgul, l-am întrebat de nume.

— Wan Lee, mi-a spus copilul.

— Ce?… Tu eşti băiatul trimis de Hop Sing?… Dar de ce

[10] Mencius (secolul al IV-lea î.e.n.) filosof chinez, adept şi continuator al învăţăturii lui Confucius.

dracu n-ai venit aici mai înainte şi cum de ai adus scrisoarea?

Wan Lee m-a privit râzând:

— Mie zbulat giam sus!

N-am înţeles. M-a privit o clipă surprins, apoi mi-a smuls scrisoarea din mână şi a coborât în goană scările. După câteva clipe, spre marea mea uimire, scrisoarea a intrat zburând pe fereastră, s-a învârtit de două ori prin cameră şi s-a lăsat uşurel, ca o pasăre, pe masă. Înainte de a mă fi dezmeticit, Wan Lee se afla în faţa mea; a zâmbit, s-a uitat la scrisoare, la mine, apoi mi-a zis:

— Aşa, John[11]!

Pe urmă a rămas tăcut şi grav. N-am mai spus nimic, dar se înţelege de la sine că aceasta a fost prima lui ispravă de angajat oficial.

Îmi pare rău să spun că isprava următoare n-a mai avut acelaşi succes.

Unul dintre distribuitorii noştri de ziare a căzut bolnav, încât, pe nepusă masă, Wan Lee a fost poftit să-i ia locul. Pentru a se preîntâmpina orice eroare, i s-au dat instrucţiuni de cu seară, iar în zori i s-a încredinţat numărul obişnuit de exemplare destinate abonaţilor. S-a întors peste o oră voios şi fără ziare. Le distribuise pe toate, spunea el.

Din nefericire pentru Wan Lee, pe la ora opt abonaţii au început să năvălească indignaţi la redacţie. E drept, primiseră ziarele, dar cum?… În chip de gogoloaie-proiectile trimise dintr-o lovitură – un adevărat tur de forţă – prin ferestrele camerelor de dormit. Le primiseră în plin obraz, ca pe o minge, dacă din întâmplare se sculaseră şi umblau prin încăpere, le primiseră în tranşe de câte un sfert, aruncate pe geam, le găsiseră în cămine sau prinse cu un ac la uşă, vârâte prin ferestrele mansardei sau strecurate în fâşii lungi prin broasca uşii, îndesate în ventilatoare sau în sticla cu laptele de dimineaţă. Unul dintre abonaţi a rămas chiar să aştepte câtva timp la uşa biroului, ca să stea personal de vorbă cu Wan Lee (încuiat, spre binele lui, în

[11] Nume generic ce se dă în Statele Unite chinezilor.

camera mea de dormit); şi mi-a mărturisit, cu lacrimi de mânie, că fusese trezit la cinci dimineaţa de un zgomot înfiorător pe sub ferestre; că, ridicându-se din pat teribil de neliniştit, a fost cuprins de groază când a văzut *Steaua Nordului*, răsucită în chip de bumerang sau de măciucă indiană, intrând val-vârtej pe fereastră, descriind câteva curbe drăceşti prin odaie, doborând lampa, plesnind copilaşul peste obraz, pocnindu-l drept în falcă pe el (pe abonat), ca să se întoarcă apoi pe fereastră şi să cadă neputincioasă în apropiere! Toată ziua aceea au fost aduse la redacţie, cu multă indignare, teancuri şi fâşii de hârtie murdară, cu pretenţia a fi numere din *Steaua Nordului* ale ediţiei de dimineaţă. Şi în felul acesta s-a irosit un admirabil articol de fond despre „Resursele ţinutului Humbold”, pe care-l scrisesem cu o seară mai înainte şi care, sunt încredinţat, ar fi schimbat întreaga balanţă comercială a anului în curs şi ar fi provocat falimentul docurilor din San Francisco.

În următoarele trei săptămâni s-a socotit că ar fi mai cuminte să-l ţinem pe Wan Lee în cadrul strict al redacţiei şi al treburilor pur tehnice. Aici băiatul a dovedit o îndemânare şi o putere de adaptare surprinzătoare, câştigând până şi bunăvoinţa zeţarilor şi a şefului de atelier, care, la început, priviseră pătrunderea copilului în tainele meseriei lor ca plină de cele mai cumplite tâlcuri politice. A învăţat să aşeze litera repede şi bine, dibăcia extraordinară a mâinilor lui făcând minuni în simpla mişcare mecanică, iar necunoaşterea limbii silindu-l să se mărginească la efortul fizic – astfel că a adeverit zicala tipografică potrivit căreia zeţarul ce urmăreşte ideile din text e slab în ce priveşte meseria. Culegea diatribe lungi împotriva lui, compuse înadins de către ceilalţi zeţari şi agăţate în cârlig drept texte sau propoziţiuni scurte, ca de pildă: „Wan Lee e drăcuşorul împieliţat al lui Scaraoţchi”; „Wan Lee e un pehlivan!” şi îmi aducea corectura, cu o fericire ce-i radia pe tot şiragul de dinţi şi o mulţumire ce strălucea în ochii lui ca afinele.

N-a trecut însă multă vreme şi a învăţat să se răzbune pe prigonitorii lui.

Îmi amintesc de o întâmplare, când răzbunarea lui era cât pe ce să mă pună într-o încurcătură supărătoare. Numele şefului nostru de atelier era Webster, iar Wan Lee a învăţat repede să deosebească literele acestui nume, una câte una şi toate laolaltă. Era în timpul unei campanii politice; focosul şi elocventul colonel Starbottle din Siskyou ţinuse o cuvântare răsunătoare, al cărei text fusese trimis special pentru *Steaua Nordului.* Într-o peroraţie grozav de înălţătoare, colonelul Starbottle spusese: „După cum se exprimă dumnezeiescul Webster, repet şi eu”... şi aici urma un citat pe care l-am uitat. S-a întâmplat însă ca, cercetând şpaltul după ce se făcuseră corecturile, Wan Lee să dea de numele celui mai mare prigonitor al lui. Fireşte, a crezut că era vorba de acesta. După ce a închis forma, Wan Lee a profitat de absenţa lui Webster pentru a scoate citatul şi a-l înlocui cu o plăcuţă de plumb, de aceeaşi mărime cu textul, alcătuind în caractere chinezeşti o propoziţie care – eram îndreptăţit să cred – constituia o limpede şi infamă mărturisire a neroziei şi a nelegiuirilor familiei Webster, nespus de elogioasă însă pentru Wan Lee, personal.

În numărul din dimineaţa următoare, în care a apărut cuvântarea colonelului Starbottle în întregime, „dumnezeiescul” Webster îşi tălmăcea gândurile într-o chinezească fără cusur, numai că grozav de enigmatică. Furia colonelului Starbottle n-a cunoscut margini. Parcă-l văd şi acum intrând în biroul meu şi cerând să publicăm o dezminţire asupra pasajului cu pricina.

— Dar, stimate domn, l-am întrebat, doriţi oare să dezminţiţi, sub propria dumneavoastră semnătură, că Webster ar fi spus vreodată asemenea cuvinte? Vă încumetaţi oare să tăgăduiţi că printre binecunoscutele însuşiri ale domnului Webster nu s-ar fi putut număra şi cunoaşterea limbii chineze? Doriţi oare să supunem cititorilor noştri o traducere, pe măsura înţelegerii lor şi să negaţi, pe onoarea dumneavoastră de gentleman, că

defunctul domn Webster a făcut vreodată asemenea declaraţie? Dacă doriţi aşa ceva, atunci mă învoiesc să public dezminţirea.

Colonelul nu dorea aceasta şi a ieşit nespus de indignat.

Webster, şeful de atelier, a privit totul cu mai multă nepăsare. Din fericire, el n-a aflat că, vreo două zile după aceea, chinezii de la spălătorii, din râpele aurifere şi din bucătării se zgâiau la uşa din faţă a editurii, cu chipurile strălucind de o satanică încântare; că se comandase un surplus de trei sute de numere ale *Stelei* pentru spălătoriile de pe râu. Webster ştia doar că Wan Lee fusese prins peste zi de spasme convulsive, iar el se văzuse silit să-l izbească cu piciorul pentru a-l aduce în simţiri…

O săptămână după întâmplare, l-am poftit pe Wan Lee în biroul meu.

— Wan, i-am spus eu cu gravitate, aş dori să-mi dai, pentru propria mea mulţumire, traducerea acelei fraze chinezeşti, pe care talentatul meu concetăţean, răposatul şi „dumnezeiescul” Webster, a rostit-o într-o anume împrejurare.

Wan Lee m-a privit cu înţeles şi-n ochii lui negri s-a furişat o lumină, ca o străfulgerare.

Mi-a răspuns apoi cu aceeaşi gravitate:

— Domnu Webstel spus: „Băiat chinez faci mie ies din sălite. Băiat chinez faci mie mult scâlbă!”

Ceea ce sunt îndreptăţit să cred că nu era adevărat.

Mă tem însă că vă înfăţişez numai o parte şi nu cea mai de seamă, a firii lui Wan Lee. Aşa cum mi-a mărturisit, viaţa lui fusese cumplit de grea. Aproape nu ştiuse ce-i copilăria, n-avea nici o amintire despre un tată sau o mamă. Îl crescuse scamatorul Wang. Îşi petrecuse primii şapte ani din viaţă ivindu-se din coşuri, căzând jos din pălării, căţărându-se pe scări, scoţându-şi din încheieturi micile-i membre în tot soiul de exhibiţii. Trăise într-o atmosferă de prefăcătorie şi amăgire; se învăţase să privească oamenii ca pe nişte făpturi înşelate de simţurile lor; în sfârşit, dacă ar fi gândit cât de cât, ar fi fost un sceptic; dacă ar fi fost

ceva mai mare, ar fi fost un cinic, iar dacă ar fi fost şi mai mare, un filosof. Aşa cum stăteau lucrurile, era un mic drăcuşor! Dar un drăcuşor bun din fire un drăcuşor ale cărui resurse morale nu fuseseră niciodată trezite, un drăcuşor pornit pe joacă şi gata să pună la încercare virtutea, numai pentru a se distra. Nu ştiu dacă avea o fire religioasă; era însă tare superstiţios: purta mereu la el un mic idol hidos din porţelan, pe care avea obiceiul aci să-l suduie, aci să-l adore. Era prea inteligent pentru a cădea în obişnuitele păcate omeneşti: furtul sau minciuna fără rost. Comportarea, oricare ar fi fost, îi era dictată de inteligenţă.

Sunt ispitit să cred că firea nu-i era lipsită cu totul de sensibilitate deşi îţi era aproape cu neputinţă să obţii de la el asemenea dovadă şi mai cred, cred din adâncul inimii, că ţinea la cei care se arătau buni cu el. Nu ştiu ce ar fi putut ajunge în condiţii mai prielnice decât acelea pe care i le oferea slujba de rob la o gazetă, muncit peste măsură şi plătit insuficient; ştiu numai că bunăvoinţa pe care i-am arătat-o, din când în când şi fără continuitate, a fost primită cu recunoştinţă. Era leal şi răbdător două calităţi rare la servitorul obişnuit din America. Cu mine, era ca Malvolio, „trist şi cuviincios”. Doar o singură dată – şi atunci silit de împrejurări – mi-aduc aminte că a arătat o oarecare nerăbdare. Aveam obiceiul să-l iau cu mine acasă, când plecam noaptea de la ziar, ca să fie purtătorul oricărui gând fericit ce mi-ar fi putut trece prin minte, în legătură cu redacţia, înainte ca ziarul să intre sub tipar. Într-o noapte, am mai rămas puţin peste ora obişnuită când îi dădeam drumul lui Wan Lee, zmângălind hârtia; uitasem cu totul că şedea pe un scaun la uşa mea, când am auzit deodată un glas ce scâncea cam în felul acesta:

— Chy Lee!... Chy Lee!...

M-am întors furios:

— Ce-ai zis?

— Mie zis: „Chy Lee!”

— Ei şi? I-am răspuns arţăgos.

— Tu *sabe*: „Ce faci, John?”

— Da!

— Tu *sabe*: „La levedele, John”?

— Da!

— Ei… Chy Lee tot aia!

Pricepusem foarte bine. Părea că „Chy Lee” era un fel de „noapte bună” şi că Wan Lee era nerăbdător să plece acasă. Dar înclinarea către şotii, pe care mă tem că o aveam şi eu, m-a îndemnat să mă port de parcă n-aş fi înţeles aluzia. Am bolborosit ceva ca şi cum nu l-aş fi priceput şi m-am aplecat din nou asupra lucrului. După câteva minute i-am auzit sandalele de lemn bocănind patetic pe podea. Mi-am ridicat privirea. Stătea lângă uşă.

— Tu nu *sabe*, „Chy Lee”?

— Nu, i-am răspuns aspru.

— Tu *sabe* mult mare nebun! Tot aia!…

Şi cu obrăznicia asta pe buze, a şters-o. În dimineaţa următoare băiatul a fost totuşi la fel de blajin şi de răbdător ca mai înainte, aşa că nu i-am amintit necuviinţa. Dorind probabil să se facă iertat, mi-a lustruit cu cremă – îndatorire ce nu i se ceruse niciodată – toată încălţămintea, printre care şi o pereche de papuci din piele de căprioară de o culoare deschisă şi nişte cizme uriaşe de călărie, asupra cărora şi-a descărcat ispăşirea vreme de două ceasuri.

Am vorbit despre cinstea lui ca fiind o însuşire a minţii, mai curând decât un principiu; îmi amintesc totuşi că a călcat, pe vremea aceea, de două ori această regulă. Doream mult să mai mănânc şi câteva ouă proaspete, ca să mai schimb hrana monotonă a unui oraş de mineri şi, ştiind că semenii lui Wan Lee sunt mari crescători de păsări, am recurs la el. Şi a început să-mi procure regulat ouă, dar refuza să primească vreo plată, spunând că omul nu le vinde – uimitoare pildă de generozitate, căci ouăle se dădeau atunci pe jumătate de dolar bucata! Într-o dimineaţă, vecinul meu Fostei a trecut pe la mine pe când luam micul dejun şi, cu acest prilej, mi s-a plâns de ghinionul ce-l avea: găinile lui nu mai ouau în ultimul timp, sau dispăreau prin tufişuri. Wan Lee, care se afla de faţă la

convorbirea noastră şi-a păstrat obişnuita lui figură melancolică. După plecarea vecinului, s-a întors spre mine şi, chicotind uşor, a zis:

— Găini Flostel, găini Wan Lee, tot aia!…

Cealaltă abatere a sa a fost mai gravă şi mai cutezătoare. Era o vreme când corespondenţa mi se distribuia foarte neregulat şi Wan Lee mă auzise exprimându-mi nemulţumirea pentru întârzierea cu care mi se aduceau scrisorile şi ziarele. Într-o zi, sosind la birou, am rămas trăsnit când mi-am găsit biroul acoperit de scrisori, venite desigur chiar de la Oficiul poştal, dar din nefericire nici una pe adresa mea. M-am întors către Wan Lee, care le privea liniştit, încântat şi i-am cerut o explicaţie. Spre groaza mea, a arătat cu mâna către un sac poştal gol care zăcea într-un ungher şi mi-a spus:

— Postas ziţe: „Nu sclisoli, John! Nu sclisoli, John!” Postas minte mult! Postas nu bun. Mie luat sclisoli noapte… tot aia!

Din fericire era devreme; corespondenţa nu fusese încă distribuită. Am avut imediat o convorbire cu directorul Poştei şi, până la urmă, încercarea temerară a lui Wan Lee de a jefui Poşta S.U.A. a fost iertată, cu condiţia cumpărării unui sac poştal nou. Şi astfel, isprava lui a rămas un secret.

Dacă simpatia mea pentru micul meu paj păgân nu ar fi ajuns, cuvântul dat lui Hop Sing m-a hotărât să-l iau pe Wan Lee cu mine, când m-am întors în San Francisco după doi ani de activitate la *Steaua Nordului*. Nu cred că a privit schimbarea cu prea multă încântare. Am crezut că de vină erau străzile aglomerate – când avea de străbătut oraşul pentru cine ştie ce comision de-al meu, făcea totdeauna un ocol lung prin mahalale – repulsia lui pentru disciplina şcolii chinezeşti şi englezeşti la care aveam de gând să-l trimit, dragostea pentru viaţa liberă şi hoinară a minerilor şi un simţământ de autentică îndărătnicie. Că ar fi putut să fie şi un soi de teamă dictată de instinct, nu mi-a trecut prin minte decât mult mai târziu.

Părea totuşi că sosise, în sfârşit, prilejul pe care îi

căutasem şi-l aşteptasem cu atâta încredere, de a-l pune pe Wan Lee sub o supraveghere mai binefăcătoare, de a-i înlesni o viaţă, un trai care să-i scoată la iveală acele însuşiri pe care grija mea superficială şi bunătatea mea nu le puteau trezi. Wan Lee a fost dat la şcoala unui misionar chinez, un preot inteligent şi inimos, care a arătat un interes deosebit pentru copil şi care mai ales avea o neţărmurită încredere în el. I s-a găsit un cămin în familia unei văduve care avea o fetiţă frumoasă şi deşteaptă, eu vreo doi ani mai mică decât Wan Lee. Fetiţa asta frumoasă, veselă şi curată, fetiţa asta sinceră a atins şi a răscolit adâncimi nebănuite până atunci în firea băiatului, trezind o sensibilitate morală ce rămăsese ani întregi nepăsătoare la învăţămintele societăţii şi chiar la predicile preotului.

Aceste câteva luni, bogate în făgăduieli pe care nu le-am văzut niciodată împlinite, trebuie să fi fost luni de fericire pentru Wan Lee. Pe mica lui prietenă o adora, cu ceva din simţământul superstiţios pe care-l revărsa asupra idolului său de porţelan, dar fără urmă de capriciu. Era nespus de fericit să meargă la şcoală în urma ei purtându-i cărţile – lucru care implica multă primejdie pentru el din partea mânuţelor creştine ale frăţiorilor săi albi. Îi făcea cele mai minunate jucării, îi tăia din morcovi şi napi cele mai uluitoare roze şi lalele, îi făcea, din sâmburi de pepene, puişori ce păreau vii, îi meşterea evantaie şi zmeie şi se pricepea ca nimeni altul să facă rochiţe de hârtie pentru păpuşi. Pe de altă parte, fetiţa îi dansa şi îi cânta, îl învăţa nenumărate lucruri gingaşe şi subtile ştiute numai de fetiţe, îi dăruia câte o panglică galbenă să şi-o împletească în codiţă, ca cea mai potrivită cu tenul lui; îi citea, îi arăta care erau părţile lui bune, valoroase, îl lua cu ea duminica la lecţiile de religie, triumfând ca o femeiuşcă pentru că încălca regulile şcolii. Mi-ar plăcea să pot adăuga că l-a şi convertit, făcându-l să-şi părăsească idolul de porţelan; dar eu vă spun o poveste adevărată şi fetiţa asta mititică era foarte bucuroasă să-i dea cu amândouă mâinile din propria-i bunătate sufletească, fără a ţine neapărat să-l facă să-şi

dea seama că se schimbă. Şi aşa, se înţelegeau tare bine amândoi: fetiţa creştină purtând cruciuliţa-i strălucitoare la gâtul mic, alb şi plinuţ şi păgânaşul smead, cu idolul său hidos din porţelan, ascuns bine sub bluză.

Dar au fost două zile în acel an de pomină, două zile pe care San Francisco şi le va aminti multă vreme, două zile în care o gloată de cetăţeni s-a pornit să ucidă străini neînarmaţi, lipsiţi de apărare, pentru că erau străini, de altă rasă, religie, culoare şi pentru că munceau din greu pentru te miri ce.

Se aflau acolo câţiva reprezentanţi ai autorităţilor atât de slabi de înger, încât, văzând ce se petrece, au crezut că venise sfârşitul lumii; se aflau şi câţiva bărbaţi de stat ale căror nume mi-e ruşine să le pomenesc aici şi care au fost gata să creadă că pasajul din Constituţie garantând libertate civilă şi religioasă oricărui cetăţean sau străin era o greşeală. Se aflau însă şi câţiva care nu s-au înspăimântat atât de uşor, aşa că, în douăzeci şi patru de ore, lucrurile s-au întors astfel încât cei slabi de înger şi-au putut freca mâinile în siguranţă, iar distinşii bărbaţi de stat şi-au putut exprima îndoielile, fără teama de a jigni pe cineva sau ceva. Şi în mijlocul acestor întâmplări, am primit de la Hop Sing un mic răvaş, în care-mi cerea să mă duc numaidecât la el.

I-am găsit magazinul închis, bine păzit de poliţie împotriva oricărui eventual atac din partea zurbagiilor. Hop Sing mi-a dat drumul înăuntru printr-un grilaj zăvorât, cu calmul său impecabil dintotdeauna, dar – aşa mi s-a părut – cu mai mult decât obişnuita-i gravitate. Mi-a luat mâna, fără un cuvânt şi m-a condus în fundul încăperii, apoi de acolo, jos, în subsol. Lumina era slabă, dar se vedea ceva întins pe podea şi acoperit cu un şal. Când m-am apropiat, a smuls dintr-o dată şalul şi a descoperit vederii mele pe Wan Lee, păgânul, zăcând acolo mort!…

Mort, cinstiţii mei prieteni, mort!… Lovit de moarte cu pietre pe străzile oraşului San Francisco, în anul de graţie una mie opt sute şaizeci şi nouă, de către o gloată de copii

creştini – băieţaşi de-o şchioapă şi copii de şcoală!

Când mi-am pus plin de reculegere mâna pe pieptul lui, am simţit fărâmându-se ceva sub bluză. M-am uitat la Hop Sing întrebător… Şi-a strecurat mâna printre cutele de mătase şi a scos afară ceva, cu un zâmbet amar, primul zâmbet amar pe care l-am văzut vreodată pe chipul acelui gentleman păgân…

Era idolul de porţelan al lui Wan Lee, sfărâmat de o piatră zvârlită de mâinile unor creştini pângăritori de icoane!

„ASOCIATUL LUI TENNESSEE”

Nu cred că am ştiut vreodată care era numele lui adevărat, dar aceasta nu ne încurca relaţiile noastre sociale, căci prin 1854 în Sandy Bar mai toţi bărbaţii erau războtezaţi. Câteodată, poreclele li se trăgeau dintr-o particularitate a veşmintelor, ca în cazul lui „Jack Dimie”, sau din vreun obicei ciudat, ca în cazul lui „Bill Praf de Copt”, numit astfel datorită cantităţii mari din acel produs chimic pe care-l punea în pâinea de toate zilele, sau unei confuzii nefericite, ca în cazul „Piratului de Fier”, bărbat blajin şi inofensiv care îşi câştigase porecla înfricoşătoare din pricina pronunţării greşite a termenului „pirită de fier”. Se prea poate foarte bine ca aceste porecle să fi constituit începutul unor blazoane, dar mă văd silit să constat că, pe vremea aceea, numele adevărat al fiecăruia se temeinicea doar pe propria sa declaraţie.

— Te-o fi chemând Clifford, ai? L-a întrebat cu un dispreţ nespus Boston pe un sfios nou-venit. Iadu-i plin de Clifforzi de-ăştia!

Apoi l-a prezentat pe acel nefericit, al cărui nume adevărat era, din întâmplare, Clifford, drept „Charley Gaiţă” – o inspiraţie de moment lipsită de strălucire; şi aşa i-a rămas numele!

Dar să ne întoarcem la oile noastre: pe „Asociatul lui Tennessee” nu l-am cunoscut nicicând sub alt nume decât acest titlu dependent; că trăise vreodată şi ca o fiinţă de sine stătătoare, distinctă, e ceva ce am aflat mai târziu.

Se pare că în 1853, omul a plecat din Poker Flat spre San Francisco, cu gând să-şi ia o nevastă. N-a ajuns mai departe de Stockton. Acolo s-a simţit atras de o tânără chelnăriţă de la hotelul unde trăsese, într-o dimineaţă, i-a şoptit fetei ceva care i-a adus pe faţă un zâmbet în nici un caz răuvoitor, a făcut-o să răstoarne cochet un taler cu pâine prăjită peste faţa lui serioasă şi simplă, îndreptată-n sus,

spre ea şi s-o şteargă apoi la bucătărie. Omul a urmat-o, dar peste câteva minute s-a ivit iar, acoperit de mai multă pâine prăjită şi glorie. După o săptămână s-au cununat la ofiţerul stării civile şi s-au întors în Poker Flat. Îmi dau seama că acest episod ar putea fi zugrăvit cu mai mult avânt, dar eu prefer să-l povestesc aşa cum se obişnuia prin râpele şi barurile din Sandy Bar, unde toate simţămintele erau colorate de un umor neîndurător.

Despre fericirea lor conjugală se ştie doar puţin, poate din pricină că Tennessee, care locuia pe-atunci împreună cu asociatul său, a profitat de ocazie şi i-a şoptit într-o zi tinerei neveste ceva pe cont propriu, la care femeia a zâmbit, pare-se, nu răuvoitor şi, sfioasă, a şters-o… de data asta până la Marysville, unde a urmat-o şi Tennessee şi unde s-au gospodărit fără ajutorul vreunui ofiţer de stare civilă. „Asociatul lui Tennessee” a suferit pierderea nevestei simplu şi rezervat, cum îi era firea. Dar spre uimirea tuturor, când într-o zi Tennessee s-a întors din Marysville, fără soţia asociatului său – deoarece ea zâmbise şi o ştersese cu altul – „Asociatul lui Tennessee” a fost primul care să-i strângă mâna şi să-l primească prieteneşte. Oamenii strânşi buluc în canion ca să-i vadă împuşcându-se au fost, fireşte, indignaţi. Indignarea lor ar fi putut luneca în zeflemea dacă n-ar fi fost o anume căutătură în ochii „Asociatului lui Tennessee”, care dovedea că omul nu ştie de glumă. De fapt, el avea o fire închisă, cu o înclinare nedezminţită spre latura practică, lucru neplăcut în cazuri delicate.

În acelaşi timp s-a pornit în Sandy Bar un curent potrivnic lui Tennessee. Se ştia că era cartofor; şi se bănuia că era şi tâlhar. Aceste bănuieli cădeau, de asemenea şi asupra „Asociatului lui Tennessee”; intimitatea dintre ei, chiar după întâmplarea mai sus pomenită, nu putea găsi altă explicaţie decât în ipoteza unei cârdăşii la rele. Până la urmă, vinovăţia lui Tennessee a fost dată în vileag. Într-o zi, el a ajuns din spate pe un străin aflat în drum spre Red Dog. Străinul a povestit după aceea cum Tennessee îi

înveselise drumul cu anecdote şi amintiri interesante, dar îşi încheiase pe neaşteptate întrevederea cu aceste vorbe:

— Şi-acum, tinere, nu te supăra că-ţi cer cuţitul şi pistoalele şi banii… Vezi, armele te-ar putea băga în încurcătură la Red Dog, iar banii-s o ispită pentru ăi cu apucături proaste! Parc-ai zis că stai la San Francisco… O să vin să te văd!

E locul să spunem că Tennessee avea şi sclipiri de umor, pe care nici îndeletnicirea lui nu le putea înăbuşi pe deplin.

Isprava asta a fost cea din urmă. Red Dog şi Sandy Bar şi-au dat mâna împotriva tâlharului de drumul mare. Tennessee a fost hăituit aproape la fel ca şi prototipul său, moş Martin. Când a simţit că laţul se strânge, a dat buzna în Sandy Bar, golindu-şi pistolul în mulţimea adunată în faţa salonului Arcadelor şi-apoi, p-aci ţi-e drumul, spre canionul Grizzly; când s-ajungă însă acolo, a fost oprit de un omuleţ, călare pe un cal sur. Bărbaţii s-au privit tăcuţi o clipă… Amândoi neînfricaţi, amândoi cu sânge rece, stăpâni pe ei; şi amândoi tipuri ale unei civilizaţii care, în secolul al şaptesprezecelea, i-ar fi putut numi viteji, dar care în al nouăsprezecelea nu le dădea decât epitetul de aventurieri!

— Ce-ai acolo?… Spune!… a întrebat Tennessee, liniştit.

— Doi valeţi şi-un as, a răspuns străinul, la fel de liniştit, scoţând două pistoale şi un şiş.

— Ai luat potu’, i-a întors vorba Tennessee.

Şi cu aceste cuvinte din arsenalul cartoforilor şi-a zvârlit cât colo pistolul, acum zadarnic şi a pornit îndărăt, călare, cu cel ce-i venise de hac.

………………………………………………………………

Era o noapte caldă. Adierea răcoroasă care se stârnea de obicei la apusul soarelui, dindărătul crestelor muntoase, nu se simţea în seara aceea în Sandy Bar. Micul canion se înăbuşea în miresmele răşinilor încinse, iar cioturile cărate de torente putrezeau răspândind miasme fetide. Frământarea din timpul zilei şi patimile dezlănţuite nu se potoliseră încă în aşezare. Pe malul râului jucau neîncetat lumini, fără vreo oglindire de răspuns în apa miloasă.

Ferestrele clădirii unde se ţinea judecata străluceau de-ţi luau ochii pe fundalul negru al pinilor şi, prin geamurile fără perdele, orice gură-cască putea vedea de afară siluetele celor care hotărau chiar atunci soarta lui Tennessee. Şi deasupra tuturor se înălţa Sierra, încrustată în firmamentul întunecat, depărtată şi rece, încununată cu stele şi mai depărtate şi mai reci încă.

Judecata lui Tennessee se desfăşura cât se poate de corect, cu un judecător şi nişte juraţi oarecum conştienţi de obligaţia de a justifica prin verdictul lor lipsa de legalitate a arestării şi acuzării. Legea din Sandy Bar era implacabilă, dar nu răzbunătoare. Emoţia şi interesul stârnite de vânătoare se sfârşiseră; odată ce Tennessee se afla în mâinile lor, oamenii erau dispuşi să asculte răbdători orice fel de apărare, deşi ştiau dinainte că nu va ajuta la nimic. Nemaiavând în minte nici o îndoială, voiau să acorde prizonierului favoarea de a beneficia de vreuna, dacă ar mai fi putut exista. Întemeindu-se pe ideea că acuzatul trebuie – din principiu – spânzurat, ei îi dăruiau mai multă îngăduinţă în apărare decât părea să ceară îndrăzneala-i nesăbuită. Judecătorul se arăta mai îngrijorat decât prizonierul, care, cu un aer nepăsător, simţea limpede o necruţătoare bucurie pentru răspunderea ce le-o crease.

— Eu nu merg în partida voastră, fusese răspunsul său neschimbat şi mucalit la toate întrebările puse.

Judecătorul – de fapt, cel care-l şi prinsese – simţi o clipă regretul vag că nu-l împuşcase pe loc în dimineaţa aceea, dar îşi înăbuşi îndată această slăbiciune omenească, nedemnă de un spirit nepărtinitor. Cu toate astea, când s-a auzit o bătaie în uşă şi li s-a spus că „Asociatul lui Tennessee” a venit pentru arestat, l-au introdus fără zăbavă. Membrii mai tineri ai completului de judecată, cărora procedura începuse să li se pară plicticos de încordată, l-au primit cu o senzaţie de uşurare.

Omul n-avea, desigur, o înfăţişare prea impunătoare. Scund şi îndesat, cu faţa pătrată, ars de soare şi roşu ca para focului, purtând un tricou şleampăt, marinăresc şi

pantaloni vărgaţi, împroşcaţi cu o clisă roşcată – aspectul său ar fi părut ciudat în orice împrejurare, dar acolo era chiar ridicol. Pe când se frângea din şale ca să lase jos, pe podea, o traistă grea, s-a putut vedea că peticele cu care erau cârpiţi pantalonii şi care purtau frânturi de mărci şi inscripţii fuseseră sorocite la început unei îmbrăcăminţi mai puţin ambiţioase. Totuşi, a înaintat plin de gravitate şi, după ce a strâns mâna fiecăruia din încăpere cu o cordialitate silită şi-a şters faţa serioasă şi nedumerită cu o basma cu buline, de o culoare ceva mai deschisă decât obrazul şi-a rezemat mâna vânjoasă de masă, ca să se îmbărbăteze şi a vorbit judecătorului astfel:

— Uite, tocma' treceam p-acilea, a început el ca un fel de scuză şi zic… ia, hai să intru, să văd ce-i cu Tennessee ăla, asociatu' meu… Da' fierbinte noapte!… Eu, unul, nu mi-aduc aminte d-aşa vreme p-acilea…

S-a oprit o clipă, dar cum nimeni n-a mai adăugat vreo altă remarcă asupra vremii, a pus iar mâna pe basma şi vreme de câteva minute şi-a tot şters sârguincios obrazul.

— Dumneata ai ceva de spus în privinţa arestatului? a rostit, în sfârşit, judecătorul.

— Păi asta-i, a răspuns „Asociatul lui Tennessee" respirând uşurat. Venii acilea tocmai pentru că sunt asociatu' lui, că io-l cunosc de vro patru ani şi-aşa… şi beat şi treaz şi la bine şi la rău… Felu' lui nu-i totdeauna şi felu' meu; da' nu-i nici o hachiţă în băiatu' ăsta şi nu-i trăsnaie să fi făcut-o, ca să n-o ştiu şi eu… Şi 'mneata-mi zici mie… zici… aşa, ca-n secret… ca de la bărbat la bărbat, zici: „Ştii ceva în privinţa lui?"… Şi eu îţi zic 'mneatale, zic… aşa, ca-n secret… ca de la bărbat la bărbat: „Ce poate să ştie un om de asociatu' lui?"…

— Asta-i tot ce ai de spus? a întrebat nerăbdător judecătorul, simţind, parcă, un val primejdios de umor şi simpatie care începea să-i îmblânzească pe juraţi.

— Păi, zău aşa, a urmat „Asociatul lui Tennessee". Cum să zic io ceva contra lui?… Ş-acu', care-i cazu'?… Tennessee ăsta are nevoie dă bani, mare nevoie şi nu vrea

să ceară de la vechiu' lui asociat! Aşa-a... Şi ce s-apucă Tennessee să facă?... Se ia dup un străin şi-l agaţă... Şi 'mneavoastră vă luarăţi după el şi-l agăţarăţi; car' vasăzică, asta aşa-i!... Şi te-ntreb pe 'mneata, că eşti om luminat la minte şi pe 'mneavoastră, domnilor, pe toţi, că sunteţi oameni luminaţi la minte, dacă nu-i aşa?...

— Inculpat, a spus judecătorul tăindu-i vorba, vrei să-l întrebi ceva pe omul ăsta?

— Nu! Nu!... s-a repezit „Asociatul lui Tennessee". Acu' eu joc de unul singur... Ca să v-o spun, la o adică, ce-i: Tennessee ăsta s-a dat urât de tot la un străin şi la aşezarea d-acilea... Ş-acu', cum s-o scoatem la capăt?... Unii or să zică una, alţii alta... Iac-acilea una mie şapte sute de dolari în aur brut şi un ceas... ăsta-i tot avutu' meu... să fim chit!...

Şi mai înainte ca cineva să-l fi putut împiedica, omul îşi şi deşertase desaga pe masă.

Câteva clipe, viaţa i-a fost în pericol. Vreo doi bărbaţi au sărit în picioare, câteva mâini au bâjbâit după arme, iar sugestia de „a-l zvârli pe fereastră afară" a fost înlăturată numai printr-un gest al judecătorului. Tennessee râdea. Iar „Asociatul lui Tennessee", inconştient pare-se de zarva iscată, profita de ocazie ca să-şi şteargă iar faţa cu basmaua.

Când zarva s-a mai potolit şi l-au putut face să înţeleagă, după multă vorbă şi explicaţii, că fapta lui Tennessee nu se putea răscumpăra cu bani, obrazul omului s-a făcut şi mai stacojiu, căutătura şi mai gravă; cei care erau mai aproape de el au băgat de seamă că mâna-i greoaie tremură uşor pe masă. S-a codit o clipă înainte de a-şi pune aurul îndărăt în desagă, ca şi când n-ar fi înţeles încă înaltul simţ de dreptate care-i însufleţea pe judecători, frământat, se pare, de gândul că nu oferise îndeajuns. Apoi s-a întors către judecător şi, înclinându-se în faţa juraţilor, a spus:

— Păi, văd că acilea-i partida 'mneavoastră, pe care o jucaţi fără asociatu' meu!

Era gata să se retragă, când judecătorul l-a chemat

înapoi:

— Dacă ai ceva de spus lui Tennessee, mai bine spune-i acum!

Şi, pentru prima oară în seara aceea, privirile inculpatului şi ale ciudatului său apărător s-au întâlnit. Tennessee a zâmbit cu dinţii lui albi, mărturisind:

— M-ai făcut marţ, bătrâne! Şi i-a întins mâna.

„Asociatul lui Tennessee” i-a strâns-o în mâinile lui şi i-a răspuns:

— Ia, intrai şi eu, că tocma’ treceam p-acilea şi zic să văd cum mai merge treaba…

Apoi mâna i-a căzut moale şi, adăugind că era „o noapte caldă” şi-a şters din nou faţa cu basmaua şi, fără alt cuvânt, s-a retras.

Cei doi bărbaţi nu s-au mai întâlnit niciodată în viaţă. Fiindcă insulta fără seamăn de a fi oferit mită judecătorului – care, fie că ar fi fost bigot, îngust la minte, sau pur şi simplu un om slab, era cel puţin incoruptibil – a întărit în mintea lui o hotărâre de neclintit cu privire la destinul lui Tennessee; aşa că în zorii zilei, omul a fost dus, sub pază grea, să-şi primească soarta sus, pe coama dealului Marley.

Cum a primit-o, ce sânge rece a arătat, cum a refuzat să spună vreun cuvânt, cât de desăvârşită a fost organizarea ceremoniei – toate s-au publicat la timp în ziarul *Red Dog Clarion*, drept pildă pentru viitorii răufăcători, adăugându-se şi un avertisment moral din partea redactorului respectiv, care a fost de faţă şi a cărui engleză viguroasă o recomand călduros cititorului.

Despre frumuseţea acelei dimineţi de vară, despre binecuvântata blândeţe a pământului, văzduhului şi cerului, despre viaţa ce se trezea în pădurile şi pe dealurile slobode, despre împrospătarea exuberantă şi plină de făgăduieli a întregii firi şi, mai presus de toate, despre nesfârşita seninătate care vibra peste tot, nu s-a scris însă nimic, deoarece nu intra în lecţia de morală obştească. Şi totuşi, când fapta smintită şi neghioabă a fost împlinită şi o viaţă, cu toate posibilităţile şi răspunderile ei, a părăsit lucrul

acela jalnic care se bălăbănea între cer şi pământ, păsările cântau, florile înfloreau şi soarele strălucea vesel ca şi mai înainte; şi poate că ziarul *Red Dog Clarion* avea dreptate.

„Asociatul lui Tennessee” nu se afla printre cei din jurul copacului fatal. Dar când oamenii au dat să se-mprăştie, au văzut o ciudată apariţie, materializată într-un cărucior tras de un măgar, aşteptând nemişcat la marginea drumului. Când s-au apropiat, au recunoscut-o pe bătrâna Jinny şi căruciorul cu două roate al „Asociatului lui Tennessee”, cu care căra glodul de pe concesiunea lui; iar la câţiva paşi mai acolo, sub un copac, era chiar proprietarul echipajului, ştergându-şi sudoarea de pe faţa-i lucioasă. Drept răspuns la o întrebare, omul a spus că venise după trupul „răposatului” şi a adăugat: „dacă nu e cu supărare”. Nu… el nu se grăbea… Putea s-aştepte… În ziua aceea nu avea de lucru; şi când domnii or să fie gata cu răposatu’, o să-l ia de-acolo.

— De-i careva acilea, a adăugat în felul lui simplu şi grav, care-ar dori să vină la înmormântare, n-are decât…

Poate că din simţul umorului, de care am pomenit ca fiind o trăsătură caracteristică în Sandy Bar, poate că din ceva mai mult decât atât, dar două treimi din gură-cască au primit pe loc invitaţia.

La amiază, trupul lui Tennessee a fost dat pe mâinile prietenului său. Când căruciorul a tras lângă copacul fatal, am băgat de seamă că înăuntru era o ladă butucănoasă, lunguiaţă – aşa cum se arăta, un fel de raclă – pe jumătate plină cu coajă şi cetină de pin. Căruţa mai era împodobită cu mlădiţe de salcie şi flori de castan sălbatic. După ce trupul a fost aşezat în ladă, „Asociatul lui Tennessee” a întins pe deasupra o bucată de pânză smolită şi, urcându-se domol pe scăunelul îngust din faţă şi-a pus picioarele pe hulube şi a mânat măgăruş a înainte. Echipajul se mişca încet, cu acel pas molcom pe care-l avea Jinny chiar în împrejurări mai puţin solemne. Oamenii – pe jumătate din curiozitate, pe jumătate de haz, dar binevoitori cu toţii – umblau cu paşi mari pe lângă căruţă; unii mai înainte, alţii

ceva mai în urma catafalcului improvizat. Dar fie din pricina drumului ce se îngusta, sau a unui simţ de bună-cuviinţă, în vreme ce căruciorul se tot ducea, ceilalţi s-au rânduit în urmă perechi-perechi, urmând la pas şi dând astfel impresia unei adevărate procesiuni. Jack Folinsbee, care la început se făcuse că suflă pe muteşte un marş funebru într-un trombon imaginar, s-a lăsat păgubaş văzând lipsa de preţuire şi înţelegere din partea asistenţei şi neavând, poate, nici capacitatea adevăratului umorist de a se mulţumi cu propriul său haz.

Drumul ducea prin canionul Grizzly – la vremea aceea înveşmântat în falduri cernite şi umbre. Copacii roşietici adăstau în şir de-a lungul drumului, îngropându-şi tălpile în pământul roşu şi scuturând din crengile plecate binecuvântarea lor păgână peste catafalcul în trecere. Un iepure trândav s-a ridicat dârdâind în ferigile de lângă drum, în vreme ce cortegiul trecea. Veveriţele s-au grăbit să urce, ca să vadă mai bine, pe ramuri mai înalte, iar gaiţe albastre şi-au întins aripile şi au pornit fâlfâind, în frunte, ca nişte soli, până ce au ajuns la marginile aşezării Sandy Bar şi la coliba singuratică a „Asociatului lui Tennessee”.

Chiar în împrejurări mai fericite, locul n-ar fi fost prea îmbietor. Priveliştea lipsită de orice pitoresc, locurile grosolane şi serbede, obişnuitele obiecte din jurul cabanei unui miner californian toate se strânseseră acolo. Şi, pe deasupra, te izbea hidoşenia paraginei. La câţiva paşi era o îngrăditură rudimentară care, pe timpul puţinelor zile de fericire matrimonială a „Asociatului lui Tennessee”, adăpostea o grădiniţă, năpădită acum de ferigi. Când ne-am apropiat, mare ne-a fost mirarea să vedem că ceea ce luasem drept o nouă încercare de plantaţie erau bulgări de pământ lângă o groapă proaspăt săpată.

Căruciorul s-a oprit în faţa îngrăditurii şi, refuzând orice ajutor, cu aerul acela de firească independenţă pe care-l avusese tot timpul, „Asociatul lui Tennessee” a ridicat coşciugul butucănos în spinare şi l-a aşezat singur în groapa puţin adâncă. A bătut apoi în cuie scândura care

slujea drept capac şi, suindu-se pe grămăjoara de pământ de lângă groapă şi-a scos pălăria şi şi-a şters încet faţa cu basmaua. Ceilalţi au înţeles că asta însemna pregătirea unei cuvântări; s-au aşezat, care pe un ciot de arbore, care pe un bolovan şi au aşteptat.

— Când un om, a început rar „Asociatul lui Tennessee”, când un om a alergat de capu’ lui toată ziulica, p-urmă ce trebuie să facă?... Să vină acasă... Şi dacă nu e-n stare să vină acasă, ce poate să facă ăl mai bun prieten al lui?... Să-l aducă el acasă... Şi uite că Tennessee ăsta a alergat de capu’ lui şi noi îl strângem de pe drumuri şi-l aducem acasă... S-a oprit, a ridicat de jos o bucăţică de cuarţ, a frecat-o gânditor de mânecă şi a urmat: Păi nu-i întâia oară că l-am luat în spinare, cum văzurăţi că făcui acu’... Nu-i întâia oară că l-am adus aci-n bordei când nu se putea ţine pe picioare... Nu-i întâia oară când Jinny şi cu mine l-am aşteptat colea pe deal... L-am cules şi adus acasă, când nu putea scoate o vorbă şi nici nu mă recunoştea... Şi acu-i ultima oară... S-a oprit şi-a frecat pietricica uşurel de mânecă: Vedeţi, asta-i tare greu pentru pretenu’ lui... Ş-acu’, domnilor, a adăugat el deodată luând în mână lopata cu coada lungă, înmormântarea-i gata... Mulţumesc şi vă mulţumeşte şi Tennessee pentru osteneală!...

N-a vrut să primească nici un ajutor şi a început să arunce pământ în groapă, cu spatele întors spre oameni, care, după câteva clipe de codeală, s-au depărtat încet-încet... Pe când treceau de muchia scundă ce ascundea vederii aşezarea, câţiva au privit înapoi şi li s-a părut că-l zăresc pe „Asociatul lui Tennessee”, cu lucrul sfârşit, stând jos pe mormânt, cu lopata între genunchi şi faţa îngropată în basmaua-i roşie... Alţii au spus însă că, de la asemenea depărtare, nu era chip să poţi deosebi faţa de basma...

Aşa că punctul acesta a rămas nelămurit.

....

În fierberea ce-a urmat acelei zile înfrigurate, „Asociatul lui Tennessee” n-a fost uitat. Investigaţii tainice l-au absolvit de orice complicitate cu vina adusă lui Tennessee,

dar a rămas o bănuială în privinţa sănătăţii lui. Cei din Sandy Bar îşi făceau o datorie din a-l vizita şi a-l copleşi cu tot felul de propuneri nepotrivite, dar pline de gânduri bune. Din ziua aceea însă, sănătatea lui de fier şi puterea-i fără seamăn au început să scadă văzând cu ochii; iar când s-au pornit ploile şi au început să încolţească firicele de iarbă în moviliţa bolovănoasă de deasupra mormântului, „Asociatul lui Tennessee” a căzut la pat.

Într-o noapte, când pinii din jurul colibei se legănau bătuţi de furtună şi îşi treceau degetele subţiri peste acoperişul cabanei, când mugetul şi mânia râului învolburat se auzeau în vale până departe, el a ridicat capul de pe perne şi a şoptit:

— E timpul să mă duc după Tennessee; trebuie s-o-nham pe Jinny! Şi ar fi coborât din pat, de n-ar fi fost împiedecat de cel care-l veghea. A încercat să lupte, apoi s-a lăsat în voia închipuirii lui stranii: Ei, acu’ ia-o-ncet, Jinny… ia-o-ncet, mă fată!… Ce întuneric el… Ţine bine poteca… şi uită-te şi după el, mă fată… Uneori, ştii, când e beat mort, dă cu nasu-n şosea… Ţine-o drept către pinul din vârfu’ dealului… Colo… îţi spun eu… Uite, el e… vine şi el încoa’… singur-singurel. E treaz şi e vesel la faţă… Tennessee… Prietene!…

Şi aşa… s-au întâlnit.

ÎN AŞTEPTAREA VAPORULUI.

(Idilă din Fort Point).

Cam la un ceas de mers călare, pornind din Piaza, se află colţul unei faleze înalte, cu maluri stâncoase, în care oceanul izbeşte fără încetare. Pe plajă sunt câteva căsuţe ce par a fi fost zvârlite de curând de furia valurilor. Peticele cultivate din spatele fiecărei locuinţe sunt înconjurate cu bambuşi, bolovani de calcar şi buşteni aruncaţi de valuri pe ţărm. Cu verdele celor câteva verze şi vârfuri de napi, fiecare grădină arată ca un acvariu golit de apă. Şi într-adevăr, nu te-ar mira să zăreşti pe-acolo vreun triton muşuroind cartofii, sau vreo sirenă mulgând o vacă de mare.

Lângă locul acela se înălţa cândva semaforul unui post telegrafic, cu braţele-i slăbănoage azvârlite în văzduh. A fost înlocuit mai târziu cu un observator, legat printr-un nerv electric de inima marelui oraş comercial. Din punctul acesta sunt semnalizate la Bursa Centrală vasele care vin şi care pleacă. Şi, în vremea cât o să stăm aici, în aşteptarea vaporului, o să vă povestesc o întâmplare.

Era odată, nu demult, un muncitor, un om dintr-o bucată; strânsese, muncind din greu în mine, destul cât să trimită acasă, pentru a-şi aduce soţia şi cei doi copii.

A venit în San Francisco cu o lună înaintea datei când trebuia să sosească vaporul, pentru că omul pornise din vest, făcuse drumul pe uscat şi ştia tare puţin despre vase, mări şi vijelii. A găsit de lucru în oraş, dar cum timpul sosirii vasului se apropia, el se ducea în fiecare zi la Agenţia de Navigaţie. A trecut o lună şi vaporul n-a venit; a mai trecut încă o săptămână, două săptămâni, trei săptămâni, au trecut două luni, apoi un an…

După aceea, chipul lui aspru, răbdător, cu linii blânde peste conturul dur, chipul care devenise o apariţie zilnică la

Agenţia de Navigaţie, n-a mai fost văzut… S-a ivit însă într-o zi la postul telegrafic, pe la apusul soarelui, când operatorul îşi înceta activitatea. Era ceva atât de copilăresc şi de simplu în bruma de întrebări pe care străinul le punea cu privire la îndeletnicirea operatorului, încât acesta şi-a irosit din timp ca să-i explice. Când taina semnalelor şi a telegrafului i-a fost dezvăluită, străinul a mai avut o întrebare de pus:

— Câtă vreme poate să lipsească un vas, înainte de a se renunţa la orice aşteptare?

Operatorul nu-i putea răspunde; atârna de împrejurări…

Putea să treacă şi un an?

Da, putea să treacă şi un an, căci vase socotite vreme de doi ani pierdute apăruseră într-o zi în port…

Străinul şi-a pus mâna muncită peste a operatorului, i-a mulţumit pentru „diranj" şi a plecat…

Dar de venit, vaporul n-a mai venit. Intrau în radă corăbii mari, cu pânze şi plecau în larg vase comerciale cu pavilioanele-n vânt; salvele de bun-venit ale vapoarelor răsunau adesea peste dealuri… Şi-atunci, chipul răbdător, cu vechea-i căutătură resemnată, dar cu o strălucire tot mai aprinsă în ochi, putea fi văzut regulat pe punţile înţesate de lume ale vasului care-şi debarca încărcătura vie. Poate că omul mai păstra încă o urmă de speranţă, gândind că ai lui mai puteau veni pe calea aceea, ca pe singurul drum cu putinţă peste întinderea stranie şi necunoscută… Dar ceea ce i-au spus căpitanii de vase şi marinarii se pare că i-a spulberat şi această ultimă speranţă… Când faţa brăzdată de chin şi ochii strălucitori s-au ivit iar la postul telegrafic, operatorul, prins până peste cap de treburi, nu şi-a mai putut pierde timpul ca să răspundă unor întrebări nătânge, aşa că omul a plecat. Dar când se lăsa întunericul, el se aşeza pe stânci, cu faţa întoarsă spre mare şi rămânea acolo toată noaptea…

Când şi-a pierdut de tot minţile – doctorii spuneau că primul semn era strălucirea din ochii lui rătăciţi – l-a îngrijit un tovarăş de meserie care îi ştia necazurile. Noaptea, când

nimeni altul nu mai stătea de veghe, i se îngăduia să se ducă să aştepte vasul pe care se aflau „ea” şi „copiii”. Îi intrase în cap că vaporul va sosi în timpul nopţii. Şi gândul că în felul acesta venea în ajutor şi operatorului, ce putea fi obosit de veghea de peste zi, părea să-l bucure. Aşa că se ducea şi-l ajuta pe operator noapte de noapte.

Vreme de doi ani, vapoarele au tot venit şi au tot plecat. El era acolo mereu, pândind barca ce se ducea să întâmpine vasul şi aşteptând-o la întoarcere. Îl ştiau acum oamenii de prin partea locului. Când, până la urmă, n-a mai fost văzut la postul său obişnuit, a trecut o zi sau două până când să se ivească o bănuială…

Într-o duminică, un grup de turişti care se căţărau pe stânci s-au luat după lătratul unui câine ce le-o luase, fugind, înainte. Când au ajuns sus, au dat peste leşul unui om îmbrăcat sărăcăcios… Avea în buzunar câteva hârtii – mai ales tăieturi din fel de fel de vechi almanahuri marine – iar faţa îi era întoarsă către marea cea fără de sfârşit…

O NOAPTE ÎN WINGDAM.

Călătorisem cu poştalionul toată ziua, eram frânt de zdruncinături şi, când am dat pe înnoptate de cătunul Wingdam, în Arcadia, m-am hotărât să nu merg mai departe şi am coborât, obosit şi posomorit. Mă mai chinuiau încă urmările unei plăcinte suspecte şi ale unui soi de sifon dulce, căruia stăpânul hanului „La jumătate de drum” îi zicea „limonată”. Până şi glumele surugiului, care le spunea la toţi în drum pe nume, în vreme ce le zvârlea scrisori, ziare şi boccele din vârful poştalionului, surugiu ale cărui picioare apăreau mereu pe lângă roţi de te apuca groaza, care urca şi cobora în vreme ce goneam ca vântul, surugiu a cărui cutezanţă, energie şi pricepere în ale călătoriei ne luaseră piuitul nouă, celorlalţi şi care vorbea în acelaşi timp cu câteva persoane, mai făcând, desigur şi altceva totodată, ei bine, nici măcar toate astea nu izbutiseră să mă înviorează. Am coborât mohorât, ţinând în mâini pledul şi sacul de drum, cu ochii după poştalionul ce se depărta şi după surugiul de care mă despărţisem, aşa cum stătea atârnat cu un picior sus, pe hulubă şi aprinzându-şi în goană ţigara de la pipa unui rândaş. M-am îndreptat după aceea spre „Hotelul Temperanţa” din Wingdam.

O fi fost, poate, vremea, o fi fost, poate, plăcinta – dar aspectul clădirii nu m-a impresionat prea plăcut. Sau, poate, era firma ce se întindea în tot lungul faţadei, cu câte o literă sub fiecare fereastră, făcând din cei care priveau pe geam nişte arătări de pe ceea lume. Poate că era şi acea „Temperanţă”, care-mi trezea în minte imaginea pâinii reci încălzite şi a unei poşirci de ceai. Fapt este că nimic nu te atrăgea. Ar fi putut tot atât de bine să se numească „Hotelul Abstinenţei Depline”, întrucât nu exista nimic care să-ţi bucure sau să-ţi ispitească simţirea. Fusese conceput de un ochi cu vederi artistice mohorâte. Era atât de imens pentru aşezarea aceea, încât puteai să te crezi sub cerul

liber. Era şi prea nou – neplăcut de nou. Avea un iz de umezeală ca-n pădure şi o aromă înţepătoare de pin. Jignită, dar nu învinsă, natura se răzbuna uneori în mici lacrimi de răşină, rotunde şi lipicioase, care se iveau pe ferestre şi uşi. Trăind acolo, era ca şi cum ai fi fost într-un picnic veşnic. Tocmai când intram pe uşă, câţiva dintre clienţii permanenţi ai hotelului năvăliră dintr-o cameră lungă şi, încercând să-şi schimbe gustul ce le rămăsese în gură, se consacrară plăcerilor tutunului. Câţiva s-au aşezat de îndată în jurul căminului, cu picioarele pe scaunul vecinului, rămânând tăcuţi în această poziţie, resemnaţi la indigestia inevitabilă. Aducându-mi aminte de plăcintă, am refuzat invitaţia gazdei să iau cina, dar am primit să fiu condus în „salon”.

Gazda mea era un soi de uriaş sălbatic, cu o barbă ca un fuior. Îmi amintea de ceva sau de cineva din lumea teatrală. Şedeam lângă foc, întrebându-mă în sinea mea ce putea să-mi amintească şi încercam să urmăresc în trecutul încâlcit coarda astfel trezită, când în uşă a apărut o femeie firavă care, sprijinindu-se obosită de pervaz, a spus cu glasul sfârşit:

— Bărbate!…

Hangiul s-a întors spre ea şi în acea clipă ciudata amintire mi-a fulgerat pe dinainte într-un singur vers. Şi anume:

„Două suflete şi-un singur gând, două inimi care bat ca una”…

Erau Ingomar şi soţia lui, Parthenia[12]. M-am gândit la un alt deznodământ al piesei: Ingomar o luase pe Parthenia îndărăt în munţi şi ţinea un hotel pentru alemanii care trăgeau acolo în număr mare!

Sărmana Parthenia era muncită peste puteri şi făcea toată treaba fără vreun ajutor. Avea şi doi mici barbari: un băiat şi o fată. Era ofilită, dar încă frumoasă.

[12] Aluzie la personajele unei drame romantice obscure.

Am stat de vorbă cu Ingomar, care se simţea în largul lui; mi-a depănat o seamă de poveşti cu alemani, toate având un puternic iz de sălbăticie şi foarte potrivite cu locurile. Mi-a spus cum el, Ingomar, omorâse a namilă de urs, a cărui „pele” era colo, pe patul lui. Cum el, Ingomar, omorâse câţiva cerbi, ale căror piei, împodobite cu ciucuri şi cusături de către Parthenia, îi slujeau la îmbrăcăminte. Cum el, Ingomar, omorâse câţiva „spiriduşi” şi odată fusese cât p-aci să fie scalpat de ei!...

Şi toate astea, cu acea candoare nevinovată care e pe deplin firească la un barbar, dar pe care un grec s-ar simţi înclinat s-o socotească niţel cam prea „gogonată”. Şi tot gândindu-mă la biata Parthenia, mi-a trecut prin minte că era, poate, mai bine să se fi măritat cu grecul legendar. Atunci, ar fi putut măcar să arate tot timpul dichisită. Atunci, n-ar mai fi purtat o rochie de lână împodobită cu lista de bucate din anul trecut. Atunci, n-ar mai fi trebuit să servească masa, cu părul mai mult nepieptănat. Atunci, cei doi copii nu s-ar mai fi agăţat, cu degetele murdare, de fusta ei, trăgând-o zi de zi tot mai afund. Cred că plăcinta era de vină că mi se năzăreau astfel de gânduri nepotrivite şi crude; drept care, m-am ridicat şi i-am spus lui Ingomar că m-aş duce la culcare. Însoţit de acest barbar înfricoşător şi de pâlpâirea unei lumânări de seu, am urcat sus, în camera mea. Era singura cameră de o persoană pe care o avea, aşa mi-a spus. O rânduise pentru perechile de însurăţei care s-ar fi putut abate pe acolo, dar cum această împrejurare nu se ivise încă, odaia rămăsese pe jumătate nemobilată. Avea tapet de pânză într-o parte, dar pe pereţii ceilalţi se vedeau nişte crăpături mari. Vântul, care se înteţea peste noapte în Wingdam, sufla în cameră din toate părţile. Fereastra, prea mică pentru golul din zid, spânzura şi se tot izbea bocănind. Totul era trist şi neprimitor. Înainte de a pleca, Ingomar a adus „pelea de urs” şi, zvârlind-o peste catafalcul solemn din colţ, mi-a spus că socoteşte c-o să-mi ţină de cald, apoi mi-a poftit noapte bună. În timp ce mă dezbrăcam, lumina s-a stins şi m-am vârât sub „pelea

de urs”, silindu-mă să adorm.

Dar am rămas treaz, cum nu se putea mai treaz… Auzeam vântul năpustindu-se peste coasta muntelui şi lovind crengile pinilor întunecaţi, apoi intrând în casă şi încercând pe la toate uşile. Uneori, pale puternice îmi răvăşeau părul pe pernă, ca o suflare ciudată plină de şoapte. Bârnele verzi din lungul pereţilor păreau să dea mlădiţe noi, iar umezeala lor pătrundea până şi pe sub „pelea de urs”. Mă simţeam ca Robinson Crusoe cocoţat în pom, cu scara trasă în sus, sau ca un prunc legănat. După ce am stat treaz o jumătate de oră, a început să-mi pară rău că rămăsesem în Wingdam; peste trei sferturi de oră îmi părea rău că m-am culcat şi, după o oră de chin, m-am ridicat şi m-am îmbrăcat. Jos, în căminul din odaia cea mare, fusese foc. Poate că mai ardea încă. Am deschis uşa şi am bâjbâit în lungul coridorului, ce răsuna de sforăiturile alemanilor şi de vuietul vântului; am alunecat pe câteva trepte ale scării şi când am intrat, în sfârşit, în camera cea mare, am găsit focul încă arzând. Am tras un scaun lângă cămin, am aţâţat focul şi… care nu mi-a fost mirarea, când am văzut în fulgerarea luminii că Parthenia era şi ea acolo, cu un copilaş nevolnic în poală.

Am întrebat-o de ce stătea trează.

Nu se culca niciodată miercuri noaptea înainte de sosirea poştei, după care îşi trezea soţul; şi pe urmă, erau oaspeţi de servit…

Nu se simţea obosită câteodată?

Puţin, dar Abner – numele de botez al barbarului Ingomar – îi făgăduise să-i găsească un ajutor, la primăvară, dacă le-o merge bine.

Şi câţi clienţi avea?

Cam vreo patruzeci luau masa regulat, apoi mai erau şi unii în trecere, atâţia câţi ea şi soţul ei puteau să servească… Dar „dumnealui” făcea o mare parte din muncă.

Ce muncă?

Oh! Aducea lemne de la pădure şi vedea de bagajele

călătorilor…

De cât timp era măritată?

De vreo nouă ani. Pierduse o fetiţă şi un băiat. Trei copii erau în viaţă. El era din Illinois. Ea, din Boston, învăţase şi carte (liceul de fete din Boston geometrie, algebră, ceva latină şi greacă). Tatăl şi mama, morţi… Venise în Illinois singură, ca să dea lecţii. L-a văzut pe „dumnealui”… da… o căsnicie din dragoste… („*Două suflete*” … etc… etc…). S-au căsătorit şi au plecat în Kansas. De acolo, peste câmpii, în California. Mereu la marginea civilizaţiei. Aşa îi plăcea „dumnealui”.

Dorise uneori să se ducă acasă?…

I-ar fi plăcut pentru copii… I-ar fi plăcut să le dea o educaţie. Îi învăţase ea câte ceva, dar nu mare lucru, din pricina treburilor. Nădăjduia ca băiatul să semene cu taică-său, voinic şi vesel… Se temea însă ca fata să nu semene mai mult cu ea. Se gândise adesea că nu era prea nimerită ca nevastă de pionier…

De ce?

Oh! Nu era destul de voinică; văzuse cum unele dintre nevestele prietenilor lui, în Kansas, puteau munci mai mult… Dar el nu se plângea niciodată, era atât de bun! („*Două suflete*” … etc…).

Aşa cum stătea acolo, cu capul aplecat gânditor pe o mână şi ţinând istovită, pe celălalt braţ, un biet pruncuşor bicisnic – murdară, udă şi nenorocită, cu scânteierea focului jucând pe chipul ei care, fără să mai fie proaspăt nici tânăr, era totuşi fin şi delicat, chip purtând chiar în grotesca-i neîngrijire o urmă slabă de distincţie şi educaţie – nu e de mirare că nu m-am extaziat de bunătatea barbarului. Încurajată de simpatia mea, femeia mi-a povestit cum s-a lăsat încet-încet de ceea ce i se păruse a fi slăbiciunile educaţiei din tinereţe, până ce a înţeles că de pe urma noilor încercări nu câştiga cine ştie ce putere. Şi i cum, transplantată într-o societate la margine de pădure, era dispreţuită de celelalte femei, socotită „fudulă” şi cu „nas subţire” şi cum scumpul ei soţ îşi pierduse din pricina asta

popularitatea printre cei de-o seamă cu el. Cum, mânat în parte de dorul lui de ducă şi în parte de alte întâmplări, a plecat cu ea în California. Şi încet şi-a depănat povestirea acelei călătorii mohorâte. Ce puţin îi lăsase în amintire... ceva întunecat, întunecat... doar o câmpie goală pe care se ridica o moviliţă de pietre... mormântul unui copil... Cum băgase de seamă că micuţul Willie se stingea! Cum l-a chemat pe Abner, dar, ca orice bărbat, ce ştia el despre copii?... şi... of!... of!... era aşa de sătul de toată hărmălaia! Cum într-o noapte, după ce trecuseră de Sweet Water, pe când umbla pe lângă căruţă, privind mereu spre apus, a auzit un firicel de glas chemând: „Mamă”. Cum s-a uitat în căruţă şi a văzut că micul Willie dormea liniştit şi n-a vrut să-l trezească... Cum, după câteva clipe, a auzit acelaşi glas chemând: „Mamă”. Cum s-a dus din nou la căruţă şi s-a aplecat asupra lui şi i-a simţit pe obraz răsuflarea şi l-a învelit iar cu duioşie şi iar a pornit-o la drum pe lângă el, rugându-se Domnului pentru sănătatea lui. Cum, cu ochii spre cer, a auzit acelaşi glas chemând: „Mamă” şi-n clipa aceea o stea mare şi luminoasă s-a desprins dintre suratele ei şi s-a stins. Şi cum a ştiut atunci ce se întâmplase; cum a fugit iarăşi lângă căruţă, ca să strângă la sânu-i îndurerat o feţişoară albă şi rece!...

Zicând acestea, femeia şi-a ridicat mâinile-i subţiri şi roşii la ochi şi a rămas aşa, nemişcată, câteva clipe. Vântul se învârtejea în jurul clădirii şi se năpustea sălbatic în uşa de la intrare, iar în culcuşul său de blănuri din camera adăpostită, Ingomar, barbarul, sforăia de mama focului.

Probabil că găsise totdeauna ocrotire împotriva insultei şi a violenţei în curajul şi în voinicia bărbatului ei, nu?

O, da!... Când Ingomar era cu ea, nu se temea de nimic. Dar era sperioasă şi, odată, îi sărise inima din loc.

Cum asta?

Abia sosiseră în California. Ţineau pe-atunci o dugheană şi vindeau băuturi spirtoase călătorilor. Ingomar era grozav de primitor; bea cu fiecare ca să devină popular şi ca să meargă afacerile; şi lui Ingomar a început să-i placă să bea

câte un păhărel, dar nu ţinea la băutură. Şi femeia a povestit cum într-o noapte erau o mulţime de zurbagii în local; cum ea s-a dus şi a încercat să-l scoată de acolo, dar n-a reuşit decât să stârnească dezmăţul petrecăreţilor care parcă înnebuniseră. Apoi cum l-a târât împreună cu copiii înspăimântaţi până în odaie, unde a căzut pe pat ca un plumb, încât ea a crezut chiar că băutura este falsificată... Cum a vegheat lângă el toată noaptea şi a auzit spre dimineaţă paşi pe coridor şi, uitându-se la uşă, a văzut clanţa mişcându-se binişor în sus şi în jos, ca şi când cineva încerca să deschidă uşa. Şi cum l-a zgâlţâit pe soţul ei, vrând să-l trezească, dar în zadar... Şi cum la urmă, uşa a cedat puţin sus (era zăvorită în partea de jos), ca şi când cineva ar fi pus umărul; şi cum, prin crăpătura aceea, s-a strecurat o mână. Şi cum, iute ca fulgerul, ea a înfipt în mâna aceea foarfecele (singura ei armă) ţintuind-o de perete, dar vârful s-a rupt şi cineva a plecat, cu o înjurătură groaznică. Cum nu i-a spus niciodată nimic soţului ei, de teamă să nu-l ucidă pe omul acela, dar cum într-o zi a venit în local un străin şi când i-a întins cafeaua, a văzut în palma lui o cicatrice ciudată, triunghiulară.

Femeia mai vorbea încă şi vântul mai bătea încă şi Ingomar mai sforăia încă în culcuşul lui de blănuri, când s-a auzit un strigăt dinspre deal, pe drumul singuratic şi tropot de copite şi scârţâit de roţi.

Sosise poşta.

Parthenia a alergat cu pruncul ei nevolnic, să-l trezească pe Ingomar şi în aceeaşi clipă surugiul cel glumeţ se afla în faţa mea, spunându-mi pe nume şi poftindu-mă să beau dintr-o sticlă neagră o băutură misterioasă. Caii au fost adăpaţi în grabă şi, o dată sfârşite treburile, isteţului surugiu, mi-am luat rămas bun de la Parthenia, m-am urcat în poştalion şi am adormit pe loc; m-am visat venind iarăşi la hanul Parthieniei şi al lui Ingomar şi fiind tratat cu munţi de plăcinte nesfârşite, până când m-am trezit a doua zi dimineaţa în Sacramento. S-ar putea ca toate astea să nu fi fost decât un vis rău; dar de câte ori am auzit după aceea

piesa sau pe cineva rostind cu o nobilă simţire: „*Două suflete*”… etc… mi-a fost cu neputinţă să nu-mi amintesc de Wingdam şi de sărmana Parthenia!…

CUM A VENIT MOŞ CRĂCIUN ÎN SIMPSON'S BAR.

Plouase în valea Sacramento. Râul North Fork se revărsase peste maluri, iar prin gârla Rattlesnake nu era chip să treci. Cele câteva pietroaie care marcau în timpul verii vadul de la Răscrucea Simpson erau acoperite cu o pânză uriaşă de apă, ce se întindea până la poalele dealurilor. Poştalionul se oprise la Grangers; ultimul transport cu corespondenţă fusese părăsit în vale şi poştaşul trebuise să înoate călare, gata să-şi piardă şi viaţa. Ziarul *Avalanşa Sierrei* scria cu o solemnă mândrie locală: „O întindere mare cât statul Massachusetts zace acum sub apă".

Nici la poalele dealurilor vremea nu era mai bună. Drumurile erau năclăite de clisă; carele, ce nu puteau li urnite nici de forţa fizică şi nici de vreun fel de obligaţii morale de pe drumurile blestemate în care se împotmoliseră, blocau drumul, iar şoseaua către Simpson's Bar se recunoştea după vehiculele sfărâmate şi sudălmile strigate în gura mare. Şi mai departe, Simpson's Bar, izolat de restul lumii, însingurat, potopit de ploi, năclăit în noroaie, bătut de vânturi cumplite şi ameninţat de ape revărsate, spânzura ca un cuib de rândunică pe cornişele stâncoase şi capitelurile sfârtecate ale muntelui Table şi se cutremura sub urgia furtunii în ajunul acelui Crăciun al anului 1862.

Când a coborât noaptea peste aşezare, câteva lumini prinseră a licări prin ceaţă la ferestrele colibelor, de o parte şi de alta a drumului mare, înghiţit acum de şuvoaie năprasnice şi măturat de vânturi pustiitoare. Din fericire, cei mai mulţi dintre localnici se strânseseră în prăvălia lui Thomson, buluciţi în jurul sobei roşii ca focul pe care

scuipau tăcuţi, cu simţul tacit al unui soi de frăţii ce făcea de prisos orice convorbire. Într-adevăr, cele mai multe feluri de distracţie fuseseră de multă vreme părăsite în Simpson's Bar. Revărsarea apelor întrerupsese rânduiala muncii pe râu şi în râpe, iar ca o urmare firească, lipsa de bani şi de rachiu răpise tot hazul petrecerilor mai deocheate. Până şi domnul Hamlin a fost nevoit să părăsească localitatea numai cu cincizeci de dolari în buzunar, singurii bani pe care-i încasase din sumele mari câştigate prin exercitarea norocoasă a îndeletnicirii sale pătimaşe.

— De m-ar întreba cineva, a mărturisit el ceva mai târziu, de mi-ar cere careva să-i arăt un sătuc curăţel, unde un cartofor la pensie, căruia nu-i pasă dă bani, s-ar putea antrena des şi vârtos, i-aş spune: Simpson's Bar; da' pentru un băiat ca mine, cu o familie grea-n spinare, nici o scofală!

Cum familia domnului Hamlin era compusă mai ales din adulţi de gen feminin, această părere a dumisale este citată mai curând ca să arate amploarea umorului decât adevărata povară a răspunderilor sale.

Dar ca să revenim la cei luaţi astfel în zeflemea, în seara aceea ei stăteau nepăsători; amorţeala lor era o urmare a trândăviei şi lipsei de imbold. Nici tropotul neaşteptat al unor copite în faţa uşii nu le-a putut trezi curiozitatea. Numai Dick Bullen s-a oprit o clipă din curăţatul pipei şi a ridicat capul; încolo, nimeni din cei de faţă n-a arătat că l-ar cunoaşte pe bărbatul care intrase şi nici vreo urmă de interes pentru el.

Era o figură destul de cunoscută tuturora; în Simpson's Bar i se spunea „Moşulică”. Să fi avut vreo cincizeci de ani; cărunt, cu părul rar şi totuşi proaspăt şi tânăr la obraz. Un chip gata să-şi arate, dar nu prea tare, simpatia, cu înclinaţia cameleonului de a-şi schimba culoarea şi nuanţa după simţămintele şi dispoziţia din jur. Se despărţise tocmai de câţiva prieteni hazlii şi la început n-a băgat de seamă posomoreala celor strânşi acolo; l-a bătut vesel pe umăr pe cel mai apropiat şi s-a trântit pe un scaun:

— Auzii una bună de tot, mă fraţilor! Îl ştiţi pe Smiley...

Jim Smiley, de-e… caraghiosu' caraghioşilor din Bar?… Spunea Jim ăsta una gogonată despre…

— Smiley-i un smintit, i-a tăiat vorba un glas mohorât.

— O pramatie şi un ticălos! a adăugat un altul, cu glasul ca de înmormântare.

Afirmaţii întru totul categorice, care au fost urmate de tăcere. „Moşulică" şi-a aruncat repede ochii împrejur. Apoi chipul i s-a schimbat încet-încet:

— Asta aşa-i, a spus gânditor după un timp, sigur că-i un soi de ticălos şi de smintit, vezi bine! A rămas tăcut câteva clipe, de parcă ar fi cugetat adânc şi cu durere la sminteala acelui discreditat Smiley. Câinoasă vreme, nu? a urmat „Moşulică", într-o încercare de a se potrivi dispoziţiei generale. Ce de necazuri pe capul oamenilor şi ioc nădejde de ceva bani în timpu' acesta!… Şi mâine-i Crăciunu'!…

La aceste vorbe, printre cei de faţă s-a iscat mişcare; poate de mulţumire sau de scârbă, cine ştie…

— Da, a mai spus el cu glasul mohorât pe care şi-l însuşise de câteva minute fără să-şi dea seama, da… Crăciunu'… şi-n seara asta e Ajunu'! Uite, mă fraţilor, eu mă gândii… adică îmi veni, aşa, o idee… zic că poate-aţi vrea să veniţi acasă la mine astă-seară şi… şi s-o facem şi noi lată… De, mai ştiu şi eu… poate că n-oţi vrea?… Nu v-arde, ai? A adăugat el, aşteptând îngrijorat şi iscodind chipurile celor de faţă.

— Păi, ştiu şi eu?… a răspuns Ton Flyn, cu o scânteiere de voie bună. Poate că da… Da' ce-o să zică nevastă-ta, „Moşulică"? Ce-o să zică *dânsa* de una ca asta?

„Moşulică" s-a cam fâstâcit. Căsnicia lui nu fusese fericită şi faptul era cunoscut în Simpson's Bar. Prima lui soţie, o femeiuşcă drăguţă, delicată, suferise mult şi în taină din pricina firii geloase a soţului, până în ziua când el a chemat întreaga aşezare acasă, ca s-o facă de râs pentru necredinţa ei. Ajunşi la faţa locului, oamenii o găsiseră pe mica şi sfioasa făptură îndeplinindu-şi liniştită treburile-i gospodăreşti, aşa că s-au retras stânjeniţi şi ruşinaţi. Femeia, simţitoare, nu şi-a venit uşor în fire din jignirea

asta cumplită. Cu greu şi-a recăpătat sângele rece, ca să dea drumul iubitului din dulapul în care-l pitise şi să fugă cu el. A lăsat în urma ei un băieţel de trei ani, ca să-l mângâie pe soţul părăsit. A doua nevastă era femeia cu care se-nvoise să le facă de mâncare o fiinţă zdravănă, devotată şi ţâfnoasă.

Înainte ca omul nostru să poată răspunde, Joe Dimmick a amintit însă, fără nici un înconjur, că era casa lui „Moşulică” şi că, martor îi e Cel-de-Sus, dac-ar fi el în joc, apoi ar pofti pe cine-i place, chiar dacă şi-ar pune astfel în pericol propria-i mântuire! Puterile necuratului, a mai adăugat, degeaba s-ar lua cu el la harţă!...

Şi toate acestea, spuse cu o precizie şi o înverşunare pierdute în vorbăria de mai sus.

— Păi!... Vezi bine!... Aşa zău, a zis „Moşulică”, încuviinţând încruntat. În *chestia asta*... gura-a-a!... E casa mea, cu fiecare scândurică bătută de mine... Să nu vă temeţi de dânsa, măi băieţi... *Poate* c-o s-o apuce pandaliile... cum fac muierile, de... da’ se domoleşte ea!...

În sinea lui, „Moşulică” se bizuia pe fumurile băuturii şi pe curajul din spusele prietenului, ca să-l susţină în asemenea primejdie.

Până atunci Dick Bullen, oracolul şi căpetenia lor, nu vorbise încă. Deodată îşi scoase pipa din gură:

— „Moşulică”, ia zi, cum îi merge puştiului matale, lui Johnny?... Mi se pare că nu arăta prea bine ultima oară când îl văzui pe mal, rostogolind bolovani peste chinezi. Şi nici nu părea că-i place cine ştie ce. Ieri zării o droaie de chinezi p-acolo: se cărăbăneau în susu’ râului şi iac-aşa mă gândii la Johnny şi cum o să le ducă lipsa! Poate-acu’, eu ştiu?... nu te-om încurca dacă puştiu-i bolnav?

Mişcat, fireşte, nu numai de tabloul patetic a ceea ce pierdea Johnny, dar şi de grija delicată a vorbitorului, tatăl s-a grăbit să-l asigure că Johnny era mai bine şi că „un pic de veselie poate c-o să-l înviorez şi pe el”.

Astfel fiind, Dick s-a ridicat, s-a scuturat şi, zicând: «Păi eu îs gata... ia-o ’nainte „Moşulică”, să-i dăm drumu’», a

ieşit chiar el pe uşă, cu o zvâcnitură şi cu un anume chiot, avântându-se afară în noapte. În timp ce trecea prin tindă, a luat din vatră o surcea aprinsă. Fiecare din ei a făcut la fel, strângându-se grămadă, împingându-se cu coatele unii pe alţii şi, înainte ca, uluit, patronul prăvăliei să-şi dea seama ce aveau de gând clienţii lui, odaia rămăsese goală.

Noaptea era neagră ca iadul. Cu prima pală de vânt, torţele lor improvizate s-au stins şi numai tăciunii roşii, dansând şi zburând în beznă ca un stol de fulgerări rătăcitoare, însemnau locul pe unde treceau. Drumul ducea în sus pe canionul Pinului, la capătul căruia, o colibă joasă, povârnită, acoperită cu scoarţă de copac se înfunda în coasta muntelui ca o vizuină. Era locuinţa lui „Moşulică” şi totodată intrarea în galeria unde lucra, când se întâmpla să lucreze. Acolo pâlcul s-a oprit o clipă, din cuviinţă faţă de gazda care venea în urmă, suflând anevoie.

— Poate că-i mai bine să staţi un pic acilea afar’, pân’ mă duc să văd de-s toate-n regulă, le-a spus „Moşulică”, liniştit, cum nu se simţea însă cu adevărat.

Ideea a fost primită cu bunăvoinţă; uşa s-a deschis şi s-a închis în urma gazdei, iar oamenii, rezemându-şi spinarea de zid sau ghemuindu-se sub streaşină, au aşteptat, trăgând cu urechea.

Câtva timp nu s-a auzit nimic alta decât apa picurând din streaşină şi foşnetul crengilor zbătându-se pe acoperiş. Apoi oamenii au început să se simtă nu prea la largul lor şi tot felul de gânduri şi bănuieli au trecut în şoaptă din gură-n gură:

— Pesemne i-a spart moaca cu ce i-a căzut sub mână…

— Ba l-o fi ademenit în galerie şi l-a închis acolo,..

— L-a trântit la pământ şi acu-i călare pe el…

— Să ştiţi c-apucă ceva şi aruncă-n noi… păzea de la uşă, fraţilor!…

Şi tocmai atunci încuietoarea a zornăit, uşa s-a deschis încetişor şi au auzit un glas rostind:

— Poftiţi de intraţi în cas’!

Dar nu era nici glasul lui „Moşulică”, nici al nevesti-şi. Era

glasul unui băieţaş, cu un timbru subţirel de soprană, alterat de acea răguşeală nefirească pe care numai hoinăreala şi o independenţă timpurie o pot da. Băieţaşul privea în sus la ei şi avea un chip ce-ar fi putut să fie frumos şi chiar fin, de n-ar fi fost umbrit de răul dinlăuntru şi de murdăria vieţii hâde dinafară. Avea o pătură pe umeri şi era neîndoielnic că de-abia se ridicase din pat.

— Haideţi înăuntru, a mai spus iar, da' nu faceţi zgomot… „Moşulică"-i dincolo… vorbeşte cu mămuca, a urmat, arătând către o odăiţă alăturată ce părea a fi o bucătărie şi de unde răzbătea glasul certăreţ al gazdei. Lasă-mă-n pace, s-a răstit copilul către Dick Bullen, care-l luase pe sus cu pătură cu tot şi se făcea că-l azvârle în foc. Dă-mi drumu', mă, nebunule, n-auzi?

Implorat astfel, Dick Bullen l-a lăsat pe Johnny jos, râzând uşurel, în timp ce bărbaţii ceilalţi intrau binişor şi se rânduiau în jurul unei mese lungi din scânduri grosolane care ocupa mijlocul încăperii. Johnny s-a îndreptat apoi către dulap, de unde s-a apucat să scoată de-ale gurii şi să le pună pe masă.

— Acilea-i rachiu. Şi uscăţele. Şi stârci roşii. Şi brânză. Şi zicând acestea, luă în drum spre masă o îmbucătură de brânză. Şi zahăr… Luă şi puţin zahăr, cu o mână mică şi tare jegoasă. Şi tiutiun… Îs şi poame uscate colo pe raft, da' eu nu mor după ele… Poamele umflă!… Aşa, a încheiat el, acu' luaţi de mâncaţi şi, făr' frică! Mie nu-mi pasă de baba! Nu-i mama *mea*… Salutare…

Apoi trecu pragul unei cămăruţe ceva mai mari ca un dulap, despărţită de încăperea principală şi cuprinzând în adâncimea-i întunecată un pătuţ. Şi rămase pe loc, privind la musafiri şi dând din cap, cu picioruşele-i goale ivindu-i-se de sub pătură.

— Hei, Johnny! Nu cumva ai de gând să te bagi iar în pat? l-a întrebat Dick.

— Ba da, i-a răspuns Johnny, hotărât.

— De ce? Ce-i cu tine, mă băiete?

— Mi-e rău.

— Cum rău?

— Am călduri… Şi digirături. Şi reumatiz, i-a răspuns Johnny, dispărând dincolo. După o clipă, adăugă ca de sub aşternut, din întuneric: Şi pandalii!

A urmat o tăcere apăsătoare. Oamenii se uitau unii la alţii şi la foc. Chiar cu bunătăţile îmbietoare din faţa lor, s-ar fi zis că-i copleşea iar descurajarea din prăvălia lui Thomson. Şi-atunci s-a auzit deodată glasul ridicat al lui „Moşulică”, răzbătând indignat din bucătărie:

— Fireşte!… Asta aşa-i!… Dacă aşa este ei!… O ceată dă trântori, dă pierde-vară, dă beţivani şi Dick Bullen ăla, mai dihai ca toţi… Mort, copt, să vină aici, cu boală-n casă şi nimic de pus în gură… Eu i-am zis: „Bullen, zic eu, eşti beat mort şi trebuie că eşti trăsnit, zic, ca să te gândeşti la una ca asta! Staples, zic eu, eşti tu omu’ ăla, Staples, să vrei să dau de dracu-n casa mea şi cu copilu’ bolnav pe cap?” … Da’ ei, morţiş să vină şi să vină… Vezi, asta trebuie s-aştepţi dă la aşa gunoi cum ieste p-acilea!…

Această nefericită destăinuire a fost urmată de hohotul de râs al oamenilor. N-aş putea spune dacă râsul s-a auzit sau nu în bucătărie, sau dacă arţăgoasa tovarăşă a lui „Moşulică” nu mai ştia cum să-şi exprime indignarea-i dispreţuitoare, dar uşa din dosul casei a fost trântită cu mare putere. O clipă mai târziu a intrat „Moşulică”, fără să cunoască, din fericire, pricina hohotelor de râs; zâmbea blajin.

— Baba se gândi să dea o fugă pân’ la madam Me Fadeen, să-i facă o vizită, le-a spus el în treacăt, pe când lua loc la masă.

Destul de ciudat, dar fusese nevoie de acest incident caraghios pentru a înlătura stânjeneala pe care începeau s-o simtă oaspeţii şi, o dată cu sosirea gazdei şi-au căpătat iar îndrăzneala firească. Nu ţin să vă dezvălui sindrofia din seara aceea. Cititorul curios se va împăca cu gândul că întreaga conversaţie s-a caracterizat prin aceeaşi efervescenţă intelectuală, aceeaşi cuviinţă grijulie, aceleaşi ifose delicate, aceeaşi retorică minuţioasă şi, ceva mai

târziu seara, prin aceeaşi vorbire logică şi coerentă, ca în toate adunările de bărbaţi, în locuri mai civilizate şi împrejurări mai favorabile. Nu s-a spart nici un pahar, căci nu erau pahare; nici un pic de rachiu n-a fost irosit pe podea sau pe masă, fiindcă nu era de unde.

Se apropia miezul nopţii, când benchetuiala a fost întreruptă.

— S-s-t… tăcere! le-a spus Dick Bullen, ridicând mâna.

Din cămăruţa alăturată se auzise glasul răguşit al lui Johnny:

— Vai, tăticule!

Gazda s-a ridicat în pripă şi a dispărut în odăiţă. S-a reîntors îndată:

— Reumatizu’ lui începe iar şi-a lămurit el musafirii şi vrea să-l fricţionez.

A ridicat damigeana de rachiu de pe masă şi a scuturat-o. Era goală. Dick Bullen a pus pe masă cana lui de tinichea, râzând stânjenit. Ceilalţi au făcut la fel. „Moşulică” le-a cercetat pe toate şi le-a spus încrezător:

— O s-ajungă; nu-i trebuie mult. Staţi acilea toţi; cât aţi zice peşte, sunt îndărăt…

Şi a dispărut în odăiţă, cu o cămaşă veche de flanelă şi cu rachiul. Uşa s-a închis, dar nu de tot, aşa că s-a auzit limpede următorul dialog:

— Acu’, fiule, spune unde doare mai al dracului?

— Câteodată ici şi câteodată colo; da’ ăl mai rău d-aici pân-aici. Freacă aici, tăticule…

A urmat o tăcere, părând să indice o fricţiune serioasă. Apoi, Johnny:

— Petreci bine acolo, tăticule?

— Da, fiule.

— Mâine-i Crăciunu’… nu?

— Da, fiule… Cum mai merge?

— Mai bine. Freacă niţeluş mai jos… Şi ce-i cu ziua de Crăciun, ai?… Ce-nseamnă aia?

— Ei… o zi…

Această definiţie atotcuprinzătoare a fost, pare-se,

mulţumitoare, pentru că fricţiunea a urmat câtva timp în tăcere.

Apoi Johnny iar:

— Mămuca zicea că peste tot, afar' d-acilea, se dau fel de fel dă lucruri de Crăciun… şi p-urmă te-a făcut cu ou şi cu oţet… Zicea că e un om, unul de-i zice Moş Crăciun, nu un om alb, ci un fel de chinez, care intră-n casă pe coş, în ajunu' Crăciunului şi dă lucruri la copii, la băieţi ca mine. Le pune în ghetele lor. Aşa a-ncercat ea să mă ducă… Acu' uşurel, tăticule… uite c-acu' freci la o poştă dă un mă doare… Ea a scornit toate-alea, numai ca să ne asmuţe, pe mine şi pe tine… Nu freca acolo… Vai, tăticule!… în linişte adâncă ce părea să fi cuprins casa se auzea suspinul pinilor din preajmă şi picurul frunzelor afară. Chiar şi Johnny a urmat cu glas mai coborât: Acu', freacă mai încet – că mi-e mai bine… Ce-or fi făcând băieţii dincolo?

„Moşulică" a crăpat uşa şi şi-a furişat privirea. Musafirii lui se înţelegeau destul de bine; pe masă erau câţiva bănuţi de argint şi o pungă subţirică din piele de căprioară.

— Pariază pe cevaşilea, joacă şi ei cevaşilea… e-n regulă, i-a răspuns lui Johnny şi a început iar să-l fricţioneze.

— Mi-ar plăcea să joc şi eu, să câştig un ban doi, a urmat Johnny, gânditor, după un timp.

Şi „Moşulică" a început să depene iar aceeaşi poveste învechită: dacă Johnny va aştepta până ce taică-su va da de pleaşca cea mare în galerie, atunci va avea bani cu nemiluita etc… etc…

— Da, i-a răspuns Johnny, da' tu nu dai de pleaşcă… Şi, dacă o să dai tu de ea, ori o să câştig eu, cam totuna-i… Totu-i norocu'… Dar ce lucru ciudat cu Moş Crăciun… nu? De ce i-o fi zicând aşa?

Fie dintr-o grijă instinctivă de a nu fi auzit de oaspeţi, fie dintr-un oarecare simţ al măsurii, „Moşulică" a răspuns atât de încet, încât nu s-a putut auzi nimic dincolo de odăiţă.

— Da, da… a mai spus Johnny, cu un interes ceva mai scăzut, am mai auzit eu de el şi mai-nainte… Uf, acu' ajunge, tată… Nu mă mai doare chiar aşa rău… Da'

înfăşoară-mă bine-n pătur-asta… Aşa… Şi acu’, a adăugat în şoaptă, stai aci lângă mine pân-adorm…

Ca să fie mai sigur că va fi ascultat şi-a scos mâna de sub pătură şi, agăţându-se de mânecă lui taică-su, s-a pregătit să doarmă.

„Moşulică” a aşteptat răbdător câtva timp. Apoi liniştea ciudată din casă i s-a părut nefirească; fără să se mişte de lângă pat, a deschis încetişor cu mâna liberă uşa, să se uite în odaia de-alături. Care nu i-a fost mirarea văzând-o întunecată şi goală. Dar chiar atunci, un buştean ce ardea mocnind în vatră s-a frânt şi, la vâlvătaia flăcării, „Moşulică” a zărit silueta lui Dick Bullen, lângă jarul ce se stingea.

— Ei, Dick!…

Dick a tresărit, s-a ridicat şi a pornit cam încurcat spre el.

— Unde-s băieţii? a întrebat „Moşulică”.

— Sus pe canion pentru o mică „vânturează”. Vin numaidecât să mă ia şi pe mine… Îi aştept aici… Ce te zgâieşti aşa, „Moşulică”? a adăugat el cu un râs silit. Crezi oare că-s beat?

I s-ar fi putut ierta lui „Moşulică” această bănuială, căci ochii lui Dick erau umezi şi obrazul îmbujorat. S-a întors agale îndărăt spre cămin, i-a dat târcoale, a căscat, s-a scuturat şi-a încheiat haina şi a râs:

— N-a fost atâta rachiu, „Moşulică”, ca să mă-mbăt. Stai, nu te ridica, a urmat el, văzând că celălalt încearcă să-şi tragă mânecă din mânuţa copilului. Lasă… rămâi unde eşti; mă-ntorc îndărăt cât ai zice peşte! Na, iacă-i şi pe ei…

Se auzi în uşă o bătaie moale. Dick Bullen a deschis repede, a dat din cap către gazdă urându-i „noapte bună” şi s-a făcut nevăzut. „Moşulică” s-ar fi dus după el de n-ar fi fost mânuţa care-l strângea prin somn. S-ar fi putut uşor desprinde de mâna aceea: era mică, slabă, numai piele şi os. Şi poate *tocmai* fiindcă era mică, slabă, numai piele şi os, omul şi-a schimbat gândul şi, trăgându-şi scaunul mai aproape şi-a sprijinit capul de spătar. Şi lăsându-se aşa în voie, tăria băuturii înghiţite a început a-l toropi. Odaia se

clătina şi pălea în faţa ochilor lui, apoi se ivea iar şi iar pălea, până când s-a topit de tot şi omul a… adormit…

În timpul acesta, Dick Bullen s-a întâlnit în uşă cu tovarăşii lui.

— Eşti gata? a întrebat Staples.

— Gata, a răspuns Dick. Cât e ceasu'?

— Trecut de douăsprezece. Spune, chiar te-ncumeţi s-o faci?… Sunt vreo cincizeci de mile cu totul, încolo şi-ndărăt…

— Ştiu, i-a tăiat vorba Dick. Unde-i iapa?

— Bill şi Jack o ţin la răscruce.

— S-o mai ţină câteva clipe, a răspuns Dick.

S-a întors şi a intrat iar binişor în casă. La lumina luminării ce se topea şi a focului aproape stins, a văzut că uşa odăiţei era deschisă. S-a îndreptat într-acolo în vârful picioarelor şi a privit înăuntru. „Moşulică" se rezemase de spătarul scaunului şi sforăia, cu picioarele întinse, cu umerii căzuţi şi pălăria trasă pe ochi. Alături, pe un pătuc îngust de lemn, zăcea Johnny, înfofolit într-o pătură din care se vedea numai o fâşioară de frunte şi câteva bucle de păr jilave de sudoare. Dick Bullen a mai făcut un pas înainte, a şovăit şi a privit peste umăr în camera goală: nici o mişcare. Atunci, cu un gest hotărât şi-a ferit mustăţile-i uriaşe cu amândouă mâinile şi s-a aplecat deasupra băieţaşului adormit. Dar chiar în clipa aceea, o pală şăgalnică de vânt, cutreierând pe-afară, s-a repezit pe coş în jos, a înviorat vatra şi a luminat odaia cu o lumină sfruntată, de care Dick a fugit îngrozit şi ruşinat.

Ceilalţi îl aşteptau de mult la răscruce. Doi dintre ei se războiau în beznă cu o matahală diformă şi stranie care, pe măsură ce Dick se apropia, căpăta înfăţişarea unei namile de cal cu părul de un gălbui murdar.

Era o iapă. Destul de hâdă la vedere. De la nasu-i roman la şoldurile-i ridicate, de la şira arcuită a spinării, ascunsă sub băţoşenia unei şei mexicane, până la picioarele groase, ţepene, osoase, nici urmă de graţie cabalină. În ochii ei pe jumătate orbi, dar pe de-a-ntregul albi şi răutăcioşi, în buza-

i inferioară ieşită înainte, în culoarea-i neobişnuită nu era nimic altceva decât hidoşenie şi nărav.

— Şi acu', a spus Staples, păzea din dosu' ei, fraţilor şi tu, hop sus! Vezi de-o înşfacă întâi de coamă şi, ia seama, prinde scara din stânga iute! Gata!...

A fost o poticneală, o luptă aprigă, un salt, buluceala oamenilor, un ropot de copite zburătoare, două sărituri de-a surda care au cutremurat pământul, jocul pripit şi zăngănitul pintenilor, o smuceală înainte şi apoi, glasul lui Dick de undeva din întuneric.

— S-a făcut!...

— N-o lua îndărăt pe drumu' de jos decât dacă ai zor mare! N-o trage de dârlogi la vale. La cinci suntem la vad. Mergi sănătos! Hai, Jovita!... Dii!...

O împroşcătură, o scânteie ţâşnită din marginea drumului, un pocnet în şanţul stâncos şi Dick a dispărut.

....

Cântă, o, muză, goana lui Richard Bullen!

Cântă, o, muză, bărbăţia omului, sfânta năzuinţă, faptele vitejeşti, ceata de calici lipiţi pământului, înspăimântătoarea călătorie în goana calului şi cumplitele primejdii ale zburătorului din Simpson's Bar! Vai mie! Ce gingaşă e muza mea! Ea nu are nimic cu această brută dezlănţuită, cu acest sărman călăreţ cutezător, iar eu sunt nevoit să-l urmăresc în proză şi pe jos!...

Era ora unu şi nu ajunsese decât la dealul Rattlesnake, fiindcă în timpul ăsta Jovita îi arătase călăreţului toate metehnele ei şi-şi desfăşurase toate năravurile. De trei ori se poticnise. De două ori îşi smucise în sus nările-i romane o dată cu dârlogii şi, împotrivindu-se frâului şi pintenilor, gonise ca turbată peste câmpuri. De două ori s-a ridicat pe picioarele dinapoi şi a încercat să-l zvârle pe călăreţ şi de două ori sprintenul Dick s-a înţepenit vârtos în şa, înainte ca iapa să mai dea iarăşi din picioarele-i nărăvaşe. Şi după încă o milă, la poalele unui deal lung, se afla gârla Rattlesnake. Dick ştia că acolo era piatra de încercare a dibăciei lui, acolo se va vedea dacă poate să-şi ducă la

îndeplinire fapta cutezătoare; încruntat şi-a încleştat dinţii şi-a înfipt genunchii în coastele iepii şi a schimbat tactica defensivă în una straşnic de agresivă. Strunită şi înnebunită, Jovita a pornit să coboare panta. Aici, priceputul Richard s-a făcut c-o ţine în buiestru, cu mustrări aspre şi prefăcute urlete de groază. Cred că e zadarnic să adăugăm că Jovita a rupt-o imediat la goană. Şi la ce am mai destăinui oare timpul cât a durat coborârea? Despre isprava aceasta grăiesc cronicile din Simpson's Bar. Destul că în clipa următoare, cel puţin aşa i s-a părut lui Dick, Jovita împroşca malurile inundate ale gârlei Rattlesnake. După cum se aştepta Dick, imboldul căpătat o făcuse să treacă peste pofta de a se împotrivi şi el, strângând-o atunci între pulpe pentru o săritură năzdrăvană, s-a năpustit în mijlocul vârtejului vrăjmaş! Câteva clipe de zvârlituri din copite, de goană în vadul apei, de înot şi Dick a răsuflat adânc şi lung pe celălalt mal…

Drumul de la gârla Rattlesnake la Muntele Roşu a fost destul de potolit. Fie că baia din gârla Rattlesnake îi domolise focul năprasnic, fie că muştruluiala ce-o minase spre gârlă îi dovedise înverşunarea şi mai straşnică a călăreţului, dar Jovita nu şi-a mai irosit bunătate de vlagă în înfumurări deşucheate. S-a mai ridicat o dată în două picioare, dar aceasta din puterea obişnuinţei, a dat îndărăt o dată, dar aceasta din pricina unei case de rugăciune proaspăt vopsite, la răscrucea drumului de ţară. Hârtoape, şanţuri, grămezi de pietriş, petice de verdeaţă înmugurită, toate piereau sub copitele-i tropotitoare. Jovita începea să asude din greu şi a tuşit uşor o dată sau de două ori, dar fără să-i scadă de loc puterea sau iuţeala. Către orele două trecuse de Muntele Roşu şi începuse să coboare spre câmpie. După zece minute, surugiul poştalionului rapid „Pionierul” fu ajuns din urmă şi întrecut de un „om călare pe o gloabă”, eveniment destul de însemnat pentru a fi consemnat. La două şi jumătate, Dick s-a ridicat în scări cu un chiot prelung. Prin despicăturile norilor sclipeau stele şi colo, departe, se înălţau din câmpie două turle, băţul unui

steag şi un şir de arătări negre, răzleţe… Dick a zornăit din pinteni şi a plesnit din biciuşcă; Jovita a sărit înainte, iar în clipa următoare erau în Tuttleville şi trăgeau în faţa verandei de lemn a „Hotelului Tuturor Naţiunilor”.

Ceea ce s-a întâmplat în noaptea aceea în Tuttleville nu face neapărat parte din această povestire. Vă pot spune totuşi pe scurt că, după ce Jovita a fost dată în grijă unui rândaş somnoros, pe care l-a trântit imediat la pământ, Dick a pornit-o, însoţit de bufetier, să dea o raită prin oraşul adormit. În câteva localuri şi tripouri mai străluceau încă lumini; dar, ocolind aceste locuri, s-au oprit în faţa câtorva prăvălii închise unde, cu bătăi stăruitoare în uşă şi chemări cumpătate, au sculat pe proprietari din pat şi i-au hotărât să-şi descuie prăvăliile şi să arate mărfurile. Uneori au fost întâmpinaţi cu sudalme, mai adesea însă cu interes şi oarecare înţelegere pentru nevoile lor, iar convorbirea s-a încheiat, fără osebire, cu un păhărel. Gluma asta a încetat numai după ora trei, când Dick, cu o geantă impermeabilă de cauciuc zvârlită pe umeri, s-a întors la hotel. Dar aici i-a ieşit în cale „Sânziana”… O „Sânziană” plină de farmece, înzorzonată la îmbrăcăminte, convingătoare în vorbă şi… spaniolă ca accent! Zadarnic l-a tot poftit ea la „Excelsior”, local rău văzut de toată tinereţea alpinistă şi dispreţuit de acest fiu al Sierrelor… un dispreţ îndulcit, în cazul de faţă, printr-un surâs şi prin ultimul său ban de aur. Pe urmă voinicul nostru a sărit în şa şi s-a avântat devale pe strada singuratică, apoi mai departe în câmpia şi mai singuratică, unde luminile, şirul negru de case, turlele şi băţul steagului prinseră să se scufunde iar şi să se piardă îndărăt, departe, departe… Furtuna se potolise, aerul era proaspăt şi rece, se zăreau liniile de hotar învecinate, dar trecuse de patru şi jumătate când Dick a ajuns la casa de rugăciune de la răscrucea de drumuri a ţinutului. Pentru a ocoli urcuşul pieptiş, el a luat o cale mai lungă şi mai rotită, cu un noroi clisos în care Jovita se înfunda până la chişiţă cu fiecare săritură. Era o proastă pregătire pentru urcuşul ce-o mai aştepta, de încă cinci mile; proptindu-se însă bine pe

picioare, Jovita birui panta, cu obişnuita-i înverşunare oarbă, aşa că o jumătate de ceas mai târziu, cal şi călăreţ atingeau clina lungă ce ducea la gârla Rattlesnake. Peste încă o jumătate de ceas, Dick va ajunge chiar la gârlă! A zvârlit uşurel hăţurile pe grumazul iepei, a îndemnat-o voios şi s-a pornit să cânte… Deodată Jovita s-a smucit cu o săritură, care ar fi zvârlit din şa un călăreţ mai puţin priceput. I se agăţase de frâu o formă omenească ce ţâşnise de pe mal şi, în acelaşi timp, se ridicau în drumul ei un alt cal şi un alt călăreţ topiţi în umbră.

— Sus mâinile! a strigat a doua vedenie, cu o înjurătură.

Dick a simţit că iapa tremură, se clatină şi se lasă parcă sub el. Ştia ce însemna asta şi era pregătit:

— La o parte, Jack Simpson. Te ştiu eu, tâlharul dracului! … Lasă-mă să trec sau…

N-a isprăvit vorba. Jovita s-a ridicat drept în sus cu un salt spăimântător şi, zvârlind dintr-o singură smunceală a capului ei năstruşnic făptura agăţată de zăbală, s-a pornit cu o înverşunare ucigaşă asupra piedicii ce-i sta în cale. O înjurătură, un foc de pistol, cal şi tâlhar s-au prăvălit în drum şi, în clipa următoare, Jovita era cu o sută de metri mai departe. Dar mândreţea de braţ drept al călăreţului ei spânzura neputincioasă, străpunsă de un glonţ…

Fără să încetinească goana, el a mutat hăţurile în mâna stângă. Câteva clipe mai târziu a fost silit să se oprească şi să strângă chingile şeii care slăbiseră de atâta smunceală. Cu mâna schilodită, i-a trebuit, fireşte, câtva timp. Nu se temea că va fi urmărit, dar, privind în sus, a văzut că stelele păleau spre răsărit, că piscurile depărtate pierduseră albul lor fantomatic şi se profilau acum negre pe cerul mai luminos. Ziua îl ajungea din urmă. Atunci, stăpânit de un singur gând, a uitat de durerea din rană şi, încălecând iarăşi, s-a năpustit săgeată spre gârla Rattlesnake. Dar răsuflarea Jovitei se auzea acum tăiată de gâfâieli; Dick aluneca în şa, iar cerul, deasupra, era mai luminos, tot mai luminos…

„Ţin-te bine, Richard! Goneşte, Jovita! Zăboveşte, o, tu,

ziuă!” Când era aproape să ajungă, a simţit o vâjâială în urechi. Era oare istovit din pricina sângelui pierdut sau ce altceva? … Se simţea buimac, ameţit, în vreme ce gonea pe deal, devale şi nu mai recunoştea împrejurimile. Luase oare un drum greşit sau era chiar gârla Rattlesnake?…

Da, era gârla… Dar apele clipocinde în care înotase cu câteva ceasuri mai înainte se umflaseră de două ori pe-atâta şi se rostogoleau acum ca un fluviu năvalnic şi vijelios între el şi dealul Rattlesnake… Pentru întâia oară în noaptea aceea, Richard a simţit că-şi pierde cumpătul. Apa, muntele şi zorile ce se arătau îi jucau înaintea ochilor. I-a închis ca să-şi vină în fire. În răstimpul ăsta scurt în faţă i s-au ivit ca prin farmec odăiţa din Simpson’s Bar, cu tatăl şi fiul dormind… A deschis ochii mari şi-a aruncat haina, cizmele, şaua, pistolul şi-a legat vârtos de umeri geanta preţioasă, a strâns ţeapăn coastele goale ale Jovitei cu genunchii lui goi şi s-a prăvălit chiuind în apa miloasă. De pe malul celălalt s-a ridicat alt strigăt lung, când capul unui om şi al unui cal au pornit să lupte câteva clipe cu viitoarea apelor, pentru a fi mânaţi val-vârtej printre copaci dezrădăcinaţi şi cioturi de lemne învârtejite.

………………………………………………………………

„Moşulică” a tresărit şi s-a deşteptat. Focul murise în vatră; lumânarea din camera mare pâlpâia în sfeşnic, iar la uşă bătea cineva. A deschis şi s-a dat îndărăt cu un ţipăt în faţa unei arătări un om şiroind de apă şi pe jumătate gol, care se sprijinea de tocul uşii.

— Dick?

— S-s-s-t!... Nu cumva s-a trezit?

— Nu, dar ascultă, Dick…

— Gura, mă nebunule!… Dă-mi un pic de rachiu, repede!

„Moşulică” a zburat şi s-a întors cu o sticlă… goală! Dick ar fi tras o sudalmă, dar nu-l mai ţineau puterile; s-a împleticit, s-a prins de ivărul uşii şi a făcut semn celuilalt:

— E ceva aici în traistă, pentru Johnny. Scoate tu… Eu… nu mai pot…

„Moşulică” a scos pachetul şi l-a pus în faţa omului gata

să se prăbuşească.

— Desfă-l, hai iute!

„Moşulică” l-a desfăcut cu degete tremurânde. Erau acolo câteva jucării sărăcăcioase, ieftine, nişte marafeturi, dar strălucind de vopsea şi de zorzoane. Una era spartă; alta, mă tem, stricată de tot din cauza apei; a treia… vai ţie, inimă!… avea o pată cumplită…

— Nu-i cine ştie ce de capul lor, asta aşa-i, a spus Dick, întristat. Da-i tot ce-am putut face… ia-le, „Moşulică”, pune-le în ciorapii lui şi spune-i… spune-i, ştii… ţine-mă, „Moşulică” … „Moşulică” a sprijinit trupul ce se prăbuşea. Spune-i, a urmat Dick, cu un firicel de râs, spune-i c-a venit Moş Crăciun.

Şi chiar aşa: mânjit de noroi, în zdrenţe, neras şi netuns, cu un braţ atârnându-i neputincios într-o parte, Moş Crăciun a venit la Simpson’s Bar şi a căzut leşinat pe primul prag. Mai apoi au descălecat încetişor şi zorile Crăciunului, mângâind piscurile îndepărtate cu căldura trandafirie a unei dragoste adevărate; şi priveau atât de duios peste Simpson’s Bar, încât muntele întreg s-a îmbujorat până sus, în ceruri, de parcă ar fi fost surprins făcând o faptă bună…

OMUL DIN SOLANO.

A venit spre mine, din foaierul Operei, într-o pauză şi avea o înfăţişare atât de deosebită, de parcă ar fi coborât de pe scenă: veşmintele lui, din piese de culori diferite, păreau să fi fost cumpărate şi îmbrăcate cu un ceas-două înainte, fapt adeverit de eticheta magazinului care-i rămăsese prinsă de gulerul vestonului, înştiinţând cam cu sila un public indiferent despre numărul, dimensiunile şi preţul acelui veşmânt. Pantalonii aveau o dungă dreaptă în lungul fiecărui picior, ca şi cum omul s-ar fi născut turtit, dar s-ar fi dezvoltat cu timpul; iar haina mai avea o cută pe şira spinării, ca la figurile pe care copiii le taie din hârtie îndoită. Aş mai putea adăuga că, din expresia lui, părea să n-aibă habar de toate astea; arăta a fi om blajin şi, dacă falca de jos n-ar fi fost cam colţuroasă, era grozav de neinteresant şi de oarecare.

— Nu-ţi aminteşti de mine? mi-a spus scurt, în timp ce-mi întindea mâna. Sunt din Solano, în California. Te-am întâlnit acolo în primăvara lui ’57. Eu păzeam oile şi dumneata târnoseai mangalul.

Nu era nici cea mai mică urmă de grosolănie voită în aceste cuvinte. Era destăinuirea unui fapt, care trebuia luat ca atare.

— Te-am oprit doar pentru un lucru, mi-a mai spus după ce ne-am strâns mâna. Te văzui mai adineauri stând în loja de colo şi ciripind c-o doamnă… o doamnă tânără, fâşneaţă şi tare frumoasă. Nu cumva mi-ai putea spune cum o cheamă?

I-am spus numele unei vestite frumuseţi dintr-un oraş învecinat, care făcuse să bată în ultima vreme inimile multor bărbaţi din metropolă şi care era admirată mai cu osebire de Dashboard, tânărul sclipitor şi plin de farmec care se afla lângă mine.

Omul din Solano a rămas o clipă pe gânduri, apoi a zis:

— Vas’ zi că, aşa-a!… Ăsta-i numele!… Atunci, e tot fat-aia!

— Ai mai întâlnit-o? L-am întrebat uimit.

— Păi da-a-a! Mi-a răspuns tărăgănat; am întâlnit-o acu’ vr’o câteva luni. Făcea taman o călătorie în California, cu nişte prieteni, ş-am văzut-o întâiaşi dată în maşină dincoa’ de Reno. Îşi pierduse tichetele de bagaje şi eu i le-am găsit şi i le-am dat şi ea mi-a mulţumit… Socot c-ar fi acu’ lucru’ ăl mai nimerit să mă duc într-acolo şi să-i aduc aminte…

S-a oprit o clipă şi ne-a privit întrebător.

— Scumpul meu domn, s-a repezit sclipitorul şi fermecătorul Dashboard, dacă şovăiala domniei-voastre provine din cine ştie ce îndoială privitoare la corectitudinea ţinutei dumneavoastră, vă rog să nici nu vă gândiţi la asta… E adevărat că tirania obişnuinţei îl sileşte pe prietenul dumneavoastră şi chiar pe mine să ne îmbrăcăm în chip fistichiu, dar vă asigur că nimic nu poate fi mai distins ca modul în care verdele măsliniu al vestonului dumneavoastră se topeşte în galbenul delicat al cravatei, sau cum se armonizează gri-ul de mărgăritar al pantalonilor cu albastrul luminos al vestei, dând o strălucire şi mai grozavă lănţoiului cela auriu pe care-l purtaţi la brâu…

Şi mare mi-a fost uimirea că bărbatul din Solano nu l-a plesnit. S-a uitat la ironicul Dashboard, lung şi nespus de serios, apoi a răspuns liniştit:

— Atunci, socot că nu v-ar deranja să mă prezentaţi?

Trebuie să spun că, la aceste cuvine, Dashboard a rămas cam uluit; s-a stăpânit totuşi şi, înclinându-se în batjocură, a luat-o înainte spre lojă. Eu mergeam în urma lui şi a omului din Solano.

S-a întâmplat însă ca frumoasa cu pricina să fie o femeie distinsă – vlăstar al unei familii distinse – şi a înţeles repede cum stăteau lucrurile, din felul cum Dashboard îl prezentase pe bărbatul din Solano, fără a-l scuti de zeflemea. Spre marea mirare a lui Dashboard, frumoasa fiinţă a tras un scaun mai aproape, l-a poftit pe noul-venit

să ia loc şi, întorcându-se liniştită cu spatele la Dashboard, s-a apucat să vorbească cu celălalt, în faţa sălii strălucitoare şi a sutelor de binocluri îndreptate spre ea.

Aici mi-ar plăcea, de dragul romantismului înaripat, să vă spun că omul s-a însufleţit şi că a desfăşurat cine ştie ce calităţi pline de farmec, vreun umor deosebit sau o deşteptăciune temeinică. Dar adevărul e că era anost şi prost cum nu se mai poate. N-a avut tot timpul alt subiect de conversaţie decât tichetele pierdute şi orice încercare a doamnei de a-l abate a dat greş. În cele din urmă, spre uşurarea tuturora, omul s-a ridicat şi, aplecându-se peste scaunul ei, i-a spus:

— Păi, eu cred să rămân p-acilea câtăva vreme, domnişoară şi cum şi 'mneavoastră şi eu suntem un soi de venetici p-acilea, poate, când s-o mai da vreo piesă d-astea, o să-mi daţi voie…

Domnişoara X a răspuns puţin cam grăbită că obligaţiile-i numeroase şi scurta ei şedere în New York nu-i vor îngădui, probabil, etc… etc… Celelalte două doamne îşi ţineau batista la gură, cu ochii pironiţi pe scenă, dar omul din Solano a urmat:

— Atunci, dom'şoară, când o fi poate o piesă la care mergeţi, să-mi trimiteţi la Hotelul Earl răspuns pe adresa asta şi trăgând din buzunar vreo duzină de scrisori mototolite, a scos plicul gros al uneia şi i l-a înmânat, cu un soi de plecăciune.

— Nu mă îndoiesc, s-a amestecat nepoftit şolticul Dashboard, că domnişoara X va merge mâine seară la Balul Carităţii. Biletul costă o nimica toată pentru un bogătaş californian care dispune de mijloacele dumneavoastră, iar scopul balului e atât de generos! Nu-ncape îndoială c-o să vă puteţi procura uşor o invitaţie…

Domnişoara X şi-a ridicat o clipă ochii ei frumoşi spre Dashboard:

— Fireşte, a spus ea, întorcându-se spre omul din Solano şi cum domnul Dashboard e unul dintre organizatori, iar dumneavoastră sunteţi străin aici, sunt sigură că o să vă

trimită un bilet de favoare. Îl cunosc destul de bine pe domnul Dashboard pentru a şti cât e de curtenitor cu străinii şi de cavaler…

S-a adâncit apoi iar în fotoliu şi şi-a pironit ochii pe scenă.

Omul din Solano a mulţumit bărbatului din New York şi, după ce a strâns mâna tuturor celor din lojă, s-a pregătit să plece. Când a ajuns la uşă, s-a uitat înapoi la domnişoara X şi i-a spus:

— A fost unul dintre cele mai ciudate lucruri pe lume, dom'şoară, să găsesc tocma' eu tichetele alea…

Dar cortina se ridicase, înfăţişând pe scenă grădina din opera „Faust" şi domnişoara X era absorbită de spectacol. Omul din Solano a închis grijuliu uşa lojei şi s-a retras. L-am urmat.

A mers tăcut până când a ajuns în foaier, apoi mi-a spus, ca şi când ar fi continuat o conversaţie începută:

— E o bomboană de fată… E taman cum îmi place mie… Ş-o să fie o nevestică pe cinste…

Mi s-a părut că văd ivindu-se pericole în faţa omului din Solano, aşa că m-am grăbit să-i spun că tânăra era copleşită de atenţii, c-ar fi putut să-şi ia alesul din cea mai bună societate şi că, în sfârşit, era – pare-se – logodită cu Dashboard.

— Aşa zău! a răspuns el, liniştit, fără cea mai uşoară umbră de îngrijorare. Ar fi tare curios să nu fie aşa… Da' socot s-o cârmesc spre otel. Nu ţiu aşa de mult la schelălăiala asta… (Făcea aluzie la o cadenţă a vestitei cântăreţe, *signora* Batti-Batti.) Cât o fi ceasu'?…

Şi-a scos ceasul. Avea un lanţ atât de lucitor – din tinichea curată – încât nu-mi puteam lua privirea de la el.

— Te uiţi la ceasu' ăsta, a mai spus. E arătos când îl vezi, da' nu prea e bun. Şi totuşi, preţul a fost 125 dolari în aur. Am pus mâna pe el sus, pe strada Chatham, alaltăieri; îl vindeau pe nimica, la licitaţie.

— Te-au pungăşit în chip ruşinos, i-am spus indignat. Ceas şi lanţ nu fac mai mult de douăzeci de dolari…

— Fac oare cincişp'ce? m-a întrebat grav.

— S-ar putea.

— Atunci socot că târgu-i cinstit. Vezi, eu le-am spus că sunt californian din Solano şi că n-am la mine nici un fel de piţule. Aveam doar trei *slugs*. Mai ţi-aduci aminte de *slugs*!

Cum să nu-mi aduc aminte? S*lug*-ul era o mărturie rămasă din zile de demult; o monedă hexagonală de aur, de două ori şi ceva mai mare decât o piesă de aur de douăzeci de dolari şi având o valoare circulatorie de cincizeci de dolari.

— Aşa că eu le-am dat p-alea şi ei mi-au dat ceasu'. Vezi, piesele alea le făcusem singur din nişte pilitură din aramă şi pirită şi le puneam de obicei jos, în faţa băieţilor, ca o cacialma la pocher. Vezi 'mneata, cum nu erau bani oficiali de stat, nu era nici falsificare! Socot că m-au costat, punând la bătaie timp şi grijă, cam cincişp'ce dolari. Aşa că dacă ceasu' ăsta face atât, suntem aproape chit, nu?…

Cred că începeam să-l înţeleg pe omul din Solano şi i-am răspuns că era chit. Şi-a pus iar ceasul în buzunar, s-a jucat voios cu lanţul şi a mărturisit:

— Într-un fel, te face să pari la modă şi-nstărit, nu?

Am fost de aceeaşi părere.

— Da' ce-ai de gând să faci aici? l-am întrebat.

— Uite, am vr'o şapte sute de dolari bani gheaţă. Mă bate gându' că, pân' să-ncep vreo afacere stabilă, să mă mai învârtesc şi eu pân Wall Street, cu şmechereli d-astea…

Eram gata să-i atrag luarea-aminte să fie cu multă grijă, dar m-am gândit la ceasul lui şi am tăcut. Ne-am strâns mâna şi ne-am despărţit.

Câteva zile mai târziu l-am întâlnit pe Broadway. Era îmbrăcat cu un alt costum nou-nouţ, dar mi s-a părut că văd o uşoară îmbunătăţire în înfăţişarea lui. Nu se vedeau pe el decât numai cinci culori. M-am încredinţat însă mai târziu că lucrul fusese cu totul întâmplător.

L-am întrebat dacă a fost la bal. Mi-a răspuns că se dusese.

— Fat-aia, ştii, bomboana aia de fată… era şi ea acolo… da' a fost aşa… cam sfioasă cu mine… Mi-am cumpărat

costumu’ ăsta ca să mă duc la bal, da’ chelnării ăia m-a înfundat într-o lojă şi nu prea avuserăm prilej să mai vorbim de tichetele alea. Da, flăcău’ ăla Dashboard a fost grozav de politicos. A adus o seamă de fanţi şi fete în lojă să mă vază, s-a strâns şi p-alţii în noaptea aia ca să mă ducă prin Wall Street şi la Bursa aia. S-a doua zi a venit la mine şi m-a luat cu el, ş-am băgat în acţiuni d-alea cam cinci sute dă dolari, poate şi mai mult... Vezi, într-un fel am cam luat Bursa pe sus! Ştii, aveam zece acţiuni la „Peacock Copper Mine”, la care erai odată secretar.

— Dar acţiunile alea nu fac un ban. Întreaga afacere a sărit în aer acum zece ani!

— Asta aşa-i, poate... *dumneata* zici aşa!... Da’ vezi că nici eu nu ştiam mai mult de „Communipaw Central” sau de „Naphta Gaslight Company”, şi-aşa că în. - Am gândit că-i joc cinstit!... Numai c-am câştigat cu acţiunile cumpărate ş-am ieşit din Wall Street cam cu patru sute de dolari mai mult în buzunar. Vezi, pân’ la urmă tot a fost un fel de rizic, fiindcă acţiunile alea „Peacock” ar putea să se ridice iar într-o zi!...

L-am privit drept în faţă: avea un chip nespus de senin şi de cumsecade. Am început să mă simt oarecum înspăimântat de omul acesta, sau mai curând de lipsa mea de înţelegere pentru el; şi după câteva cuvinte, ne-am dat mâna şi ne-am despărţit.

Au trecut câteva luni până l-am văzut iar pe omul din Solano. Când ne-am întâlnit, am aflat că ajunsese membru în Consiliul de Administraţie al Bursei şi că avea un mic birou pe Broad Street, unde făcea afaceri frumuşele. Amintindu-mi de prima noapte când l-am întâlnit, l-am întrebat dacă o mai văzuse pe domnişoara X.

— Păi, a fost astă-vară la New Port şi m-am repezit şi eu acolo pentru o săptămână.

— Şi ai vorbit cu ea despre tichetele bagajelor?

— Nu, mi-a răspuns serios, mi-a dat mandat să cumpăr nişte acţiuni pentru ea. Vezi ’mneata, pasămite fanţii ăia la modă au început s-o cam ia la vale în chestia cu mine, aşa

c-a pus cunoştinţa noastră pe picior cinstit de afaceri. Îţi spun eu, e-o bomboană de i fată, nu alta!… Auzit-ai de accidentu’ care i s-a întâmplat?

Nu auzisem.

— Apăi să vezi: ea era cu yachtul şi eu m-am învârtit cu unul din fanţii ăia să capăt şi eu o invitaţie. Toată chestia fusese aranjată de unul care se zicea c-o s-o ia de nevastă. Ş-apoi, într-o după-amiază, un catarg se-nvârte colea, de vijelie, ş-o aruncă pe ea peste bord… Ăilalţi aproape că şi-a pierdut capu’… N-ai auzit de-asta? Nu?…

— Nu!

Dar am văzut deodată totul cu o imaginaţie romantică, aureolată de poezie: bietul om, privat prin ciudăţenia lucrurilor de a-i vorbi despre dragostea lui, găsise, în sfârşit, prilejul nimerit şi…

— Era o larmă îngrozitoare, a urmat el. Am alergat la pupă şi-acolo, la douăzeci de paşi, era făptur-aia dulce, bomboan-aia de fată şi… eu…

— Ai sărit s-o salvezi, am adăugat eu repede.

— Nu… mi-a răspuns el, grav. L-am lăsat p-ăl’alt să sară. Eu numai m-am uitat!

L-am privit uluit.

— Nu, a urmat foarte serios, el a fost ăl de-a sărit, asta era treaba lui!… Intra-n îndatoririle lui!… Ia te uită, păi dacă m-aş fi dat de-a berbeleaca peste bordu’ corăbiei şi-aş fi făcut pe nebunu’ şi mi-aş fi pierdut cumpătu’ şi pân’ la urmă m-aş fi dus la fund, ăllalt ar fi sărit, fireşte, ş-ar fi salvat-o; şi cum el tot vroia s-o ia de nevastă, apăi nu văd unde ar mai fi fost locu’ meu în afacerea asta! Da ’mneata nu pricepi că, dacă după ce-ar fi sărit el şi n-ar fi scos-o şi s-ar fi dus el la fund, eu aş fi avut ăi mai buni sorţi, başca că dânsu’ mai era şi scos din joc!… Dar vezi… ’mneata nu mă pricepi şi gândesc că nu m-ai priceput nici în California.

— Atunci a salvat-o el?

— Păi sigur… vezi ’mneata, de ea nici o grijă!… Dacă n-o salva el, săream eu… N-avea nici un rost să fac eu treaba lui, decât dacă nu izbutea…

Povestea asta a cam stârnit vâlvă. Omul din Solano a ajuns un fel de „cal de bătaie” nespus de popular; era poftit la recepţii unde a întâlnit, fireşte, multă lume, pe care altfel n-ar fi putut-o vedea. S-a mai băgat de seamă şi că cei şapte sute de dolari ai lui sporiseră mereu şi se părea să-i meargă foarte bine în afaceri.

Anumite acţiuni californiene din zile apuse, pe care le văzusem îngropate în mormintele părinţilor lor, înviaseră ca prin farmec; şi mi-aduc aminte c-am rămas uluit de parcă aş fi văzut un strigoi când, cercetând „Cursul Bursei”, am dat peste faţa cadaverică a Societăţii „Dead Beach Mining” ieşind sulemenită şi înzorzonată din coloanele unui cotidian de dimineaţă. În cele din urmă au fost destui care au început să-l privească cu respect sau chiar să-l considere „suspect” pe omul din Solano. Şi bănuielile au culminat cu întâmplarea de mai jos:

De multă vreme îşi arătase el dorinţa de a face parte dintr-un anumit club „pe cinste” şi fusese poftit, mai degrabă în râs, să viziteze clubul, unde i s-a oferit un şir de distracţii hazlii care s-au încheiat cu o partidă de cărţi. Pe când coboram scările clubului a doua zi dimineaţă în zori, am auzit din întâmplare doi sau trei membri vorbind nervos:

— I-a curăţat pe toţi!… Trebuie să fi băgat în buzunar aproape 40.000 de dolari!

— Cine? I-am întrebat.

— Omul din Solano!

Când să plec, unul din domni – o victimă – cunoscut pentru însuşirile-i de sportiv, a venit după mine şi, punându-mi mâna pe umăr, m-a întrebat:

— Spune-mi acum cinstit: ce afaceri învârtea prietenul dumitale în California?

— Era cioban.

— Ce?

— Cioban. Îşi ducea turmele la păscut pe dealurile înmiresmate din Solano.

— Ia te uită!… Apoi tot ce pot spune e: ducă-se naibii…

California voastră pastorală!

O ÎNTÂMPLARE DIN FIDDLETOWN.

În 1858, întregul Fiddletown o socotea o femeie foarte frumoasă. Lumea îi admira cununa de păr castaniu strălucitor, talia armonioasă, tenul care-ţi lua ochii şi o anume graţie languroasă, care trecea uşor drept nobleţe feminină. Se îmbrăca totdeauna aşa cum îi şedea bine şi cum se credea la Fiddletown că ar fi ultima modă. Avea numai două cusururi: privit de aproape, unul dintre ochii ei catifelaţi se uita puţin cruciş, iar obrazul stâng avea o uşoară cicatrice, lăsată de o picătură de vitriol din fericire una singură dintr-un flacon întreg zvârlit asupra ei din gelozie de o femeie, cu intenţia de a-i poci faţa frumoasă. Dar când vreun bărbat se apuca să-i cerceteze ochii, îndeajuns ca să le observe cusurul, de obicei nu mai era în stare de nici o critică; ba unii credeau că şi cicatricea de pe obraz dădea mai mult farmec zâmbetului ei. Tânărul editor al ziarului local *Avalanşa* mărturisise în taină că era „o gropiţă mai mare”. Iar colonelul Starbottle îşi adusese pe loc aminte de aluniţele care erau la modă în zilele reginei Anne, „dar mai ales, dom’le, de cea mai a naibii de frumoasă muiere pe care, fi-rar al naibii să fiu, cineva îşi pusese vreodată ochii! O creolă, dom’le din New Orleans… Şi muierea asta avea o cicatrice o linie ce se-ntindea, să fiu al naibii, de la ochiul drept la bărbia-i dată naibii! Şi muierea asta te vrăjea, dom’le, te înnebunea, dom’le şi-ţi trimitea sufletu’ la naiba, pe căile pierzaniei, cu vraja-i dată naibii! Şi într-o zi i-am spus: «îngere, cum naiba de ai cicatricea asta nostimă, fir-ai tu să fii!» Şi mi-a răspuns: «Star, nu e pe lume alt om alb căruia i-aş mărturisi-o, afară de tine, dar mi-am făcut-o singură, dinadins, a naibii să fiu!»… Astea au fost chiar cuvintele ei, dom’le. Crezi, poate, ce naiba, că-i minciună?… Să fiu al naibii dacă nu pun la bătaie orice sumă vrei şi-o să ţi-o dovedesc, al naibii să fiu!”.

Adevărul e că cei mai mulţi bărbaţi din Fiddletown erau sau fuseseră îndrăgostiţi de frumoasa femeie. Aproape jumătate dintre ei credeau că dragostea le era împărtăşită, cu excepţia, poate, a propriului ei soţ. Era singurul despre care se ştia că nu-şi ascunde scepticismul.

Numele domnului care se bucura de această nefericită favoare era Tretherick. Divorţase de o soţie minunată, pentru a se însura cu această vrăjitoare din Fiddletown. Nu-i vorbă, divorţase şi ea pentru a se căsători cu domnul Tretherick, dar se spunea că experienţa-i de până atunci făcuse ca divorţul ei să pară mai puţin neaşteptat şi mai lipsit de sacrificii. N-aş vrea să las să se creadă că femeia nu avea de loc inimă, sau că nesocotea înaltele principii morale!

Un prieten intim de al ei scrisese (cu prilejul celui de al doilea divorţ): „Lumea nepăsătoare nu o înţelege încă pe Clara”; iar colonelul Starbottle spusese pe faţă că, „În afară de o singură femeie din parohia Opelousas în Louisiana, Clara are mai multă inimă decât toată seminţia ei laolaltă!”... Şi, într-adevăr, puţini au putut citi rândurile acelea intitulate: „Infelissimus” – care începeau astfel: „De ce nu adie nici un chiparos peste această frunte?”, apărute în *Avalanşa* sub semnătura „Doamna Clara” fără să simtă sub pleoape lacrimi de emoţie; sau să nu-i fi apărut pe obraji bujori de indignare în faţa josnicei brutalităţi şi a uşurinţei scandaloase a ziarului *Dutch Flat Intelligencer*, care a amintit, în săptămâna următoare, în chip de răspuns la întrebarea din poezie, caracterul exotic al chiparosului şi totala lui absenţă din Fiddletown.

Dar tocmai această înclinare de a-şi exprima simţămintele în formă metrică şi de a le comunica unei lumi nepăsătoare, prin mijlocirea ziarelor, a fost primul lucru care a atras atenţia lui Tretherick. Mai multe poeme zugrăvind vibraţiile unui suflet nespus de sensibil în faţa priveliştilor din California, ca şi dorul vag de infinit, pe care sfruntata lipsă de inimă a societăţii californiene îl stârnise într-o făptură visătoare» l-au impresionat pe domnul

Tretherick, care, aflându-se tocmai în drum, între Knight's Ferry şi Stockton, cu o încărcătură trasă de şase asini, porni s-o caute pe necunoscuta poetă. Domnul Tretherick simţea într-un fel un soi de nostalgie ascunsă în adâncul fiinţei lui şi s-ar putea ca unele cugetări privind deşertăciunea îndeletnicirii sale – aproviziona câteva aşezări miniere cu whisky şi tutun – împreună cu restriştea şesului prăfuit pe care-şi mâna de obicei asinii să fi atins vreo strună în unison cu această femeie simţitoare. Şi astfel, după o scurtă vreme de curtenire amoroasă – numai cât a trebuit pentru îndeplinirea câtorva formalităţi legale – căsătoria se încheiase, iar domnul Tretherick îşi adusese sfioasa mireasă în Fiddletown – sau „Fideletown”, cum îi plăcea doamnei, în poemele sale, să numească oraşul.

Căsnicia n-a fost dintre cele mai fericite. N-a trecut anul şi domnul Tretherick a descoperit că simţământul pe care-l nutrise în timpul transporturilor între Stockton şi Knight's Ferry era altul decât cel pe care-l încerca soţia lui când contempla zările din California şi propriu-i suflet. Fiind un bărbat cu o logică şubredă, el s-a văzut îndemnat s-o lovească, iar ea, desprinzând din aceeaşi premisă o concluzie la fel de greşită, s-a simţit împinsă la un anumit grad de necredinţă. Pe urmă, domnul Tretherick a început să bea, iar doamna Tretherick să colaboreze regulat la ziarul *Avalanşa*. Era pe vremea când colonelul Starbottle a descoperit o asemănare între versurile doamnei T. şi geniul poetei eline Sapho; şi el s-a grăbit s-o dezvăluie cetăţenilor din Fiddletown într-un articol pe două coloane semnat „A.S.”, publicat de asemenea în *Avalanşa* şi presărat cu belşug de citate. Cum *Avalanşa* nu avea la îndemână o casetă cu litere greceşti, editorul a fost silit să reproducă versurile leucadiene cu obişnuitele caractere latine, spre profundul dezgust al colonelului Starbottle şi încântarea fără margini a cetăţenilor din Fiddletown, care şi-au închipuit că e vorba de o imitaţie reuşită a dialectului *choktow*, limbă pe care se presupunea că domnul colonel o cunoştea bine, în calitatea sa de fost rezident al teritoriilor

indiene. Şi iată că ziarul Intelligencer a publicat chiar în săptămâna următoare, în chip de răspuns la poemul doamnei, o parodie trivială, scrisă înadins de soţia unui şef de săpători indieni; parodia era însoţită de un strălucit elogiu, semnat „A.S.S.[13]”!

Urmările acestei glume au fost înregistrate, pe scurt, într-un număr ulterior al ziarului *Avalanşa*:

„Lunea trecută a avut loc în faţa localului *Eureka* o întâlnire nefericită între onorabilul Jackson Flash de la Dutch Flat Intelligencer şi binecunoscutul colonel Starbottle din localitate. Între cei doi adversari s-au tras două focuri, fără urmări pentru nici unul dintre ei. Se spune însă că un trecător chinez a primit în coapsă, deşi nu-i fuseseră destinate, cincisprezece alice mari, pornite din flinta cu două ţevi a colonelului, ceea ce-l va face de azi încolo şi pe „John” să se ferească de armele de foc ale omului *melican*[14]. Nu se cunoaşte pricina gâlcevii, deşi se zvoneşte că ar fi vorba de o doamnă. Şoaptele ce pomenesc de o frumoasă şi binecunoscută poetă, ale cărei meditaţii au onorat adesea coloanele ziarului nostru, par să câştige crezare în rândurile curioşilor.”

În acelaşi timp, atitudinea calmă a lui Tretherick în aceste grele încercări a fost preţuită din plin în mahalalele râpoase.

— Unchiaşu-şi ţine firea, a spus un filosof cu cizme lungi. Dacă colonelul îl omoară pe Flash, doamna Tretherick e răzbunată; dacă Flash îl împuşcă pe colonel, atunci e bine de Tretherick. Oricum, el tot iese bine!…

În dârdora acestor întâmplări delicate, doamna Tretherick a părăsit într-o zi casa soţului său şi s-a refugiat la „Hotelul Fiddletown”, numai cu ce avea pe ea. A rămas acolo câteva săptămâni, în care timp, trebuie s-o recunoaştem, s-a purtat cu cea mai desăvârşită cuviinţă.

Într-o dimineaţă senină de primăvară timpurie, doamna Tretherick a plecat neînsoţită de la hotel şi a luat-o pe uliţa

---

[13] Ass – măgar, în limba engleza.

[14] Pronunţie defectuoasă pentru „american”, specifică chinezilor.

îngustă, spre şirul de pini întunecaţi ducând către marginile oraşului Fiddletown. La ora aceea matinală, cei câţiva hoinari îşi vedeau de ale lor, cu gândul la poştalionul care pleca spre Wingdam din celălalt capăt al străzii, aşa că doamna Tretherick a ajuns în mahalalele oraşului fără a atrage atenţia. Acolo a cotit pe un drum care tăia strada principală din Fiddletown şi care era înconjurat de terenuri împădurite. Era, fireşte, bulevardul rezervat aristocraţiei oraşului, cu locuinţe puţine, pretenţioase, neîmpestriţate cu prăvălii. Acolo o aştepta colonelul Starbottle.

Galantul colonel nu prea se simţea la largul lui, cu toate că purta costumul bombastic ce-l deosebea de ceilalţi, cu toate că vestonul îi era bine încheiat în nasturi, cizmele bine strânse pe pulpe, iar bastonul atârnat de braţ se legăna în voie. Doamna Tretherick a binevoit să-i acorde un surâs graţios şi o străfulgerare a ochilor ei periculoşi, în timp ce colonelul pornea alături de ea, tuşind cam stânjenit şi păşind puţin cam ţanţoş.

— Spaţiul e liber, i-a spus colonelul. Tretherick e la Dutch Flat la un chef; acasă nu-i nimeni, în afară de servitorul chinez şi nu trebuie să te temi de ceva din partea lui. Eu, a urmat el umflându-şi uşor pieptul şi punându-şi în pericol nasturii, voi avea grijă să-ţi poţi ridica lucrurile ce-ţi aparţin.

— Vai, e atât de drăguţ din partea dumitale şi atât de dezinteresat, s-a sclifosit doamna în timp ce mergeau. Şi e atât de plăcut să dai de cineva cu suflet, cineva de care să te simţi aproape, într-o societate înăsprită şi fără inimă ca a noastră!...

Şi doamna şi-a coborât ochii, dar nu înainte de a-şi fi aruncat vraja lor atotputernică asupra însoţitorului ei.

— Da, desigur, fără îndoială, a răspuns colonelul furişându-şi nervos privirea de-a lungul străzii.

Băgând însă de seamă că nu se zărea ţipenie, s-a pornit de îndată să-i dezvăluie doamnei Tretherick că marea pacoste a vieţii lui fusese, într-adevăr, faptul de a avea prea mult suflet. Că multe femei – fiind un cavaler, i se va ierta, desigur, dacă nu dădea nume – că multe femei

frumoase căutaseră adesea societatea lui… „dar fiind deficitare, doamnă, cu totul deficitare sub acest raport”…, el nu le putuse răspunde în acelaşi fel. Când însă două fiinţe atât de apropiate – dispreţuind deopotrivă piedicile murdare ale unei lumi josnice, vulgare, ca şi constrângerile convenţionale ale unei societăţi ipocrite – când două suflete atât de potrivite s-au întâlnit şi s-au contopit într-o îngemănare poetică, atunci, atunci… dar zicând acestea, verva colonelului, care fusese remarcabilă datorită câtorva picături de whisky, a început să se-ncâlcească… Vorbele aproape nu se mai auzeau, iar de legat între ele nici gând! … Poate că doamna Tretherick mai ascultase şi înainte astfel de lucruri, aşa că ar fi putut să umple lacunele… Totuşi obrazul ei din partea unde se afla colonelul a rămas virginal şi rumen de sfială, până au ajuns la destinaţie.

Era o vilă mică şi frumoasă, proaspăt vopsită în culori deschise, care se înălţa în mijlocul pinilor; şirul copacilor din faţă fusese rărit pentru a lăsa liber locul pe care fusese ridicată. În lumina vie şi în tăcerea grea din jur, casa părea nouă şi nelocuită, ca şi când dulgherii şi zugravii abia ar fi părăsit-o. Departe, la celălalt capăt, un servitor chinez săpa domol; alt semn nu mai era că vila ar fi fost locuită. Aşa cum spusese colonelul, „spaţiul” era într-adevăr „liber”. Doamna Tretherick s-a oprit la poartă. Colonelul ar fi intrat cu ea împreună, dar a fost oprit de un gest:

— Vino după mine peste câteva ore şi toate or să fie împachetate, i-a spus zâmbind şi întinzându-i mâna.

Colonelul i-a luat-o şi i-a strâns-o cu multă înfocare. S-ar putea ca strângerea de mână să-i fi fost uşor înapoiată, căci curtenitorul colonel s-a simţit îndemnat să-şi umfle pieptul şi s-o pornească ţanţoş înapoi, atât cât i-o îngăduiau cizmele cu bombeu şi tocuri înalte. După ce a plecat, doamna Tretherick a deschis uşa, a stat o clipă să asculte în holul pustiu, apoi s-a repezit în goană sus pe scări, spre ceea ce fusese odată camera ei.

Acolo, toate erau neschimbate ca în noaptea când părăsise casa. Pe masa ei de toaletă se afla cutia de pălării,

aşa cum îşi amintea c-o lăsase când scosese dinăuntru căciuliţa. Pe cămin era mănuşa pe care în fuga ei o uitase. Cele două sertare de jos ale biroului stăteau pe jumătate deschise – uitase să le împingă la loc – iar pe marmura de deasupra, agrafa pentru şal şi o manşetă murdară. Nu pot să ştiu dacă au mai năpădit-o şi alte amintiri, dar a pălit deodată albă ca varul, s-a cutremurat şi a ascultat cu inima zvâcnind şi cu mâna pe ivărul uşii. Apoi s-a îndreptat spre oglindă şi, pe jumătate înspăimântată, pe jumătate curioasă, degetele ei au ridicat şuviţele de păr auriu deasupra urechiuşei trandafirii, până au dat de o cicatrice urâtă, pe jumătate vindecată. A ţintuit-o cu privirea, mişcându-şi capul frumos în sus şi-n jos ca să cadă mai bine lumina, până când jocul uşor cruciş al ochilor ei catifelaţi a început să se accentueze, într-adevăr prea tare! Atunci s-a dat la o parte, cu un hohot uşor, nereţinut şi a fugit spre dulapul unde atârnau rochiile ei scumpe. Le-a cercetat la repezeală şi, negăsind pe cuierul obişnuit una de mătase neagră la care ţinea îndeosebi, a simţit c-o lasă puterile. Dar a descoperit-o în clipa următoare pe un geamantan unde chiar ea o aruncase şi atunci s-a simţit pentru întâia oară înfiorată până-n adânc, de un simţământ de recunoştinţă pentru fiinţa divină, ce-i ocroteşte pe cei părăsiţi! Apoi, cu tot timpul care o zorea, nu a putut rezista ispitei de a vedea în oglindă cum îi vine o panglică viorie pe rochia ce-o purta. Deodată, însă, a auzit un glas de copil, aproape de ea şi s-a oprit. Glasul de copil a repetat:

— Tu eşti mămica mea?

Doamna Tretherick s-a întors iute într-acolo. În pragul uşii stătea o fetiţă de vreo şase-şapte anişori. Rochia copilei fusese cândva frumoasă, dar acum era ferfeniţă şi murdară, iar părul de-un roşu-aprins îi cădea pe frunte într-un chip şi serios şi comic. Cu toate acestea, fetiţa era o fărâmiţă pitorească; prin sfiala-i copilărească străbătea aerul de independenţă pe care-l au uneori copiii lăsaţi multă vreme singuri. Ţinea sub braţ o păpuşă de cârpe, făcută pesemne de ea şi aproape cât ea de mare o păpuşă cu un cap

cilindric şi trăsăturile trase grosolan cu un cărbune. Un şal lung, aparţinând desigur unei persoane mari, cădea de pe umerii fetiţei şi mătura podeaua. Apariţia aceasta nu a umplut de bucurie inima doamnei Tretherick; poate că nici nu prea avea simţul umorului şi când copilul, stând încă în pragul uşii, a întrebat din nou: „Tu eşti mămica mea?” ea a răspuns tăios:

— Nu, nu sunt eu şi a aruncat o privire aspră nepoftitei.

Copilul s-a tras un pas îndărăt, apoi, căpătând curaj o dată cu distanţa, i-a spus într-un grai încântător de scâlciat:

— Peacă atunţi! De ţe nu peţi d-aiţi? …

Doamna Tretherick îşi pironise ochii pe şal. L-a smuls dintr-o mişcare de pe umerii copilului şi s-a răstit mânioasă:

— Cum de ai îndrăznit să-mi iei lucrurile, copil rău ce eşti?

— E-al tău? Atunţi tu eşti mămica mea!… Sigul că da!… Tu eşti mămica! A urmat veselă şi, înainte ca doamna Tretherick s-o poată împiedica şi-a zvârlit păpuşa şi, apucând cu amândouă mâinile fusta femeii, a început să ţopăie în sus şi-n jos pe dinaintea ei.

— Cum te cheamă, fetiţo? a întrebat-o rece doamna Tretherick, luându-i mâinile mici şi nu prea curate de pe rochia ei.

— Tarry.

— Tarry?

— Da… Tarry… Tarolina!

— Carolina?

— Da! Tarolina Tretherick!

— Al cui copil eşti tu? a întrebat-o doamna Tretherick şi mai rece încă, încercând să-şi înăbuşe o teamă crescândă.

— Păi, a ta! a răspuns micuţa râzând. Sunt fetiţa ta. Tu eşti mămica mea, mămica mea nouă… nu ştii că mămica mea veche a pecat şi nu mai vine ’napoi de loc?… Eu nu mai stau cu mămica mea veche. Stau cu tine şi cu tăticu.

— De când eşti aici? a mai întrebat răstit doamna Tretherick.

— Cled că… tei zile, a răspuns Carry, gânditoare.

— Crezi! Adică nu ştii? a repezit-o doamna Tretherick, dispreţuitoare. Dar de unde ai venit aici?

La acest interogatoriu aspru, buza fetiţei a început să tremure. Cu mari sforţări şi o înghiţitură în sec a răspuns tot ce ştia:

— Tăticu… tăticu a venit şi m-a luat… de la miss Simmons… din Saclamento, săptămâna tecută…

— Săptămâna trecută? Păi adineauri spuneai că de trei zile, i-a întors-o necruţător doamna Tretherick.

— Cled că de o lună, a ciripit Carry, prinsă deodată într-un adevărat vârtej de zăpăceală şi neputinţă.

— Nici nu ştii ce vorbeşt!… s-a răstit indignată doamna Tretherick, abia ţinându-se să nu zgâlţâie mica făptură din faţa ei, ca să-i scoată adevărul cu de-a sila.

Dar căpşorul cu păru-n flăcări a dispărut deodată în cutele rochiei doamnei Tretherick, ca şi când ar fi vrut să stingă acolo focul cel roşu.

— Ei, acum lasă smiorcăielile, a spuse doamna Tretherick, smulgându-şi rochia din îmbrăţişarea jilavă a copilului şi simţindu-se groaznic de stingherită. Şterge-ţi faţa, fugi de-aici şi lasă-mă-n pace!… Stai, a urmat ea în timp ce Carry dădea să plece, unde e tăticul tău?

— A pecat şi el… E bolnav… A pecat de… a şovăit ea, de două-tei zile…

— Şi cine are grijă de tine, fetiţo? a urmat doamna Tretherick, privind-o cercetător.

— John, chinezu'. Eu mă-mbac singulă şi John faţe patulile…

— Bine! Acum şterge-o de aici. Şi, a adăugat doamna Tretherick amintindu-şi scopul venirii ei, poartă-te frumos şi nu mă deranja. Stai, unde te duci? a mai întrebat-o, în timp ce fetiţa începuse a urca scările, târând de un prăpădit de picior păpuşa cea lungă.

— Pec sus să mă zoc, să fiu tuminte şi să nu supăl pe mama…

— Eu nu-s maică-ta, a strigat doamna Tretherick şi a intrat repede în dormitor, trântind uşa în urma ei.

Acolo, a tras un cufăr mare din cămara de alături şi s-a apucat încruntată să-şi împacheteze lucrurile, cu mişcări repezi şi nervoase. Şi-a sfâşiat rochia cea mai bună când a scos-o de pe cuierul pe care atârna şi-a zgâriat de două ori mâinile pufoase într-un ac ascuns. Şi tot timpul se gândea revoltată la ce se petrecuse în ultimele clipe. Îşi spunea că abia acum înţelege ea totul: Tretherick trimisese după copilul primei lui soţii – un copil de care nu păruse a se interesa vreodată – numai ca s-o jignească pe ea… ca s-o înlocuiască… Fără îndoială că prima soţie va veni şi ea curând, sau poate că o mai fi fost şi o alta… Părul roşu, nu roşcovan, ci roşu… desigur că fetiţa… Carolina asta… semăna cu maică-sa şi dacă lucrurile stau astfel… femeia aceea numai frumoasă nu era!… Sau poate că toate fuseseră rânduite anume – copila cu părul roşu, leit maică-sa, fusese ţinută la îndemână, în Sacramento, pentru a putea fi adusă oricând! Îşi amintea de vizitele lui la Sacramento… pentru afaceri, spunea el!… Poate că. Acolo… ba spirit în care se găsea, doamna Tretherick prefera să-şi închipuie că fosta lui soţie era acolo! Îşi dădea vag seama că încerca un soi de mulţumire în exagerarea bănuielilor ei. Desigur, nici o femeie pe lume nu fusese jignită cu atâta neruşinare!… Îşi schiţă în minte propria ei plăsmuire: stătea, într-un apus de soare, singură, părăsită, printre coloanele unui templu în ruine, într-o atitudine melancolică, dar graţioasă… şi-n timpul ăsta soţul ei gonea într-un landou somptuos cu patru cai, alături de o femeie cu părul roşu…

Aşezată pe cufărul pe care tocmai îl închisese, îşi imagina fragmente dintr-un poem tragic, în care erau zugrăvite propriile-i suferinţe; se închipuia pribegind singură în veşminte ponosite, dând de soţul ei şi de „o alta” care se lăfăia în mătăsuri şi briliante!… Se mai vedea murind de tuberculoză din pricina necazurilor – o epavă frumoasă şi fascinantă încă, pe care o contemplau până la adoraţie editorul *Avalanşei* şi colonelul Starbottle!… Dar unde se afla oare colonelul Starbottle în timpul ăsta?… De ce nu venea?

… El, cel puţin, o înţelegea!… El! Şi doamna Tretherick izbucni într-un râs uşor, nereţinut, aşa cum râsese cu câtva timp înainte, apoi păru deodată îngândurată, cum nu fusese cu câtva timp înainte…

„Şi drăcuşorul cela cu păr roşu, ce făcea oare? De ce nu se auzea nimic?”

Doamna a deschis binişor uşa şi a ascultat. I s-a părut că aude, pe lângă mulţimea de mici zgomote – trosniturile şi pârâiturile unei case pustii – un firicel de glas cântând în încăperea de deasupra. Acolo era, după câte ştia, o mansardă deschisă ce fusese folosită drept cămară. Simţindu-se cam vinovată, a urcat tiptil scara şi, împingând uşa întredeschisă, a privit înăuntru.

De-a curmezişul mansardei lungi, cu bârne joase, se strecura printr-o singură ferestruică o rază piezişă de soare în care jucau firicele de praf, luminând doar pe jumătate încăperea goală şi mohorâtă. În raza aceea de soare a văzut strălucind părul copilei, încununat parcă de un nimb roşu, aşa cum şedea micuţa pe podea, cu păpuşa-i uriaşă în poală. Fetiţa părea că vorbeşte păpuşii şi nu i-a trebuit mult timp doamnei Tretherick să înţeleagă că micuţa repeta tot ce vorbiseră ele cu o jumătate de ceas înainte. Copila îşi dăscălea aspru păpuşa, cerându-i amănunte despre durata şederii ei acolo, certând-o pentru că uitase măsura timpului. O imita pe doamna Tretherick straşnic de bine, iar convorbirea era o reproducere aproape vorbă cu vorbă, cu o singură excepţie: după ce înştiinţase păpuşa că ea nu era mama ei, adăugase la sfârşit, emoţionată: dacă o să fie „tuminte”, „foalte tuminte”, poate c-o să fie mama ei şi o s-o iubească „foalte mult”!…

Am mai spus, cred, în cursul povestirii că doamna Tretherick nu prea avea simţul umorului. Poate că din această pricină, scena de mai sus a impresionat-o grozav de neplăcut, iar sfârşitul a făcut să i se urce sângele în obraz. Mai era încă ceva neînchipuit de straniu în situaţia aceea: încăperea pustie, fără nici o mobilă, lumina chioară, păpuşa diformă ale cărei dimensiuni păreau să împrumute

o semnificaţie patetică muţeniei ei şi o singură fărâmă de făptură vie, strânsă în sine. Şi toate acestea au impresionat, mai mult sau mai puţin adine, sensibilitatea oarecum poetică a femeii. Întrucât i-ar fi fost cu neputinţă să nu-şi dea frâu liber imaginaţiei, în timp ce stătea acolo începu să se gândească la un poem admirabil care s-ar putea scrie cu acel material, dacă încăperea ar fi fost ceva mai întunecoasă, copilul mai singur şi, hai să zicem, lângă mamă-sa moartă pe catafalc şi cu vântul urlând bezmetic! … Dar a auzit deodată paşi la uşa de jos şi a recunoscut bastonul colonelului, cu ritmu-i obişnuit; atunci a luat-o repede pe scări şi l-a întâlnit pe colonel în hol. Acolo i-a împuiat urechile bietului om uluit cu descrierea exagerată a celor descoperite şi i-a mai înşirat indignată şi nedreptăţile îndurate:

— Să nu-mi spui că totul n-a fost aranjat dinainte, pentru că eu ştiu că e aşa! I-a spus aproape ţipând. Şi închipuie-ţi, a mai adăugat, lipsa de suflet a nenorocitului… Să-şi lase copilul aici, singur, în felul ăsta!

— Ei, ruşinea naibii! a bâlbâit colonelul, fără să aibă habar despre ce era vorba.

De fapt, cum nu era de loc în stare să priceapă tulburarea femeii, atât cât o cunoştea el, teamă mi-e că i se citea aiureala pe faţă mai tare decât ar fi dorit-o. S-a bâlbâit şi-a umflat pieptul, a privit grav, curtenitor, duios, dar ca picat din cer. O clipă, doamna Tretherick s-a întrebat plictisită, dacă ar putea exista o fiinţă cu care să aibă o perfectă afinitate de simţire.

— Ce să mai vorbim! s-a răstit deodată doamna Tretherick, în chip de răspuns la o bâiguială încâlcită de-a colonelului şi şi-a smuls mâna din strânsoarea arzătoare a acestui om înflăcărat şi inimos. Ce să mai vorbim, eu, una, m-am hotărât: poţi trimite după cufărul meu cât de curând, dar eu rămân aici, ca să-l înfrunt pe individ, cu dovada josniciei lui!… O să-l pun faţă în faţă cu infamia lui!

Nu ştiu dacă domnul colonel Starbottle a priceput îndeajuns dovada strigătoare a necredinţei lui Tretherick

sau a mârşăviei pe care şi-o îngăduise aducându-l, în văzul lumii, pe propriul său copil, în propria sa locuinţă. Îşi dădea însă oarecum seama de un soi de piedică neprevăzută în calea împlinirii dorului neţărmurit al fiinţei sale sentimentale... Dar, înainte de a putea scoate vreun cuvânt, Carry se şi ivise în capul scării, sus, deasupra lor, privind sfioasă şi totuşi cam dojenitor perechea.

— Na, vezi-o!... zise doamna Tretherick, tulburată.

În momente de mare emoţie, fie că le exprima în versuri sau în proză, ea se ridica deasupra grijii privitoare la formele stilistice.

— Ah!... exclamă colonelul, luându-şi deodată un aer părintesc, vesel şi drăgăstos, vizibil fals şi afectat. Ce fetiţă drăguţă, ce fetiţă drăguţă!... Bună ziua, mititico!... Ce mai faci?... Cum merge, bine?... Îţi merge bine, nu-i aşa, fetiţă frumoasă?

Prima mişcare a colonelului a fost să-şi umfle pieptul şi să-şi legene bastonul, până i-a venit deodată în minte că toate astea ar putea să n-aibă nici un rost cu un copil de şase-şapte anişori. Carry n-a băgat însă de seamă aceste drăgălăşenii şi l-a dezamăgit şi mai tare pe galantul colonel, când a fugit spre doamna Tretherick şi s-a pitit, ca pentru a găsi ocrotire, în faldurile rochiei acesteia. Cu toate astea, colonelul nu s-a dat bătut. Lăsându-se pe spate într-o atitudine de mare admiraţie, s-a arătat impresionat de minunata lor asemănare cu „Madona şi copilul”. Doamna Tretherick a schiţat un zâmbet silit, dar n-a împins-o pe Carry ca mai înainte. Şi, după ce au tăcut stânjeniţi o clipă, ea i-a spus în şoaptă, arătând cu înţeles spre copil:

— Pleacă acum! Să nu mai vii aici, dar aşteaptă-mă la noapte la hotel.

Apoi i-a întins mâna. Colonelul s-a înclinat curtenitor şi, scoţându-şi pălăria, s-a făcut nevăzut.

— Crezi, a întrebat doamna Tretherick, încurcată şi roşie ca para focului, privind în jos la buclele înflăcărate ce ieşeau din cutele rochiei, crezi c-o să fii „tuminte” dacă o să-ţi dau voie să rămâi aici şi să stai cu mine?

— Şi-o să mă laşi să-ţi spun mămico? a întrebat Carry, cu ochii la ea.

— Şi-o să te las să-mi spui mămico, a încuviinţat doamna Tretherick, râzând stânjenită.

— Da! i-a răspuns pe dată Carry.

Au intrat amândouă din nou în dormitor. Carry a zărit numaidecât cufărul.

— O să te duţi iar, mămico? A urmat copilul, cu o privire fugară, neliniştită şi cu mâinile agăţate de rochia ei.

— Nu, nu-u-u, i-a răspuns doamna Tretherick, cu ochii afară pe fereastră.

— Tu numai te zoţi că peţi depalte, s-a dumirit Carry, râzând. Da' pot să mă zoc şi eu?

Doamna Tretherick i-a dat voie. Carry a zburat în încăperea alăturată, de unde s-a întors repede târând un cufăraş, în care s-a pornit să-şi împacheteze serioasă lucruşoarele; cealaltă a băgat de seamă că nu prea avea ce pune înăuntru. O întrebare-două cu privire la hăinuţe au adus alte răspunsuri ale copilului, aşa că numai după câteva minute doamna Tretherick îi cunoştea întreaga poveste a vieţii. Dar ca să ajungă aici, a trebuit în timpul celor mai intime mărturisiri s-o ia pe Carry în poală. Şi au rămas astfel multă vreme după ce femeia încetase parcă a dori să afle destăinuirile fetiţei şi, cufundată în gânduri, a lăsat-o pe copilă să pălăvrăgească aşa, în voie, în timp ce-şi trecea degetele prin buclele-i ruginii.

— Mămico, nu mă ţii bine, i-a spus Carry până la urmă, după una sau două suceli neizbutite.

— Dar cum să te ţin? a întrebat-o doamna Tretherick râzând, pe jumătate veselă, pe jumătate încurcată.

— Aşa, i-a arătat Carry aşezându-se bine, cu un braţ în jurul gâtului şi cu obrăjorul pe sânul doamnei Tretherick. Uite aşa!...

După ce mai întâi s-a cuibărit bine, ca un pui de animal, a închis ochii să doarmă. Timp de câteva minute femeia a rămas tăcută, abia îndrăznind să respire în poziţia aceea nefirească. Apoi, fie din pricina îmbrăţişării calde sau cine

ştie de ce, un gând s-a pornit deodată s-o frământe. A început prin a-şi aminti de o durere veche pe care o uitase, de o spaimă veche pe care ţinuse cu tot dinadinsul s-o înlăture în toţi anii aceia. Îşi amintea zile de boală şi îndoială, zile de teamă copleşitoare, zile de pregătire pentru ceva ce trebuia împiedicat – care *a şi fost împiedicat*, cu o sfâşiere şi o frică neînchipuite… Se gândea la o viaţă care ar fi putut să fie – nu îndrăznea să spună că şi fusese – şi rămânea uimită!… Trecuseră de atunci şase ani; dacă ar fi trăit, ar fi fost acum cam cât Carry de mare. Braţele care se încolăceau moale în jurul copilului adormit au prins să tremure, răspunzând îmbrăţişării. Apoi îndemnul acela lăuntric a izbucnit şi femeia, cu un geamăt pe jumătate plâns, pe jumătate suspin şi-a zvârlit braţele şi a înfundat trupul copilului adormit, adânc, adânc la sânul ei, adânc, tot mai adânc, vrând parcă să-l ascundă în groapa săpată acolo cu ani în urmă. Apoi vârtejul ce o zguduise a trecut şi-apoi… vai şi amar de ochii ei!… Ploaia! O picătură-două căzură pe buclele fetiţei, care s-a mişcat încet în somn. Dar femeia a mângâiat-o iarăşi – era atât de uşor s-o facă acum – şi au rămas acolo liniştite, netulburate, de parcă făceau una cu casa părăsită şi tăcută, cu razele de soare topindu-se pe-ncetul, cu toată atmosfera de singurătate şi pustiu – un pustiu ce n-avea însă nimic din izul bătrâneţii, al decăderii sau desperării.

……………………………………………………………………

În noaptea ceea colonelul Starbottle a aşteptat zadarnic la „Hotelul Fiddletown”. Iar în dimineaţa următoare, când domnul Tretherick s-a întors acasă, a găsit locuinţa goală-goluţă, în afară doar de fire de colb şi raze de soare.

Când s-a răspândit vestea că doamna Tretherick fugise luând cu ea şi pe fetiţa domnului Tretherick, în Fiddletown s-a stârnit zarvă mare şi au prins să circule păreri foarte diferite. Ziarul *Dutch Flat Intelligencer* a descris cu aceeaşi libertate şi, pare-se, aceeaşi înverşunare cu care criticase odinioară poezia „răpirea cu sila” a copilului. Întreg sexul feminin şi poate şi câţiva din sexul opus, ale căror calităţi

masculine nu fuseseră pare-se apreciate, au împărtăşit întru totul părerea ziarului mai sus pomenit. Dar cei mai mulţi n-au prins tâlcul moral. Aflaseră doar că doamna Tretherick îşi luase tălpăşiţa papuceilor ei delicaţi şi o ştersese din Fiddletown. Şi deplângeau, mai mult decât jignirea adusă, pierderea frumoasei fugare. Nu recunoşteau nici măcar că Tretherick era un soţ ultragiat şi un tată nemângâiat şi mergeau atât de departe, încât se îndoiau în chip public de sinceritatea durerii lui. Cât despre colonelul Starbottle, trebuie să spunem că i s-a arătat o compătimire cam cu două tăişuri; acest bărbat de seamă era copleşit prin baruri, cârciumi şi alte localuri, îndeobşte nepotrivite pentru desfăşurarea sentimentelor, de mărturia unei simpatii stânjenitoare.

— O fost totd’una o fâşneaţă, dom’le colonel, i-a spus într-o zi un binevoitor care părea că-i împărtăşeşte necazul, fiind gata-gata s-o şi dovedească. Îi, adicătelea, natural c-a zbughit-o într-o zi şi-a mânat valvârtej şi pe mânzocu’ ăla mititeluţ… da’ că ţi-a făcut-o *’mneatale*, dom’le colonel, că ţi-a făcut-o *’mneatale*, asta m-a dat gata! Şi mai zic unii că te-ai tot învârtit în juru’ otelului toată nopticica şi-ai patrulat pă coridoare şi te-ai foit pă scări în sus şi-n jos şi-ai făcut înconjuru’ pieţii şi toate astea… pă gratis!

A mai fost şi altă făptură mărinimoasă, care l-a compătimit şi a turnat cu duhul blândeţii alt ulei şi alt vin pe rănile colonelului:

— Băieţii de p-aci au scornit cum că doamna Tretherick v-a convins să-i duceţi cufăru’ şi pe copilaşu’ cela d-acasă pân’ la birou’ poştalionului şi că ăl de-a plecat cu ea v-a mulţumit şi v-a dat şi vreo doi pitaci şi-a zis că i-a plăcut dă ’mneavoastră, ş-o să vă mai dea de lucru… şi-acu’mnevoastră ziceţi că nu-i aşa? Bine-e-e! O să spui la băieţi că nu-i aşa… şi-mi pare bine că v-am întâlnit, că uite aşa merge vorba de colo-acolo!…

Din fericire însă pentru reputaţia doamnei Tretherick, servitorul chinez în slujba lui Tretherick şi singurul martor ocular al fugii a destăinuit că doamna nu fusese însoţită

decât de copil. Apoi a mai spus că, la porunca ei, oprise poştalionul pentru Sacramento şi luase câte un bilet de drum pentru ea şi pentru copil până la San Francisco. Este adevărat că mărturia lui Ah Fe nu avea valoare legală. Totuşi, nimeni n-a pus-o la îndoială. Chiar cei care nu credeau că „păgânul” putea să înţeleagă sfinţenia adevărului tot nu se îndoiau că omul era dezinteresat şi lipsit de idei preconcepute. Se va vedea însă dintr-un pasaj încă nedezvoltat al acestei povestiri adevărate că în această privinţă se înşelau…

Cam la vreo şase luni după dispariţia doamnei Tretherick, într-o zi pe când Ah Fe lucra la bucata de pământ a domnului Tretherick, a fost strigat de doi chinezi ce treceau pe acolo. Erau nişte culi-mineri echipaţi cu prăjini lungi şi cu coşuri pentru îndeletnicirile lor obişnuite. Între Ah Fe şi fraţii săi s-a înfiripat numaidecât o conversaţie caracteristică prin acea volubilitate piţigăiată şi gâlceavă aparentă, care stârnesc deopotrivă încântarea şi dispreţul inteligentului om alb, deşi nu înţelege o boabă! Cel puţin acesta a fost simţământul încercat de domnul Tretherick şi de colonelul Starbottle – unul se afla pe pridvor, celălalt trecea tocmai pe acolo când i-au auzit vorbind. Galantul colonel le-a tras pur şi simplu un picior, de-au ajuns cât colo; iar Tretherick, furios, a zvârlit cu o piatră şi i-a înjurat. Chinezii s-au împrăştiat, nu însă mai înainte ca nişte fiţuici de hârtie galbenă de orez, împestriţate cu hieroglife, să fi fost schimbate între ei, împreună cu un pacheţel pus în mâna lui Ah Fe. Când l-a desfăcut în singurătatea întunecată a bucătăriei, Ah Fe a găsit înăuntru un şorţuleţ de fetiţă proaspăt spălat, călcat şi împăturit. La colţul tivului se vedeau iniţialele „C.T.”. Ah Fe l-a vârât în bluză şi s-a apucat să spele vasele în lighean, cu un surâs de mulţumire nevinovată.

Două zile mai târziu, Ah Fe se afla în faţa stăpânului său:

— Mie nu plaţi Fiddleton. Mie foalte bolnav… Mie duţe acu’!…

Domnul Tretherick l-a ocărit, trimiţându-l de unde-a

venit! Ah Fe l-a privit liniştit şi s-a retras.

Dar înainte de a pleca din Fiddletown, s-a întâlnit ca din întâmplare cu colonelul Starbottle, căruia i-a şoptit câteva cuvinte răzleţe, ce au părut a-l interesa pe acest domn. La sfârşit, colonelul i-a înmânat o scrisoare şi o monedă de douăzeci de dolari:

— Dacă-mi aduci răspuns, îţi dau de două ori pe-atâta... *sabe*, John?

Ah Fe a dat din cap a încuviinţare. Altă întrevedere, la fel de întâmplătoare şi cu o încheiere aidoma, a avut loc între Ah Fe şi alt domn, pe care-l bănuiesc a fi fost tânărul redactor de la ziarul *Avalanşa.*

Din păcate, sunt nevoit să consemnez că, după ce a făcut o bucată bună de drum, Ah Fe a rupt liniştit peceţile ambelor scrisori şi, încercând mai întâi să le citească de-a-ndărătelea şi apoi din toate părţile, până la urmă le-a rupt în pătrăţele egale; rupte astfel, le-a dat pentru un bacşiş de nimic unui frate întru credinţă pe care l-a întâlnit pe drum. Când colonelul Starbottle a descoperit mai târziu că nota de plată venită de la spălătorie fusese făcută pe partea nescrisă a unuia din pătrăţele şi trimisă o dată cu rufele spălate săptămânal şi când a mai descoperit că şi celelalte fragmente ale scrisorii sale se răspândeau în acelaşi fel de la spălătoria chineză a unui anumit Fung Ti din Fiddletown, jalea sa – pare-se – n-a cunoscut margini! Aş fi totuşi mulţumit dacă vreo fiinţă superioară, ridicându-se deasupra nemerniciei ce se desprinde din toate micile amănunte ale acestui gest de pângărire a încrederii, va găsi că greutăţile îndurate mai târziu de către Ah Fe au fost o bună şi pe drept meritată plată.

În drum spre Sacramento, acesta a fost aruncat, în glumă, de două ori din vârful poştalionului, de către un om alb, isteţ şi ameţit de băutură, al cărui simţ moral nu-i îngăduia să călătorească alături de un fumător de opium... în Hangtown a fost ciomăgit de către un trecător, faptă de pură şi înaltă ţinută creştinească, în Dutch Flat a fost jefuit, din motive necunoscute, de mâini binecunoscute! În

Sacramento a fost arestat sub bănuiala de a fi cineva sau altcineva şi liberat cu o dojană aspră – poate pentru că nu fusese nici unul, nici altul şi pentru a fi încurcat astfel desfăşurarea Justiţiei I în San Francisco a fost lovit cu pietre, după pofta inimii, de către copiii şcolilor publice; ocolind totuşi cu grijă aceste monumente ale civilizaţiei luminate, a ajuns până la urmă, destul de întreg, în cartierul chinezesc, unde batjocura îndurată a fost adusă la cunoştinţa poliţiei şi muşamalizată de braţul puternic al legii.

A doua zi, Ah Fe a intrat ca ajutor la spălătoria lui Chy Fook, iar în vinerea următoare a fost trimis cu un coş de rufe curate la câţiva dintre clienţii spălătoriei. Era o după-amiază ceţoasă ca atâtea altele, o zi din cele cu vreme posomorită, cenuşie, pe care nimeni n-ar putea-o numi „vară”, în afară de imaginaţia năstruşnică a celor din San Francisco. Ah Fe urca panta bătută de vânturi a străzii California. Nu era pic de căldură, nici culoare pe pământ sau în cer; nici lumină, nici umbră, jos sau în văzduh, ci numai un văl fumuriu, uniform, acelaşi peste tot. Se simţea un neastâmpăr sălbatic pe străzile biciuite de vânt şi o linişte de pustiu în casele cenuşii. Când Ah Fe a ajuns în vârful coastei, lanţul munţilor Mission nu se mai vedea, iar briza răcoroasă a mării îl făcu pe Ah Fe să tremure. Şi în vreme ce-şi punea coşul jos, ca să se odihnească, se prea poate să-şi fi zis în mintea lui că acea aşa-zisă „climă dumnezeiască” era tare săracă în gingăşie, blândeţe şi îndurare. Şi se mai poate ea în mintea lui Ah Fe anotimpul acela să se fi amestecat alandala cu vechii lui prigonitori, cu şcolarii zurbagii care, sloboziţi din strânsoarea studiilor, erau de obicei la ora aceea tare neastâmpăraţi. Aşa că s-a zorit să plece şi, luând-o pe după colţ, s-a oprit în sfârşit înaintea unei case micuţe. Era obişnuita căsuţă orăşenească din San Francisco. În faţă, micul brâu de tufişuri pe de-a-ntregul verzi, apoi pridvorul gol şi rece, iar deasupra pridvorului, balconul posomorit în care nu se afla nimeni. Ah Fe a sunat; s-a ivit o fetişcană care şi-a aruncat

ochii spre coş şi, încruntată, l-a lăsat să intre, de parcă ar fi dat drumul unui cunoscut animal domestic. Ah Fe a urcat tăcut scările şi, intrând prin uşa deschisă a camerei din faţă şi-a pus coşul jos şi a rămas liniştit în prag.

O femeie care şedea cu un copil pe genunchi, în lumina rece şi cenuşie a ferestrei, s-a ridicat distrată şi a venit către el. Ah Fe a recunoscut-o numaidecât pe doamna Tretherick, dar nici un muşchi nu s-a mişcat pe chipul lui placid şi nici ochii oblici nu s-au luminat când au întâlnit privirea ei… Fireşte, ea nu l-a recunoscut şi a început să numere rufele. Dar copilul, ridicându-şi ochii cercetători spre el, a scos un ţipăt scurt, de bucurie.

— Vai, John! E John, mamă, bătânu' nostru John din Fiddletown!

O clipă, ochii şi dinţii lui Ah Fe au sclipit, ca o scânteie electrică. Copilul bătu din palme şi se agăţă de bluza lui. Atunci omul a spus scurt:

— Da, John – Ah Fe – tot eu. Mie ştie tu. Ţe faţi?

Doamna Tretherick a lăsat deodată să-i cadă rufele şi l-a privit lung pe Ah Fe. Lipsită de acel fulgerător instinct afectiv care ascuţise agerimea fetiţei, ea n-a fost în stare nici măcar atunci să-l deosebească pe Ah Fe dintre semenii lui. Cu amintirea necazului prin care trecuse şi cu o vagă bănuială a primejdiei ce-o pândea, l-a întrebat când plecase din Fiddletown.

— Asta mult… Nu plaţi Fiddleton, nu plaţi Tlevelick… Plaţi San Frisco. Plaţi spală. Plaţi Tally…

Laconismele lui Ah Fe au fost pe placul doamnei Tretherick. Nu s-a oprit să judece în ce măsură neştiinţa lui în cunoaşterea limbii engleze adaugă la sinceritatea destăinuirilor lui deschise. Femeia i-a spus:

— Nu povesti nimănui că m-ai văzut şi şi-a scos portofelul.

Fără să se uite înăuntru, Ah Fe a văzut că era aproape gol. Fără să cerceteze locuinţa, Ah Fe a văzut că avea foarte puţină mobilă. Fără să-şi mişte căutătura aceea imobilă, a văzut că şi doamna Tretherick şi Carry erau

îmbrăcate sărăcăcios. Este totuşi de datoria mea să adaug că degetele lungi ale lui Ah Fe s-au strâns repede pe moneda de o jumătate de dolar pe care i-o întinsese doamna Tretherick.

Apoi a început să-şi scotocească bluza, sucindu-se la fel şi chip. După câteva clipe a scos, din cine ştie ce cută ascunsă, un şorţ de copil şi l-a pus pe coş, adăugând:

— Una bucat uitat speli…

După aceea s-a pornit iar pe suceli şi pe scotoceli. În cele din urmă sforţările i-au fost răsplătite, căci a scos – pare-se din urechea dreaptă – o foiţă de hârtia subţire, împăturită de multe, foarte multe ori… A desfăcut-o grijuliu şi, scoţând, în sfârşit, două monede de aur de câte douăzeci de dolari, le-a înmânat doamnei Tretherick.

— Tu lasat bani sus, biulou, Fiddleton! Mie găsit bani. Mie adus bani. Da… aşa…

— Dar eu n-am lăsat nici un ban pe birou, John, i-a răspuns răspicat doamna Tretherick. Trebuie să fie o greşeală. Banii sunt ai altuia. Ia-i înapoi, John!

Ah Fe s-a întunecat însă la chip. Depărtându-se de mâna întinsă a doamnei Tretherick, a înhăţat în pripă coşul:

— Mie nu iei ’napoi. Nu! Nu!… Selgent plinde mie!… El zice: „Fulisit hoţ… luat patluzeţi dolali… hai puscalie”… Mie nu iei ’napoi… Tu lasat bani sus biulou, Fiddleton… Mie adus bani ’napoi… Mie nu iei ’napoi…

Doamna Tretherick se codea. În zarva plecării *s-ar fi putut* să fi lăsat banii, aşa cum spunea omul. În orice caz, nu avea dreptul să pună în primejdie, prin împotrivirea ei, libertatea acestui chinez cinstit. Prin urmare i-a spus:

— Foarte bine, John, am să-i păstrez. Dar trebuie să mai vii pe aici, ca să mă vezi… şi aici, doamnei Tretherick i-a fulgerat deodată prin minte un gând cu totul nou – poate că omul ar fi putut dori să vadă şi pe altcineva, nu numai pe ea, aşa că adăugă: … Şi… şi… pe Carry!…

Chipul lui Ah Fe s-a luminat. A izbucnit chiar într-un râs scurt ca de ventriloc, fără să-şi mişte buzele. Apoi, punându-şi coşul pe umăr, a închis uşa cu grijă şi a lunecat

liniştit în jos pe scări. Nu s-a aşteptat însă să nu poată deschide uşa holului de jos şi, după ce a stăruit zadarnic o clipă s-o descuie, s-a uitat în jur după un ajutor sau o indicaţie. Dar fetişcana irlandeză care-i dăduse drumul înăuntru nu se gândea la nevoile lui.

În cele din urmă, Ah Fe a descoperit secretul încuietorii şi a putut deschide uşa, chiar în clipa când s-a auzit zgomot de paşi pe scara de serviciu. Ah Fe nu şi-a sorit mişcările ci, potrivindu-şi tacticos coşul pe umăr, a închis grijuliu uşa în urma lui şi s-a afundat în pâcla deasă ce se-ntindea acum ca un linţoliu între pământ şi cer.

De la fereastra de sus, doamna Tretherick şi-a pironit ochii pe silueta lui Ah Fe, până când el s-a făcut una cu ceaţa cenuşie. Simţea în singurătatea ei o recunoştinţă adâncă faţă de omul acela.

Pe când cenuşiul pâclei se transforma în bezna nopţii, a tras-o pe Carry mai aproape de ea şi, peste ciripitul fetiţei, a dat drumul unui şir de amintiri sentimentale din viaţa ei, amare şi în acelaşi timp periculoase. Ivirea neaşteptată a lui Ah Fe îi întorcea gândul la trecut, spre Fiddletown… Şi-apoi, răstimpul ăsta groaznic şi amintirea călătoriei atât de nefericite, de aprige, de spinoase şi zadarnice – încât nu era de mirare că până la urmă Carry a oprit-o deodată în mijlocul acelor amintiri dezlănţuite şi, zvârlindu-şi mânuţele în jurul gâtului femeii, a rugat-o să nu mai plângă!

Mă păzească cerul să folosesc o pană care să fie închinată pe veci înfăţişării unor îngheţate principii morale, pentru a transcrie părerea personală a doamnei Tretherick asupra acelei perioade şi acelui episod, cu uşoarele-i paleative, cu deducţiile-i lipsite de logică, cu indulgenţa faţă de sine şi scuzele-i copilăreşti. Se pare totuşi că femeia trecuse prin încercări grele. Bruma de bani strânşi se sfârşise repede. În Sacramento a descoperit că versurile – deşi stârneau cele mai înalte emoţii omeneşti, îmboldind inima gazetărească spre cele mai nobile tămâieri în paginile gazetelor – versurile, zic, erau ciudat de neîndestulătoare ca să acopere cheltuielile pentru ea şi

pentru Carry. A încercat apoi teatrul, dar a dat greş în chip neîndoielnic. Pesemne, concepţia ei despre pasiuni era diferită de aceea a spectatorilor din Sacramento şi, după cât se pare, încântătoarea-i prezenţă, atât de preţuită de la mică distanţă, nu câştiga îndeajuns la lumina rampei. Avea destui admiratori în cabină, dar nu trezea vreun simţământ statornic printre spectatori. Aflându-se astfel la ananghie, i-a dat prin gând că ar avea voce o contraltă fără mare registru, nici şcoală, dar deosebit de dulce şi vibrantă; în cele din urmă, a căpătat un post în corul unei biserici. L-a păstrat timp de trei luni spre marele ei folos bănesc şi – pare-se – spre marea mulţumire a domnilor care, ocupând stranele din fund, îşi întorceau spre ea capetele, în timp ce se cânta ultimul imn de slavă.

Mi-o aduc foarte bine aminte în zilele acelea: lumina care cădea pieziş în biserica St. Dives, mângâind parcă dinadins capul ei frumos, cu volbura bogată a părului de culoarea pielii de căprioară, cu arcul coborât al sprâncenelor negre şi cu genele lungi sub care se adumbreau ochii din catifea de Genua. Era grozav de plăcut să urmăreşti cum se deschidea şi se închidea gura aceea mică, dreaptă, cu sclipirile dinţilor mărunţi şi albi şi să vezi sângele izbucnind năvalnic pe sub satinul obrazului ei, când se simţea privită; căci doamna Tretherick se înfiora de plăcere în faţa unui simţământ de admiraţie şi, ca mai toate femeile frumoase, se aduna toată sub o privire, ca un cal de curse sub pinten.

Pe urmă au venit, fireşte, încurcăturile. Le ştiu toate de la soprană – o doamnă micuţă, care poseda ceva mai mult decât obişnuita judecată lipsită de prejudecăţi a sexului ei şi care mi-a spus că purtarea doamnei Tretherick era pur şi simplu ruşinoasă; că îngâmfarea ei întrecea orice măsură; că, dacă dânsa socotea restul corului ca pe nişte sclavi, ea, soprana, ar fi trebuit măcar s-o ştie; că felul cum s-a purtat în duminica Paştelui contralta cu basul a sărit în ochii întregii congregaţii şi că ea însăşi l-a văzut pe Dr. Cope privind de două ori în sus în timpul serviciului divin; că prietenii ei, ai sopranei, nu erau de acord ca ea să cânte

alături de cineva care jucase pe scenă, dar că ea nu luase asta în seamă! Totuşi ştia, din surse demne de încredere, că doamna Tretherick fugise de la soţul ei şi că fetiţa aceea cu părul roşu care venea uneori la biserică nu era copilul ei! Tenorul îmi mărturisise, în spatele orgii, că doamna Tretherick avea un fel de a lungi nota la sfârşitul unei măsuri, aşa ca glasul ei să poată zăbovi mai mult în urechea ascultătorilor – fapt care nu putea arăta decât o făptură morală imposibilă; că bărbat fiind – în zilele de lucru era un binecunoscut vânzător de textile, iar în zilele de sărbătoare cânta, pare-se, mai mult din cap – că, bărbat fiind, n-o să mai poată răbda ei, dom'le, aşa ceva Numai basul, un neamţ scund, cu o voce gravă, care nu părea să-l încânte, ba mai curând să-l plictisească, a luat partea doamnei Tretherick şi a susţinut că erau geloşi pentru că femeia era „frumos”. Lucrurile au culminat, până la urmă, în timpul unei certe făţişe, când doamna Tretherick şi-a folosit atât de meşteşugit limba în expresii şi epitete, încât soprana a izbucnit într-un plâns isteric şi a trebuit să fie susţinută la plecare de soţul ei şi de tenor. Faptul acesta a fost adus la cunoştinţa întregii congregaţii, intrigată de lipsa obişnuitului solo pe care-l cânta soprana. Doamna Tretherick a plecat acasă îmbujorată de triumful ei, dar când a ajuns la ea în odaie i-a mărturisit deznădăjduită fetiţei că de acum încolo erau cerşetoare, că ea, mămica, luase pâinea de la gura odorului ei şi a sfârşit prin a izbucni în hohote de plâns pline de căinţă. Lacrimile nu mai veneau lesne ca în vechile zile poetice, dar când veneau erau semnul unei suferinţe adânci. Vizita oficială a unui enoriaş, membru în Comitetul de Muzică, a trezit-o însă pe doamna Tretherick din durerea ei. Şi-a uscat genele lungi şi-a pus la gât o fundă nouă şi a coborât jos în salonaş. A rămas acolo timp de două ceasuri – fapt care ar fi putut da apă la moară gurilor rele, numai că enoriaşul era însurat şi avea un cârd de fete în toată firea. Când s-a întors în camera ei, doamna Tretherick a început să cânte cu ochii în oglindă şi a repezit-o pe Carry. Dar postul în cor şi l-a păstrat…

Totuşi, nu pentru multă vreme! Tocmai când îi era lumea mai dragă, duşmanii ei au primit întăriri însemnate din partea soţiei enoriaşului. Această doamnă s-a dus pe la câţiva membri ai parohiei şi la familia doctorului Cope. Drept urmare, vocea doamnei Tretherick a fost declarată, într-o şedinţă ulterioară a Comitetului de Muzică, nepotrivită cu dimensiunile clădirii, iar ea – invitată să-şi dea demisia. Ceea ce a şi făcut. Când Ah Fe i-a zvârlit în poală acea comoară neaşteptată, nu mai avea de două luni nici un fel de post, iar slabele-i mijloace băneşti erau pe sfârşite.

Pâcla cenuşie se pierdea în întunericul nopţii, felinarele străzilor începeau să sclipească şi doamna Tretherick tot mai stătea posomorită la fereastră, depănând aceste zadarnice amintiri 1 între timp, Carry se strecurase afară pe nesimţite; întoarcerea ei zgomotoasă în odaie, cu ziarul de seară jilav în mână, o trezi în sfârşit pe „mămica”, aducând-o iar pe pământ. Căci doamna Tretherick obişnuia să cerceteze anunţurile, cu slaba speranţă de a descoperi calea către o slujbă – nu ştia nici ea care! – potrivită nevoilor ei; iar Carry băgase de seamă acest lucru.

Cu gesturi mecanice, doamna Tretherick a închis obloanele, a aprins lumina şi a desfăcut ziarul. Ochii i-au căzut instinctiv pe ultimul paragraf din coloana de telegrame:

„Fiddletown, 7. Domnul James Tretherick, un vechi concetăţean, al oraşului nostru, a decedat noaptea trecută de *delirium tremens*. Domnul Tretherick, se deda la acte de intemperanţă datorită – se spune – unor necazuri familiale.”

Doamna Tretherick n-a tresărit. A întors liniştită altă pagină şi a aruncat o privire fetiţei. Carry era adâncită într-o carte. Doamna Tretherick n-a spus nici un cuvânt, dar toată seara a fost neobişnuit de tăcută şi de rece. După ce a dezbrăcat şi a culcat fetiţa, a căzut deodată în genunchi lângă pat şi, luând în mâini capul în flăcări al micuţei, a întrebat-o:

— Ţi-ar place să ai un alt tată, Carry dragă?

— Nu, i-a răspuns Carry după o clipă de gândire.

— Ştii, Carry, un tată care s-o ajute pe mama, să-ţi poarte de grijă, care să te iubească, să-ţi dea rochii frumoase, să facă din tine, când o să creşti mare, o doamnă.

Carry şi-a întors ochii somnoroşi către doamna Tretherick:

— Ţie da, mămico?

Atunci, „mămica” s-a roşit deodată până la rădăcina părului.

— Culcă-te! i-a spus răstit şi a plecat.

La miezul nopţii, copilul a simţit însă două braţe albe strânse tare în jurul ei şi ea trasă toată la sânul ce se ridica, palpita şi se cutremura de suspine.

— Nu pânge, mămico! a şoptit Carry, aducându-şi vag aminte de vorbele „mămichii”… Nu pânge! Eu cled că *as* vlea un alt tată, dacă el te ubeste foalte mult, da’ foalte, foalte mult!

Peste o lună, spre uimirea tuturor, doamna Tretherick se căsătorise. Fericitul ginere era un anume colonel Starbottle, ales de curând pentru a reprezenta Ţinutul Calaveras în Consiliile Legislative ale statului. Cum nu pot reda evenimentul în cuvinte mai alese decât cele folosite de corespondentul gazdei *Sacramento Globe*, îndrăznesc să citez câteva din graţioasele sale fraze: „Săgeţile nemiloase ale vicleanului zeu au fost în ultimul timp active prin saloanele noastre elegante. Înregistrăm încă un nefericit. Ultima victimă este onorabilul A. Starbottle din Calaveras. Frumoasa vrăjitoare este, de data asta, o văduvă încântătoare – o fostă adoratoare a zeiţei Thespis[15] şi, în ultimul timp, o fermecătoare Sf. Cecilie[16], de la una dintre cele mai modeme biserici din San Francisco, unde primea o remuneraţie înaltă”.

[15] De fapt, Thespis a fost un poet grec, considerat creatorul tragediei eline; aici este evidentă intenţia autorului de a ironiza ignoranta pretenţioasă.

[16] Sf. Cecilia era socotită patroana muzicienilor.

Gazeta *Dutch Flat Intelligencer* a socotit totuşi cu cale să comenteze evenimentul cu acel umor liber, caracteristic unei prese neîncătuşate: „Noul reprezentant democrat din Calaveras a descălecat în ultimul timp în Legislatură, cu un mic act pentru schimbarea numelui de Tretherick în Starbottle. Prin partea locului, aceasta se numeşte certificat de căsătorie. Domnul Tretherick a decedat numai de o lună, dar nu ne îndoim că inimosul colonel nu se sperie de stafii”.

Este cinstit însă faţă de doamna Tretherick să se menţioneze că victoria colonelului n-a fost de loc uşoară. La sfiiciunea firească a doamnei, se adăuga piedica din partea unui rival – un înstărit antreprenor de pompe funebre din Sacramento, care o văzuse pe doamna Tretherick la teatru şi la biserică şi se îndrăgostise de ea; îndeletnicirile profesionale nu îngăduiau însă îndrăgostitului nici un fel de relaţii cu sexul opus, în afară de cel mai ceremonios contact public. Cum acest domn făcuse o avere frumuşică în timpul unei molime ce se întinsese în chip generos, colonelul îl privea ca pe un rival de temut. Din fericire, însă, antreprenorul de pompe funebre a fost chemat să ia măsuri profesionale pentru un senator care căzuse, din păcate, lovit de un glonţ al colonelului, într-o chestiune de onoare; şi, fie că-l descurajase priveliştea acelui rival, fie că trăsese concluzia înţeleaptă că domnul colonel era valoros din punct de vedere profesional, fapt e că omul s-a retras de pe teren.

Luna de miere a fost scurtă şi s-a încheiat cu o întâmplare nefericită. În timpul călătoriei de nuntă, Carry a fost lăsată în grija surorii colonelului Starbottle. La întoarcerea lor în oraş, de îndată ce au ajuns acasă, doamna Starbottle şi-a mărturisit dorinţa de a se duce numaidecât la doamna Culpepper pentru a aduce fetiţa. Colonelul Starbottle, care arăta de câtva timp o anumită îngrijorare, deşi se silea s-o stăpânească prin repetate păhărele întăritoare şi-a încheiat până la urmă haina strânsă pe trup şi, după ce s-a plimbat de vreo două ori în susul şi-n josul camerei, nu tocmai sigur pe picioare, s-a

întors deodată către nevastă-sa, cu aerul cel mai impunător:

— Am ocolit, a spus colonelul exagerând o prestanţă care creştea o dată cu teama lui lăuntrică şi cu vorba-i tot mai împleticită, am ocolit… aş putea zice am amânat re-lata-ta-rea unui fapt şi-i de datoria mea să-ţi co-comunic… N-am vrut să stric o fer’cire mat’monială ’nsorită, să rup muguru’ sper-ranţei, să-n-tunec ceru’ conju-gal cu reve-velaţiuni neplăcute… Da’ trebuie!… La naiba, c’coană, trebuie s-o fac acu’! Co-pila s-a… dus!

— … Dus!… a repetat ca un ecou doamna Starbottle.

Era ceva în glasul, în pupilele ochilor ei crucişi, care-l trezi fie colonel pentru o clipă şi-i mai dezumflă puţin pieptul.

— O să-ţ ’splic tot acu’, la minut… a spus cu un gest tăios al mâinii, tot-tot o să ’splic… ’Ve-ve-venimentu, melancolic care a pre-ciptat fer’cirea noastră… mis-ter’oasa prov’denţă car’ te-a ’li-berat pe tine, a ’li-berat şi copilu… ’nţelegi?… ’Liberat copilu’!… în m’mentu’ când moare Tretherick… orice pretenţiune ai tu as’pra copilului, prin el moare şi ea!… Asta-i… legea!… Cui aparţine copilu’?… Lui Tretherick!… Tretherick mort!… Copilu’ nu p-p-oate ’parţine unui mort! A naibii pro-stie! Să ’parţină unui m-mort!… E copilu’ tău? Nul… Atunci, al cui e?… Copilu-i al mă-şi, ’nţelegi?…

— Unde e fetiţa? l-a întrebat doamna Starbottle cu chipul foarte palid şi glasul foarte grav.

— Îţi ’splic… tot… Copilu’ ’parţine mă-şi! Asta-i legea!… Sunt avocat, omu’ legii şi… şi… cetă-ţean american. E de da-to-toria mea ca avocat, omu’ legii şi, tăţean ’melican, să… să ’napoiez copilu’… mă-şi ’durerate?… Cu or’ce preţ-ţ, or’ce preţ-ţ!…

— Unde e? … a întrebat doamna Starbottle fără să-şi ia ochii de pe chipul colonelului.

— La mă-sa… Dusă eri… eu vaporu-u… A dus-o vî-vântu’ dulce la mă-sa ’ndurerată! Asta-i…

Doamna Starbottle n-a făcut nici o mişcare. Colonelul a

simţit că pieptul i se dezumflă încet, dar s-a sprijinit de un scaun, silindu-se să radieze în faţa ei de un cavalerism curtenitor, nu lipsit de un iz de fermitate judecătorească.

— Simţ'mintele tale de d-dra'oste fac cinste sexului tău, c'coană, da' 'ndeşte-te la şi-t'aţiune, 'ndeşte-te la i-nima mă-şi, la a me-ea! Colonelul s-a oprit din vorbă şi, înfoind o batistă albă, a pus-o neglijent la piept şi pe urmă a zâmbit duios peste batistă, ca peste nişte dantele şi volane, femeii din faţa lui: De ce umbra-ntunecoasă s-arunce 'travă pe… pe… două su-su-flete… ce bat ca… unu'?… Copilu-i un copil… drăguţ, un copil bun… da' co-copilu' a-altuia!… Copilu' s-a dus… Clar' mea!… Da' nu s-a dus cu totu'!… Clar'mea!… Gî-gândeşte-te, scum-po, că, că mă ai pe mine…

Doamna Starbottle a sărit în picioare.

— Pe tine! a strigat ea cu un glas care a făcut candelabrele să-şi pornească clinchetul. Pe tine, cu care m-am măritat ca să am ce să-i dau odorului meu să mănânce, ca s-o îmbrac!… Pe tine! Un câine pe care l-am fluierat să vină lângă mine, ca să-i ţin pe bărbaţi la distanţă!… Pe tine! …

Simţind că se înăbuşă, a zvâcnit ca o săgeată pe lângă el, intrând în odaia care fusese a fetiţei. Apoi a trecut iar ca o furtună în camera ei şi s-a întors iar pe neaşteptate în faţa lui, dreaptă, ameninţătoare, cu pometii obrajilor arzând ca focul, cu arcada sprâncenelor şi gura întinse deodată, cu fălcile încleştate şi capul turtit ca la şarpe.

— Ascultă!… i-a strigat cu un glas răguşit. Ascultă aici: dacă vrei să mai dai vreodată ochii cu mine, trebuie să găseşti copilul! Dacă vrei să mai vorbeşti vreodată cu mine… să te apropii de mine, trebuie să mi-o aduci înapoi! Pentru că acolo unde e ea, acolo voi fi şi eu… auzi-mă bine! … Acolo unde s-a dus ea, acolo să mă cauţi!…

A trecut iar glonţ pe lângă el şi braţele i-au zvâcnit înapoi, într-o mişcare foarte femeiască, de parcă s-ar fi eliberat de nişte legături nevăzute şi apoi s-a năpustit în camera ei, trântind uşa şi încuind-o.

Deşi nu era un laş, colonelul Starbottle simţea o teamă ciudată în faţa unei femei mânioase şi, dând înapoi din calea ei şi-a pierdut echilibrul destul de şubred şi s-a rostogolit neputincios pe canapea. După două-trei încercări zadarnice de a se ridica pe picioare, a rămas acolo, scoţând din timp în timp proteste necuviincioase, dar nu prea legate, nici limpezi, până ce s-a liniştit, aţipind sub povara istovitoare a calităţii simţămintelor lui şi a cantităţii poţiunilor adormitoare.

În vremea aceasta, doamna Starbottle îşi strângea nervoasă lucrurile mai de preţ şi îşi împacheta cufărul, aşa cum mai făcuse o dată în cursul acestei neobişnuite povestiri. Poate că şi ei i-au venit în minte acele clipe din trecut, căci s-a oprit ca să-şi îngroape în palme obrajii arzând ca focul; parcă o vedea iar pe fetiţă stând în pragul uşii şi auzea încă o dată glăsciorul ei întrebând: „Tu eşti mămica mea?” Acel „mămica mea” îi sfâşie inima; cu un gest pripit, pătimaş, a dat să gonească amintirea, o dată cu lacrima ce i se strânsese sub pleoapă. Pe urmă s-a întâmplat că, răscolind printre nişte lucruri, a dat peste o săndăluţă de copil cu o cureluşă ruptă. Atunci a dat un ţipăt groaznic – primul ţipăt pe care-l scosese – şi, strângând săndăluţă la sân, a sărutat-o pătimaş mereu-mereu şi a legănat-o dintr-o parte în alta, aşa cum orice femeie ştie să legene. Şi pe urmă a mers cu ea la fereastră, s-o vadă mai bine cu ochii ei ce şiroiau de lacrimi. Aici a înecat-o deodată o criză de tuse, pe care n-a putut-o potoli cu batista apăsată pe buzele-i arzând de friguri. Şi pe urmă s-a simţit aşa, deodată, tare slabă, fereastra părea că se depărtează din faţa ochilor, podeaua că se afundă sub pasul ei şi a ajuns împleticindu-se la patul pe care s-a prăvălit, cu săndăluţă şi batista strânse la piept. Chipul îi era alb ca ceara, orbitele ochilor vinete; mai era şi o pată pe buze, altă pată pe batistă şi alta pe învelitoarea albă de pe pat…

Vântul se înteţise, lovind în cerceveaua ferestrei şi fluturând perdelele albe ca nişte vedenii. Mai târziu o pâclă cenuşie s-a lăsat uşor peste acoperişuri, mângâind

întinderile bătute de vânt şi învăluind tot cuprinsul într-o lumină vagă şi o pace fără sfârşit... Ea zăcea pe pat liniştită... Era totuşi, în pofida necazurilor ei, o mireasă grozav de frumoasă!...

Iar de cealaltă parte a uşii ferecate, ginerele, curtenitorul ginere, sforăia de unul singur în culcuşul său vremelnic.

„BATRÂNICA” LUI JOHNSON.

Se lăsa întunericul şi cărarea care ducea spre Sonora pălea înaintea mea cu fiece pas. Drumul era tot mai greu pe povârnişul ierbos, peste care se revărsa de sus un şuvoi mic, săpând o reţea de şănţuleţe asemănătoare cu poteca, astfel încât nu era chip s-o mai deosebeşti. Nemaifiind în stare s-o găsesc pe cea adevărată, am zvârlit hăţurile pe grumazul asinei, hotărât să mă las în seama vestitei agerimi a animalelor, despre care auzisem atâtea. Nu am ţinut însă seama şi de slăbiciunile la fel de binecunoscute ale speciei şi sexului ei, iar Chu-Chu mai dăduse semne serioase că făcea numai cum o tăia capul. Fără nici o clipă de şovăială, când a simţit hăţul moale, s-a trântit jos şi a început să dea din copite.

În uluiala mea, zgomotul unor alte copite răsunând dincolo de canionul stâncos a fost pentru mine o uşurare, chiar dacă mă aflam deocamdată în încurcătură. O clipă după aceea, de după deal s-au ivit un cal şi un călăreţ fireşte că pe poteca pe care o socoteam pierdută; urcau în sus, în clipa în care eu izbutisem s-o fac pe Chu-Chu să se ridice pe picioare.

— Ăsta-i drumul spre Sonora? am întrebat.

— Da. Apoi aruncând o privire cercetătoare spre asină: Socot că n-ai de gând s-ajungi acolo până la noapte.

— De ce nu?

— Păi, or fi cam op'şp'ce mile pân-acolo şi-ăl mai mult pe o potecuţă înfundată în pădure, după ce treci valea.

— Mai rea ca asta?

— Da' ce-are poteca asta?... Că nu te-i fi aşteptând la o pistă de călărie sau la drum pavat în poala dealului, ai.

— Nu... E vreun han unde-aş putea trage?

— Da' de unde!

— Nici vreo casă?

— Nici!...

— Mulţumesc. Noapte bună!

A trecut înainte, apoi s-a oprit iar şi s-a întors în şa:

— Ascultă-aici: după ce treci niţel de canion, o să dai de-o pădurice de castani; ia-o la dreapta ş-o să vezi o cărăruie. Aia te duce la o cabană. Să-ntrebi dacă-i a lui Johnson…

— Cine-i Johnson?

— Eu… că nu l-oi fi căutând pe Vanderbilt sau pe Atotputernicu’ p-aici pe sus?… Acum, ascultă la mine: spune-i bătrânichii mele să-ţi dea cină şi-un aşternut pe undeva, la noapte. Spune-i că te-am trimis eu. Drum bun!

A plecat înainte de a-r fi putut răspunde dacă primeam sau nu. În schimb, s-a auzit un soi de zbierăt surd al lui Chu-Chu, aducând a chicotit înfundat. M-am uitat crunt la ea; s-a prefăcut că tuşeşte şi, întinzând capul şi gâtul atât cât îi era cu putinţă, păru că-şi contemplă în chip admirativ copita stângă dinainte. Dar îndată ce am încălecat, a şi pornit-o la drum; a trecut peste canionul stâncos, părând a fi ochit din proprie iniţiativă păduricea de castani şi, fără pic de codeală, a găsit cărăruia la dreapta, aşa că într-o jumătate de ceas ne şi aflam în faţa căscioarei.

Era o cabană de bârne, cu o chiţimie adăugată într-o parte, tot din bârne şi acoperită cu coajă de copac; de cealaltă parte avea o „aripă” mai încăpătoare şi mai făloasă, făcută din scânduri grosolane de pin roşu, cioplite, dar negeluite şi nevopsite.

Chiţimia era, desigur, folosită ca bucătărie, iar încăperea din mijloc drept cameră de locuit. Când m-am apropiat, lătratul unui câine a chemat patru copii, mai mari şi mai micuţi, în uşa deschisă, unde un plod întreprinzător încerca să se târască pe brânci peste un drug de lemn aşezat ca piedică de-a curmezişul pragului.

— Aici e locuinţa lui Johnson?

Eu mă adresasem de fapt celui mai mare dintre ei, un băieţel ca de nouă-zece ani, dar îmi dădeam seama că atenţia îmi era furată fără voie de plodul care, în clipa aceea, se rostogolise peste obstacol şi mă privea liniştit de jos, vălătucindu-se pe tăcute şi eroic în cămăşuţele lui.

Băiatul s-a făcut nevăzut fără să-mi răspundă, dar s-a întors repede ou o fetişcană mai înaltă, de paisprezece sau cincisprezece ani. M-a izbit felul în care, ajunsă la uşă şi-a trecut iute mâinile peste capetele celorlalţi, parcă i-ar fi numărat, a ridicat plodul în sus, l-a întors, i-a scuturat rochiţa şi l-a băgat în casă fără măcar să-i arunce o privire. Mişcările ei erau vădit mecanice şi obişnuite.

Am repetat sfiicios întrebarea.

Da, *aici* stătea Johnson, dar el tocmai plecase la King’s Mills. Am răspuns în grabă că ştiam aceasta, deoarece îl întâlnisem dincolo de canion. Cum rătăcisem drumul şi n-aş fi putut ajunge până la Sonora în noaptea aceea, el a fost atât de bun şi mi-a spus că aş putea rămâne acolo peste noapte. Ridicasem puţin glasul, cu gândul la bătrânica lui Johnson care, desigur, mă cerceta pe furiş din cine ştie ce ungher.

Fata a împins copiii la o parte, afară de băiat. Lui i-a spus simplu:

— Dolphus, arată-i omului ăstuia unde să-şi priponească asina şi a dispărut apoi fără nici un cuvânt în „aripa” căsuţei.

M-am luat după mica mea călăuză, oare era poate un copil mai curios în sinea lui, dar tot atât de nepăsător. Drept răspuns la diferitele mele întrebări, el zâmbea mereu, plictisitor de nătâng. Dar nu şi-a luat nici o clipă ochii iscoditori de pe mine şi-mi părea bine că nu-i scăpa nici un amănunt din înfăţişarea mea. Mi-a arătat drumul din spatele casei, către o pădurice cu un singur luminiş şi a rămas tăcut deoparte în timp ce eu priponeam pe Chu-Chu, fără să-mi ofere vreun ajutor şi nici să mă împiedice în vreun fel oarecare de a cerceta locul. Nu se vedea urmă de mână omenească în împrejurimile cabanei. Sălbăticia călca nemilos pe urmele proaspăt lăsate de paşii pionierilor, părând hotărâtă să le şteargă cu totul. Pe o distanţă de câţiva metri în jurul locuinţei, civilizaţia lăsase urme dezgustătoare, de boarfe zvârlite, de sticle goale şi cutii de conserve, iar pe scaieţii şi tufişurile de soc din preajmă

înfloreau nesănătos petice de hârtie albă şi cioburi de vase. Cercul acesta hâd nu se lăţea niciodată. S-ar fi zis că natura arunca tot timpul îndărăt gunoiul nedorit; nici o zburătoare, nici o fiară nu-l căra de-acolo; nici un animal nu trecuse vreodată peste acea barieră murdară: civilizaţia rămânea în ţarcul mohorât al propriei sale mizerii. Vechiul şi înfricoşătorul brâu de foc din jurul taberelor de vânători în timpul nopţii nu tăia mai tare cheful nepoftiţilor ca această grosolană şi întâmplătoare fortificaţie.

Când m-am întors în cabană, am găsit-o goală, cu uşile de la chiţimie şi de la „aripă” închise; dar în faţa unei mese butucănoase fusese pus un scaun, iar pe masă fumega cafea într-o cană de tinichea, iar alături se vedea o farfurie de tinichea cu pesmeţi fierbinţi şi încă una cu carne friptă. Era ceva ciudat şi trist în această tăcută izolare a persoanei mele. Să nu-i fi plăcut oare înfăţişarea mea bătrânichii, care m-o fi privit din cine ştie ce întunecat post de observaţie, sau să fie această retragere îmbufnată un aspect al ospitalităţii celor din Sierra? Sau era doamna Johnson tânără şi frumoasă şi se ascundea din porunca soţului gelos, sau era vreo schiloadă ori vreo babă ţintuită la pat? Din timp în timp, din „aripa” căsuţei răzbea un murmur de voci, dar niciodată un timbru de femeie în toată firea. Întunericul ce se-nteţea, spintecat doar de câte o pâlpâire slabă a buştenilor ce mocneau în vatra de chirpici, îmi făcea singurătatea şi mai grea. Astfel fiind, ştiam că ar fi trebuit să dau la o parte cina şi să mă las pradă gândurilor mele negre… Dar firea este adesea neconsecventă şi, în aerul acela tare de munte, îmi pare rău s-o spun, dar starea mea fizică nu era într-o perfectă armonie cu cea sufletească, aşa cum o arată totdeauna poeţii. Mi-era o foame… şi mi-am potolit-o; indigestia şi cugetările etice puteau să vină mai târziu. Am mâncat pesmeţii cu mare bucurie şi-mi isprăveam gânditor cafeaua, când un susur de glasuri venind de pe căpriorii de deasupra mi-a atras atenţia. Am privit în sus; de sub streaşina de coajă de copac mă ţintuiau trei perechi de ochi rotunzi. Erau ochii

copiilor pe care-i văzusem mai înainte şi care, în postura îngerilor lui Rafael fuseseră, fireşte, spectatorii atenţi ai cinei mele. Când privirile ni s-au întâlnit, de pe buzele celui mai mic a scăpat un chicotit înfundat.

N-am putut pricepe niciodată de ce gluma sfioasă a copiilor pe seama celor mari nu este primită de către cei ţintiţi cu tot atâta înţelepciune ca atunci când vine de la un egal. Credem cu tot dinadinsul că atunci când Jones sau Brown râd de noi, o fac din răutate, din ignoranţă sau din dorinţa de a-şi arăta superioritatea, dar suntem totdeauna încredinţaţi că criticii cei mititei văd în noi ceva *cu adevărat* de râs… Eu le-am zâmbit însă amabil, necrezând că ar putea fi ceva caraghios în felul meu de a mânca singur.

— Vino încoa', Johnny! l-am chemat prieteneşte.

Cei doi mai măricei, un băiat şi o fată, s-au făcut imediat nevăzuţi, ca şi cum acest nou caraghioslâc al meu ar fi fost prea mult pentru ei. Din hârşâitul şi bocănitul picioarelor în peretele de bârne, am înţeles că-şi dăduseră la repezeală drumul afară, pe pământ. Cel mai mic, cel cu chicoteala, rămăsese acolo ca vrăjit, dar gata să-şi ia zborul la cea dintâi alarmă.

— Vino încoace, Johnny puiule! am repetat blajin. Aş dori să te duci la mămica ta şi să-i spui…

La aceste cuvinte însă copilul, care până atunci se schimonosise fel şi chip, a scos un urlet groaznic şi a dispărut. Am alergat la uşa de la intrare şi, când m-am uitat afară, am văzut-o pe cea mai înăltuţă dintre fete, cea care mă primise, îndepărtându-se cu băiatul sub braţ, împingându-l apoi înaintea ei şi privind îndărăt, peste umăr, aşa cum ar face o ursoaică tânără care-şi apără puii de primejdie. A dispărut după aceea la capătul „aripii", unde se afla desigur o altă uşă…

Era ceva de necrezut!…

Şi nu-i de mirare că m-am întors în cabană atât de mâhnit şi de amărât, încât o clipă mi-a venit în minte gândul năstruşnic să pun şaua pe Chu-Chu şi să-mi iau tălpăşiţa din căscioara aceea tăcută. Mi-am dat însă la fel

de repede seama de ridicolul unei asemenea purtări, pentru a nu mai pomeni nimic de ingratitudinea mea. Johnson îmi oferise numai hrană şi adăpost; n-aş fi putut cere mai mult nici de la hanul spre care-l rugasem să mă îndrepte.

N-am mai intrat în casă ci, aprinzându-mi ultima ţigară, am început să mă plimb mofluz în susul şi-n josul potecuţei. Când s-au ivit stelele, s-a mai luminat puţin; printr-un luminiş în mijlocul copacilor puteam vedea masivul copleşitor al muntelui din faţă şi, dincolo de munte, o creastă mai înaltă, conturată de tivul roşu al pădurii în flăcări, care nu arunca însă nici un reflex pe pământul sau cerul din preajmă. În jurul meu, adieri uşoare, calde încă de soarele de peste zi, mişcau frunzele pădurii, cu răsuflări lungi şi aromate. Cu timpul însă, adierile au fost înlocuite de neobositul vânt de noapte al Sierrei, venind de sus, de pe culmile semeţe şi legănând vârfurile pinilor celor mai înalţi, fără a tulbura totuşi liniştea crengilor în bezna de jos. Se lăsase peste tot tăcere; nu se auzea nici o chemare, nici un strigăt de fiară sau de pasăre în întuneric; foşnetul lung al creştetului copacilor se auzea la fel de stins ca şi talazurile depărtate ale unor mări nevăzute… Dar asemănarea nu se oprea aici. Şirurile îndesate da pini şi de cedri care se întindeau la nesfârşit, până în zare, aveau în ele ceva din singurătatea neîntinată a ţărmului de ocean. În mijlocul acestei linişti înaripate, am început să cred că înţelegeam firea tăcută a celor din cabana singuratică.

Mare mi-a fost însă mirarea când, la întoarcerea în cabană, am dat cu ochii de fata cea mai înaltă stând lângă uşă. Când m-am apropiat, s-a dat câţiva paşi îndărăt şi, arătând spre ungherul unde aşezase chiar atunci un aşternut pentru mine, mi-a spus:

— Poţi să te lungeşti colo, da’ o să trebuiască să te scoli în zori, căci Delphus s-apucă de trebăluit şi s-a îndreptat către „aripă”. Aproape rugător, am oprit-o:

— O clipă, te rog. Aş putea s-o văd pe mama dumitale?

S-a oprit pe loc şi m-a privit cu o căutătură ciudată. Apoi a spus tăios:

— Întâi şi-ntâi, să ştii că mama a murit!

Şi dădu să plece; cred însă că trebuie să fi văzut uimirea de pe faţa mea, pentru că s-a codit.

— Dar, am spus repede, eu am înţeles, desigur de la tatăl dumitale, vreau să spun că domnul Johnson, am adăugat întrebător, mi-a spus ca să vorbesc cu… dar nu mi-a venit să repet cuvintele aidoma – cu… *soţia* lui.

— Nu ştiu ce i-o fi venit lui să-ţi spună aşa, mi-a răspuns fata tăios, dar mama a murit de mai bine de-un an.

— Atunci, am stăruit eu, nu e nici o femeie-n toată firea pe-aici?

— Nu.

— Şi cine îngrijeşte de dumneata şi de copii?

— Eu!

— Dumneata şi tatăl dumitale, nu?

— Tata nu-i pe-aici nici două zile-n şir… şi-atunci, numa' ca să doarmă…

— Şi dumneata duci toată grija casei?

— Da şi pontajul buştenilor.

— Pontajul buştenilor?

— Da; ţin socoteala şi măsor buştenii care lunecă pe jgheab.

Mi-a fulgerat prin minte că trecusem pe lângă jgheab şi pe lângă clina dealului pe unde se dădea drumul buştenilor la vale şi că gândisem despre Johnson că se îndeletnicea cu tăiatul cherestelei pentru fabrică.

— Da' eşti cam tânără pentru toată treaba asta, mi-am dat eu cu părerea.

— Merg pe şaisp'ce, mi-a răspuns ea, serioasă.

Într-adevăr, aşa cum arăta, i-ai fi putut da orice vârstă. Pe chipul ei pârjolit de soare se aşternuse ceva aspru şi aşezat. Când am privit-o însă mai de aproape, m-a impresionat faptul că ochii ei, care nu erau mari, abia de se puteau zări din pricina celor mai neînchipuite gene ce mi-a fost dat să văd vreodată. Nemaipomenit de negre, nemaipomenit de dese, ba chiar încâlcite în belşugul lor, că păreau să îmbrace mai curând decât să tivească pleoapele,

umbrind totul în jur, în afară de smoala lucitoare a pupilelor, ce aduceau a boabe negre de munte, lucioase şi umede. S-ar fi zis că ochii aceia, care aminteau pădurea, o legau organic de ţinutul unde trăia. I-am răspuns în glumă:

— Asta nu-nseamnă *foarte* bătrână. Dar ia spune-mi, îţi zice tatăl dumitale sau ţi-a zis vreodată: „Bătrânica mea”.

Fata a încuviinţat din cap.

— Atunci, ai crezut că-s mama? mi-a spus zâmbind.

Era atât de plăcut să-i vezi chipul obosit părăsindu-şi căutătura-i gravă, patetică, încât, deşi în clipa aceea ochii i se îngropau iar în tufărişul negru al genelor, am urmat bucuros:

— N-am greşit chiar atât de mult, dacă te gândeşti la tot ce faci pentru casa asta şi familia dumitale!

— Atunci, dumneata nu i-ai spus lui Billy să moară, să se ducă-n pământ la mama, cum ţipa c-ai spus? a întrebat ea uşurel bănuitoare, dar şi gata-gata să surâdă.

— Nu, fireşte că nu…

Dar mi-am dat seama că rugămintea mea de a se duce la maică-sa a putut isca această tălmăcire tristă într-o minte simţitoare de copil. Fata părea liniştită şi a dat iar să plece.

— Noapte bună, domnişoară… Ştii, tatăl dumitale nu mi-a spus cum te cheamă cu adevărat, am adăugat eu.

— Karline.

— Noapte bună, domnişoară Karline!

Şi i-am întins mâna.

Ea mi-a privit mâna, apoi s-a uitat la mine printre genele ei încâlcite. Şi, izbindu-mi mâna la o parte cu un gest brusc, dar nu lipsit de gingăşie, mi-a spus: „Lasă acu’ prostiile”, aşa cum ar fi vorbit unuia din copii; apoi a dispărut pe uşa dinăuntru.

Neştiind dacă trebuie s-o iau în glumă sau în serios, am rămas tăcut o clipă. Apoi am făcut câţiva paşi afară, în întunericul ce se-ngroşa; am ascultat la vântul care se năpustea peste creştetul copacilor şi am intrat iar în casă, am închis uşa şi m-am întins pe aşternut.

Dar nu ca să dorm. Creştea parcă în mine, aşa cum

stăteam culcat acolo, un simţământ de răspundere pentru copiii aceia singuratici, răspundere pe care Johnson o zvârlise atât de uşor de pe umerii lui; şi m-am trezit închipuindu-mi o groază de primejdii, cărora cea mai mare dintre fetiţe cu greu le-ar fi putut face faţă în starea lor lipsită de ocrotire. Nu că ei ar fi avut a se teme din partea vreunui om sau animal de pradă, căci hoţii drumurilor de munte nu se mânjeau niciodată cu tâlhării mărunte, iar ursul sau jaguarul se apropie rareori de o cabană; dar se putea ivi o boală pe neaşteptate, un foc, fel de fel de accidente care pândesc pe copii, pentru a nu spune nimic de urmările nefaste morale şi mintale ale izolării lor la o vârstă atât de fragedă. Era ruşinos din partea lui Johnson să-i lase aşa singuri!...

În tăcerea din jur, mi-am dat deodată seama că se auzea limpede glasul gazdelor mele în încăperea de alături şi că, fără doar şi poate, Karline îi culca acum. Apoi s-a ridicat un glas... era al ei! A început să cânte şi ceilalţi i s-au alăturat. Repetau o singură strofă dintr-un binecunoscut şi trist cântec de-al negrilor:

„Mi-e greu şi-i jale-n lumea-ntreagă”...

Se tânguia Karline, pe o notă înaltă.

„Unde calcă al meu pas,
O, noapte, inima-n mine-i neagră
De dor după cei de-ac-a-a-s”...

Sâsâia fetiţa mai mică drept răspuns.

Au repetat cântecul acesta de două-trei ori până ce şi ceilalţi au părut să-l prindă, apoi versurile au prins să urce şi să coboare în întuneric, monoton şi trist.

Nu ştiu de ce, dar mi-a fulgerat deodată în gând că orfanii aceia mititei credeau poate în mintea lor că ceea ce făceau ei era o rugăciune, asemenea unei închinăciuni cucernice de seară. Impresia mi-a fost întărită auzind un soi

de recitare scurtă şi îngânată, urmată de o tăcere pe care n-o spintecau decât trosniturile surde ale bârnelor verzi, ca şi când cabana s-ar fi pregătit şi ea de culcare. Apoi s-a aşternut o tăcere deplină.

Dar eu eram mai treaz ca înainte. Până la urmă m-am ridicat, m-am îmbrăcat şi, după ce mi-am tras scaunul lângă foc, am scos o carte din sacul de drum; şi la lumina unei lumânări lăcrămânde, pe care am descoperit-o înfiptă într-o sticlă pe un colţ al căminului, am început să citesc. Am căzut repede într-un fel de toropeală. Cât am dormit, n-aş putea spune, căci mi s-a părut că aud prin vis lătratul unui câine, care până la urmă m-a şi deşteptat. Lătratul părea să vină din spatele colibei, dinspre luminişul unde o priponisem pe Chu-Chu. Am deschis în grabă uşa, am înconjurat cabana îndreptându-mă către luminiş şi am dat aproape piept în piept cu asina înspăimântată ieşind din întuneric spre mine, ţinută de funie de mâna unei făpturi înfăşurate care înainta încet, cu puşca pe umăr, afară din luminiş. Înainte de a fi avut timp să mă dezmeticesc, am rămas încremenit când mi-am dat seama că arătarea aceea nu era alta decât Karline.

Fără cea mai mică sfială sau măcar stinghereală pentru ţinuta ei, mi-a aruncat trecând pe lângă mine capătul funiei, cu o scurtă explicaţie: vreun urs sau jaguar care dădea târcoale locului speriase asina. Ar fi mai bine s-o priponesc în faţa cabanei, la adăpost de vânt.

— Dar am crezut că fiarele sălbatice nu vin niciodată atât de aproape, i-am spus repede.

— Carnea de catâr e tare ispititoare, a adăugat fata sentenţios şi a trecut mai departe.

Aş fi vrut să-i mulţumesc; aş fi vrut să-i spun ce rău îmi părea că fusese tulburată; aş fi vrut să-i arăt toată preţuirea mea pentru cutezanţa de care dăduse dovadă în miez de noapte şi să-i atrag totodată atenţia asupra primejdiei prin care trecuse; aş fi vrut să ştiu dacă era obişnuită cu astfel de întâmplări şi dacă puşca pe care o purta era cu adevărat necesară. Dar nu puteam decât să-i

respect rezerva şi tocmai dădeam să mă îndepărtez, când am fost izbit de o scenă şi mai ciudată. Pe când fata se apropia de casă, am văzut lămurit statura înaltă a unui bărbat mişcându-se cu un fel de sfială şi de reţinere, care nu te lăsa să crezi c-ar fi avut de gând să se ascundă printre copaci; părea că şi fata îl zărise în aceeaşi clipă şi îşi încetinise uşor pasul. Nu era între ei mai mult de zece paşi. El a spus ceva ce nu mi-a ajuns la ureche, dar n-aş putea spune dacă din pricina sfielii sale sau a depărtării. În schimb, în răspunsul ei scurt, aşa cum îi era felul, nu se vedea urmă de sfială.

— În ordine. Poţi s-o iei acu' din loc şi să pleci acas'…

Ea a cotit pe după „aripa” cabanei şi a dispărut. Statura înaltă a omului s-a legănat o clipă şovăitor şi apoi a pierit şi ea. Eu eram însă prea curios, ca să mă mulţumesc doar cu această încheiere; am priponit-o în grabă pe Chu-Chu la o aruncătură de băţ de uşa din faţă şi am luat-o la goană după flăcău, încredinţat că nu ajunsese prea departe. Aşa şi era. La câţiva paşi de acolo, el se oprise tot atât de şovăitor şi de nesigur.

— Hei! i-am strigat.

S-a întors către mine în acelaşi fel stângaci, dar fără mirare, nici teamă.

— Vino-ncoace să bei cu mine un păhărel înainte de a pleca, i-am spus, dacă nu eşti prea grăbit. Sunt singur aici şi de vreme ce tot m-am sculat, nu văd de ce n-am fuma o pipă şi n-am sta puţin de vorbă.

— Nu cutez…

M-am uitat la voinicul acela de şase picioare din faţa mea şi am repetat uimit:

— Nu cutezi?

— „Dânşii” nu i-ar place!

Şi a făcut un semn cu umărul către cabană.

— Cui?

— Domnişoarei Karline.

— Prostii! i-am spus. Nu e în cabană… n-o să dai de „dânsa”. Haide, vino!

Şovăia, cu toate că pe chipul lui bărbos se putea desluşi un zâmbet uşor.

— Vino…

M-a ascultat şi m-a urmat, pasămite cum ar fi făcut-o şi Chu-Chu, cu acelaşi simţământ al unei forţe şi înţelegeri superioare şi cu o uşoară pălire a privirii, ca şi când ar fi fost gata în orice clipă s-o ia din loc. La uşă a rămas o clipă nehotărât. Pe urmă s-a strecurat înăuntru. Am băgat de seamă că trecea pragul la un fir de păr de pervazul de sus şi de uşori. La lumina focului am putut vedea – în ciuda primei bărbi care-i creştea din plin – că era tânăr, mult mai tânăr decât mine şi că nu era de loc urât. Dar cum părea mereu gata să se retragă, am scos din samar plosca şi tutunul; le-am întins, i-am arătat scaunul, iar eu m-am aşezat pe pat.

— Stai pe-aici pe-aproape?

— Da, mi-a răspuns cam distrat, parcă ar fi tras cu urechea în altă parte, la „Răscrucea Zece Mile”.

— Păi asta-i la două mile de-aici!

— Cam aşa!…

— Atunci, nu locuieşti p-aici prin partea locului…

— Nu… Eu ţin de fabrica la „Zece Mile”.

— Erai în drum spre casă?

— Nu, a bâiguit el cu ochii la pipă, eu îmi cam fac drum pe-aici, la vremea asta când Johnson e plecat, să văd de-s toate la locul lor…

— Înţeleg; eşti un prieten de-al lor…

— Nu-u… da’ de unde!… S-a oprit, a râs cam încurcat şi a adăugat parcă pentru pipa lui: Adică aşa, un fel de preten… Nu prea-prea! „Dânşii”… şi-a coborât el glasul ca şi când persoana ceea autoritară ar fi umplut întreaga casă, „dânşii” nu i-ar place!…

— Atunci, peste noapte când Johnson nu e acasă, faci de santinelă în jurul casei?

— Da, de santinelă, asta-i… păru el încântat de idee. Asta-i! De santinelă… Ai plesnit-o, prietene!

— Şi cât de des e Johnson plecat?

— Cam de două-trei ori pe săptămână… cam aşa…

— Dar domnişoara Karline pare a fi în stare să aibă grijă singură de ea… N-are nici pic de teamă!

— Teamă?… Teama nici nu era p-acolo când s-a născut „dânsa”. Şi după o clipă: Nu, domnule! Te-ai uitat vreodată în ochii ei?

Nu, nu mă uitasem din pricina genelor. Dar nu mi-a venit să spun asta şi am încuviinţat doar din cap.

— Păi nu e fiinţă vie ori moartă înaintea cui să nu poată ea să stea dreaptă şi să i se uite-n faţă!…

M-am întrebat dacă el îşi închipuia că fata încercase vreo greutate în a sta dreaptă în faţa chipului lui nevinovat de blând şi nu m-am putut opri de a-l întreba:

— Atunci, nu văd nevoia să baţi pe jos patru mile ca să ai grijă de ea!…

În clipa următoare mi-a părut însă rău de cele spuse, pentru că i-a căzut ca din întâmplare pipa şi a rămas aplecat multă vreme după aceea, ca s-o culeagă de jos bucăţică cu bucăţică. În cele din urmă mi-a spus grijuliu:

— Băgat-ai de seamă legăturile de flanel’ de la gâtu’ copiilor?

Mi-am amintit că le văzusem, dar nu ştiam dacă le purtau ca să nu răcească, sau era ideea lor copilărească de a se împodobi. Am încuviinţat din cap.

— Păi, asta-i nenorocirea cu ei! Într-o noapte când Johnson era plecat de trei zile la Coulterville, eu dădeam târcoale pe-aici şi văd că nu dau de nici unu’ din ei, deşi toată noaptea în cabană a ars lumina. Noaptea următoare vin eu iar pe-acilea, lumina pâlpâia la fel şi nici unu’ p-afară!… Socotesc eu că nu-i lucru curat şi m-apuc să mă furişez pân’ la casă şi s-ascult… Aud eu cevaş’lea, ca un fir’cel de tuse, când şi când şi p-urmă cevaş’lea, ca un fir’cel de ge’măt… N-am cutezat să cânt în gura mare, că ştiam că „dânşii” nu i-ar fi plăcut, da’ am fluierat aşa, ca omu’ fără griji, ca să priceapă puştii că eram p-acolo. Da’ nu s-a prins. Tocma’ dam să plec, când, pă viaţa mea, dacă n-am dat peste găleata cu apă pe care le-o adusesem de la

izvor în dimineaţ-aia, stând acolo plină, că n-o luaseră ’năuntru! Când am văzut una ca asta, am socotit să-mi fac drum ’năuntru, fie ce-o fi, ş-am bătut. Uşa s-a crăpat puţin, ş-am văzut ochii ăia ai ei sticlind la mine ca jaru’! Şi s-a răstit la mine că mai bine „să mă-ntorc şi s-o şterg şi să-nchid uşa!”… Atunci am răcnit şi eu c-ar putea să-mi spună şi mie ce se-ntâmplă cu ei, numa’ pân uşă! Şi atunci mi-a zis – pân uşă – că puştii erau toţi bolnavi de lingoarea aia grea, difterie! P-urmă s-a răstit că mai bine aş aduce un doctor. Şi p-urmă s-a răstit că mai bine să iau plodu’ ăl mic cu mine, că el nu prinsese încă boala şi să-l las la cineva-n grijă. P-urmă mi-a întins plodu’ prin crăpătura uşii, înfăşurat într-o pătură ca un pui de Piei Roşii şi îţi-nchipui c-am luat-o la picior cu el. N-aveam ce căuta atunci la fabrică, aşa c-am întins-o pân-acas’ la White, patru mile mai departe; acolo se afla bătrâna, mama lui White. I-am zis cum stăteau lucrurile şi mi-a împrumutat un cal ş-am şi luat-o la goană pân’ la doctoru’ Green, la Mountain Jin’s, ş-am fost cu el înapoi înainte de răsăritu’ soarelui. Şi p-urmă am auzit că se stingea şi ea… că, vedeţi, de atât istov bolise şi ea tot timpu’ mai dihai ca ăilalţi, da’ niciodată nici nu s-a lăsat, nici n-a scâncit!…

— A fost bine că ai stăruit s-o vezi în noaptea aceea, i-am spus, urmărind expresia încântată a chipului său.

A privit repede în sus şi-a dat seama de ochiul meu iscoditor şi-a coborât iar pleoapele, a zâmbit uşor şi, în timp ce desena cu coada pipei sparte un cerc în cenuşă, a adăugat:

— Vezi că „dânşii” tot nu i-a plăcut…

I-am mărturisit cu oarecare căldură că, de vreme ce-i îngăduia tatălui ei s-o lase singură peste noapte cu copii plăpânzi, fata nu avea dreptul să aleagă *cine* s-o ajute în caz de pericol. Mi-am dat seama apoi că aceste vorbe nu erau prea măgulitoare pentru el şi am adăugat grăbit că mă întrebam dacă fata se aştepta să treacă cumva altcineva pe poteca aceea, la miezul nopţii! Dar vorbele mele mi-au amintit de stilul din graiul lui Johnson şi m-am oprit.

— Aşa-i, a răspuns el blajin. Şi dacă ei nu-i pas? Destul de ea, de fraţii şi de surorile ei, ar fi trebuit să se gândească la ăilalţi, la puştii lui Beazley.

— Puştii lui Beazley? am repetat eu cu mirare.

— Păi da, ăi doi mititei de-o seamă cu Mirandy; ăia sunt ai lui Beazley.

— Cine-i Beazley ăsta şi ce-i cu copiii lui aici?

— Beazley era de la fabrică şi a murit acolo şi ea l-a rugat pe taică-său s-o lase să-i aducă p-ăia doi acilea.

— Nu cumva vrei să spui că pe lângă treburile ei, mai are grijă şi de copiii altuia?

— Ba da şi-i şi educhează?

— Îi educă?

— Da; îi învaţă să citească, să scrie şi să socotească. Unul din lemnarii noştri a prins-o la treb'şoara asta pe când ţinea pontaju'.

Am rămas amândoi tăcuţi câteva clipe.

— Cred că-l cunoşti pe Johnson? am zis în sfârşit.

— Nu prea…

— Dar dumneata vii pe-aici şi altă dată, nu numai când o ajuţi pe fată?

— N-am intrat niciodată în casă până acu'…

În timp ce vorbea, se uita cu luare-aminte împrejur, ridicându-şi ochii pe căpriorii goi de deasupra şi trăgând adânc aer în piept, parcă ar fi inspirat adierea vreunei făpturi nevăzute. Părea atât de răsplătit şi de încântat, iar eu eram atât de mişcat de această umilă şi tăcută contopire cu acel interior „sacru", încât am avut un vag simţământ că orice amestec al meu ar fi fost o profanare. Şi am stat liniştit, cu ochii pironiţi la focul care se stingea. Deodată flăcău! S-a ridicat şi-a întins mâna, a strâns-o călduros pe a mea şi-a spus:

— Păi. Eu socot că-i timpu' s-o iau din loc!

A mai răsuflat încă o dată adânc, de data asta pe ascuns, ca şi când s-ar fi temut de ochii mei, apoi s-a încovoiat într-o parte şi a ieşit afară din casă, din nou în întuneric, unde statura lui păru a-şi atinge dintr-o dată întreaga înălţime; s-

a şters, în depărtare şi a pierit. Am închis uşa, m-am suit în pat şi am adormit adânc. Atât de adânc, încât când m-am trezit soarele se lăfăia prin uşa deschisă chiar în patul meu. Pe masa din faţă era pusă mâncarea pentru mine. După ce m-am îmbrăcat şi am mâncat, surprins de tăcere, m-am dus la uşă şi am privit afară. La câţiva paşi de colibă, Dolphus o ţinea pe Chu-Chu de căpăstru.

— Unde e Karline? am întrebat.

El a făcut semn spre pădure:

— Acolo, ţine pontaju'.

— A lăsat vreo vorbă pentru mine?

— A zis să pregătesc asina pentru 'mneata.

— Nimic altceva?

— Ba da; zice că trebuie să pleci.

Am plecat, dar nu înainte de a fi aşternut câteva rânduri de mulţumire pe o foaie din carneţelul meu, pe care am înfăşurat-o în jurul ultimului meu dolar spaniol, cu adresa: „Domnişoarei Johnson”; şi am pus foaia pe masă.

....

Trecuse mai bine de un an când, în salonul-bar al „Hotelului Mariposas”, am simţit o mână atingându-mi umărul. M-am întors. Era Johnson.

A scos din portofel un dolar spaniol:

— M-am gândit eu bine, mi-a spus el vesel, c-o să mai dau ochii cu 'mneata odat' ş-odat', cine ştie unde! „Bătrânica” mea a zis să-ţi dau asta când s-o-ntâmpla să te văd şi să-ţi spun că ea nu ţine nici un fel de otel. Da' s-a-nvoit să păstreze biletu' şi l-a silabisit vorbă cu vorbă ălor mici!

Iată că venise prilejul atât de dorit, ca să mă adresez mândriei şi dragostei lui Johnson pentru copila-i cutezătoare, dar neocrotită.

— Aş vrea să vă vorbesc despre domnişoara Johnson, i-am spus nerăbdător.

— Da, te cred, mi-a răspuns cu un zâmbet ce te scotea din fire. Ca mai toţi băieţii. Da' nu mai e domnişoara Johnson. S-a măritat.

— Nu cu flăcăul acela voinic de la fabrica „Zece Mile”? am întrebat eu cu răsuflarea tăiată.

— Şi ce nu-ţi place la el? mi-a întors Johnson vorba. Nu te-i fi aşteptat să se mărite ca vreun nobil, ai?

I-am răspuns că nu vedeam de ce nu – şi am fost încredinţat că de fapt, chiar aşa era!

SINGUR PE MUNTELE „STEAUA SINGURATICĂ”.

Partea întâi.

Aproape nu încăpea îndoială că exploatarea „Steaua singuratică” era „compromisă.” Nu „lichidată”, nu „terminată”, nu „secătuită” – ci „compromisă”. Timp de doi ani, cei cinci cutezători proprietari ai ei trecuseră prin diferitele stări ale entuziasmului minier, prospectând şi plănuind, săpând şi lăsându-se pradă îndoielilor, împrumutaseră bani cu inima uşoară, dar fără acoperire; căpătaseră credite, renunţând generos la orice răspundere şi înduraseră dezamăgirea creditorilor cu o resemnare voioasă, pe care numai încrederea într-un viitor mărinimos le-ar fi putut-o da. Urmarea a fost însă că, până la sfârşit, o ciudată neînţelegere ivită în relaţiile cu negustorii, însoţită şi de refuzul acestora de a le mai vinde pe credit, a subminat de tot stoicismul fragil al acestor proprietari. Entuziasmul juvenil, care înălţase la început încercarea cea mai şubredă, cea mai zadarnică până la nivelul unei adevărate izbânde se stinsese, lăsându-le doar un şir întunecat şi prozaic de galerii pe jumătate săpate, de şanţuri făcute fără nici o noimă, de puţuri neconsolidate, de maşini părăsite şi dislocări fără rost în solul concesiunii „Steaua singuratică”, plus sacii goi de făină şi butoaiele goale de afumătură din cabana „Steaua singuratică”.

Asociaţii îşi suportaseră cu o uşurinţă fluşturatică sărăcia – dacă acest cuvânt se poate aplica renunţărilor la orice prisos de hrană, îmbrăcăminte sau podoabă, îndulcite prin jafurile delicate de care am pomenit. Mai mult încă: deoarece se despărţiseră de tovarăşii lor mineri de la Râpa Roşie şi intraseră în stăpânirea acelei mici viroage înţesate

cu tufişuri încâlcite, la cinci mile depărtare, nereuşita întreprinderii căpătase în ochii lor numai aspectul vag al decăderii şi al prăbuşirii unei comunităţi, dezlegându-i astfel de orice răspundere individuală. Era mai uşor pentru ei să admită că exploatarea „Steaua singuratică” era „compromisă”, decât să mărturisească un faliment personal. Mai mult încă: îşi mai păstrau şi dreptul sacru de a critica guvernul, socotindu-şi fiecare părerea superioară înţelepciunii colective. Fiecare era însufleţit de un simţământ de recunoştinţă pentru răspunderea celorlalţi patru în ceea ce privea soarta întreprinderii lor.

În ziua de 24 decembrie 1863, în lungul şi-n latul concesiunii „Steaua singuratică” mai bura încă. De câteva zile de când tot ploua, peste înconjurul searbăd se aşternuse o vagă culoare primăvăratică, estompând cu gingaşe nuanţe prăpădul făcut de proprietari sau acoperind mărinimos greşelile săvârşite. Urmele hărtănite de pe râpe şi de pe canion îşi pierdeau conturul lor brutal; o subţiratică mantie verde înveşmânta uşurel coasta dealului, sfâşiată şi jupuită. Încă vreo câteva săptămâni şi un văl de uitare se va fi întins peste bietele poticneli de pe concesiunea „Steaua singuratică”. Iar simpaticele epave omeneşti se zgâiau şi ele filosofic prin uşa deschisă şi, ascultând la picăturile de ploaie pe acoperişul micii lor cabane, socoteau priveliştea drept o descărcare morală a îndatoririlor lor. Din cei cinci asociaţi, patru erau prezenţi: „Valetul de cupă” şi „Valetul de pică”, „Morile Unite” şi „Judecătorul”.

Nu mai este nevoie să adaug că nici unul dintre ele nu era numele adevărat al posesorului. „Valetul de cupă” şi „Valetul de pică” erau fraţi; iar poreclele lor o adaptare hazlie după jocul favorit de cărţi, exprimând totodată şi valoarea relativă a celor doi în tabără. Simplul fapt că „Morile Unite” îşi peticise cândva pantalonii cu un sac vechi de făină, care purta citeţ această marcă a fabricii, a constituit o sugestie ispititoare peste care ceilalţi n-au putut trece. Cât despre „Judecătorul”, un ins aiurit de fel de prin Missouri care nu punea mare preţ pe cinste fusese fără

îndoială o poreclă cu totul neinspirată.

„Morile Unite”, care şezuse câtăva vreme înţepenit în prag cu un picior în ploaie, într-o lâncezeală ce nu-i îngăduia să-şi schimbe măcar poziţia şi-a tras în cele din urmă piciorul bătut de intemperii şi s-a ridicat. Mişcarea lui a tulburat mai mult sau mai puţin atitudinea celorlalţi asociaţi, aşa că într-un fel a fost primită cu o vădită rea voinţă. Izbitor era că, în pofida înfăţişării lor tinereşti şi a unei sănătăţi fără cusur, toţi laolaltă şi fiecare în parte maimuţăreau o decrepitudine proprie bătrâneţii şi invalidităţii; după ce s-au învârtit şontâc-şontâc de colo până colo timp de câteva minute, s-au aşezat iarăşi pe laiţele şi scaunele lor în poziţiile de mai înainte. „Valetul de pică” şi-a potrivit alene în jurul gleznei bandajul pe care-l purta de săptămâni întregi fără o nevoie vădită, iar „Judecătorul” şi-a scrutat grijuliu cicatricea palidă a unei zgârieturi pe braţ. O ipohondrie pasivă, născută din izolarea în care trăiau, alcătuia ultima trăsătură, caraghios de patetică, a existenţei lor.

Tulburarea stârnită a făcut însă simţită nevoia unei explicaţii.

— Ar fi fost acelaşi lucru pentru tine dacă-ţi lăsai piciorul cela afară, decât să-l vâri aşa, hodoronc-tronc, în viaţa noastră particulară, l-a repezit „Valetul de cupă”, căci cu sforţarea asta grozavă tot n-o să umpli butoiul cu afumătură. Băcanul de la Dalton zicea… ce naiba zicea? Şi s-a întors alene către „Judecător”.

— Zicea că, după ei, „Steaua singuratică” e aproape „compromisă” şi că nu mai vrea să ne vadă mutrele pe la el: „Vă foarte mulţumesc!” l-a imitat aidoma „Judecătorul”, cu o sforţare mecanică de memorie cu totul lipsită de orice participare a interesului personal.

— Eu l-am bănuit totdeauna pe omul ăsta, după ce Grimshaw a început să lucreze cu el, a mărturisit „Valetul de pică”. Sunt destul de ticăloşi ca să-şi dea mâna împotriva noastră.

Asociaţii „Stelei singuratice” credeau cu tot dinadinsul că

erau urmăriţi de duşmani personali.

— Mai mult ca sigur că străinii ceia noi de la Răscruce i-au plătit bani peşin, aşa că i-au intrat gărgăuni în cap, a adăugat „Morile Unite” încercând să-şi zbicească piciorul când lovindu-l, când frecându-l pe peretele cabanei. Dacă-ncepi să te temi de un guguştiuc ca ăsta, îi tragi pe toţi ceilalţi în jos după tine!

Această concluzie vagă a fost primită într-o tăcere mormântală. Priveau acum cu toţii atât de atent la felul ciudat în care cel care vorbise îşi zbicea piciorul, încât uitaseră de discuţia de mai-nainte. Câţiva au venit cu unele obiecţiuni, nici unul nu i-a dat însă vreun ajutor.

— Cui i-a spus băcanul asta? a întrebat „Valetul de cupă” întorcându-se în cele din urmă la subiectul părăsit.

— „Moşneagului”, a răspuns „Judecătorul.

— Păi sigur, a izbucnit „Valetul de cupă” sarcastic.

— Păi sigur, au repetat ca un ecou ceilalţi asociaţi. Asta i se potriveşte! Moşneag sadea!...

Nu prea se înţelegea bine ce îi semăna „Moşneagului” sau de ce îi semăna, dar în general numai el era răspunzător de lipsurile băcanului. Iar „Morile Unite’* a spus-o chiar pe şleau:

— Şi asta, din pricină că l-am lăsat să se ducă acolo. E destul să-l trimiţi pe „Moşneagu’” la cineva, că-l şi scoate din sărite... Nu mai poate omul să-şi ţină cumpătul i Ăsta e-n stare să dărâme şi creditul Rotschilzilor!...

— Asta aşa e, i-a ţinut isonul „Judecătorul”. Şi uitaţi-vă la prospecţiunile lui. Săptămâna trecută a stat a tară două nopţi – de cu seară până-n zori! – prospectând la lumina lunii filoane ascunse. Şi să nu zici că e nebun?

— Mie mi-a ajuns până peste cap, s-a amestecat „Valetul de pică”. V-aduceţi aminte că, mai deunăzi, ne-a propus nouă – la nişte albi! – să ne-apucăm de săpat şanţuri de derivaţie, numai pe mâncare la fel ca orice chinez I Asta arată ce gândeşte el despre „Steaua singuratică”.

— Uite, eu n-am spus-o niciodată până acum, a adăugat „Morile Unite”, dar când unul, Mattisoni, a venit aici ca să

cerceteze concesiunea cam cu gândul s-o cumpere, „Moşneagu’” a fost ăl de i-a scos ideea din cap. S-a apucat să tot spună că mai trebuie lucru, nu glumă, pân’ s-ajungi să dai de aur!... Şi nu l-a poftit măcar pân-aici la cabană, să joace cu noi o partidă, l-a ţinut, ca să zic aşa, numai pentru el… Şi fireşte că Mattisoni n-a văzut concesiunea!

A urmat o tăcere, pe care o tulbura numai ploaia ce cădea monoton pe acoperiş iar uneori şi în vatră, prin hornul larg de chirpici, peste tăciunii care sfârâiau. Prins de un acces subit de energie, „Valetul de cupă” a tras butoiul gol spre el şi, scoţând din buzunar nişte cărţi de joc soioase, a început să-ntindă pe capac o „pasenţă”. Ceilalţi îl priveau cu un interes apatic.

— Ţi-ai pus ceva în gând? l-a întrebat „Morile Unite”.

„Valetul de cupă” a încuviinţat din cap.

„Valetul de pică” şi „Judecătorul”, care se lungiseră fiecare pe laiţa lui, se săltară ca să vadă mai bine pasenţa. „Morile Unite” se dezlipi binişor de perete şi se aplecă peste cel care o făcea. „Valetul de cupă” întoarse ultima carte într-un moment de aşteptare aproape încordată şi o trânti jos pe capac, plin de o gravitate profetică.

— A ieşit, răsuflă „Judecătorul” plin de respect lăuntric. Ce ţi-ai pus în gând? Mai întrebă aproape în şoaptă.

— Dacă o să spunem sau nu „basta” aşa cum am vorbit şi-o să ne luăm tălpăşiţa. E a *cincea* oară astăzi, a urmat „Valetul de cupă” cu un glas mohorât şi plin de înţelesuri. Şi a ieşit iar, cu toată cartea proastă!

— Eu, unul, nu-s superstiţios, a spus „Judecătorul”, în vreme ce toate trăsăturile chipului său credul radiau de preţuire de sine şi de îngâmfare, da’ zău că-nseamnă să-ţi baţi joc de providenţă ca să mergi împotriva unor semne ca astea!

— Mai fă-o o dată să vedem dacă pleacă şi „Moşneagu’”, se amestecă „Valetul de pică”.

Ideea a fost bine primită şi cei trei bărbaţi se strânseră, ţinându-şi răsuflarea, în jurul celui care făcea pasenţa. Cărţile prezicătoare au fost amestecate din nou, pe-

ndelete, potrivite după un tipic misterios, dar pasenţa a ieşit din nou. Toţi au părut că respiră mai în voie, ca dezlegaţi de orice răspundere; „Judecătorul” primea acest semn vădit al providenţei cu o conştiinţă resemnată.

— Da, domnilor, a încheiat „Valetul de pică” senin de parcă s-ar fi luat o hotărâre nouă, înţeleaptă şi legală, noi nu trebuie să lăsăm să se strecoare nici o uşurinţă sau vreun sentiment în lucrul acesta, ci să privim totul ca nişte oameni de afaceri: singurul gest raţional este să ne ridicăm şi să plecăm!

— Şi „Moşneagu’”? A întrebat „Judecătorul”.

— „Moşneagu’”?… Ssst… Uite-l că vine!

În pragul uşii s-a ivit o umbră uşoară şi sprintenă. Era asociatul absent, cunoscut în general sub numele de „Moşneagu’”. Şi trebuie să mai adăugăm că era un băiat de vreo nouăsprezece ani, cu o umbră de mustaţă ce începuse a-i tivi buza de sus.

— Pârâul s-a umflat dincolo de vad şi-a trebuit să mă agăţ de-o salcie de pe mal şi să-mi fac vânt pe deasupra, a spus el cu un râs zglobiu, deschis, dar tot o să se-nsenineze, măi băieţi, peste vreun ceas. Pun rămăşag. Departe, pe Muntele Pleşuv, norii se destramă şi mai joacă şi o rază de soare pe petecuţu’ de zăpadă de pe Vârful Singuratic! Ia priviţi! Puteţi să vedeţi de-aici! Parcă-i porumbiţa lui Noe când s-a lăsat pe Muntele Ararat. E semn bun!…

Şi, ca de obicei, oamenii se luminară o clipă la venirea „Moşneagului”. Dar felul cum rostise, fără să roşească, superstiţia nătângă din ultima propoziţie le-a trezit îndreptăţită severitate. Au schimbat între ei priviri pline de tâlc. „Morile Unite” a mormăit descurajat:

— Iadu-i înţesat cu semne d-astea!

Prea absorbit însă de subiectul deschis ca să ia în seamă această primire de rău augur, „Moşneagul” a urmat:

— Socot c-am dat de un filon fain, în persoana băcanului nou de la Răscruce. Zice c-o să-i dea „Judecătorului” o pereche de cizme, pe datorie, da’ nu le poate trimite aici; şi

cum „Judecătorul” tot trebuie să le-ncerce, poate că nu-i prea greu să se ducă pân-acolo. A mai zis c-o să ne dea un butoi cu afumătură şi-o traistă de făină, dacă-i dăm dreptul să folosească şanţul nostru şi să-i desfundăm capătul de jos.

— Asta-i muncă de chinez şi treabă de patru zile, s-a amestecat în vorbă „Valetul de pică”.

— Unui alb i-au trebuit numai două ceasuri ca să cureţe a treia parte din el, i-a răspuns „Moşneagu’”, victorios. Uite, m-am vârât în şanţ imediat, cu o cazma pe care mi-a dat-o pe datorie şi-am făcut toată treaba asta azi-dimineaţă şi i-am spus că ce-a mai rămas de făcut o să sfârşiţi voi după-masă.

Un gest uşor al „Valetului de cupă” a înăbuşit o exclamaţie mânioasă din partea „Valetului de pică”. Dar „Moşneagul” n-a băgat de seamă nici una, nici alta ci, încreţindu-şi fruntea netedă şi tânără într-un chip grijuliu, a urmat:

— Va trebui să-ţi iei o pereche nouă de pantaloni, „Morile”, dar cum el nu ţine şi haine, trebuie să cumpărăm nişte pânză să-ţi croim altă pereche. Am dat nişte fasole, pe care o luasem de la el, pe oleacă de tutun pentru „Valetul de cupă”, la prăvălia cealaltă şi i-am convins să pună înăuntru şi-un pachet de cărţi de joc. Astea – s-a cam isprăvit cu ele!… Şi-o să ne mai trebuiască şi ceva vreascuri de pus pe foc. Sunt mormane în văgăună. Cine o să le care aici? E rândul „Judecătorului”, nu-i aşa?… Dar ce-aveţi cu toţii?…

Băgase, în sfârşit, de seamă reţinerea şi vădita stânjeneală a tovarăşilor săi. I-a privit pe rând ou ochii lui tineri, cinstiţi: se uitau pe furiş unul la altul! Totuşi, prima sa grijă fusese pentru ei – prima lui pornire, părintească şi ocrotitoare. Şi-a rotit repede privirea de la unul la altul; erau toţi de faţă şi arătau aşa cum îi ştia…

— S-a întâmplat ceva cu concesiunea? i-a întrebat.

„Valetul de cupă” s-a ridicat fără să-l privească, s-a rezemat de uşa deschisă cu mâinile la spate şi, cu ochii

privind afară, a spus vorbind parcă depărtărilor:

— Concesiunea e compromisă, asociaţia e şi ea compromisă şi, cu cât ne-om descotorosi de ele mai iute, cu atât mai bine. Dacă, a adăugat întorcându-se către „Moşneagu'”, dacă *tu* vrei să mai stai, dacă vrei să faci muncă de chinez pe plată de chinez, dacă vrei să rămâi la cheremul negustorilor de la Răscruce, n-ai decât s-o faci şi să te bucuri pe cont propriu de peisaj şi de porumbiţa lui Noe. Dar noi am hotărât să ne luăm tălpăşiţa.

— Păi, n-am spus niciodată că vreau s-o fac pe cont propriu, a protestat „Moşneagu'”, cu un gest de nedumerire.

— Dacă astea-s ideile tale despre o asociaţie, a urmat „Valetul de cupă” ştiind dinainte că va fi susţinut şi de ceilalţi prieteni, ele nu-s şi ale noastre. Şi singurul fel în care putem s-o dovedim e să sfârşim cu nebunia asta chiar acum. Am chibzuit să desfacem tovărăşia şi să ne căutăm norocu-n altă parte. Nu mai răspunzi pentru noi şi nici noi pentru tine. Şi socotim că e lucru drept să-ţi lăsăm ţie concesiunea şi cabana, cu tot ce-i în ea. Ca să nu fie nici o încurcătură cu negustorii, am făcut, uite ici, o hârtie…

— Cu o gratificaţie de cincizeci de mii de dolari, partea fiecăruia şi restul să rămână pe seama copiilor mei, i-a tăiat vorba „Moşneagu'” cu un râs cam silit. Prea frumos! Dar… S-a oprit deodată, sângele i-a fugit din obrajii rumeni şi din nou şi-a aruncat ochii asupra celorlalţi. Eu nu cred… eu… *no sabe*, măi băieţi, a adăugat cu un tremur uşor al glasului şi al buzelor. Dacă e o ghicitoare de dezlegat, atunci daţi-mi una mai uşoară.

Orice urmă de îndoială pe care ar mai fi putut-o avea asupra intenţiei lor a fost spulberată de „Judecător”.

— După mine, ăsta-i cel mai bun lucru peste care ai putea da, „Moşnege”, i-a spus el confidenţial. Dacă eu n-aş fi făgăduit ăstora să plec cu ei şi dacă n-aş avea nevoie de un aviz medical din Sacramento pentru plămânii mei, apăi aş fi chiar bucuros să rămân cu tine!

— Şi asta dă un fel de libertate unui tinerel ca tine,

„Moşnege”, ca şi când ai merge în lume pe propriile tale picioare... lucru de care n-are parte orice tânăr californian, a spus ocrotitor şi „Morile Unite”.

— Vezi bine că-i greu al naibii pentru noi, înţelegi, să dăm cu piciorul la toate, ca să zic aşa, dar e pentru binele tău şi nici n-o să ne-ntoarcem vreodată împotriva ta, i-a mărturisit „Valetul de pică”, nu-i aşa, fraţilor?

Chipul „Moşneagului” s-a îmbujorat iarăşi, dar ceva mai repede şi mai uşor ca data trecută. A ridicat pălăria pe care o aruncase jos şi-a pus-o cu grijă pe păru-i castaniu cârlionţat, a tras borul în jos înspre tovarăşii lui şi şi-a băgat mâinile în buzunare.

— Foarte bine, le-a spus el cu glasul uşor schimbat. Şi când vreţi să plecaţi?

— Azi, i-a răspuns „Valetul de pică”. Ne gândim să facem o plimbare pe lună până la Răscruce şi să luăm poştalionul la vale cam pe la miezul nopţii. Avem timp berechet, a adăugat râzând uşor; acum e numai trei...

S-a lăsat o tăcere grea, apăsătoare. Până şi ploaia îşi oprise răpăiala; un fel de pâclă mohorâtă, cenuşie acoperea tăciunii din căminul pustiu. Pentru întâia oară, „Valetul de cupă” părea puţin cam încurcat.

— Pare c-a stat deocamdată, a spus cercetând stăruitor cerul, aşa c-am putea să dăm o raită în jurul concesiunii să vedem dacă n-am uitat nimic. O să ne întoarcem, a adăugat grăbit fără să se uite la „Moşneagu’”, înainte de a pleca,

Ceilalţi au prins să-şi caute pălăriile, dar atât de stânjeniţi şi atât de îngânduraţi, că nici n-au băgat de înţelegi... seamă că „Judecătorul” şi-o pusese pe cap. Au izbucnit atunci în râs şi au râs la fel când „Morile Unite” s-a poticnit stângaci în butoiul de afumătură, deşi domnul cu pricina voise să-şi ascundă zăpăceala şi să se retragă cuviincios, exagerându-şi peste măsură infirmitatea pe când ieşea şchiopătând după „Valetul de cupă”. „Judecătorul” fluiera uşurel, „Valetul de pică”, în dorinţa şi mai aprigă de a imprima oarecare veselie plecării, s-a oprit în prag şi a

părut să facă o mărturisire în mare taină tovarăşilor săi:

— Să fiu al naibii dacă „Moşneagu'" nu pare cu două degete mai înalt de când a devenit proprietarul concesiunii, a râs el ocrotitor şi s-a făcut nevăzut.

Nu se ştie dacă noul proprietar crescuse ca statură, dar e sigur că nu s-a mişcat din poziţia lui. A rămas în aceeaşi atitudine până când şi ultimul dintre ei a dispărut pe după şirul de castani sălbatici care ascundeau, departe, drumul cel mare. Pe urmă s-a apropiat încet de vatră, s-a rezemat de horn şi a strâns grămadă, cu piciorul, tăciunii care mureau. Ceva a căzut şi a sfârâit în spuza încinsă. Pare-se că ploaia nu încetase cu totul!

Îmbujorarea vie a obrajilor se stinsese, afară de câte o pată pe fiecare dintre pometi, ceea ce împrumuta ochilor o strălucire nouă. Şi-a furişat privirile jur împrejur prin cabană. Toate îi erau cunoscute şi totuşi străine. Străine, *tocmai* pentru că-i erau cunoscute – şi deci nepotrivite cu atmosfera nouă din încăpere, nepotrivite cu ecoul ultimelor clipe, când simţise atât de dureros schimbarea. Erau acolo cele patru laiţe unde dormeau tovarăşii lui, fiecare culcuş purtând încă urmele personalităţii celui plecat, urme de o mută loialitate, colorând parcă într-un chip straniu acea dezertare uşuratică. În cenuşa stinsă din pipa „Judecătorului" sau în cea împrăştiată pe poliţa lui trăia încă vechiul foc; în marginile scrijelite şi sculptate ale laiţei „Valetului de pică" stăruiau încă amintirile zilelor duse, de încântătoare lâncezeală; în grămada urmelor de gloanţe din jurul nodului unei grinzi se mai citea încă recordul dibăciei şi exerciţiile din zilele de demult ale „Valetului de cupă"; în cele câteva gravuri înfăţişând frumuseţi feminine, lipite deasupra fiecărui pat stăteau dovezile vechilor vise de iubire – toate, toate ca un protest mut împotriva schimbării.

Îşi amintea de vremea când, orfan de tată şi chiulangiu la şcoală, se aruncase în viaţa lor aventuroasă şi nomadă – viaţa unor chiulangii în toată firea ca şi el – şi se trezise că făcea parte din familia aceasta hoinară. Cum au luat ei locul rudelor şi căminului în imaginaţia lui naivă, umplând-o

cu divagările fantastice ale copilului ce se joacă de-a oamenii mari – asta el o ştia prea bine. Dar cum dintr-un prâslea şi un răsfăţat ce era, începuse a-şi afirma treptat şi pe nesimţite propria sa personalitate, cum luase pe umerii săi fragezi nu numai bucuria adânc poetică a acelei vieţi, ci şi răspunderile ei adevărate şi sarcinile-i aproape bărbăteşti – asta n-o mai ştia. Crezuse în adâncul sufletului că era doar un începător într-ale obiceiurilor lor, un ucenic al speranţei lor încântătoare, al crezului lor indolent, iar ei îl încurajaseră la lucrul acesta; şi-acum, renunţarea lor la acest crez nu putea fi decât o scuză a renunţării lor la „el”... Poezia, care timp de doi ani se aflase la temelia şi uneori chiar în detaliile mărunte ale traiului lor, era prea legată de fiinţa lui pentru a fi uşor înlăturată. Lecţia acelor moralişti isteţi dăduse greş, aşa cum pot să dea greş asemenea lecţii; învăţătura lor asmuţea, dar nu supunea. I se urca în obraji şi în ochi un val de indignare în faţa unei asemenea nedreptăţi. Valul urca încetişor, dar era totuşi puternic din pricina fiinţei lui jignite, a mândriei lovite pe neaşteptate.

Sper că nu voi dezamăgi cititorul, dacă datoria mea de simplu cronicar mă sileşte să mai spun că al doilea gând bine cumpănit al acestui sensibil suflet de poet a fost să dea foc de îndată cabanei, ca să ardă până-n temelii cu tot ce era înăuntru. I-a urmat însă curând altă dorinţă mai blândă: să aştepte întoarcerea tovarăşilor săi, să-l provoace pe, „Valetul de cupă” la un duel pe viaţă şi moarte – poate va fi chiar el victima – dându-le *in extremis* explicaţia zdrobitoare:

— Se pare că *unul dintre noi* e de prisos. Nu face nimic; acum s-au lămurit toate. Adio!

Amintindu-şi însă ca prin vis că citise parcă aşa ceva în ultimul roman, făcut ferfeniţă de cât îl tot răsfoiseră şi la gândul că duşmanul său ar putea recunoaşte textul, ba şi mai rău, că i-ar putea-o lua înainte, ideea a fost repede înlăturată. Şi-apoi, trecuse prilejul pentru o apoteoză a sacrificiului de sine! Nu mai rămânea altceva de făcut decât

să refuze mita oferită în scrisoare, sub formă de cabană şi concesiune şi să aştepte întoarcerea lor. Rupse o foaie din jurnalul său intim, început şi părăsit de multă vreme şi încercă să scrie. Apoi făcu bucăţele ciornă după ciornă, până când furia i se potoli şi luă forma rece a unei scrisori la „persoana a treia”:

„Domnul John Ford aduce cu părere de rău la cunoştinţa foştilor săi asociaţi că oferta privitoare la casă şi mobilă”… – dar aici cuvintele i se părură cam nepotrivite pentru butoiul-masă pe care scria! O altă renunţare şi mai drastică, la oferta lor, care-şi găsi îndată expresia pe cealaltă parte a foii, i s-a părut neserioasă şi idioată din pricina unei caricaturi înfăţişându-l pe „Morile Unite”, cu etichetă cu tot; iar când, în sfârşit, a redactat o expunere satisfăcătoare şi nepătimaşă a simţămintelor sale, observă că în josul foii sta scris „Vai, nu-ţi pare bine c-ai şters-o din pustietate!”, acest prim vers al unui cântec popular de mult uitat, pe care nici o ştersătură nu l-ar fi putut înlătura! Şi versul prea aducea cu un post-scriptum ironic, pentru a se mai gândi măcar o clipă să le lase hârtia.

A aruncat condeiul şi a zvârlit în cenuşa moartă din cămin mărturia fără noimă a nebuniilor unui timp trecut.

Ce linişte era! O dată cu ploaia care încetase se potolise şi vântul; abia de mai simţea câte o adiere, răzbind prin uşa deschisă. Tânărul s-a îndreptat spre prag, cu ochii cercetând priveliştea tăcută… Cum era cu gândul dus departe şi-a dat parcă seama de o bubuitură îndepărtată, ceva ca o părere doar… poate suflul unei explozii departe, hăt departe pe dealuri şi care făcu după aceea ca tăcerea din jur să-i pară mai adâncă, mai copleşitoare. Când s-a întors, cabana i-a apărut cu totul schimbată. Arăta tare bătrână şi dărăpănată. Pusese parcă stăpânire pe ea singurătatea unor ani întregi de părăsire; un iz de putregai uscat ieşea din grinzi şi căpriori. În imaginaţia lui înfierbântată, cele câteva pături şi bulendre răvăşite păreau să se destrame fâşii-fâşii, iar mormanul lunguieţ de veşminte de pe una din laiţe semăna îngrozitor a hoit

mumificat… „Aşa s-ar putea să arate cabana peste ani şi ani, când vreun drumeţ”… dar s-a oprit. Începea să-l năpădească groaza de locul acela; o groază de zilele ce aveau să vină, când lumina monotonă a razelor de soare va scoate la iveală singurătatea pereţilor; zile lungi, lungi, de nesfârşită şi apăsătoare singurătate azurie, fără un nour; zile de vară, când neîncetatele şi pustiitoarele vânturi călătoare se vor tângui în jurul acelei scoici goale, dând glas pustiului din ea. Şi-a strâns la repezeală cele câteva lucruşoare ale lui, nesocotindu-le pe cele pe care tovarăşii din tabără i le lăsaseră, din nepăsare sau grabă. A şovăit o clipă în faţa puştii, dar plin de scrupule în mândria-i rănită, s-a întors şi a lăsat arma cu care se familiarizase şi care în zilele negre adusese atât de des cina sau prânzul pe masa micii lor gospodării.

Sinceritatea mă sileşte să mai spun că legăturica lui nu era nici mare, nici prea folositoare. Cele câteva bulendre atârnau uşor chiar şi pe umerii lui tineri, dar teamă mi-e că băiatul se gândise mai curând să scape de trecut decât să-şi chivernisească viitorul.

Cu gândul acesta vag, dar unic în minte, paşii l-au dus aproape fără voie spre pârâul pe care-l trecuse în dimineaţa aceea. Ştia că în felul acesta avea să evite întâlnirea cu tovarăşii săi; greutăţile şi cotiturile drumului vor da de lucru picioarelor înfrigurate şi-i vor lăsa timp de gândire. Se hotărâse să părăsească concesiunea, dar încotro s-o ia?… Nu ştia încă… A ajuns la malul pârâului, unde fusese cu două ore mai înainte; parcă ar fi trecut doi ani de atunci!… Şi-a privit chipul oglindit într-una din băltoacele apelor revărsate şi i s-a părut că arată mai bătrân. A privit năvala şi bulboanele puhoiului tulbure, gonind ca să-ntâlnească râul South Fork şi să se piardă, în cele din urmă, în galbenul Sacramento. Chiar aşa îngândurat cum era, l-a izbit asemănarea dintre sine, tovarăşii săi şi apa aceasta oare potopise malurile paşnice. În frânturile plutitoare ale unuia din trocurile lor uitate pe mal şi furate de şuvoi i s-a părut că vede semnul descompunerii şi al prăbuşirii concesiunii

„Steaua singuratică”.

Liniştea stranie din aer, pe care o observase – şi mai înainte o linişte atât de neobişnuită în acel ceas şi anotimp, încât prevestea parcă ceva rău – devenea şi mai izbitoare prin contrast cu goana înfrigurată a şuvoiului clocotitor. Câţiva nori grămădiţi alene spre apus păreau să se fi dus la culcare o dată cu soarele, într-un aşternut de maci somnoroşi; iar de-a lungul zării juca pretutindeni un luciu viu ca de ape aurite, ce scălda piscurile albe de zăpadă, împrumutându-şi lumina până şi lunii, care suia pe boltă. Pârâul îi prindea ici-colo chipul, până când pornea să împingă, necruţător şi parcă ironic, stăvilarele zdrobite şi maşinile inutile în chiar albia râului, pe care ei o săpaseră cu speranţă că le va zăgăzui şi le va purta bogăţia. Dar, prin nu ştiu ce ciudat joc al văzduhului, plinătatea acelui amurg poleit se irosea pe coastele sfârtecate şi pe coama încâlcită a muntelui „Steaua singuratică”. Numai creasta ce se înălţa izolată – acea piatră de hotar a concesiunii lor, o biată stelă a nebuniei lor – transfigurată de splendoarea înserării şi-a mai păstrat strălucirea nestinsă multă vreme după ce lumina pieri de pe înaltul cerurilor şi când luna ce se ridica a stins, în sfârşit, unul câte unul toate focurile din văile şerpuinde şi de pe plaiuri şi a prins a se căţăra pe zăvoaiele canionului; era ca şi cum soarele, plecat să se culce, se ascunsese vederii numai pentru a se ivi iar sub chipul unei cununi de aur.

Ochii tânărului rămaseră pironiţi într-acolo, cu ceva mai mult interes decât pentru pitorescul acelor clipe: fusese locul preferat al prospectărilor sale eroice; poalele culmii fuseseră sfârtecate cu maşini hidraulice sau străpunse de puţuri în zilele de demult atât de pline de entuziasm, iar poziţia aceea centrală, mai ridicată, din cuprinsul concesiunii dăduse locului putere de stăpânire asupra întinsului văii şi a căilor de acces; această vădită superioritate a fost de fapt singurul lucru care l-a atras în clipa aceea. Ştia că de pe creastă ar fi putut deosebi, în clarul crescând al lunii, siluetele tovarăşilor săi când vor

tăia valea pe lângă cabană. Putea deci să evite, în drumul său către şosea, întâlnirea cu ei şi, în acelaşi timp, să-i vadă poate pentru ultima oară. Găsea în gândul acesta o ciudată mulţumire, în pofida jignirii îndurate.

Urcuşul era greu, dar cărarea cunoscută. În tot lungul potecii întunecate l-au însoţit amintiri dulci din trecut care, asemenea mirosului uşor al frunzelor aromate şi al ierburilor ude de ploaie pe care le strivea sub picior, păreau să exale o mireasmă mai dulce, în strădania lui de a le învinge sau de a se ridica deasupra lor. Colo era tufişul de manzanită, unde frânseseră împreună pâinea la vremea prânzului; ici era stânca de lângă puţul unde ridicaseră pentru izbândă libaţiuni barbare, cu un avânt de băieţandri; şi ici steiul unde înfipseseră în văzul admiratorilor din vale primul lor steag: o cămaşă roşie, sacrificată eroic, ce fâlfâia pe coada lungă a unei cazmale. Când a ajuns în cele din urmă pe culme, tăcerea aceea misterioasă mai stăruia, ca şi cum firea şi-ar fi înăbuşit suflarea o dată cu plecarea lui; către apus câmpia abia era luminată şi nu se vedea ţipenie de om. Se întoarse către luna ce urca pe cer şi se îndreptă încet spre răsărit.

Deodată, se opri ca lovit de trăsnet. Încă un pas şi ar îi fost ultimul: la picioare i se căsca hăul unei prăpăstii, iar el sta pe o muchie gata să se surpe. Căci dinspre răsărit pornise o alunecare de teren, lăsând goale în lumina lunii coastele muntelui „Steaua singuratică” şi oasele-i descărnate. Înţelegea acum ciudatul huruit şi bubuit pe care-l auzise; înţelegea acum ciudata tăcere a zburătoarelor şi sălbătăciunilor din luminişuri şi din tufăriş.

Cu toate că văzuse dintr-o singură privire că surpătura avusese loc într-o parte neumblată a muntelui, deasupra unui canion inaccesibil şi că, judecând bine, tovarăşii săi n-ar fi avut timp să ajungă atât de departe, un îndemn înfrigurat îl făcu să coboare câţiva paşi pe urmele faliei. Aflorismentele şi colţurile ce-i ieşeau înainte unul după altul făceau coborâşul relativ uşor. Şi a început să strige în gura mare. Ecoul propriului său glas păru o sfruntată obrăznicie

în tăcerea plină de înţelesuri. S-a întors ca să urce iarăşi: coasta brăzdată a muntelui din faţa lui se desfăşura toată în bătaia lunii. Şi în imaginaţia-i înfierbântată, vreo duzină de puncte strălucind ca stelele au început a prinde viaţă în crăpăturile stâncoase, unde-şi pironea ochii. Aruncându-şi atunci braţul pe steiul de deasupra lui, s-a sprijinit o clipă de ceea ce părea a fi ieşitura unei stânci ţepene. Dar nu era chiar atât de ţeapănă şi când s-a săltat până la nivelul acela, inima aproape i-a stat. Căci era o bucată desprinsă din aflorismentul sprijinit netemeinic pe stei, care-l susţinea numai prin propria-i greutate. A cercetat-o cu degete tremurânde; solul care o împovăra se desprindea de pe margini, descoperind proeminenţe netede şi lustruite ce străluceau la lumina lunii. Era aur nativ!

Când mai târziu gândul i se întorcea la clipa aceea, îşi amintea că nu fusese uimit, orbit de strălucire, nici speriat. Nu luase faptul drept o descoperire sau o întâmplare, o lovitură de noroc sau un capriciu al sorţii. În clipa aceea supremă, totul se lămurea: natura înfăptuise din plin sărmanele lor presupuneri. Ceea ce maşinile lor slabe şi neputincioase încercaseră zadarnic împotriva straturilor de pământ care ascundeau comoara, firea desăvârşise cu forţe mult mai mari şi mai răbdătoare. Picătură cu picătură, ploile de iarnă scoseseră la iveală stânca auriferă chiar în clipa când râul umflat ducea la vale, spre mare, maşinile lor bicisnice şi sfărâmate. Ce importanţă avea că braţul său nevolnic nu putea să ridice comoara pe care o găsise! Ce importanţă avea că pentru a desprinde stelele acelea sclipitoare va trebui să pună la bătaie pricepere şi răbdare! Lucrul era făcut, ţinta atinsă! Se simţea mulţumit până şi-n neastâmpărul lui de băieţandru. S-a ridicat încet în picioare şi-a desprins cazmaua cu mâner lung din spinare, a înfipt-o zdravăn în despicătură şi a urcat iar liniştit pe culme.

Tot aurul era al lui! Al lui, prin dreptul de a-l fi descoperit, conform legilor ţării şi fără a fi primit vreun ajutor din partea *lor*. Ba, îşi mai amintea că prospectarea *lui* pe acel munte sugerase pentru întâia oară existenţa aurului în

aflorisment şi necesitatea folosirii energiei hidraulice. Şi *el* nu părăsise niciodată această idee, indiferent de ce făcuseră ceilalţi. Simţea că nu se poate sprijini decât pe sine şi, aproape fără să vrea, s-a întors sfidător către câmpia din vale. Dar câmpia dormea liniştită, fără să mişte nici să sufle sub veghea lunii. Şi-a îndreptat atunci privirea spre stele; mai era încă mult până la miezul nopţii. Cu siguranţă că tovarăşii săi se întorseseră în cabană, ca să se pregătească de călătoria lor nocturnă. Acum poate că vorbeau de el, sau râdeau de el sau, mai rău, îl căinau, pe el şi pricopseala ce-i picase pe cap! Totuşi, *aici* era pricopseala lui! Hohotul uşor de râs care însoţi gândul: „*aici*” l-a cam înfiorat; răsunase atât de aspru, de lipsit de veselie şi de nepotrivit, îşi închipuia el, cu ceea ce gândea într-adevăr. Dar *ce anume* gândea?

Nimic meschin, nimic răzbunător; nu, niciodată ei nu vor putea spune *aşa ceva*! Când el va scoate tot aurul la suprafaţă şi va pune în funcţiune mina, va trimite fiecăruia câte un cec de o mie de dolari. Dacă vor fi bolnavi sau săraci, fireşte că le va da şi mai mult. Unul din cele dintâi, din cele mai dintâi lucruri pe care va trebui să le facă, va fi să trimită fiecăruia câte o puşcă frumoasă şi să le spună că le cere în schimb doar vechitura aceea care fusese cândva puşca lui. După ani de zile, când gândul i se întorcea la clipa acelei descoperiri, se minuna că în afară de lucrul acesta, nu plănuise nimic în privinţa propriului său viitor sau a felului cum va folosi bogăţia proaspăt dobândită. Era cu atât mai ciudat, cu cât cei cinci asociaţi aveau obiceiul să rămână treji peste noapte şi să-şi împărtăşească cu glas tare unul altuia planurile: ce-or să facă după ce vor da lovitura. Îşi amintea cum odată fuseseră cât p-aci să se despartă, fiindcă nu se înţelegeau. Cum să dispună de o sută de mii de dolari, pe care nu-i avuseseră niciodată şi nici nu se aşteptau să-i aibă. Îşi amintea cum „Morile Unite” îşi începea mereu cariera de milionar cu o „masă pe cinste” la „Dehnonico”; cum prima dorinţă a „Valetului de cupă” era totdeauna un drum acasă ca s-o vadă pe maică-sa, cum

„Valetul de pică” avea să-i domolească iute-iute pe părinţii iubitei lui, cu daruri nepreţuite (în paranteză fie zis, părinţii şi iubita erau la fel de ipotetici ca şi averea) şi cum „Judecătorul” îşi va începe traiul de capitalist făcând să sară banca la un chef din Sacramento. Şi chiar el îndrugase un şir de bazaconii nemaipomenite în zilele acelea de calicie, el oare acum şedea rece şi nepăsător în faţa acelei neînchipuite realităţi!

Şi cât de altfel ar fi putut să fie toate!... Dacă ceilalţi ar mai fi aşteptat măcar o zi! Dacă i-ar fi împărtăşit hotărârea lor în chip mai blând şi s-ar fi despărţit prieteneşte! Cum ar mai fi alergat, înainte de orice, să-i întâmpine cu vestea cea bună I Cum ar fi dănţuit în jurul comorii şi ar fi cântat pân-ar fi răguşit, cum ar mai fi râs de duşmanii lor şi ar fi înălţat triumfători steagul sus pe vârful muntelui „Steaua singuratică”! Cum ar fi fost încununat el, „Moşneagul”, ca „erou al taberei”. Şi cum le-ar fi istorisit el vechea poveste: că un simţământ ciudat îl îndemnase să urce creasta şi că încă un pas pe culmea aceea l-ar fi prăvălit în surpătură! Şi că... Dar ce s-ar fi întâmplat dacă un altul, „Morile Unite” sau „Judecătorul”, ar fi fost primul descoperitor?... Nu şi-ar fi păstrat fiecare, hapsân, secretul pentru sine?... Nu s-ar fi înfruptat oare numai ei singuri şi ar fi făcut...

— Ceea ce faci *tu* acuma!

Deodată, sângele i-a năpădit fierbinte obrajii, ca şi când un glas străin i-ar fi vorbit la ureche. Câteva clipe nici n-a putut crede că vorbele veneau de pe buzele-i palide, până când s-a auzit vorbind singur. A sărit în picioare arzând de ruşine şi a pornit în grabă pe coasta muntelui în jos.

Se va duce la ei, le va spune de descoperirea făcută, îşi va lua partea ce i se cuvenea şi-i va părăsi pentru totdeauna. Era singurul lucru ce trebuia făcut. Ciudat că nu-i venise îndată în minte! Şi totuşi era greu, cumplit de greu şi de crud să fie silit să-i mai vadă iarăşi. Cu ce greşise el oare în viaţă pentru a îndura chinul acesta? Şi a simţit o clipă că urăşte cu adevărat comoara aceasta vulgară, care îngropase pe vecie sub greutatea-i strivitoare zilele senine,

fără griji din trecut şi spulbera poezia traiului lor nepăsător şi fericit!

Nu se îndoia că-i va găsi aşteptând la răscrucea drumurilor pe unde trecea poştalionul. Erau trei mile până acolo şi totuşi putea ajunge la vreme dacă se grăbea. Asta era încheierea înţeleaptă şi practică a isprăvii lui din seara aceea – încheierea stângace şi neputincioasă a indignării lui din seara aceea… Dar lasă, nu face nimic! Vor crede, poate, la început că a venit după ei din slăbiciune; poate că la început se vor îndoi de spusele lui. Tot nu face nimic! Îşi muşcă buzele ca să-şi înfrângă lacrimile nesăbuite care-i umpleau ochii, urmând să meargă orbeşte înainte.

N-a văzut noaptea frumoasă legănată-n copaia înălţimilor întunecate, înfăşată în ceţuri luminoase şi mută de uimire în faţa propriei sale splendori. Ici-colo, luna îşi aşternuse chipul liniştit pe lac şi pe bulboane şi, îmbrăţişându-le, se ducea să se culce, încât câmpia întreagă părea să plutească într-o tăcere fără de sfârşit. Şi tot mergând înainte ca într-un vis, zăgazurile negre, nepătrunse ale tufişurilor din marginea drumului se deschideau şi făceau loc unor depărtări tainice – sumbre miraje cu neputinţă parcă de ajuns şi de atins! Şi încet-încet se simţea chiar el devenind o parte a nopţii aceleia vrăjite; la fel de nezbuciumat, de liniştit, de nepătimaş.

Şi asta ce mai era? O împuşcătură venind dinspre cabană! Dar atât de slabă, de înfundată, atât de neînsemnată în tăcerea aceea vastă, încât ar fi putut crede că i s-a năzărit dacă nu şi-ar fi simţit bieţii lui nervi izbiţi în chip ciudat. Era oare un accident, sau poate un semnal anume pentru el? S-a oprit; semnalul nu s-a mai repetat; se aşternea aceeaşi tăcere, dar de data asta grea de prevestiri rele, ca de moarte. Şi-atunci i-a fulgerat prin minte un gând îngrozitor. Şi-a aruncat cât colo bocceaua şi tot ce-l împovăra, a tras bine aer în piept şi, plecându-şi capul, s-a repezit ca un cerb încotro simţea primejdia.

Partea a doua.

Plecarea asociaţilor care părăseau concesiunea „Steaua singuratică” nu fusese prea impunătoare. În primele cinci minute după ieşirea din cabană pâlcul a umblat răzleţ, hoinar. Sforţarea neobişnuită exagera şchiopătatul unora, iar lipsa unui scop moral îi îndemnase pe ceilalţi la o plicticoasă manifestare muzicală. „Morile Unite” şchiopăta şi fluiera cu o nepăsare afectată; „Judecătorul” fluiera şi şchiopăta cu o seriozitate afectată; „Valetul de cupă” era cel care deschidea drumul, cu oarecare pretenţie de ţel bine hotărât; iar „Valetul de pică” îi urma cu mâinile în buzunare. Aceştia doi din urmă, făpturi mai slabe, legate printr-o simpatie inconştientă, îşi aruncau priviri, căutând sprijin unul la celălalt.

— Vezi, s-a repezit „Judecătorul” ca şi când ar fi încheiat victorios o discuţie, nimic nu e mai nimerit pentru un tânăr ca independenţa. Natura, ca să zic aşa, ne arată calea. Uitaţi-vă şi la animale!

— Pe aici pe undeva e un sconcs, a spus deodată „Morile Unite” care avea printre ei faima unui ins cu nări neobişnuit de simţitoare. La cel mult zece mile de aici şi sigur că înainte de a trece de creastă. Uite, ăsta-i totdeauna norocul meu, să fiu pe drum tocmai în astfel de împrejurări 1 Nu văd nevoia să mai pun capcane în juru’ concesiunii, dacă ziceţi că plecăm în noaptea asta.

Amândoi au aşteptat să vadă dacă sugestia era sau nu primită de „Valeţii”-fraţi care, mohorâţi, înaintau anevoie. Şi cum n-a urmat nici un răspuns, „Judecătorul” şi-a părăsit fără ruşine tovarăşul:

— Voi n-aţi putea răbda să vă tot foiţi pe-acolo şi să-l lăsaţi pe „Moşneagu’” să-şi bage-n cap că-i singur! Aşa-i? Eu am văzut în timpu’ ăsta că el o-nghiţea, o-nghiţea şi p-asta, frumuşel da’ cu noduri şi am socotit că pentru noi, ăl mai bine e să ne sculăm şi s-o ştergem până nu-şi ia el câmpii…

„Judecătorul” ridicase puţin glasul, ca să-l audă şi cei doi din frunte.

— N-a spus el oare, se opri deodată „Valetul de cupă” cu faţa spre ceilalţi, n-a spus el că negustoru’ ăla nou o să-i dea ceva provizii?

„Morile Unite” s-a întors întrebându-l parcă pe „Judecător”, aşa că acesta s-a văzut silit să răspundă:

— Da; mi-aduc bine aminte c-aşa a spus. Asta era unul din lucrurile care mă interesa, mai ales pentru el şi „Judecătorul” avea aerul că el ar fi rânduit toate cu noul negustor. Ştiu că m-am simţit mai uşor la inimă după asta.

— Dar n-a spus el, a întrebat „Valetul de pică” oprindu-se de asemenea pe loc, că numai dacă mai facem şi ceva muncă la şanţul înfundat?

„Judecătorul” s-a întors căutând sprijin spre „Morile Unite”, care, cu aerul că s-ar pregăti pentru un discurs, se aşezase boiereşte pe un ciot. „Judecătorul” s-a aşezat şi el şi a răspuns şovăielnic:

— Mm… da! Noi sau el!…

— Noi sau el, a repetat „Valetul de cupă” încruntat şi ironic. Şi nici nu-ţi pasă de ce spui, aşa-i? Poate că *tu* ai şi făcut munca asta?… Văd că te omori nu alta de atâta trudă – pe negândite, din senin şi prea de timpuriu – că aşa eşti tu!…

— Eu socot c-am auzit pe careva spunând cum c-ar fi muncă de trei zile pentru un chinez, s-a amestecat „Valetul de pică” la fel de ironic, dar nu-mi dau bine seama cum stă chestia…

— Pentru „Moşneagu’” asta o să fie un soi de distracţie, a spus sfios „Morile Unite” şi-i mai bine că-şi mai ia gându’ de la singurătatea lui!

Cum nici unul n-a luat în seamă ceea ce spusese, „Morile Unite” şi-a întins şi mai tare picioarele şi şi-a scos pipa. Abia şi le potrivise toate, când „Valetul de cupă”, întorcându-se deodată, a pornit-o înspre pârâu. După câteva clipe, „Valetul de pică” l-a urmat fără nici un cuvânt. Gândind că e mai bine să se alăture celor mai tari, „Judecătorul” a luat-

o uşurel la picior după ei, lăsându-l pe „Morile Unite” să încheie o gardă firavă ce se bălăbănea.

Drumul urmat, îndepărtându-se de muntele „Steaua singuratică”, îi ducea acum drept spre cotul pârâului – baza vechilor şi zadarnicelor lor săpături. Aici începea faimosul şanţ înfundat care mărginea concesiunea negustorului cel nou şi se pierdea pe urmă într-un teren mlăştinos. Şanţul era înfundat cu tot felul de maşini stricate; un firicel de râu gălbui, care gonise cândva pe acolo părea că-şi încetase strădania o dată cu ei şi se irosea acum într-o gârlă verzuie.

Abia de-au scos câteva vorbe în timpul drumului, fără ca „Valetul de pică”, care-i conducea, să le dea altă explicaţie. Şi aşa, urmând exemplul său tăcut au ajuns lângă şanţ. Sărind înăuntru, „Valetul de cupă”

A început să zvârle cât colo, fără a spune vreun cuvânt, fărâmăturile de cherestea şi lemnele cărate de apă. Înfierbântaţi de ceea ce părea a fi un joc nou grozav de hazliu, ceilalţi săriră voioşi după el şi se prinseră într-o strânsă luptă cu şanţul înfundat.

„Judecătorul” îşi uită beteşugul când se porni să sară peste un troc spart. „Morile Unite” uită să mai fluiere când începu să-i imite pe culii chinezi cum cântă. Şi totuşi, după zece minute ritmul a început să slăbească. „Morile Unite” se apucase tocmai să-şi frece piciorul, când o bubuitură îndepărtată zgudui pământul. Bărbaţii s-au uitat unul la altul: nu era lucru de glumă! A urmat o discuţie domoală asupra bănuielii dacă fusese un cutremur sau o explozie când, în toiul vorbei, „Valetul de cupă”, care lucra ceva mai departe de ceilalţi a scos un strigăt de alarmă şi a sărit din şanţ. Tovarăşii lui abia au avut timpul să-l urmeze şi apele pârâului, umflate deodată din senin, s-au pornit în şuvoi năvalnic să măture şanţul. Într-o clipă, albia înfundată şi împotmolită era curăţată, canalul liber, iar resturile de buşteni şi de cherestea luate de apă.

Bucuroşi de această întâmplare care le economisea sforţările, asociaţii concesiunii „Steaua singuratică” s-au aplecat peste şanţ şi au prins să împingă şi să descurce

cioturile plutitoare, împlinindu-şi munca.

— Ar fi trebuit să fie aici „Moşneagu'” ca să vadă şi el chestia, a spus „Valetul de pică”. E felul de răsplată poetică după care aleargă cu limba scoasă. Eu unul zic că nu-i greu să-nţelegi ce s-a-ntâmplat: vreun zăpăcit din ăia cu nasu' pe sus de la concesiunea „Excelsior” o fi dinamitat prea aproape de pârâu. A prăvălit malu-n pârâu şi-a gonit aici devale apa-ndiguită, tocma' ca să ne spele şanţu' nostru! Uite, asta-i ce numesc eu răsplată poetică.

— Şi cine-a fost ăl de ne-a sfătuit să-ndiguim pârâul în josul şanţului, ca să-l facem s-o ia p-acolo? A întrebat „Valetul de cupă” morocănos.

— Asta a fost una din ideile „Moşneagului”, pare-mi-se, a răspuns „Valetul de pică” nesigur.

— Şi aduceţi-vă aminte, se aprinse „Judecătorul” tăindu-le vorba, că eu am fost ăla care vă băteam la cap: „Luaţi-o-ncet, luaţi-o-ncet… Ţineţi-o tot aşa, c-o să se-ntâmple ceva!”… Apoi adăugă victorios: Şi uite că s-a-ntâmplat! Nu vreau să fac pe deşteptu', da' eu am văzut că ăi de la „Excelsior” nu-s prea întregi la cap! Şi-am luat riscu' asupra mea!…

— Şi dac-o să afli că cei de la „Excelsior” n-au pus azi dinamită? l-a întrerupt „Valetul de cupă” sarcastic.

Fireşte că „Judecătorul” se bizuise în presupunerile lui pe o pretinsă explozie, aşa că a găsit de cuviinţă s-o lase mai moale:

— Eu nu zic că „Moşneagu'” n-ar avea cap pentru câte unele, da-i trebuie să mai înveţe multe despre lume. A prins el o grămadă de lucruri la partidele noastre acu' la urmă şi chiar la pocher, că vezi, cu felul lui visător de parc-ar asculta la îngerii din cer, nici nu poţi ghici dacă-ţi trage o cacialma sau are carte. Nu-i aşa? a întrebat el întorcându-se spre „Morile Unite”.

Dar susnumitul domn, care nu slăbise din ochi chipul întunecat al „Valetului de cupă”, prefera să se inspire de la acesta pentru ceea ce credea a fi replica potrivită.

— Nu-i vorba de asta, spuse făcând pe virtuosul; că noi

nu vrem să scoatem din el un trişor. Şi nu facem azi muncă de sclav, în şanţu’ ăsta pentru aşa ceva! Nu, dom’le! Îl învăţăm să-şi ducă barca singur!...

Negăsind însă răspunsul dorit pe faţa „Valetului de cupă”, s-a întors către „Valetul de pică”.

— Ba eu socot că ceea ce l-am învăţat e că barca noastră era prea plină, a fost răspunsul neaşteptat al „Valetului de pică”. Uite, cam asta-i toată chestia!

„Valetul de cupă” îşi săgetă fratele cu o privire pe sub sprâncene.

Acesta îşi ţinea mâinile în buzunare, cu ochii pironiţi pe năvala apei; apoi o luă din loc. Celălalt o porni după el.

— Te-ntorci împotriva noastră? îl întrebă „Valetul de pică”.

— Dar tu?

— Eu? Nu. Va să zică, asta el s-a lămurit „Valetul de pică” liniştit.

Fratele mai mare a şovăit încurcat, ea prins la strâmtoare:

— Atunci, ce-ai înţeles când ai zis c-am socotit barca noastră prea plină?

— N-a fost ăsta gândul nostru? A stăruit „Valetul de pică” nepăsător.

Uluit să-şi audă spuse de altul propriile lui intenţii nemărturisite, „Valetul de cupă” s-a simţit zguduit.

— Dacă e vorba de „Moşneagu’”, s-a amestecat „Judecătorul” călcând ca de obicei în străchini, eu zic că o să ne cam ducă doru’ pe vremi de-astea. Ne ţineam de el şi-l stârneam tocmai ca să-l întărâtăm şi să facă pe ghiduşu’ şi vezi bine că asta o să-i lipsească… Şi zău că şi nouă la fel… ca să zic aşa i V-aduceţi aminte, fraţilor, de noaptea când i-am jucat festa aia de l-am făcut să creadă c-am dat lovitura în malul pârâului şi era atât de convins c-a vrut s-o şteargă imediat oa să vadă ce şi cum cu datoriile…

— Şi cum am dat buzna în cabană c-o tigaie plină de pirită ordinară şi de nisip negru, a chicotit „Morile Unite” răscolind aducerile aminte şi cum aproape că îi ieşiseră

afară din cap ochii ăia cenuşii ai lui!... Uite, e oarecare mulţumire să ştim că ne-am făcut datoria faţă de băiat chiar şi-n lucrurile astea mititele.

S-a întors către „Valetul de cupă” dorind o încuviinţare pentru mărinimia lor, dar acesta o pornise cu paşi mari înainte, ştiind că „Valetul de pică” îl urma agale, ca o neplăcută conştiinţă întârziată. Mişcarea aceasta i-a unit din nou pe „Judecător” şi pe „Morile Unite” într-o uşoară complicitate la spatele celorlalţi şi procesiunea a pornit, legănându-se, de la pârâu spre casă.

Noaptea coborâse. Drumul lor ducea prin umbra muntelui „Steaua singuratică”, ce se lăţea ici-colo din pricina şirului de zăvoaie care, pornind dinspre poale, se târau peste câmpie ca nişte rădăcini uriaşe ale unui trunchi butucănos. Umbrele crescură şi mai negre când luna începu să urce peste întinsul văii. „Valetul de cupă” se opri deodată pe una din creste. „Valetul de pică” îl ajunse încetişor şi se opri şi el, pe când ceilalţi li se alăturau.

— Nici o lumină în cabană şi-a spus parcă sieşi cu glas scăzut „Valetul de cupă”, drept răspuns la atitudinea întrebătoare a celorlalţi.

Au privit cu toţii încotro le arăta cu mâna. Departe, conturul negru al cabanei „Steaua singuratică” se desprindea din întinderea scăldată în lumina lunii… Razele ei albe, oarbe băteau în cele două ferestre, părând să reflecte golul întunecat dinăuntru, văduvit de lumină, de căldură şi viaţă.

— Ia te uită trăsnaie! a şoptit cu teamă „Judecătorul”.

„Valetul de pică” îşi schimbă doar poziţia mâinilor în buzunarele pantalonilor, lăsând astfel să se înţeleagă că el ştia foarte bine ce înseamnă asta, că ştiuse chiar dinainte, dar că fiind acum, ca să zic aşa, în mâinile destinului nu avea încotro. Cel puţin asta era tot ce a citit fratele mai mare în atitudinea lui. Dar „Valetul de cupă” a simţit atâta îngrijorare în clipele acelea, iar ceilalţi doi un fel de remuşcare înfricoşată încât, fără a mai ţine seama de tovarăşul lor cel cinic, au luat-o câteşitrei la picior spre

cabană.

Au ajuns acolo pe tăcute, în vreme ce luna, care acum plutea sus, în tăriile văzduhului, părea să mângâie cabana cu graţia-i duioasă şi să-i vegheze liniştea de mormânt.

Şi stăpânit de ceva ce aducea cu simţământul acesta, „Valetul de cupă” a împins binişor uşa. Şi stăpâniţi de ceva ce aducea cu teama aceasta, ceilalţi doi au zăbovit în prag până când, după zadarnice încercări de a răscoli cu piciorul tăciunii stinşi din vatră, „Valetul de cupă” a aprins un chibrit şi ou el, singura lor lumânare. Pâlpâirea slabă a luminării descoperi ochilor acelaşi interior, cu nimic schimbat, afară de un singur lucru: de pe laiţa pe care dormise „Moşneagu’” lipseau păturile; nu mai erau nici cele câteva poze şi podoabe de nimic; sărăcia cruntă a scândurilor goale şi a salteluţei de paie îi privea în faţă, lipsită de chipul luminos şi de tinereţea gingaşă care izbutise cândva s-o mai îmblânzească. Sub rânjetul ironic al acelei privelişti, cei patru şi-au dat seama îndoit de propria lor mizerie. Nici micul sac de drum, nici ceaşca de ceai, nici ibricul de cafea care spânzurau de obicei lângă patul lui nu mai erau acolo!… Cel mai vehement protest, cea mai patetică scrisoare – ca cea pe care o scrisese şi o sfâşiase în bucăţelele împrăştiate pe podea – n-ar fi putut vorbi niciodată cu elocvenţa acelui loc gol!…

Asociaţii n-au schimbat nici un cuvânt; pustiul din cabană în loc să-i strângă laolaltă, îi îndepărta unii de alţii, dintr-o lipsă de încredere reciprocă. Până şi limbuţia fără noimă care-i caracteriza pe „Judecător” şi pe „Morile Unite” se potolise. Ceva mai târziu, când „Valetul de pică” a intrat în cabană, prezenţa lui abia dacă a fost observată.

Deodată, un strigăt de bucurie al „Judecătorului” a spintecat tăcerea: zărise puşca „Moşneagului” într-un colţ, unde n-o văzuse nimeni.

— N-a plecat încă, dom’lor, că uite aici puşca lui, s-a repezit el să-i turuie într-un falset subţirel. Nu şi-ar fi lăsat-o el aici… Nu!... Am ştiut-o de la-nceput!… S-a dus niţeluş pe-afară, după lemne şi apă! Nu, dom’le! Venind încoa’, i-am

spus-o şi lui „Morile Unite”, nu-i aşa? … «Pun rămăşag pe viaţa ta că „Moşneagu’” nu-i departe, chiar de n-o fi în cabană!» Păi din clipa-n care am pus picioru’…

— Am spus-o şi eu pe când veneam încoa’, l-a întrerupt „Morile Unite” minţind la fel de sfruntat. Mai mult ca sigur că se-nvârte pe-aici, pitit pe vine ca să ne sperie I Hi! Hi I Hi!…

— A plecat de-a binelea şi a lăsat puşca dinadins, a spus răspicat „Valetul de pică” luând cu un fel de duioşie puşca în mâini.

— Atunci, las-o jos! i-a strigat „Valetul de cupă”.

Era glasul fratelui său, dar schimbat dintr-o dată din pricina mâniei. Ceilalţi doi prieteni s-au tras îndărăt speriaţi.

— N-am s-o las aici ca s-o ia primul venit, a spus „Valetul de pică” liniştit, numai pentru că suntem nişte zevzeci şi noi şi el. E o armă prea bună.

— Las-o jos, îţi spun! s-a încăpăţânat „Valetul de cupă” dând să se repeadă furios la el.

Fratele mai tânăr a ridicat puţin trăgaciul, cu faţa ca varul, dar cu privirea hotărâtă.

— Să nu mişti! i-a poruncit ţintuindu-l pe loc. Să nu te repezi la *mine*, fiindcă n-ai nici tăria de caracter să te ţii de ideile tale şi nici inimă să mărturiseşti c-ai greşit. Ţi-am urmat sfatul şi uite unde am ajuns: tabăra-i desfiinţată, „Moşneagu’” plecat şi noi… pe picior de ducă… Cât despre blestemata asta de puşcă…

— Las-o, n-auzi odată! a răcnit „Valetul de cupă” ţinând morţiş la ideea lui, cu încăpăţânarea oarbă a mâniei şi a cauzei pierdute. Las-o jos!

„Valetul de pică” s-a tras înapoi, dar fratele său apucase patul puştii cu amândouă mâinile. A urmat o luptă de-o clipă, apoi un fulger în semiîntunericul cabanei. Şi o bubuitură de s-a zguduit înconjurul. Cei doi s-au prăbuşit imul într-o parte, altul în alta, cu puşca între ei jos pe podea.

Totul s-a petrecut atât de repede, încât ceilalţi doi n-au avut timp să-i despartă aşa cum ar fi dorit… Şi nici după

aceea parcă tot nu înţelegeau ce s-a întâmplat. Cei doi actori se întorseseră fiecare la locul său, aproape fără să-şi dea seama de ceea ce făcuseră.

A urmat o tăcere grea ca o lespede. „Judecătorul” şi „Morile Unite” se uitau buimăciţi unul la altul, apoi s-au întors nervoşi la vechile îndeletniciri, cu aerul caracteristic unor asemenea făpturi că „n-au auzit şi n-au văzut” întâmplarea dureroasă. „Judecătorul” a tras butoiul spre el, a pus mâna pe cărţi şi a început să dea mecanic o pasenţă, la care „Morile Unite” se zgâia cu un deosebit interes, furişându-şi totodată ochii spre statura împietrită a „Valetului de cupă” lângă cămin şi spre faţa îngândurată a „Valetului de pică” lângă uşă. S-au scurs aşa vreo zece minute „Judecătorul” şi „Morile Unite” vorbeau în şoaptă, ca nişte copii care vrând-nevrând au fost martori la o senzaţională ceartă de familie când s-au auzit, trosnind sub un pas uşor vreascurile din bătătură… şi în prag a apărut chipul luminos al „Moşneagului”, abia suflând…

A fost un urlet de bucurie; în clipa următoare, tânărul era pe jumătate îngropat la sânul „Valetului de cupă”, pe jumătate tras pe genunchii „Judecătorului” şi butoiul răsturnat cât colo, iar jur împrejur se foiau „Morile Unite” şi „Valetul de pică”… Şi odată cu numele lui strigat, strigat din răsputeri, s-a spulberat şi vrajba!…

Nebănuind, din fericire, gâlceava care dusese la dezlănţuirea acelui „bun-venit” atât de entuziast, „Moşneagul” s-a apucat şi el, la fel de voios, să le spună vestea cea mare a descoperirii lui. A colorat amănuntele mă tem cu o uşoară exagerare datorită şi propriei lui emoţii, dar şi pentru a justifica emoţia celorlalţi. Era însă oarecum conştient că asociaţii lui păreau, în acele momente de mare noroc, mai puţin prinşi de interesul lor personal cât de marea lui izbândă.

— V-am spus eu c-o s-o facă, se lăuda „Judecătorul” cu un aer sfruntat care-i dădu gata pe toţi.

— Uitaţi-vă la el, mânca-l-ar neică de căţeluş! Şi nu-i măcar de rasă! Sau e… ai?… glăsuia ştrengăreşte „Morile

Unite”, în timp ce „Valetul de cupă” şi „Valetul de pică”, apucându-l pe „Moşneag” de câte o mână, i-o strângeau într-un fel de salut mândru şi tăcut.

Era ceva cam nou pentru el, dar atât de minunat 1 Şi i-a fost destul de greu să-i hotărască să meargă cu toţii la locul descoperirii, ba să le potolească pofta de a-l purta pân-acolo pe umeri, din pricina lungilor sale strădanii de până atunci…

O singură dată totuşi au trecut prin clipe de stânjeneală:

— Atunci, voi aţi tras cu puşca ca să m-aduceţi înapoi? i-a întrebat „Moşneagu’” recunoscător.

În tăcerea stingheritoare ce a urmat, mâinile celor doi fraţi s-au căutat şi s-au strâns ca pentru o ispăşire.

— Da, a intervenit „Judecătorul” plin de tact. Ştii că „Valeţii” mai-mai să se certe, ca să vadă care să fie primul să tragă după tine. Da’ uite că n-am habar cine o făcu…

— Eu n-am atins trăgaciul, a adăugat repede „Valetul de pică”.

Dar lovind în aer cu piciorul, „Judecătorul” a lămurit lucrurile:

— S-a descărcat aşa… pe negândite!

O dată cu convoiul ce a pornit iarăşi din cabana „Steaua singuratică”, deosebirile dintre asociaţi n-au întârziat să se arate potrivit cu firea fiecăruia. Când însă „Morile Unite” a încercat, cu tactul său subtil, să-şi arate respectul proaspăt trezit faţă de norocosul lor tovarăş, chemându-l oa din întâmplare „Domnule Ford”, nimeni nu l-a încurajat; dar chiar şi lucrul acesta s-a uitat în vreme ce ajungeau la poalele muntelui, cu răsuflarea tăiată de atâta emoţie. Când au trecut pârâul, „Valetul de cupă” s-a oprit gânditor:

— Zici c-ai auzit falia lunecând la vale înainte de a fi părăsit cabana? a întrebat întorcându-se către „Moşneagu’”.

— Da; dar atunci nu ştiam despre ce era vorba. S-a întâmplat cam la vreo oră şi jumătate după plecarea voastră, a răspuns el.

— Păi, atunci ascultaţi, fraţilor! a urmat „Valetul de cupă”

în culmea bucuriei, atunci e vorba de aflorismentul oare s-a prăvălit în pârâu! Ăla de a pricinuit revărsarea şi ne-a ajutat nouă să golim şanţul!

Părea atât de vădit că norocul îi luase sub ocrotire pe asociaţii „Stelei singuratice”, încât au străbătut urcuşul greu al muntelui cu siguranţa unor cuceritori. S-au oprit doar sus pe culme, ca să-l lase pe „Moşneagul” să le arate drumul spre panta ce ascundea comoara. Acesta a înaintat prudent către muchia stâncii sfărâmicioase, s-a oprit, a privit fără să-i vină a crede, a înaintat iar, apoi a încremenit alb ca varul. Într-o clipă, „Valetul de cupă” a fost lângă el:

— S-a întâmplat ceva? Nu, nu face mutra asta, „Moşnege”, pentru numele Domnului!…

Moşneagul arătă către coasta mohorâtă, netedă şi neagră a muntelui, fără un colţ, fără o gaură sau umflătură şi bâigui cu buzele îngheţate:

— S-a dus!

……………………………………………………………

Şi într-adevăr, se dusese! Avusese loc o a doua alunecare de teren, jupuind coasta muntelui şi îngropând comoara şi cazmaua care-i însemnase locul sub un vălmăşag de stâncă şi dărâmături spre poale.

— Slavă Domnului!…

Feţele palide ale asociaţilor se întoarseră grabnic spre „Valetul de cupă”.

— Slavă Domnului! a repetat acesta îmbrăţişându-l pe „Moşneag” după grumaz. Dac-ar fi rămas aici, l-ar fi îngropat şi pe el! S-a oprit şi, arătând solemn către hăul de dedesubt, a adăugat: Şi slavă Domnului că ne-a arătat locul unde să putem totuşi munci cu speranţă şi răbdare, ca nişte oameni cinstiţi!…

Şi-au plecat cu toţii capul şi au coborât încet la vale. Dar când au ajuns în câmpie, unul dintre ei a strigat celorlalţi să privească o stea, ce părea că se ridică şi porneşte către ei peste valea adormită şi tăcută.

— Nu-i decât poştalionul, măi băieţi, a spus „Valetul de pică” zâmbind, poştalionul care trebuia să ne ducă de-aici!

La adăpostul frăţiei regăsite, s-au hotărât să stea acolo ca să-l vadă trecând. Şi aşa cum gonea pe alături, cu fulgerări de lumină, cu ropot de copite şi clinchet de zurgălăi, surugiul, singura fiinţă reală în cuprinsul acela de vis, a strigat hăulind o urare către cele cinci vedenii depărtate; a prins-o doar „Judecătorul”, care se afla cel mai aproape de poştalion.

— Aţi auzit... aţi auzit ce-a zis, fraţilor? a întrebat întorcându-se către ceilalţi... Nu?... Daţi-vă mâna toţi, fraţilor!... Noroc şi numai bine, măi fraţilor! Şi când te gândeşti că noi nici nu ştiam...

— Ce să ştim?

— La mulţi ani! E Crăciunu’!

REVĂRSAREA APELOR.

Când fluxul se retrăgea de pe mlaştina Dedlow, dezolarea pe tot cuprinsul era copleşitoare. Întinderea-i joasă şi spongioasă, bălţile-i leneşe ca de cerneală şi smârcurile întortocheate şerpuindu-şi drumuri subţirele ca nişte ţipari către golful deschis – toate erau realităţi brutale. La fel erau şi cele câteva smocuri verzi, cu firele lor rare, cu izul lor muced şi umezeala neplăcută. Şi dacă te prindea pofta să-ţi dai frâu liber imaginaţiei – deşi monotonia searbădă a mlaştinii Dedlow nu prea te îndemna – linia vălurită a băltoacelor risipite îţi trezea neplăcut în amintire apele revărsate, iar certitudinea rece că fluxul va reveni îţi prilejuia cugetări sumbre, pe care lumina soarelui strălucitor nu le putea împrăştia. Lunca verzuie părea apăsată de gândul acesta şi nu-şi punea prea mult la încercare vegetaţia, până ce munca de asanare nu va fi fost înfăptuită. Iar fructul amar al tufelor scunde de merişor părea că ascunde o urmă de dulceaţă naturală, sălcie şi borşită de prea multă apă rece care năvălea cu regularitate.

Expresia sonoră a mlaştinii Dedlow era, de asemenea, melancolică şi copleşitoare. Clămpănitul sepulcral al stârcului, ţipătul fluierarului, strigătul gâştei sălbatica în trecere, măcăitul certăreţ al raţei, protestul tăios şi morocănos al cocorului speriat şi tânguirea monosilabică a ploierului depăşesc puterea cuvântului scris. Şi nici înfăţişarea acestor zburătoare mohorâte tiu era de loc veselă sau înviorătoare: fără îndoială, nici a stârcului albastru stând afundat în apă până la jumătatea piciorului şi, răcind fireşte, căci el nu ţine seama de picioare ude şi de urmări; nici a ploierului, mare, sinistru, nici a fluierarului lugubru, sau a becaţinei mofluze, care găseşte nimerit să-l însoţească în contemplaţia-i sinucigaşă; nici a pescăruşului nepăsător* supraveghind întinderea deşartă; nici a corbului

negru care, trecând mereu de colo-colo pe faţa mlaştinii fără să se poată dumeri dacă apele scăzuseră sau nu, se simte nenorocit la gândul că, după atâta zbucium, nu e în stare să dea un răspuns ca lumea. Dimpotrivă, te încredinţai dintr-o privire că întinderea dezolantă a mlaştinii Dedlow apasă greu pe sufletul păsăretului şi că vremea migraţiunii e aşteptată cu un simţământ de uşurare şi mulţumire de către cei vârstnici şi cu nădejdi sfruntate de către tineretul golaş. Dar dacă mlaştina Dedlow arăta sumbră la vremea refluxului, ar fi trebuit s-o vezi atunci când năvălea fluxul: când aerul umed adia răcoros peste întinsul strălucitor şi rece, inundând asemenea altui flux chipul celor ce priveau spre mare; când o lucire ca de oţel tivea micile adâncimi şi linia sinuoasă a smârcului; când trunchiurile uriaşe, încrustate cu scoici, ale copacilor căzuţi se ridicau iar şi o porneau hai-hui în pribegia lor fără ţel, purtaţi încoace şi-ncolo dar negăsind liman nici după ce scădeau apele sau asfinţea soarele; când raţele cu penele lor lucioase se legănau tăcute fără a lăsa o dâră, o brazdă măcar pe faţa sclipitoare a apei; când ceaţa se cobora o dată cu fluxul şi acoperea în sus albastrul, astupând în jos verdele; când pescarii din bărci, pierduţi în ceaţa aceea şi lopătând încoace şi-ncolo la disperare, tresăreau ca şi cum peste chila bărcii ar fi trecut degetele vreunui triton, sau se smulgeau dintre smocurile de iarbă împrăştiate în jurul lor ca pletele plutitoare ale unui înecat, încât ştiau din semnele acestea că se pierduseră pe întinsul mlaştinii Dedlow şi trebuiau să petreacă noaptea acolo – ba încă ce noapte! – da, numai atunci v-aţi putea face o idee despre mlaştina Dedlow în timpul fluxului.

Şi-acum, daţi-mi voie să vă povestesc ceva care nu-mi piere niciodată din minte în lungile mele hoinăreli vânătoreşti prin mlaştina Dedlow. Deşi întâmplarea a fost consemnată pe scurt în ziarul local, eu am auzit povestirea cu toate amănuntele-i grăitoare din gura personajului principal. Nu sper să găsesc accentele variate şi coloritul specific al acelor descrieri feminine, căci povestitorul meu

era o femeie; dar voi încerca să redau cel puţin fondul.

Femeia aceasta trăia la jumătatea drumului între smârcul cel mare al întinderii Dedlow şi fluviul care se varsă, la patru mile de acolo, într-un estuar săpat de Oceanul Pacific în peninsula lungă şi nisipoasă, alcătuind ţărmul de sud-vest al unui golf de toată mândreţea. Locuinţa ei era o cabană mică de grinzi, ridicată pe câţiva stâlpi bine fixaţi, la câteva picioare deasupra mlaştinii; cabana se afla cam la trei mile de aşezările de pe fluviu. Bărbatul femeii era lemnar meserie rentabilă într-un ţinut unde ocupaţia de bază era prelucrarea lemnului.

Era pe la începutul primăverii, când bărbatul ei plecase, la vremea refluxului, pe o plută cu buşteni pentru obişnuitul transport către partea de jos a golfului. Şi cum stătea ea aşa în uşa cabanei iar pluta se depărta, a băgat de seamă că, spre sud-est cerul se întuneca şi şi-a adus aminte că-l auzise pe bărbatul ei spunând însoţitorilor că va trebui să se silească să facă drumul înainte de a se stârni vijelia pe care o vedea apropiindu-se dinspre sud-est. Şi în noaptea aceea s-a pornit într-adevăr un vânt şi o furtună cum nu mai pomenise ea vreodată şi s-au prăbuşit câţiva copaci mari în pădurea de lângă fluviu, iar casa se legăna ca leagănul copilaşului.

Dar oricât ar fi urlat furtuna în jurul cabanei, ea ştia că omul ei, în care avea încredere, prinsese stâlpii şi şuruburile cu mâna lui zdravănă şi că, oricât s-ar fi temut, *dânsul* n-ar fi părăsit-o. Aceasta şi îndatoririle ei gospodăreşti, apoi grija de copilaşu-i firav au ajutat-o să-şi mute gândul de la vremea rea, păstrând bineînţeles nădejdea că el ajunsese teafăr cu buştenii acolo, hăt departe, în Utopia. Dar a băgat de seamă când s-a dus să vadă de vacă şi să dea grăunţe la pui că apele se urcaseră până la micul gard ce împrejmuia peticul lor de grădină şi că auzea desluşit vuietul talazurilor pe plaja din sud, deşi până acolo era o depărtare de câteva mile. Şi a început a se gândi că i-ar plăcea să aibă pe cineva cu care să stea de vorbă despre toate astea şi, dacă n-ar fi fost atât de

departe, iar vremea atât de-nvrăjbită şi cărăruia atât de grea, ar fi luat copilaşul în braţe şi s-ar fi repezit până la Rickman, vecinul cel mai apropiat. Dar uite, s-ar fi putut ca *dânsul* să se întoarcă prin furtună taman atunci, ud pân' la piele şi nimeni să vadă de el! Mai era şi primejdie mare pentru copil, care era tare slăbuţ şi bolnav de crup.

În noaptea aceea însă, n-ar putea spune de ce, nu i-a venit să se culce, nici măcar să se întindă. Furtuna se mai potolise, dar ea urma să stea trează – ba a încercat chiar să citească. Nu ştiu dacă biata femeie o fi citit din Biblie sau vreo revistă lumească – mai curând cred că era o revistă – dar literele se-amestecau atât de anapoda şi fără nici o noimă, încât până la urmă s-a văzut silită să pună cartea jos; s-a întors la volumaşul mai drag care se afla dinaintea ei, în leagăn, cu prima sa pagină albă, neprihănită şi a încercat să-i mângâie cu mintea viitorul necunoscut. Şi aşa a tot legănat copilul şi s-a gândit ba la una, ba la alta, dar rămânea trează, trează de tot...

Era aproape miezul nopţii când, în sfârşit, a furat-o somnul. Nu-şi putea aminti cât a dormit, dar s-a deşteptat cu un nod groaznic în gât şi s-a trezit bolborosind ceva în mijlocul încăperii, tremurând vargă cu pruncul strâns la sân. Pruncul plângea şi suspina, ea a început să umble de colo-colo încercând a-l potoli, când a auzit parcă zgâriind la uşă. A deschis înspăimântată şi tare s-a mai bucurat văzând că nu era decât bătrânul Pete, câinele lor, care s-a târât ud leoarcă înăuntru. I-ar fi plăcut să se uite puţin afară, nu în nădejdea nemărturisită să-l zărească sosind pe bărbatul ei, ci aşa, ea să vadă cum mai stăteau lucrurile; vântul izbi însă uşa atât de sălbatic, încât abia a putut s-o ţină. S-a aşezat apoi câteva clipe şi apoi s-a plimbat în sus şi-n jos câteva clipe şi apoi s-a întins iar câteva clipe. Dar cum stătea lângă peretele cabanei, i s-a părut că aude o dată sau de două ori ceva hârşâindu-se de bârnele casei, ca nişte crengi de copac. Apoi s-a auzit un gâlgâit la fel cum făcea copilul când înghiţea; apoi pic! pic! Şi pe urmă iar pic! pic! Aşa că s-a ridicat în pat. Şi când s-a ridicat, ochii i-au

căzut pe ceva ce părea că se târăşte dinspre uşa din spate către mijlocul încăperii. Nu era mult mai gros decât degetul ei mic, dar s-a umflat curând cât palma şi a început să se întindă peste toată podeaua. Era apă!

A fugit la uşa din faţă, a împins-o în lături şi n-a văzut altceva decât apă! A fugit la uşa din spate, a împins-o în lături şi n-a văzut altceva decât apă! A fugit la fereastra dintr-o parte şi, împingând-o în lături, n-a văzut altceva decât apă! Atunci şi-a adus aminte că-l auzise odată pe bărbatul ei spunând că fluxul nu era periculos, pentru că se retrăgea la un anumit timp, încât oamenii puteau să se chibzuiască şi că el era mai mulţumit să locuiască lângă golf decât lângă fluviu, ale cărui maluri puteau fi oricând inundate. Dar era oare fluxul? …

S-a repezit iar la uşa din dos şi a zvârlit afară un băţ. Furat de curent, băţul a pornit înspre golf 1 A luat în pumn puţină apă şi a dus-o repede la gură. Şi-a simţit-o proaspătă şi dulce! Era fluviul, nu era fluxul!…

Şi atunci – O, lăudat fie Domnul pentru mărinimia lui! – femeia nici n-a leşinat, nici nu s-a prăbuşit. Şi atunci – Binecuvântat fie Mântuitorul, căci mâna lui darnică a atins-o şi a întărit-o în acea clipă îngrozitoare! – atunci teama a căzut din inima ei cum cade un veşmânt şi femeia n-a mai tremurat. Atunci şi de atunci încolo nu şi-a mai pierdut nici o clipă stăpânirea de sine, în toate încercările acelei nopţi de pomină.

A tras patul în mijlocul încăperii şi a pus deasupra o masă, iar pe masă a pus leagănul. Apa de pe podea îi trecea acum de glezne; de două-trei ori cabana s-a clătinat din temelii, de parcă ar fi fost smucită, încât uşile dulapului au zburat în lături. Apoi a auzit un trosnet şi nişte lovituri surde în perete şi când s-a uitat afară, a văzut că falnicul copac de lângă drum, din capătul de sus al păşunii, plutea dezrădăcinat în jos către casă.

Din fericire, rădăcinile lungi se mai ţineau de pământ şi-l împiedicau s-o pornească la fel de repede ca şuvoiul, căci dacă ar fi izbit casa cu iuţeala curentului, oricât de

puternice ar fi fost piroanele şi şuruburile din stâlpi, n-ar fi putut rezista loviturii. Câinele sărise pe faţa noduroasă a trunchiului şi se ghemuise lângă rădăcini, tremurând şi schelălăind. Atunci în mintea ei a fulgerat o rază de speranţă. A tras o pătură groasă de pe pat, a înfăşurat în ea pruncul şi a pornit către uşă prin apa care creştea. Şi când copacul s-a legănat iarăşi de-a latul, făcând cabana să se cutremure şi să trosnească, a sărit pe trunchi. Din mila Domnului, a izbutit să pună bine piciorul pe suprafaţa-i lunecoasă şi, îngemănându-şi un braţ cu rădăcina, cu celălalt braţ îşi ţinea copilul care scâncea. Apoi a trosnit ceva lângă verandă şi partea din faţă a casei pe care abia o părăsise a căzut toată, aşa cum cad vitele în genunchi înainte de a se culca la pământ – şi în aceeaşi clipă arborele acela uriaş de Sequoia s-a întors roată şi a luat-o la vale în noaptea neagră, cu încărcătura-i vie.

Cu toată spaima şi primejdia, cu toată grija ei pentru pruncul care plângea, cu tot vântul care şuiera, cu toată nesiguranţa în care se afla, s-a întors totuşi ca să mai vadă o dată căsuţa părăsită măturată de ape. Îşi aducea aminte că dorise în clipa aceea şi se minuna de nebunia gândului ce-i venise în minte să-şi fi pus o altă rochie, iar copilului cele mai bune hăinuţe; şi se ruga mereu Domnului să-i scape casa, aşa ca atunci când s-o întoarce *dânsul* să aibă un locşor unde să se adăpostească, să nu fie totul atât de pustiu, dar… cum va putea afla el oare ce s-a-ntâmplat cu ea şi cu copilaşul?… La gândul acesta i-a venit aproape să leşine… Mai avea însă şi altceva de făcut decât să se frământe, căci de câte ori rădăcinile lungi ale copacului se izbeau de vreun obstacol, arborele întreg se răsturna pe jumătate, încât o înmuiase de două ori în apa cea neagră. Câinele, care o zăpăcea alergând tot timpul în susul şi-n josul trunchiului şi schelălăind a căzut în cele din urmă la una din izbiturile acestea. A înotat el câtva timp pe lângă copac, iar ea a încercat să tragă sărmanul dobitoc înapoi pe trunchi, dar el „n-a ştiut ce să facă, nerodul” şi până la urmă l-a pierdut din ochi pentru totdeauna. Aşa că au

rămas singuri, ea şi copilul!... Lumina care mai arsese câteva minute în căsuţa părăsită s-a stins deodată... Şi atunci n-a mai ştiut încotro o ducea curentul! Zărea nedesluşit înaintea ei conturul dunelor albe ale peninsulei, încât a judecat că trunchiul se mişca o dată cu apele fluviului. Se afla pesemne prin preajma albiei molcome şi poate că ajunsese în viitoarea stârnită de confluenţa fluxului cu apele revărsate ale fluviului. Dacă fluxul nu se va retrage curând, era în pericol să fie împinsă valvârtej înspre mare sau sfărâmată de obstacolele plutitoare... Dar afară de această primejdie, dacă apele ar fi purtat-o către golf putea nădăjdui să nimerească în vreun promontoriu împădurit al peninsulei şi să rămână acolo până în zori! Câteodată i se părea că aude urcând glasuri şi strigăte din râu şi muget de vite şi behăit de oi... Pe urmă n-a mai auzit decât vâjâitul urechilor şi bătăile inimii ei. Cam la vremea aceea a băgat de seamă cât era de îngheţată şi de înţepenită aşa cum stătea ghem, încât abia de se mai putea mişca, iar copilul a plâns când l-a pus la sân, încât şi-a dat seama că i se oprise şi laptele; şi-atunci s-a înspăimântat atât de tare, că şi-a vârât capul sub şal şi a plâns amarnic întâia oară!

Când şi-a ridicat iarăşi capul, vuietul revărsării era îndărătul ei, încât a înţeles că arborele se întorsese din nou roată. A luat apă să-şi răcorească gâtlejul pârjolit şi a aflat-o sărată ca lacrimile de pe buze. A simţit o uşurare, căci aceasta însemna că era luată de reflux. Tot pe atunci vântul a prins a se potoli şi s-a lăsat o tăcere grea, cumplit de apăsătoare. Abia de se stârnea vreo undă pe lângă coaja brăzdată a trunchiului gros pe care se afla, iar de jur împrejur totul era tăcere şi întuneric beznă. I-a vorbit copilului, aşa ca să se audă vorbind şi ca să se încredinţeze că nu-şi pierduse graiul. Şi s-a gândit atunci era ciudat, dar n-ar fi putut să nu se gândească ce cumplită trebuie să fi fost noaptea când Arca lui Noe se legăna deasupra piscului asiatic, în vreme ce urmele creaţiei pieriseră din lume; s-a mai gândit de asemenea la marinarii agăţaţi de vergă, la

sărmanele femei legate de plute şi biciuite nemilos de talazurile înspăimântătoare. A încercat să mulţumească Domnului că fusese cruţată în felul acela şi şi-a ridicat privirile de la copilaşul care căzuse într-un somn neliniştit. Deodată, departe spre miazăzi, s-a desprins din întuneric o lumină mare: a fulgerat şi a pâlpâit şi iar a pâlpâit şi iar a fulgerat... Iar inima ei a bătut mai repede, lipită de obrazul rece al copilului... Era farul de la intrarea în golf!

Şi pe când ea se mai minuna încă, trunchiul s-a învârtit deodată puţin, pe urmă s-a târât puţin şi pe urmă a părut că stă liniştit, înţepenit. A întins mâna şi a simţit cum gâlgâie curentul. Copacul poposise pe ţărm şi, după poziţia luminii şi zgomotul undelor spumoase, poposise pe ţărm în mlaştina Dedlow.

De n-ar fi fost grija pentru copilaşu-i suferind, de n-ar fi fost grija pentru izvorul cela plăpând de lapte care secase, s-ar fi simţit în siguranţă, ar fi zis că scăpase. Dar poate că din aceste pricini în faţa ei totul părea a fi doar jale şi mâhnire. În timp ce apele fluxului scădeau grabnic, un stol mare de gâşte negre şi-au fâlfâit aripile pe lângă ea, ţipând şi gâgâind. Apoi şi-au luat zborul nişte ploieri şi au şuierat a jale, rotindu-se jur împrejur, iar la urmă au coborât fără teamă pe copac, ca un nor cenuşiu. A mai zburat şi un stârc pe deasupra şi-n jurul ei, ţipând ascuţit şi nemulţumit, ca apoi să se lase pe picioarele-i slăbănoage numai la câţiva paşi de ea. Dar cea mai ciudată dintre toate, o pasăre albă, frumoasă, mai mare ca o porumbiţă, cât un pelican aproape, dar nu era pelican, s-a rotit în cercuri, cerc după cerc, în jurul ei. La urmă s-a lăsat pe un fir de rădăcină deasupra umărului ei. Ea a întins mâna, i-a mângâiat gâtul alb, frumos, dar pasărea nu s-a mişcat. A rămas atât de mult acolo, încât ea s-a gândit să-şi ridice pruncul în sus ca micuţul s-o vadă, încercând în felul ăsta să-l mai dezmorţească. Dar când a făcut astfel, copilul era atât de rece, de îngheţat şi avea albul ochilor atât de vânăt sub pleoapele-i micuţe pe care abia de şi le-a ridicat, încât femeia a dat un răcnet; pasărea a zburat, iar ea şi-a pierdut

simţirea…

Şi iată, ăsta a fost cel mai groaznic lucru dar, la urma urmei, poate că pentru nimeni altul decât pentru ea. Căci atunci când şi-a venit în fire, strălucea un soare de toată mândreţea şi apele se retrăseseră. În jurul ei se auzea un murmur de voci guturale, în vreme ce o bătrână indiană îngâna un cântecel de leagăn de-al lor, legănându-se dintr-o parte în alta în faţa unui foc aprins în cuprinsul mlaştinii. Iar lângă foc ea, soţia şi mama salvată, zăcea sleită de puteri. Primul ei gând a fost la copil şi când să deschidă gura să întrebe, o tânără indiană, pesemne şi ea mamă, a pătruns în adâncul gândului ei şi i-a adus pruncul palid, dar în viaţă, într-o copăiţă ciudată din salcie şi legat fedeleş aidoma ca micuţul tinerei indiene; şi ea a prins a plânge şi a râde totodată, în vreme ce tânăra şi bătrâna îşi arătau vesele dinţii mari şi albi şi ochii lor negri, strălucitori spunând:

— Plod alb face sănătos… om alb vine repede…

Iar ea, de bucurie, le-ar fi sărutat chipurile pământii.

Apoi a aflat că femeile se duseseră să strângă boabe de merişor în coşurile lor ciudate, pe cuprinsul mlaştinii, când i-au zărit fusta fluturând pe copacul din depărtare, iar bătrâna indiană nu putuse rezista ispitei de a-şi face rost de un veşmânt nou şi s-au dus devale, unde au descoperit „femeia alb” şi copilul. Şi vă închipuiţi, desigur, că ea a dăruit bătrânei indiene fusta şi când a mai venit şi dânsul şi s-a repezit spre ea, arătând cu zece ani mai bătrân de groaza prin care trecuse, ea s-a simţit iar atât de slabă, încât a trebuit să fie dusă pe braţe până la canoe. Pentru că, vedeţi, dânsul n-a ştiut nimic despre inundaţie până ce a întâlnit indieni în Utopia şi a înţeles după semne că sărmana femeie era soţia lui!… Şi la fluxul următor, el a găsit copacul şi l-a adus îndărăt acasă, cu toate că nu făcea atâta osteneală; apoi a clădit o casă nouă şi a folosit copacul acela bătrân la temelie şi la stâlpi şi casa a numit-o în cinstea ei: „Arca Mariei”. Dar aşa cum vă puteţi închipui, noua locuinţă a fost clădită mai sus de locurile unde se

putea revărsa fluviul!

Şi aceasta e tot…

Nu-i mult, poate, dacă te gândeşti la puterea duşmănoasă a mlaştinii Dedlow. Dar trebuie să calci pe pământul ei când scad apele, sau să vâsleşti la faţa apei când vine fluxul, sau să te pierzi în ea, ca mine, o dată sau de două ori pe ceaţă, ca să poţi înţelege pe de-a-ntregul prin ce-a trecut Maria, sau să preţuieşti cum se cuvine fericirea de a trăi departe, dincolo de revărsarea apelor.

Sfârşit.

